

Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ

Ο ΑΕΡΟΠΟΡΟΣ

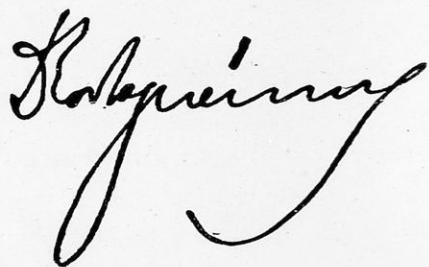

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ
ΣΤ' ΤΑΞΕΙΣ

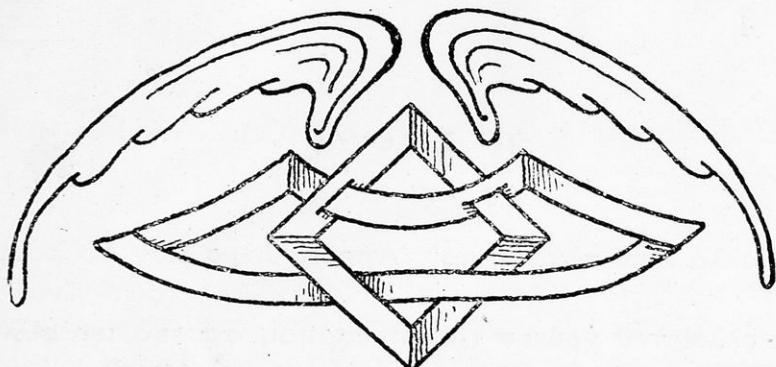
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α.Ε.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα φέρουν τὴν ὑπογραφὴν τοῦ συγγραφέως.

PRINTED IN GREECE — 1935
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α.Ε.

ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Μὲ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν
τὸν Θεόν εὔχαριστῷ.

Εἰς αὐτὸν ζωήν, ὑγείαν
καὶ τὰ πάντα χρεωστῷ.
Τῶν καλῶν εἶναι πηγή,
χάριτας μᾶς χορηγεῖ.

Εἰς τὸν οὐρανὸν θαυμάζω
τόσα σώματα λαμπρά!

Πάλιν εἰς τὴν γῆν κοιτάζω
βλέπειων ἔργα θαυμαστά.

Τί σοφός! τί ἀγαθός!
εἰς ἡμᾶς εἴν' δὲ Θεός!

὾ Θεέ μου, φώτιζέ με
ν' ἀγαπῶ τὰς ἀρετάς.
ὦ Θεέ, ὁδήγησέ με
εἰς τὰς πράξεις τὰς καλάς.
Δίδε μου, θεέ, χαρὰν
καὶ καρδίαν καθαράν,

"Αγγ. Βλάχος

ΤΟ ΣΤΑΦΥΛΙ

Πολλά είναι τ' ἄνθη τοῦ Ἀπριλιοῦ, μὰ σὰν τὸ ρόδο
 ⟨οὔτ' ἔνα.

Πολλοὶ τοῦ χρόνου εἴν' οἱ καρποί, σὰν τὸ σταφύλι
 ⟨οὔτ' ἔνα.

Στ' ἄνθη τὸ ρόδο βασιλιάς καὶ στοὺς καρποὺς ἐσύ εῖσαι,
 σταφύλι, τρισευγενικὸ τῆς γῆς βασιλοπαίδι.

”Αλλοι καρποὶ ἔχουν μιὰ θωριὰ καὶ σὺ πολυθωρίζεις:
 ἀπ' τὴ μαυρίλα τῆς ἐλιᾶς στὴν κρυσταλλένια ἀσπράδα,
 κι ἀπ' τὴ χλωμάδα τοῦ κεριοῦ στοῦ κερασιοῦ τὴ φλόγα.
 Μικρὸ εἴτε μεγαλόσωμο καὶ τραγανὸ ἢ ἀφράτο,
 σὰν ἀκροδάχτυλο μικρὸ καὶ στρογγυλὸ σὰ μάτι,
 καὶ καρπερὸ ἀπ' τὸν Ἀϊ-Λιᾶ κι ὡς τοῦ Χριστοῦ τὴ
 ⟨γέννα.

—τὸ μοσχοστάφυλο ἢ ἀρχὴ καὶ τὸ σιρίκι τέλος—
 πότε στ' ἀμπέλι κρύβεσαι καὶ προσκυνᾶς τὸ χῶμα,
 πότε ψηλὰ στὴν κρεβατιὰ κρέμεσαι σὰν καντήλι.

’Εσύ εῖσ’ ὁ πόθος τῶν πουλιῶν, τῶν ἀγριμιῶν λαχτάρα·
 νυχτοπατοῦσα ἢ ἀλεποὺ γὰ σὲ τὰ ὅρνίθια ἀφήνει,
 κι ἥ σφήκα ἀπ' τὴ γλυκάδα σου κυλιέται λιγωμένη.

Γ. Δροσίνης

ΕΘΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΣΟΦΙΑΣ

(Σπ. Λάμπρου)

Οι Τούρκοι κατέλαβον τὴν Ἀγίαν Σοφίαν, τὸ λαμπρὸν κτίσμα τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Ὁ ναός, ἐν τῷ δόποιῷ ἐπὶ αἰδῶνας ἐλατρεύθη ἡ Ἀγία τοῦ Θεοῦ Σοφία, φέρει τὴν ἡμισέληνον ἐπὶ τοῦ τρούλλου της. Ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῶν τοίχων τοῦ ναοῦ, ἐπιγράφονται μὲ μεγάλα γράμματα ρητὰ τοῦ Κορανίου. Καθ' ἕκαστην Παρασκευὴν δ ἀντιπρόσωπος τῆς μωαμεθανικῆς θρησκείας μὲ τὸ ξίφος γυμνόν, ὑπενθύμιζεν εἰς τοὺς προσερχομένους πιστοὺς τὸν κατακτητὴν Μωάμεθ, ὅστις μετέβαλε τὸν ναὸν εἰς τζαμίον.

Συγκινητικαὶ εἶναι αἱ ἀναμνήσεις τῆς ἡμέρας τῆς ἀλώσεως, οἱ πόθοι, αἱ ἐθνικαὶ ἐλπίδες, τὰ ὄνειρα διὰ τὴν Ἀγίαν Σοφίαν καὶ τὸν τελευταῖον Αὐτοκράτορα.

Ἄλειτούργητος ἔμεινεν ἀπὸ τῆς ἀλώσεως ἡ μεγάλη ἐκκλησία. Ὁχι, λέγουσιν αἱ ἐθνικαὶ παραδόσεις. Δὲν τὸ πιστεύει δ 'Ελληνικὸς Λαός.

Δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ κυρευθῇ ἡ Πόλις. Ἡτο τότε ἀπίστευτον, ὅτι θὰ κατελάμβανον οἱ Τούρκοι τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν Ἀγίαν Σοφίαν. Οἱ Ἑλληνες ἐπίστευαν, ὅτι θὰ εἰσήρχοντο οἱ Τούρκοι εἰς τὴν πόλιν, ὅλλα ὅταν θὰ ἔφθανον εἰς τὴν στήλην τοῦ Κωνσταντίνου, θὰ ἔπαιεν ἡ ἐπιδρομή. Καὶ τοῦτο, διότι ἐπὶ τῆς στήλης αὐτῆς εύρισκετο ἀνὴρ ἐπαίτης, βασιλεὺς λησμονημένος, ὅστις θὰ ἐλάμβανε παρ' ἄγγέλου

ρομφαίαν καὶ θὰ κατεδίωκε τοὺς Τούρκους μέχρι τῆς πατρίδος τοῦ Μωάμεθ, μέχρι τοῦ Μονοδενδρίου.

Ποῦ εἶναι τὸ Μονοδένδριον; Εἶναι ἡ Κόκκινη Μηλιὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Εἰς ἄγνωστον μέρος τῆς Ἀνατολῆς ὑπάρχει μηλέα παράγουσα κόκκινα μῆλα καὶ μέχρις αὐτῆς θὰ διώξῃ τοὺς Τούρκους ὁ ἀνιστάμενος βασιλεύς. Τὸ ἐν τρίτον τῶν Τούρκων αὐτῶν θὰ βαπτισθῇ, λέγει ἡ παράδοσις, τὸ ἄλλο τρίτον θὰ φονευθῇ καὶ τὸ ἄλλο τρίτον θὰ ἐπιζήσῃ, διὰ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Κόκκινη Μηλιά.

Καὶ δὲν θὰ εἶναι ἡ πρώτη φορὰ, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἀνοιχθοῦν αἱ πύλαι τῆς Ἀγίας Σοφίας. Δύο φορὰς ἡ-νοίχθησον μυστικῶς. Τὸ ἔτος 1522, λέγει ἡ παράδοσις, ἐνῷ μετέβαινον οἱ Δερβίσαι κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα εἰς τὴν Ἀγίαν Σοφίαν, ἥκουσαν νὰ ψάλλεται τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη» καὶ εἶδον φῶς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μέγα καὶ εὔρον τὰς πύλας αὐτῆς ἀνοικτάς. Καταφοβισμένοι ἀνήγγειλαν τὸ θαῦμα εἰς τὸν Σουλτάνον, ὅστις, σπεύσας εἰς τὸν ναόν, ἀνεβίβασε στρατιώτας εἰς τὸν γυναικωνίτην, διὰ νὰ ἴδωσι πόθεν πρόηρχετο ἡ ψαλμωδία καὶ πόθεν προήρχετο τὸ φῶς. Ἄλλα τίποτε δὲν κατώρθωσαν νὰ ἀνακαλύψουν.

Μετὰ 242 ἔτη Ἀγγλος περιηγητὴς διηγεῖται, ὅτι ἐφάνη αἴφνης μαγικὸν μετέωρον ὑπὲρ τὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Σοφίας. Οἱ Ἐλληνες ἐσχημάτισαν τὴν ἐλπίδα, ὅτι τὸ μετέωρον ἐκεῖνο ἦτο παραγγελία ἀπελευθερώσεως. “Οπως δὲ τότε ἥκουόσθησαν μελωδίαι ἄγνωστοι καὶ φῶς μαγικὸν ἐφώτισε τοὺς θόλους τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, οὕτω πιστεύει ὁ Ἑλληνικὸς λαός,

ὅτι μίαν ἡμέραν θ' ἀνοιχθῇ ἡ μυστικὴ θύρα καὶ θὰ
ἔξέλθῃ πάλιν ὁ Ἱερεύς, ὁ ἀφήσας ἀσυντέλεστον τὴν τε-
λευταίαν λειτουργίαν ἐν τῇ Ἀγίᾳ Σοφίᾳ.

ΤΗΣ ΑΓΙΑ—ΣΟΦΙΑΣ

Σημαίνει ὁ Θεός, σημαίνει ἡ γῆ, σημαίνουν τὰ ἐπουράνια
σημαίνει κι ἡ Ἀγιὰ - Σοφιά, τὸ μέγα μοναστήρι,
μὲ τετρακόσια σήμαντρα κι ἔξηντα δυὸς καμπάνες,
κάθε καμπάνα καὶ παπάς, κάθε παπᾶς καὶ διάκος.

Ψαίλνει ψερβάς ὁ βασιλιάς, δεξιὰς ὁ πατριάρχης,
κι ἀπ' τὴν πολλὴ τὴν ψαλμουδιὰ ἐσειόντανε οἱ κολόνες.
Νὰ μποῦνε στὸ χερουβικὸ καὶ νάβγη ὁ βασιλέας,
φωνὴ τοὺς ἥρθε ἀπ' οὐρανοῦ κι ἀπ' ἀρχαγγέλου στόμα:

Πάψετε τὸ χερουβικό, κι ἀς χαμηλώσουν τ' ἄγια,
παπάδες, πάρτε τὰ Ἱερά, καὶ σεῖς κεριά, σβηστῆτε,
γιατὶ εἶναι θέλημα Θεοῦ ἡ Πόλη νὰ τουρκέψῃ.

Μὸν στεῖλτε λόγο στὴ Φραγκιά, νὰ ρθοῦνε τρία καρά-
τόνα νὰ πάρη τὸ σταυρὸ καὶ τ' ἄλλο τὸ βαγγέλιο
τὸ τρίτο, τὸ καλύτερο, τὴν ἄγια τράπεζά μας.

‘Η δέσποινα ταράχτηκε, καὶ δάκρυσαν οἱ εἰκόνες.
Σώπασε, κυρὰ Δέσποινα, καὶ μὴν πολυδακρύζης,
πάλι μὲ χρόνια, μὲ καιροὺς, πάλι δικά μας εἶναι.

Δημοτικὸ

στάται, ἀλλὰ τακτικὸς στρατός. Καὶ δὲν εἶναι μόνον εἰς τὸ Κολυνδρόν, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλα τὰ γύρω βουνά. Πάρακαλῶ νὰ μοῦ γράψετε ποίους μουχτάρηδες θέλετε, διότι τώρα οὕτε εἰς τὸ Κολυνδρὸν οὕτε εἰς τὰ ἄλλα χωρία ὑπάρχουν μουχτάρηδες, ἀλλὰ διοικοῦν οἱ ἀξιωματικοί.

Σώζεται καὶ μία ἄλλη ἐπιστολὴ τοῦ ἐκλεκτοῦ αὐτοῦ Ἐπισκόπου, σταλμένη εἰς Ἀθήνας.

—Εἰς τὰς 25 Φεβρουαρίου - γράφει - ἐμάθαμεν ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκην, ὅτι ἔρχεται πολὺς Τουρκικὸς στρατὸς νὰ μᾶς κτυπήσῃ. Τὸ Κολυνδρὸν δὲν εἶχε καλὴν τοποθεσίαν διὰ πόλεμον καὶ ἀπεφασίσαμεν νὰ φύγωμεν πρὶν μᾶς ἀναγκάσουν οἱ Τούρκοι. Ἀπεφασίσαμεν νὰ φύγωμεν πολὺ πρωὶ καὶ νὰ πιάσωμεν τὴν ραχούλαν τῶν Ἀγίων Πάντων.

“Ηρχισα νὰ ἑτοιμάζωμαι πρὸς ἀναχώρησιν καὶ συννεκέντρωσα τὰ πολυτιμότερα πράγματά μου. Ἀλλὰ ἡ ἐπισκοπὴ ἥτο γεμάτη ἀπὸ ἐπιπλα καὶ σκεύη, τὰ δποια ἥτο ἀδύνατον νὰ φυλαχθοῦν. Ἐσκέφθην, ὅτι οἱ Τούρκοι θὰ κατακλέψουν τὰ ἐπιπλά μου καὶ θὰ εὔρουν εὐχάριστον κατάλυμα εἰς τὴν Ἐπισκοπήν. Ἀπεφάσισα λοιπὸν νὰ βάλω φωτιάν εἰς ὅλα. Ἐντὸς δλίγους αἱ φλόγες τῆς ἐπισκοπῆς ἐφώτιζον ὅχι μόνον τὸ Κολυνδρόν, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ γύρω βουνά.

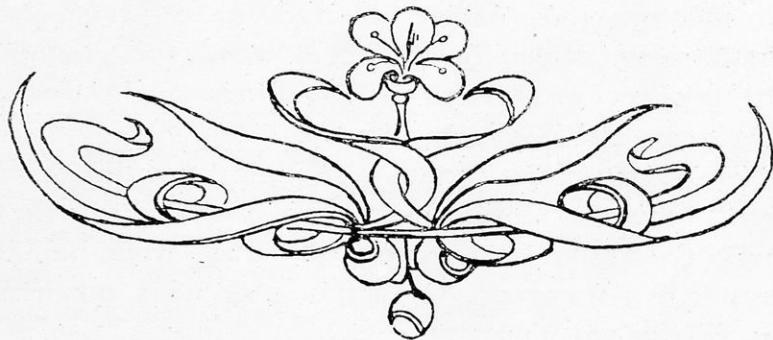
Καθήμενος εἰς ἐν τῆς πόλεως, ἔβλεπον τὸ μεγαλοπρεπὲς θέαμα. Εἶχον μεγάλην χαράν, διότι ἡ θυσία αὐτὴ θὰ ἔκαμνε τολμηροτέρους τοὺς ἐπιαναστάτας καὶ θὰ ἐσχημάτιζον δλοι τὴν πεποίθησιν,

ὅτι δὲν σκοπεύομεν νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὰ χωρία μας,
ἀν δὲν ἐλευθερωθῶμεν. Καὶ πάλιν, ἅμα ἐλευθερωθῶ-
μεν, εὔκόλως κτίζομεν ἄλλας οἰκίας ».

Καὶ ἡ μὲν ἐπασάτασις αὐτὴ δὲν ἥδυνήθη νὰ φέρῃ
ἀμέσως ἀποτέλεσμα· ἀλλὰ τὸ αἷμα τῶν παληκαριῶν
δὲν ἔχυθη ματαίως. Μετὰ τέσσαρα ἔτη ἡ Θεσσαλία
καὶ μέρος τῆς Ἡπείρου ἦνώθησαν μὲ τὴν ἐλευθέραν
πατρίδα.

Ἄλλὰ πῶς νὰ μὴ δοξασθῇ καὶ νὰ μὴ προκόψῃ ἡ
πατρίς μας, ὅταν ἔχῃ Ἐπισκόπους ώσταν τὸν Νικό-
λαον;

Δημ. Κοντογιάννης

ΤΑ ΓΕΩΜΗΛΑ

Τὰ γεώμηλα ἀποτελοῦν καθημερινὴν σχεδὸν τροφήν μας. "Ολοι φανταζόμεθα πόσον δύσκολος θὰ ἦτο ἡ ζωὴ χωρὶς αὐτά. Καὶ ὅμως οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ "Ἐλληνες καὶ οἱ Ρωμαῖοι οὔτε τὰ εἶχον ἀκούσει εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους. Μόνον εἰς τὴν Ἀμερικὴν εύρισκοντο γεώμηλα.

'Ο Κολόμβος καὶ οἱ σύντροφοί του, ἀνακαλύψαντες τὴν Ἀμερικήν, εὗρον τοὺς ἐρυθροδέρμους ιθαγενεῖς τρώγοντας τὴν ἄγνωστον εἰς τὴν Εὐρώπην τροφήν. 'Επιστρέφοντες εἰς τὴν πατρίδα των, ἔφερον ἀρκετὴν ποσότητα καὶ τὴν ἐκαλλιέργησαν, κατ' ἀρχάς, ὡς φυτὸν πολυτελείας εἰς τοὺς ἀνθοκήπους.

Παρῆλθον ὅμως πολλὰ ἔτη μέχρις ὅτου οἱ Εὐρωπαῖοι ἐκτιμήσουν τὸ χορταρικὸν αὐτό. Κατ' ἀρχὰς τὸ ἔδιδον εἰς τοὺς χοίρους καὶ τοὺς βοῦς καὶ κατόπιν εἰς τοὺς πτωχούς, δόσακις δὲν εἶχον ἄλλα γεννήματα. Βραδύτερον μετεχειρίζοντο ὅλος ὁ κόσμος τὰ γεώμηλα καὶ σήμερον ἡ Εὐρώπη παράγει τὴν μεγαλυτέραν ποσότητα ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον.

Τὴν μεγαλυτέραν παραγωγὴν εἰς τὴν Εὐρώπην ἔχει ἡ Γερμανία. Οἱ ἀμμώδεις τόποι πλησίον τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης εἰναι καταλληλότατοι πρὸς καλλιέργειαν τῆς πατάτας. 'Ο Γερμανὸς εἰς κάθε φαγητόν του θὰ ἔχῃ καὶ πατάταν.

Εἰς τὴν πατρίδα μας πρὸ πεντήκοντα ἔτῶν σπανίως εὕρισκε κανεὶς τὸ φυτὸν αὐτὸν εἰς κανένα λαχανόκηπον. Τὴν καλλιέργειαν τῶν γεωμήλων εἶχεν εἰσα-

γάγει ό Καποδίστριας. Είς μίαν πανηγυρικήν συγκέντρωσιν ἐν Αἰγίνη, δ Κυβερνήτης ἐφύτευσεν ἰδιοχείρως τὸ πρῶτον γεώμηλον. Οἱ "Ελληνες ὅμως ἐδυσκολεύθησαν νὰ συνηθίσουν εἰς τὴν νέαν τροφήν. "Ἐπειτα δ Καποδίστριας ἐφονεύθη καὶ ὁ ζῆλος διὰ τὴν καλλιέργειαν αὐτὴν ἔξηφανίσθη.

Πρὸ εἴκοσι ἑτῶν εἰς τὸν τόπον μας ἐκαλλιεργοῦντο μόνον 48 χιλιάδες στρέμματα μὲ πατάταν Ἡ ἀπόδοσις δὲ κάθε στρέμματος δὲν ὑπερέβαινε τὰς 400 ὁκάδας. "Ἐκτοτε ὅμως οἱ κηπουροὶ ἐννόησαν πόσον ἐπικερδής εἶναι ἡ καλλιέργεια αὐτὴ καὶ ἔδειξαν πολὺν ζῆλον διὰ τὴν ἀνάπτυξίν της, μεταχειριζόμενοι τὰ χημικὰ λιπάσματα. Σήμερον καλλιεργοῦνται 200 χιλιάδες στρεμμάτων μὲ λαμπρὰν ἀπόδοσιν. Εἰς πολλὰ μέρη φθάνει τὰς 1500 ὁκάδας κατὰ στρέμμα.

Καὶ ὅμως τὸ ἀμμῶδες ἔδαφος, τὰ πολλὰ ὄργωματα καὶ τὰ λιπάσματα δὲν ἀρκοῦν διὰ νὰ ἔξασφαλίσουν καλὴν ἑσοδείαν. Πολὺ συχνὰ εἶναι δυνατὸν νὰ χαθοῦν καὶ κόποι καὶ ἔξιδα ἀπὸ τὰς ἀσθενείας τοῦ φυτοῦ. Ὁ προσάγκουρας, ὁ κολοκυθοκόπτης καὶ ἄλλοι σκώληκες κόπτουν τὴν πατάταν. Ἐπίσης ὁ περονόσπορος κάμνει μεγάλας καταστροφάς.

Τὰς ἀσθενείας αὐτὰς καταπολεμοῦν οἱ μορφωμένοι γεωργοί. Διὰ τὰ ἔντομα τῆς γῆς μεταχειρίζονται τὸν διθειοῦχον ἄνθρακα, συμφώνως πρὸς ὀδηγίας τῆς «Ἐταιρίας χημικῶν λιπασμάτων». Ἡ ἴδια ἐταιρία προμηθεύει καὶ τὴν περονοσπορίνην της κατὰ τοῦ περονοσπόρου. Ἀλλη πάθησις τῶν γεωμήλων εἶναι τὸ σάπισμα. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν οἱ γεωργοί πρέπει νὰ στέλλουν δείγματα τῶν κατεστραμμένων φυτῶν εἰς τὸ Φυτοπαθολογικὸν γραφεῖον τοῦ Υπουργείου τῆς Γεωργίας καὶ νὰ ζητοῦν ὀδηγίας.

Ἡ πατάτα εἶναι κόνδυλος, ἀναπτυσσόμενος ἐντὸς τοῦ χώματος, εἰς τὴν ρίζαν τοῦ φυτοῦ. Δὲν εἶναι ἀνάγκη τὰ φυτεύσωμεν δλόκληρον κόνδυλον, ἀρκεῖ καὶ μικρὸν τμῆμα, τὸ δποῖον νὰ ἔχῃ ὀφθαλμόν, διότι ἔκαστος κόνδυλος ἔχει πολλοὺς ὀφθαλμούς.

“Οταν φυτεύσωμεν τὴν πατάταν, πετᾶ μικροὺς βλαστοὺς πρὸς τὰ ἄνω καὶ ἀναπτύσσει ρίζας πρὸς τὰς κάτω. Μὲ τὸν καιρὸν παρουσιάζονται εἰς τὰς ρίζας νέοι κόνδυλοι, κατ’ ἀρχὰς ψιλοὶ ὡς σκάγια, κατόπιν ὡς βῶλοι καὶ εἰς τὸ τέλος λαμβάνονται γνωστὸν μέγεθος.

Οἱ βλαστοὶ ἔχουν χρῶμα πράσινον βαθὺ καὶ κάμνουν μικρὰ ὡραῖα ἄνθη, καὶ στρογγυλοὺς κοκκινωποὺς καρποὺς μὲ σπόρους. “Οταν ἀρχίσουν οἱ βλαστοὶ νὰ μαραίνωνται, τὰ γεώμηλα ἔχουν ὥριμάσει καὶ πρέπει νὰ τὰ βγάλωμεν. Σκάπτουν καὶ τὰ μαζεύουν ἀπὸ τὴν γῆν καί, ἢ τὰ στέλλουν κατ’ εὐθεῖαν εἰς τὴν ἀγοράν, ἢ τὰ ἀποθηκεύουν εἰς μέρος, τὸ δποῖον πρέπει νὰ ἀερίζεται.

“Υπάρχουν πολλὰ εἴδη γεωμήλων. Πρώιμα, ὅψιμα, μεγάλα, μικρά, μὲ μεγαλυτέραν ἢ μικροτέραν ἀπόδοσιν. Παρετηρήθη, ὅτι δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν νέας ποικιλίας, ὅταν σπείρωμεν ὅχι κονδύλους, ἀλλὰ τοὺς σπόρους τοῦ γεωμήλου· ἐνῷ, ὅταν φυτεύωμεν τοὺς κονδύλους, παράγεται πάντοτε ἡ αὐτὴ ποιότης.

Εἰς τὸ ἀργιλῶδες ἔδαφος δὲν εύδοκιμεῖ ἡ πατάτα· τὸ ἔδαφος αὐτὸ σφίγγει καὶ δὲν ἀφήνει οὕτε τὰς ρίζας ν' ἀπλώσουν οὕτε τοὺς κονδύλους νὰ χονδρήνουν. Εἰς τὰ χωράφια αὐτὰ πρέπει νὰ μεταφέρωμεν ἄμμον καὶ νὰ τὴν ἀνακατεύωμεν μὲ τὸ χῶμα. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ ἔδαφος γίνεται ἀφράτον καὶ δὲν σφίγγει τὸ φυτόν.

Ο ΣΙΤΟΣ

‘Ο ἄρτος εἶναι ἡ κυριωτέρα τροφὴ τοῦ πολιτισμένου ἀνθρώπου, ἡ δὲ παραγωγὴ τῶν διαφόρων κόκκων, ἀπὸ τοὺς ὄποιοὺς γίνεται ὁ ἄρτος, εἶναι μία ἀπὸ τὰς κυριωτέρας παγκοσμίους ἀπασχολήσεις.

Οἱ κυριώτεροι αὐτοὶ κόκκοι εἶναι ὁ σῖτος, ὁ ἀραβό-

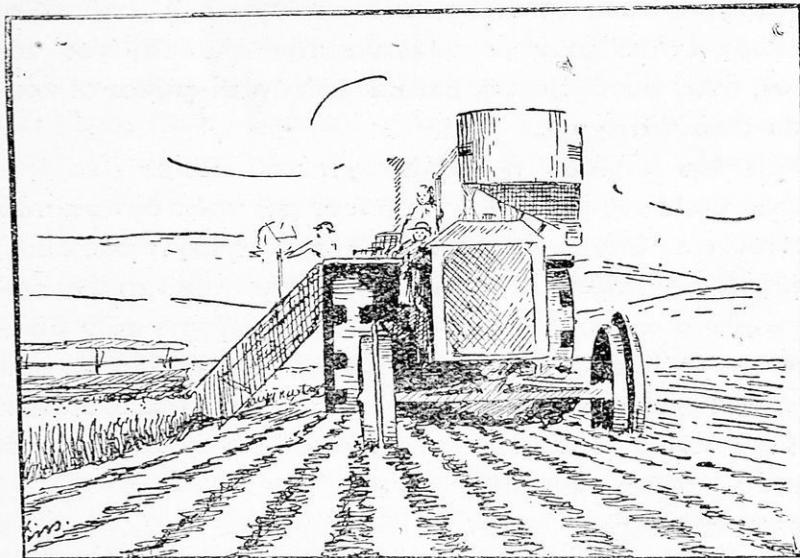
σιτος, ή βρώμη, ή βρύζα, ή κριθή καὶ ή ὅρυζα. Εἰς μερικὰ μέρη τῆς Εύρωπης ὁ λαὸς τρώγει μαῦρον ἄρτον ἀπὸ βρύζαν καὶ εἰς ἄλλα οἱ ἀνθρωποι τρέφονται κατὰ τὸ πλεῖστον μὲ βρώμην. Εἰς μερικὰ μέρη τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς οἱ ἐντόπιοι τρέφονται ἀπὸ κεχρὶ καὶ εἰς ἄλλα πάλιν ή ὅρυζα ἀποτελεῖ τὴν ἀποκλειστικὴν τροφὴν τῶν κατοίκων.

“Ολοι αὐτοὶ οἱ κόκκοι λέγονται δημητριακοὶ καρποί, ἀπὸ τὴν Δήμητρα, ή ὅποια ἐλατρεύετο ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους “Ελληνας ὡς ή θεὰ τῆς γεωργίας. Τὸ ἐν τρίτον τῶν ἀνθρώπων τρέφεται μὲ σῖτον.

‘Η μεγάλη σιταποθήκη τοῦ κόσμου εἶναι ή Ἀμερική. ‘Η παραγωγὴ τοῦ σίτου καὶ τοῦ ἀραβισίτου κατ’ ἔτος εἰς τὴν χώραν αὐτὴν ὑπερβαίνει τὰ ἑκατὸν ἑκατομμύρια τόννων, τὴν ἀξίαν τῶν ὅποιών εἶναι ἀδύνατον νὰ συλλάβωμεν μὲ τὸν νοῦν μας εἰς ἀριθμούς. ’Εὰν τοποθετήσωμεν μόνον τὸν σῖτον ἐντὸς σιδηροδρομικῶν βαγονίων, ή γραμμὴ ὅλων τῶν βαγονίων θὰ ἔχῃ μῆκος 50 χιλιάδων χιλιομέτρων! ‘Η ἀμαξοστοιχία δηλαδὴ αὐτὴ θὰ ἥδυνατο νὰ περιγώσῃ ὅλόκληρον τὴν γῆν εἰς τὸν Ἰσημερινὸν καὶ θὰ ἐπερίσσευον καὶ ἀρκετὰ βαγόνια διὰ νὰ γίνουν ἀλλαὶ δύο ἀμαξοστοιχίαι ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς Παρισίους.

Εἰς Ἀμερικὴν καλλιεργοῦνται πολλὰ εἴδη σίτου. Εἰς μερικὰ μέρη οἱ κόκκοι εἶναι σχεδὸν λευκοί, εἰς ἄλλα ἔχουν χρῶμα σκουρότερον ἢ κιτρινωπόν. Μερικὰ εἴδη ἔχουν κόκκους μεγάλους καὶ ἄλλα μικρούς. Εἰς ἄλλα μέρη εύδοκιμεῖ ὁ ἀνοιξιάτικος σῖτος, ὁ στις σπείρεται τὴν ἀνοιξιν καὶ θερίζεται τὸ φθινόπωρον· εἰς ἄλλα

εύδοκιμεῖ δ χειμερινός, ὅστις σπείρεται τὸ φθινόπωρον καὶ θερίζεται τὴν ἄνοιξιν. Ὁ σῖτος τῆς ἀνοίξεως εἶναι ἔξοχος διὰ τὴν παρασκευὴν ἄρτου καὶ ἔχει καὶ μεγαλυτέραν ἀπόδοσιν εἰς ὀκάδας. Ὁ χειμερινὸς σῖτος εἶναι καταλληλότερος διὰ τὴν παρασκευὴν ζυμαρικῶν. ‘Υπάρχουν παμμέγιστα κτήματα εἰς τὴν Ἀμερικήν.

‘Υπάρχει κτῆμα ἀπὸ 300 χιλιόδας στρέμματα, ἐν δὲ χωράφιον, ἵσον μὲ τὴν νῆσον Ἀμοργόν, ἐσπάρη κάπιτοτε ὄλόκληρον σιτάρι. Εἰς γεωργὸς θὰ ἔχρειάζετο δέκα ἔξητη διὰ νὰ καλλιεργήσῃ τὸν ἀγρὸν αὐτὸν μὲ τὰ παλαιὰ μέσα τῆς σπορᾶς. Σήμερον ὅμως καὶ ἡ σπορὰ καὶ ὁ θερισμὸς γίνονται μὲ μηχανικὰ ἄροτρα καὶ θεριστικὰς μηχανὰς ἀφαντάστου τελειότητος.

Εἰς τὴν Εὐρώπην ἡ μεγαλυτέρα παραγωγὴ σί· ‘Ο Ἀεροπόρος. ΣΤ’ Δημ. Δ. Ι. Κοντογιάννη. Ἐκδ. Δ’ ἀντ. 10,000 2

του γίνεται εἰς τὴν Ρωσίαν. Καὶ ἡ Ρουμανία παράγει πολὺ περισσότερον σῖτον ἀπὸ ὅσον χρειάζεται.

Εἰς τὴν Βαλκανικὴν χερσόνησον ὁ σῖτος ἀλωνίζεται κατὰ τὸ πλεῖστον μὲν ζῷα, τὰ δποῖα γυρίζουν διαρκῶς ἐπάνω εἰς τὸ ἀλώνιον, ὅπου εἰναι ἀπλωμένος ὁ σῖτος. Τὰ πόδια τῶν ζῷων πατοῦν τὰ στάχυα καὶ χωρίζουν τοὺς σπόρους ἀπὸ τὰ ἄχυρα. Ἐπειτα οἱ γεωργοὶ λικνίζουν μὲν δίκρανα τὸν ἀλωνισμένον σῖτον, ὅταν φυσᾶ ἄνεμος, καὶ καθαρίζονται οὕτω οἱ κόκκοι ἀπὸ τὰ ἄχυρα.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ παραγωγὴ τοῦ σίτου εἰναι μικρά. Ὁ τόπος μας παράγει μόνον τὰ τρία ὅγδοα τοῦ σίτου, τὸν δποῖον χρειάζεται. Ἡ παραγωγὴ μας ὅμως ηὔξησε τὰ τελευταῖα ἔτη καὶ θὰ αὔξήσῃ ἀκόμη σημαντικώτατα ὅμα συντελεσθῇ ἡ ἀποστράγγισις τῶν βαλτωδῶν ἐκτάσεων τῆς Μακεδονίας. Ἐντὸς ἐλαχίστων ἔτῶν θὰ εύτυχήσωμεν νὰ ἔχωμεν τὸν ἀπαιτούμενον σῖτον καὶ θὰ παύσωμεν ἀποστέλλοντες σημαντικὰ ποσὰ χρημάτων εἰς τὸ ἔξωτερικόν.

Ο ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ

‘Ο ἀραβόσιτος ἀποτελεῖ, δυστυχῶς, τὴν κυριωτέραν τροφὴν τῶν ὀρεινῶν πληθυσμῶν τοῦ τόπου μας. Λέγομεν « δυστυχῶς » διότι ὁ ἀραβόσιτος δὲν ἔχει τὰ θρεπτικὰ στοιχεῖα τοῦ σίτου. “Ολοι ὅμως οἱ ὀρεινοὶ πληθυσμοὶ τῆς Ἡπείρου, τῆς Στερεᾶς καὶ δλιγάντερον τῆς Πελοποννήσου τρέφονται μὲν ἀραβόσιτον· ἀφ’ ἐνός, διότι εἰναι εὐθηνότερος τοῦ σίτου, ἀφ’

έτέρου δέ, διότι μόνον ὁ ἀραβόσιτος εύδοκιμεῖ εἰς τὰ
ἄγονα ὄρεινά ἐδάφη.

Καὶ πάλιν ὅμως μικρὰ ποσότης τοῦ ἀπαιτουμένου
ἀραβοσίτου παράγεται εἰς τὸν τόπον μας. Σημαν-
τικὰ ποσὰ εἰσάγονται ἐκ τοῦ ἔξωτερικοῦ καὶ ἴδιως
ἐκ Ρουμανίας καὶ Ἀμερικῆς.

Εἰς τὰ γονιμώτερα ἐδάφη τῆς Ἀμερικῆς παράγε-
ται τεραστία ποσότης ἀραβοσίτου. Ἐὰν τὸν ἐφορ-
τώναμεν εἰς μίαν συνεχῆ ἀμαξοστοιχίαν, θὰ εἶχεν αύ-
τη μῆκος 685 χιλιάδων χιλιομέτρων! Θὰ ἔζωνε δη-
λαδὴ 17 φορὰς τὴν σφαῖραν τῆς γῆς. Ἐὰν δὲ ἡδυνάμε-
θα νὰ στρώσωμεν μίαν σιδηροδρομικήν γραμμὴν πρὸς
τὴν σελήνην, τὰ πρῶτα βαγόνια θὰ ἔφθανον εἰς τὴν
σελήνην καὶ θὰ ἔμενον ἀκόμη βαγόνια εἰς τὴν γῆν ἀρ-
κετὰ νὰ ζώσουν ἐπτὰ φορὰς τὴν γῆν.

‘Ο ἀραβόσιτος ἦτο ἄγνωστος εἰς τὴν Εύρωπην,
πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς. ‘Ο Χριστόφο-
ρος Κολόμβος εὗρε τοὺς ἐρυθροδέρμους τῆς Ἀμερικῆς
νὰ τρώγουν ἀπὸ αὐτὸν καὶ ἔφερε τὰ πρῶτα σπέρ-
ματα εἰς τὴν Εύρωπην. ’Εσπειραν τοὺς πρώτους σπό-
ρους εἰς τὴν Ισπανίαν καὶ ἐκεῖθεν διεδόθη ἡ καλλιέρ-
γεια εἰς τὴν ἀλλην Εύρωπην καὶ τὰς λοιπὰς Ἡπεί-
ρους.

Τὴν ἀνοιξιν ὄργωνουν τοὺς ἀγροὺς καὶ τὸν Μά-
ϊον σπείρουν τὸν ἀραβόσιτον. Μετ’ ὀλίγας ήμέρας
φυτρώνει ὑπὸ τὸ μαλακὸν ἐδαφος. Κατ’ ἀρχὰς φαί-
νεται ὡσὰν χλόη, μεγαλώνει ὅμως ταχέως καὶ τὰ φύλ-
λα του καὶ τὸ στέλεχός του αὐξάνουν. Τότε γίνεται
τὸ βοτάνισμα. Κατόπιν εἰς τοὺς κόμβους τοῦ στελέ-

χους βλαστάνουν ἐν ᾧ δύο καλαμπόκια καὶ εἰς τὴν κορυφήν του σχηματίζεται κάτι ώς φούντα.

Μετὰ τέσσαρας μῆνας οἱ καρποὶ ὠριμάζουν καὶ εἶναι ἔτοιμοι πρὸς συγκομιδήν. Εἰς τὰ μικρὰ κτήματα ἡ συλλογὴ γίνεται μὲ τὰς χεῖρας. Κάμνουν μεγάλους σωροὺς εἰς τὰ ἄλωνια καὶ ἐκεῖ ἀφαιροῦν ἀπὸ τὰ καλαμπόκια τὸ περικάλυμμα καὶ τὰ ἀπλώνουν διὰ νὰ ξηρανθοῦν ἀπὸ κάθε ύγρασίαν.

Κοπιῶδες εἶναι τὸ ἐκκόκισμα τῶν καλαμποκιῶν. "Οπις εἶναι οἱ κῶνοι συγκεντρωμένοι εἰς σωρούς, τοὺς κτυποῦν οἱ χωρικοὶ μὲ στερεάς καὶ χονδράς ράβδους καὶ οὕτω ἀποσπῶνται οἱ κόκκοι ἀπὸ τοὺς κώνους. Τώρα εἰς τὰ περισσότερα μέρη μεταχειρίζονται εὐθηνὰς μηχανὰς διὰ τὸ ἐκκόκκισμα.

Εἰς ἄλλας χώρας καὶ ἡ καλλιέργεια καὶ ἡ συγκομιδὴ γίνεται διὰ μηχανικῶν μέσων, τὰ δποῖα ἐσχάτως εἰσήχθησαν καὶ εἰς τὸν τόπον μας.

'Ο ἀραβόσιτος χρησιμοποιεῖται ποικιλοτρόπως, ἐκτὸς τῆς διατροφῆς τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ πλεῖστον τοῦ οἰνοπνεύματος τῶν 'Ηνωμένων Πολιτειῶν παράγεται ἀπὸ ἀραβόσιτον. 'Απὸ ἀραβόσιτον παράγεται ἡ γλυκόζη, ἐν πηκτὸν ἀσπρον σιρόπιον, τὸ δποῖον χρησιμοποιεῖται διὰ τὴν κατασκευὴν ζαχαρωτῶν ἢ διὰ νὰ νοθεύουν τὸ μέλι. 'Απὸ τὸ ἀμυλον τοῦ ἀραβοσίτου παράγεται καὶ ἡ κόλλα τοῦ σιδηρώματος.

"Ο, τι ἀπομένει εἰς τὸν ἀραβόσιτον μετὰ τὴν ἔξαγωγὴν τοῦ ἀμύλου, τὸ ξηραίνουν, τὸ τρίβουν καὶ τὸ κάμνουν ἀλευρον, τὸ δποῖον περιέχει ἀρκετὴν ποσότητα ἑλαίου. Τὸ ἔλαιον αὐτὸ ἔξαγεται διὰ πιέσεως καὶ

πωλεῖται διὰ διαφόρους χρήσεις. "Ο, τι ἀπομένει μετὰ τὴν ἔξαγωγὴν τοῦ ἐλαίου, ἀποτελεῖ ἔξοχον τροφὴν διὰ τὰ κτήνη.

’Από τὰ ἔξωτερικὰ στρώματα τοῦ στελέχους κατασκευάζεται χαρτὶ τοῦ γραψίματος, ἥ δὲ ψύχα χρησιμοποιεῖται διὰ τὴν κατασκευὴν βερνικίων, βαμβακοπυρίτιδος καὶ ἄλλων ἐκρηκτικῶν ύλῶν.

Η ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΛΟΥΚΑ

(Ἐμμαν. Λυκούδη)

Διὰ νὰ μεταβῶμεν πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Ὁσίου Λουκᾶ, ἔπρεπε νὰ μεταβῶμεν θαλασσίως εἰς Ἀντίκυραν, ἀρχαιοτάτην κωμόπολιν, κτισμένην εἰς ἓνα μυχὸν τοῦ Κορινθιακοῦ. Ἐκεῖθεν, μετὰ πρείσαν μιᾶς καὶ ἡμισείας ὥρας, ἐφθάσαμεν εἰς Δίστομον. Εἰς ὅλους τοὺς παρὰ τὴν ὁδὸν θάμνους εἶχον διασκορπισθῇ τεμάχια βάμβακος. Νομίζει τις, δτὶ ἀγνωστοὶ διαβάται διεκόσμησαν ἑορτασίμως τοὺς θάμνους. Ἀπὸ τοὺς ἀγωγεῖς ἐμάθομεν, δτὶ διὰ τῆς στενῆς αὐτῆς ὁδοῦ μεταφέρεται εἰς τὴν παραλίαν ὅλος ὁ βάμβαξ τῆς Λεβαδείας καὶ τῆς Λοκρίδος καὶ οἱ σάκκοι, προστριβόμενοι εἰς τοὺς θάμνους; ἀφήνουσιν εἰς αὐτοὺς μέρος τοῦ φορτίου των.

Τὸ γνωστὸν εἰς τοὺς πολλοὺς Δίστομον εἶναι ἀπὸ τὰς πλέον ἱστορικὰς τοποθεσίας τῆς Ἑλλάδος. Ἀρχικῶς κατεστράφη ἐντελῶς κατὰ τὴν διέλευσιν τοῦ Ζέρξου. Βραδύτερον ἐκεῖ ὁ Κλεόμβροτος, ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, πολεμῶν πρὸς τὸν Ἐπαμεινῶνδαν, ἔξεβίασε τὴν εἰς Λεῦκτρα εἰσβολήν. Ἐκεῖ οἱ Θη-

βαῖοι, πολεμοῦντες κατὰ τοῦ Φιλίππου, ἥγειραν τεῖχος ἐκ μέλανος λίθου, τοῦ ὁποίου σώζονται σποραδικῶς ἴχνη. Ἀργότερον κατεστράφη καὶ πάλιν ἡ πόλις εἰς ἀγῶνα τοῦ Φιλίππου κατὰ τῶν Ρωμαίων. Ἐκεῖ, τέλος, ὁ Καραϊσκάκης κατενίκησε τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς κατεδίωξε μέχρι τῆς Ἀμφίσσης.

Συνεχίζομεν ἀπὸ Διστόμου τὴν ἄνοδον. Διανύομεν ἐπίπονον ἀνάβασιν χωρίς, ὡς παρηγορίαν, νὰ βλέπωμεν μακρόθεν τὴν Ἱερὰν Μονήν. Τὴν ἀποκρύπτουν μικροὶ λόφοι, ἀποτελοῦντες τὰς ἐσχατιὰς τοῦ Ἐλικῶνος. Καὶ εύρεθημεν αἴφνης πρὸ κομψοῦ συνοικισμοῦ τῶν οἰκιῶν καὶ τῶν κελλίων, τὸ κέντρον τῶν ὁποίων κατέχει ὁ περικαλλής ναός.

Καὶ δέχεται ἡμᾶς ἡ φιλόξενος πύλη, ὁμοία πρὸς τὴν πύλην φρουρίου, ἔχουσα καὶ δύο ὅγκωδέστατα πυροβόλα· ἐδωρήθησαν εἰς τὴν Μονὴν ὑπὸ Γαλαξειδιώτου πλοιαρχοῦ καὶ κατωρθώθη νὰ μεταφερθοῦν ἐκεῖ ἐπὶ καμήλων μετὰ πολλὰς βασάνους.

Ψυχὴ εὔγενής, ἡ τοῦ Ὁσίου Λουκᾶ, ταλαιπωρηθεῖσα ὑπὸ περιπετειῶν τῆς ζωῆς, ἐζήτησεν εἰς τὴν ἐρημίαν αὐτὴν τὴν μόνωσιν καὶ τὴν ἡσυχίαν. Ἡτο ἡ ἐποχή, καθ' ἥν οἱ Βούλγαροι, ὑπὸ τὸν αὐτοκράτορα Συμεών, περιεφέροντο ἀνεμποδίστως καθ' ὅλην τὴν Ἐλλάδα. Ὁ Ὅσιος Λουκᾶς ἤρχετο εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ τοὺς ἀνθρώπους μόνον ὅταν τὸν ἔχρειάζοντο διὰ νὰ ἔλεῃ, διὰ νὰ παρηγορῇ, διὰ νὰ θεραπεύῃ. Καὶ ἦτο γλυκὺς καὶ πρᾶος. Ὁ βίος του ὅλος ἦτο στοργὴ καὶ πόνος διὰ πᾶν δημιούργημα τοῦ Θεοῦ· ἡ φύσις ὅλη, ἔμψυχος καὶ ἄψυχος, τῷ ἐνέπνεεν ἀγάπην. Τὰ

ζῶα, τὰ πτηνὰ τῷ ἥσαν προσφιλῇ ὡς ἀνθρώπιναι ὑπάρχεις. Ἐξημέρωνε καὶ ἀνεστρέφετο τὰς ἐλάφους τοῦ Ἐλικῶνος καὶ τὰ στρουθία τῶν ἄγρων. Ἐλάτρευε τὰ ἄνθη καὶ διὰ τῆς ἐργασίας του μετέβαλλε τὴν γῆν εἰς παράδεισον.

Καὶ τὴν ἡμερότητα ταύτην καὶ τὴν γλυκύτητα καὶ τὴν φιλοκαλίαν τὴν εἴδομεν καὶ σήμερον εἰς τοὺς μοναχοὺς τῆς μονῆς, ἣ ὅποια τιμᾶται ἐπ' ὄνόματι τοῦ Ὁσίου Λουκᾶ.

Οὐ ναὸς τῆς Μονῆς στηρίζετοι εἰς ἔτερον ὑπόγειον ναόν, τῆς Ἀγίας Βαρβάρας. Μόνον ὅστις εἶδε τὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Σοφίας, τὸν ἐν Θεσσαλονίκῃ ναὸν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, δύναται νὰ φαντασθῇ τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ ναοῦ τοῦ Ὁσίου Λουκᾶ. "Ολος ὁ ἐσωτερικὸς χῶρος του εἶναι ἐπεστρωμένος διὰ πιλυτίμων μαρμάρων ἢ καλύπτεται διὰ μωσαϊκῶν. Καὶ ἀπορεῖ τις πόθεν καὶ διὰ τίνων μέσων μετέφερον εἰς τὴν ἐρημικὴν ταύτην κοιλάδα τῆς Φωκίδος τὸν θησαυρὸν αὐτὸν τῶν πιλυχρώμων μαρμάρων. Ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἐπὶ τῶν τοίχων, ὑπεράνω τῶν θυρῶν, πανταχοῦ μάρμαρα λευκά, φαιά, καστανόχροα, πρασινωπά, μελανά, ἐρυθρὰ καὶ πάσης ἀλλης ἀποχρώσεως.

Αλλὰ δὲν εἶναι θαυμαστὴ μόνον τῶν χρωμάτων ἢ ποικιλία, ἀλλὰ καὶ ἡ καλαισθητικὴ αὐτῶν τοποθέτησις. Προσθέσατε τώρα εἰς τὴν τοιαύτην μαρμάρωσιν καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν μωσαϊκῶν καὶ τῶν εἰκόνων καὶ θὰ λάβετε μικρὰν ἴδεαν τῆς λαμπρότητος τοῦ ναοῦ.

Σημειώνω ἐλαχίστας λέξεις περὶ τριῶν μόνον ἐκ τῶν

θεσπεσίων εἰκόνων καὶ ἐξ αὐτῶν δύναται τις νὰ φαντασθῇ τὸ σύνολον.

”Ανωθεν τῆς θύρας τῆς εἰσόδου εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ μέχρι τοῦ στήθους μὲ χιτῶνα χρυσοῦν καὶ μανδύαν κυανοῦν. Ὁ Ἰησοῦς παρίσταται εὐλογῶν διὰ τῆς

δεξιᾶς, ἐνῷ διὰ τῆς ἀριστερᾶς ὑποβαστάζει ἀνοικτὸν Εὐαγγέλιον, ἐφ' οὗ ἀναγινώσκεται : «Ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου. Ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τῇ σκοτίᾳ».

Δεξιᾷ τῆς εἰσόδου προκαλεῖ ἀμέσως τὴν προσοχὴν μωσαϊκὸν παριστῶν τὴν ψηλάφησιν τοῦ Θωμᾶ. Ἐπιγράφεται: «Τῶν θυρῶν κεκλεισμένων». Ἐν τῷ μέσῳ παρίσταται δὲ Ἰησοῦς πρὸ κεκλεισμένης πύλης. Ἐγείρει τὴν δεξιὰν χεῖρα, ἐφ' ἣς παρατηρεῖται ἡ ὄπη τῆς

πληγῆς, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς, ἐπίσης διατρήτου, ὑπεγείρει ὁ Κύριος τὸν χιτῶνα καὶ ἀποκαλύπτει τὴν πληγὴν τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς. 'Ο δύστιστος μαθητὴς γονυπετής, θέτει τὸν δάκτυλον ἐπὶ τῆς θείας πηγῆς· τὰ γινόμενα παρακολουθοῦν ἐκατέρωθεν ἀνὰ πέντε μαθηταί.

Τῆς εἰκόνος ταύτης εἶναι θαυμάσιαι καὶ ἐκφραστικώταται αἱ μορφαί. 'Επὶ τῆς μορφῆς τοῦ Ἰησοῦ ἀποτυποῦται αἴσθημα βαθείας λύπης, διὰ τὴν ἀπιστίαν τοῦ ἀγαπητοῦ του μαθητοῦ. Καὶ τοῦ Θωμᾶ ἡ μορφὴ ἀποτυπώνει τὴν ἀγωνίαν, ἀν πράγματι ἀνέστη ὁ Κύριος καὶ εἶναι ἥδη πλησίον του. 'Αλλὰ θαυμασιωτέρα εἶναι ἡ ἐκφρασις τῶν δέκα Ἀποστόλων, διάφορος μὲν εἰς ἕκαστον, ἀλλ' ἐν τῷ συνόλῳ ἀποτελοῦσα ἐκφρασιν ὄργης διὰ τὴν ἀπιστίαν τοῦ συμμαθητοῦ.

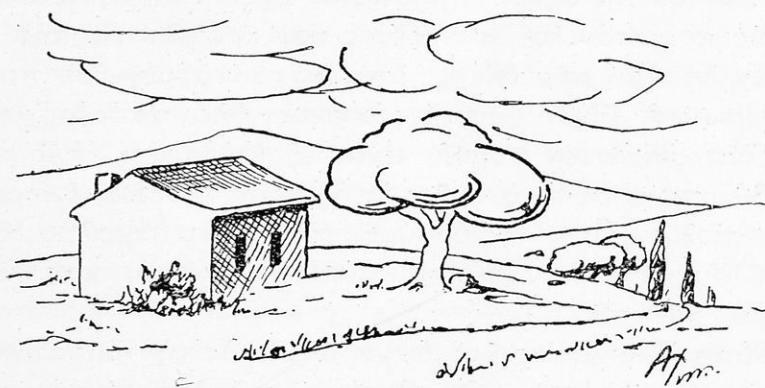
Εἰς τὸν ἀνατολικὸν τοῖχον τοῦ νάρθηκος εἰκονίζεται ἡ Ἀνάστασις. 'Ο Χριστὸς παρίσταται κατὰ πρόσωπον, ὄρθος, περιβεβλημένος λευκὸν χιτῶνα καὶ μανδύαν λευκόν. Διὰ τῆς δεξιᾶς πηγνύει σταυρόν. Πρὸς τὰ δεξιὰ ὁ Ἄδαμ γονυπετεῖ πρὸ τοῦ Κυρίου. "Οπισθεν δ' αὐτοῦ ἡ Εὔα τείνει ἱκέτιδας χεῖρας. 'Αριστερὰ ὁ Δαβὶδ καὶ ὁ Σολομών, φέροντες αὐτοκρατορικὰς στολάς, ἔγείρουν ἐπίσης τὰς χεῖρας πρὸς τὸν Ἰησοῦν.

Καὶ νὰ σκεφθῇ τις, ὅτι οὕτε χρῶμα οὕτε χρωστὴρ ἔχρειάσθῃ διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν θαυμασίων τούτων εἰκόνων, ἀλλ' ἀπλῆ παράθεσις καὶ συγκόλλησις πολυχρώμων λιθαρίων !..

Παραλείπω νὰ περιγράψω τὰ ἀλλα θαυμάσια τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ ὑπ' αὐτὸν ναοῦ τῆς Ἁγίας Βαρβάρας,

ἐντὸς τοῦ ὁτροίου ἀρχικῶς εύρισκετο ὁ τάφος τοῦ Ὁσίου.

Μόνον περὶ τοῦ τάφου σημειώνω, ὅτι βραδύτερον τὰ ὀστᾶ τοῦ Ὁσίου, ἐντὸς μαρμαρίνης λάρνακος, εἶχον μεταφερθῆ εἰς τὸν ἄνωθεν αὐτοῦ ναόν. Σώζεται ἡ παράδοσις, ὅτι ἀφηρέθησαν ύπὸ τῶν Φράγκων κατακτητῶν. Ἐπιδεικνύεται μόνον σήμερον ἡ λάρναξ κενὴ ἐντὸς τάφου ἐκ πολυτίμων μαρμάρων, ἔχοντος θύραν ἐκ τῆς μιᾶς πλευρᾶς καὶ ύέλωμα ἐκ τῆς ἑτέρας.

ΟΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

(Διήγησις ἀρχαίου Ἀθηναίου, Κ. ΠΑΛΑΜΑ)

Πολυπληθεῖς νέοι ἀπήλθομεν ἐξ Ἀθηνῶν διὰ τὴν Ὀλυμπίαν, ἵνα συμμετάσχωμεν τῶν ἀγώνων. Αἱ ἐορταὶ διαρκοῦσι πέντε ἡμέρας· κατὰ τὸ τέλος τῆς πέμπτης, ἡ ὅποια συμπίπτει μὲ τὴν πανσέληνον, ἀνακηρύσσονται τὰ ὀνόματα τῶν νικητῶν.

Φθάσαντες ἐκεῖ διεσπάρημεν ἀνὰ τὴν Ἱερὰν Ἀλτιν. Κατ’ ἀρχὰς διηυθύνθημεν εἰς τὸν περίφημον ναὸν τοῦ Ὀλυμπίου Διός. Ἐκεῖ ἐγείρεται τὸ ἔξοχον ἄγαλμα, κατεσκευασμένον ἀπὸ πολύτιμον ὕλην - χρυσὸν καὶ ἐλέφαντα - ἡ ὅποια ὅμως δὲν ἔχει οὔτε τὸ ἔν χιλιοστὸν τῆς ἀξίας, τὴν ὅποιαν ἔχει ἡ τέχνη του. Ὁ Ζεὺς παριστάνεται καθήμενος καὶ κρατῶν εἰς τὴν δεξιὰν ἄγαλμα τῆς Νίκης, ἵσης κατὰ τὸ μέγεθος πρὸς ἄνθρωπον. Εἶναι χρυσελεφάντινος· ὅλα τὰ μέρη, τὰ ὅποια φαίνονται γυμνά, εἶναι ἐξ ἐλέφαντος, ἐνῷ τὰ ἐνδύματα εἶναι ἀπὸ καθαρὸν χρυσόν. Κυρίως θεωρεῖται πολύτιμον τὸ ἀξιοθαύμαστον τοῦτο ἄγαλμα, διότι εἶναι τὸ ἀριστούργημα τοῦ μεγάλου καλλιτέχνου - Φειδίου.

Τίποτε δὲν ἤμπορει νὰ συγκριθῇ πρὸς τὴν καταπληκτικὴν ἐντύπωσιν, τὴν ὅποιαν μοῦ ἐπροξένησεν ἡ θέα τοῦ ἀγάλματος τοῦ Διός.... Φρικίασιν μοῦ μετέδωκεν ἡ μεγαλειότης τοῦ βλέμματος τοῦ Θεοῦ· μοῦ ἐφάνη ὅτι εἰσέδυσεν εἰς τὰ ἄδυτα τῆς καρδίας μου.

Ἄνεγνωσσα μετὰ σεβασμοῦ τὴν ἐπιγραφήν, τὴν χαραχθεῖσαν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ πατρὸς τῶν Θεῶν.

ΦΕΙΔΙΑΣ ΧΑΡΜΙΔΟΥ Μ' ΕΠΟΙΗΣΕ

Καὶ ἐκ νέου τὴν καρδίαν μου συνεκίνησε χαρὰ καὶ ὑπερηφάνεια, ἐνῷ ἀπεθαύμαζον τὴν μεγαλοφυῖαν τοῦ συμπολίτου μου.

Ἐξελθόντες τοῦ ναοῦ, συνηντήσαμεν πομπὴν παρθένων, ἐνδεδυμένων ἀραχνοῦφη φορέματα, μὲ λελυμένας καὶ κυματιζούσας κόμας, ἀνθοστεφεῖς. Μᾶς εἴπον, ὅτι ἡγωνίζοντο διὰ τὸ βραβεῖον τῆς καλλονῆς· ἡ νικήτρια ἐδοξάζετο βλέπουσα τὸ δμοίωμά της ἀποτιθέμενον ἐντὸς τοῦ ναοῦ τοῦ Διός.

Περαιτέρω πομπὴ νεανίσκων καὶ παίδων μετεῖχεν ἀναλόγου ἀγῶνος.

Δὲν δύνασθε νὰ σχηματίσητε ἵδεαν περὶ τῆς συρροῆς τῶν διαφόρων λαῶν, τῶν πληρούντων τὴν Ὁλυμπίαν. Αἱ ξέναι γλῶσσαι, οἱ βαρβαρικαὶ ἐνδυμασίαι, οἱ παράδοξοι τύποι διεσταυροῦντο ἐκεῖ πρὸς πᾶν ὅτι ὥραιοτερον, ἐκλεκτότερον περιεῖχεν ἡ Ἐλάξ εἰς ὅλας τὰς τέχνας, εἰς ὅλας τὰς ἐπιστήμας.

Ἡ νεότης ὑπερίσχυεν, ἀλλ’ ἔβλεπε τις δμοίως πολυαρίθμους γέροντας· οὗτοι εἶχον ἥδη παραστῆ δέκα πρέντε καὶ εἴκοσι φοράς εἰς τοὺς Ἱεροὺς ἀγῶνας, ἀλλ’ ἥθελον μέχρι τοῦ θανάτου των νὰ βεβαιωθῶσιν αὐτοπροσώπως, ὅτι οἱ ἀγῶνες δὲν ἔχασαν τίποτε ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν τῶν λαμπρότητα.

Τέλος ἔφθασεν ἡ ὥρα τῆς ἐνάρξεως τῶν ἑορτῶν· ἵνα φθάσωμεν εἰς τὸ Στάδιον, διερχόμεθα ἀπὸ τὸν μέγαν βωμὸν τοῦ Διός, ἀπὸ τὸ Ἡραῖον καὶ διὰ μεγαλοπρεποῦς ὁδοῦ, φυτευμένης μὲ πλατάνους καὶ ἐλαίας, ἐ-

κατέρωθεν τῆς ὁποίας ἴσταντο θαυμαστὰ ἀγάλματα. Τὰ μὲν ἐκ τούτων ἔγειρονται πρὸς δόξαν τῶν θεῶν, τὰ δὲ εἰναι εἰκόνες δλυμπιονικῶν. Ἱδιαιτέρως δ' ἐθαύμασα τὸ ἄγαλμα ἵππου, ἐπονομαζομένης Αὔρας, ἔνεκα τῆς καταπληκτικῆς της ἐλαφρότητος· ἐνῷ δηλ. ὁ κύριός της εἶχε πέσει ἀπ' αὐτῆς, ἡ ἵππος ἔξηκολούθησε μόνη της τὸν δρόμον καὶ ἔτυχε τῆς νίκης.

Εἴδομεν μεταξὺ ἄλλων τὸ ἄγαλμα τοῦ διασήμου ἀθλητοῦ Μίλωνος τοῦ Κροτωνιάτου, ὁ ὄποιος, ως λέγεται, διέτρεξε τὸ στάδιον, φέρων βοῦν ἐπὶ τῶν ὄμων. Εἶναι δὲ Ἑδίος, ὁ ὄποιος, γέρων ἥδη, κατεβροχθίσθη ἀπὸ τὰ θηρία, διότι αἱ χεῖρες του περιεσφίχθησαν ἐντὸς δένδρου, τοῦ ὄποιου τὸν κορμὸν ἀπεπειράθη νὰ σχίσῃ διὰ μόνης τῆς δυνάμεως τῶν δακτύλων του.

Τότε, προχωρῶν εἰς τὸ μέσον κῆρυξ, καλεῖ μεγαλοφώνως τοὺς δρομεῖς νὰ παρουσιασθῶσι.

Πάντες οἱ μέλλοντες ν' ἀγωνισθῶσιν εἰς τὸν δρόμον ἔξερχονται καὶ τάσσονται ἐνώπιον τῶν Ἐλλανοδικῶν. Ὁ κῆρυξ ἐκφωνεῖ τὰ ὀνόματά των καὶ τὰ ὀνόματα τῶν πατρίδων των. Ἀν τὰ ὀνόματα ταῦτα ἐδοξάσθησαν διὰ προηγουμένων νικῶν, χαιρετίζονται διὰ παρατεταμένων ἀνευφημιῶν. Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐκφωνήσεως τοῦ καταλόγου, ὁ κῆρυξ κραυγάζει στεντορείως, ἐρωτῶν μήπως τις ἐκ τῶν ἀγωνιστῶν ἔγινεν ἐνοχικός. φόνου ἢ ἀσεβείας πρὸς τοὺς θεούς, ἢ ἐρρίφθη εἰς τὰ δεσμά, ἢ ὁ πωσδήποτε ἔζησεν ἀτακτὸν βίον.

Βαθεῖα σιωπὴ ἐπικρατεῖ καὶ βαθέως συγκεκινημέ-

ναι πάλλουσιν αἱ καρδίαι ὅλων μας· ἀλλ' οὐδεμία φωνὴ ἀκούεται ἐναντίον ἡμῶν καὶ ἡ σάλπιγξ δίδει τὸ σύνθημα τῆς ἐνάρξεως. Ὁρμῶμεν ταχεῖς ώς βέλη. Αλλὰ μόλις εἶχομεν ἀναχωρήσει καὶ ἡ φωνὴ τοῦ ~~τε~~κήρυ-

κος ἀνακηρύγττει νικητὴν τὸν φίλον καὶ σύντροφόν μου:

«Θεαγένης, Ἀθηναῖος, ὁ υἱὸς τοῦ Μελήτου, ἐνίκησε πάντας εἰς τὸν δρόμον!» ἤκούσθη ἡ φωνὴ.

‘Ατελεύτητος βοή ἀνευφημίας ἀντηχεῖ καὶ ἀνυψώνει μέχρι τῶν νεφῶν τὸ ὄνομα τοῦ φίλου μου. Τὸν

ἐναγκαλίζομαι σφικτά, σφικτά, ἐπαναλαμβάνων χιλιάκις μετὰ τοῦ πλήθους τὸ ὄνομα τοῦ πολυαγαπημένου μου. Ἡ τιμὴ, τῆς ὅποιας ἡξιώθη, εἶναι ἡ πρώτη καὶ ἡ λαμπροτάτη τῶν ἀπονεμομένων εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, διότι ὁ ἀπλοῦς δρόμος εἶναι τὸ ἀρχαιότατον ἀγώνισμα.

Ἡ ἐπαύριον ἥτο προωρισμένη διὰ τὸν δρόμον τῶν ἵππων καὶ τὴν ἀρματοδρομίαν. Ἀνηλθον καὶ ἔγω εἰς τὸν ἵπποδρομὸν, διὰ νὰ λάβω μέρος εἰς τὴν ἵπποδρομίαν.

Οἱ ἵπποι μου Αἴολος μὲ ἀνέμενεν, ἐστεμμένος μὲ ἄνθη, μὲ τὴν χαίτην ἐπιμελῶς διηγθετημένην καὶ δεμένην διὰ κυανῶν ταινιῶν, μὲ τὴν κυματίζουσαν οὐράν του. Πηδῶ ἐπὶ τῶν νώτων του. Παραπλεύρως βλέπω τὸν φίλον μου Εὔφορίωνα, ἵππεύοντα ὑπερήφανον Θρακικὸν ἵππον. Ἄλλοι συναγωνισταὶ πολυάριθμοι συγκεντροῦνται παραπλεύρως μου. Οἱ ἵπποι σκάπτουν τὴν γῆν, χρεμετίζουν καὶ φρίσσουν ἐκ τῆς ἐπιθυμίας νὰ τρέξουν· τὰ ζῷα ταῦτα λαχταροῦν διὰ τὴν νίκην, καθὼς καὶ οἱ ἄνθρωποι, καὶ μὲ δυσκολίαν τὰ συγκρατοῦμεν.

Τέλος τὸ σύνθημα δίδεται. Οἱ ἵπποι τινάσσονται, δρμοῦν, πετοῦν ὡς κεραυνοί... Τρέχομεν... Ο Αἴολος μὲ τοὺς τέσσαρας πόδας του τεταμένους, μὲ τὴν κοιλίαν του σχεδὸν ψαύουσαν τὸ ἔδαφος, μοῦ φαίνεται ὅτι πετῷ κάτωθέν μου... Ἐγγίζομεν εἰς τὸ τέρμα, καὶ ἀκούω ὡς ἐν ὀνείρῳ τὸ ὄνομά μου: «Πρόσδ Νικίος, Ἀθηναῖος, ἀνακηρύσσεται νικητὴς εἰς

τάς ιπποδρομίας». Κατέρχομαι τοῦ ιππου, περιβάλλω διὰ τῶν χειρῶν μου τὸν λαιμὸν τοῦ πιστοῦ μου Αἰόλου καὶ τὸν φιλῶ εἰς τὸ μέτωπον... Χρεμετίζει ἀπὸ εὐχαρίστησιν.... Οἱ γονεῖς καὶ οἱ φίλοι μὲ συγχαίρουν. 'Ο Εύφορίων χαίρει ὑπὲρ πάντας. "Οσον διὰ τὸν Θεαγένη, ὑπερηφανεύεται περισσότερον διὰ τὴν ἐπιτυχίαν μου ἢ διὰ τὴν ἴδικήν του νίκην.

'Αλλ' ίδού ἀγγέλλονται αἱ ἀρματοδρομίαι. 'Ἐν ἀρχῇ διαγωνίζονται ἄρματα, συρόμενα ὑπὸ δύο ιππων καὶ ἔπειτα τέθριππα. 'Ο δρόμος τῶν τεθρίππων εἶναι ὁ λαμπρότατος, ὁ δυσκολώτατος καὶ ὁ ἐνδοξότατος. Εἰς αὐτὸν θὰ ἀγωνισθῇ ὁ Εύφορίων. 'Ο υἱὸς τοῦ Λεωκράτους ἵσταται ὅρθιος ἐπὶ ἐλεφαντίνου ἄρματος μὲ ἀργυροῦς τροχούς· φέρει εἰς τοὺς πόδας κομψότατα πέδιλα, αἱ λευκαὶ ταινίαι τῶν ὅποιων διασταυροῦνται ἐπὶ τῶν κνημῶν του. Εἰς τὸ ἄρμα του εἶναι ἐζευγμένοι τέσσαρες μαῦροι ἵπποι. 'Ἐπὶ τῶν στιλπνῶν μελανῶν τριχῶν των τὰ λευκὰ ἡνία διακρίνονται ὡς ἀργυραῖ γραμμαί. Αὐτὸς ὁ Εύφορίων, μειδιῶν, φαίνεται ὡς ὁ νέος Ἀπόλλων κατελθὼν τοῦ Ὁλύμπου.

Δίδεται τὸ σύνθημα τῆς ἀναχωρήσεως. 'Αλλ' αἴ-φνης ἀντηχεῖ ἀτελείωτος ζητωκραυγή. Τὰ βλέμματα στρέφονται, ἔρωτήσεις ἀπευθύνονται. Εἶναι ὁ Πλάτων, ὁ ὅποιος ἥλθε διὰ νὰ παραστῇ εἰς τοὺς ἀγῶνας. Αὐτὸν χαιρετᾷ τὸ πλῆθος, ὡς ἄλλοτε τὸν Θεμιστοκλῆ, διὰ μυριοστόμων ἐπευφημιῶν. 'Ο φιλόσοφος μει-

,Ο 'Αεροπόρος. ΣΤ' Δημοτ. Δ. Ι. Κοντογιάννη. "Εκδ. Δ' ἀντ. 10.000 3

διᾶ, ἀποδέχεται ἡρέμα καὶ μετριοφρόνως τὸν χαιρετισμὸν τοῦ λαοῦ.

Μόλις ἐδόθη τὸ σύνθημα, τὸ σχοινίον τὸ συγκρατοῦν εἰς γραμμὴν τὰ ἄρματα, καταπίπτει αἰφνιδίως καὶ οἱ ἀκράτητοι ἄρματοδρόμοι χύνονται. Κατ’ ἀρχὰς τὰ ἄρματα μένουσιν ἐπὶ τῆς αὐτῆς γραμμῆς. Ἐλλὰ μετ’ ὀλίγον, μέσα ἀπὸ σύννεφα κονιορτοῦ, περίλαμπρον ἄρμα ἀποσπᾶται τῶν ἄλλων καὶ τὰ ἀφίνει ὅλα ὅπίσω του. Εἶναι τὸ ἄρμα τοῦ Εὔφορίωνος. Οἱ ἀντίπαλοί του τρέχουσιν ἐπὶ τὰ ἵχνη του. Μόλις δὲ ὁ ὀφθαλμὸς δύναται νὰ τοὺς παρακολουθήσῃ. Διασταυροῦνται, συγκρούονται, τροχοὶ θραύονται, ἀξονες διασκορπίζονται εἰς συντρίμματα. Ἐδῶ εἰς ἵππος πίπτει, παρασύρων ὅλα εἰς τὴν πτῶσιν του· ἐκεῖ ἀνατρέπεται ὁ ἥνιοχος, πίπτει ἐκ τοῦ ἄρματος καὶ οἱ ἵπποι, ἀφηνιῶντες, ἔξακολουθοῦν ἀτάκτως τὴν πορείαν των. Ὁ Εὔφορίων ἔξακολουθεῖ πάντοτε νὰ προηγῆται.

Τέλος δὲ Εὔφορίων, διανύσας καὶ τὸν τελευταῖον γῦρον, διέρχεται ώς ἀστραπή, παρακάμπτει μὲ πολλὴν δεξιότητα ἄρμά τι, συντριβὲν πρὸ αὐτοῦ καί, κεντρίζων τοὺς καθίδρους ἵππους του, σταματᾷ τὸ ἄρμα του πρὸ τῶν Ἑλλανοδικῶν. Ἐκέρδισε τὴν νίκην!

Τὸ ὄνομα τοῦ Εὔφορίωνος ἀντηχεῖ ἀπὸ στόματος εἰς στόμα μεταξὺ τοῦ πλήθους, οἱ δὲ παριστάμενοι ἐκεῖ πολυπληθεῖς Ἀθηναῖοι σκιρτῶσιν ἔξαλλοι ἀπὸ χαράν, διὰ τὴν νίκην τοῦ ἀρίστου ἐκ τῶν τέκνων των.

Μετὰ ταῦτα ἐπακολουθοῦσι τὰ βαρέα ἀγωνίσματα: ἡ πάλη, ἡ πυγμαχία καὶ τὸ παγκράτιον, τέλος δὲ

τὸ ἀκόντισμα, ἡ δισκοβολία καὶ ἄλλα συνεπλήρωσαν τὰ ἀγωνίσματα.

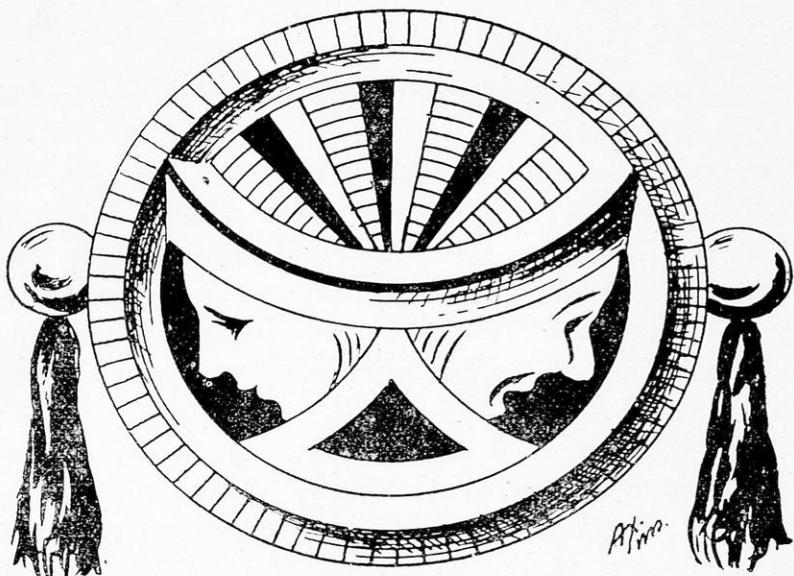
‘Η τελευταία ἡμέρα ἀφιερώθη εἰς τὸ στεφάνωμα τῶν νικητῶν. ‘Η ἐπιβλητικὴ αὕτη τελετὴ διεξήχθη ἐντὸς τῆς ”Αλτεως. Κατ’ ἀρχὰς προσεφέρθησαν θυσίαι εἰς τοὺς θεούς, ἔπειτα δὲ ἐψάλη ὁ ὑμνος πρὸς τιμὴν τῶν νικητῶν. Τὸ πλῆθος συνήνωσε τὴν φωνὴν του πρὸς τὴν τοῦ χοροῦ, συνοδευομένου ἀπὸ αὐλούς, κιθάρας καὶ λύρας.

Τέλος δὲ ἀναστὰς ὁ κῆρυξ ἐξεφώνησε πρῶτον πάντων τὸ ὄνομα τοῦ Θεαγένους τοῦ Ἀθηναίου, ὃς νικητοῦ εἰς τὸ στάδιον. ‘Ο ἀρχων ἔστεψε τὸ μέτωπόν του μὲ τὸν στέφανον τοῦ κοτίνου, τοῦ ὅποίου οἱ κλῶνοι ἐκόπησαν ἀπὸ τὴν ἱερὰν ἐλασίαν, ἥτις ἐφύετο ὅπισθεν τοῦ ναοῦ. Μετ’ αὐτὸν ἔκαστος τῶν νικητῶν ἐστεφανώθη κατὰ σειρὰν διὰ τοῦ ἱεροῦ κλάδου.

Τί νὰ σᾶς εἴπω περὶ τῶν ζητωκραυγῶν τοῦ πλήθους, περὶ τῆς χαρᾶς τῶν γονέων μας, τῶν φίλων μας, τῶν συμπολιτῶν μας; ... Τὰ ἐννοεῖτε δλα ταῦτα, χωρὶς νὰ τὰ ἐπαναλάβω. Γνωρίζετε, ὅτι διὰ τὸν ”Ελληνα τίποτε δὲν ὑπερέβαλλε τὴν εὐδαιμονίαν κοὶ τὴν δόξαν τοῦ στεφανώματος εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας.

‘Ο πάππος μου, ὅστις ἦθέλησε νὰ συνοδεύσῃ τοὺς γονεῖς μου εἰς τὴν πανήγυριν, ἀπήλαυσε πλέον ἀπὸ κάθε ἄλλον τὸν θρίαμβόν μου:

—»”Ἄς ἀποθάνω τώρα!...» εἶπε πρὸς τὸν πατέρα μου, ἐνῷ ἐπέστρεφεν εἰς τὸν τόπον του.

ΧΕΙΜΩΝ

Ἐφύσησε πάλιν βορρᾶς μὲν θυμὸν
καὶ γέρων μᾶς ἥλθε ψυχρὸς ὁ χειμῶν.
Τ' ἀηδόνι τὴν φύσιν ὡς πρὶν δὲν ὑμνεῖ.
Ἄστολιστος μένει ἡ γῆ καὶ γυμνή.

Κελάδημ' ἀφήνει ὁ κόραξ τραχύ,
ὁ βράχος μὲν πένθος κρὰ - κρὰ ἀντηχεῖ,
τὰ ἄνθη, τὰ φύλλα, πεσμένα στὴ γῆ,
ώχρᾳ τὰ σκεπάζει φθορὰ καὶ σιγή.

Παντοῦ ἐρημία, παστοῦ σιωπή,
ἡ φύσις κοιμᾶται, ὡχρά, σκυθρώπτη.

Αχ. Παρασχος

ΧΕΙΜΩΝ

Τὰ νέφη ἀπλοῦνται,
 μὲ βίαν ὡθοῦνται,
 ἀγέρας μουγκρίζει,
 καὶ δένδρα κλονίζει
 μ' ἀγρίαν φωνήν!

Τὴν φύσιν νεκρώνει
 καὶ φρίκην ἀπλώνει
 παντοῦ ὁ χειμῶνας,
 ποὺ σπείρει χιόνας
 ἐπάνω στὴν γῆν.

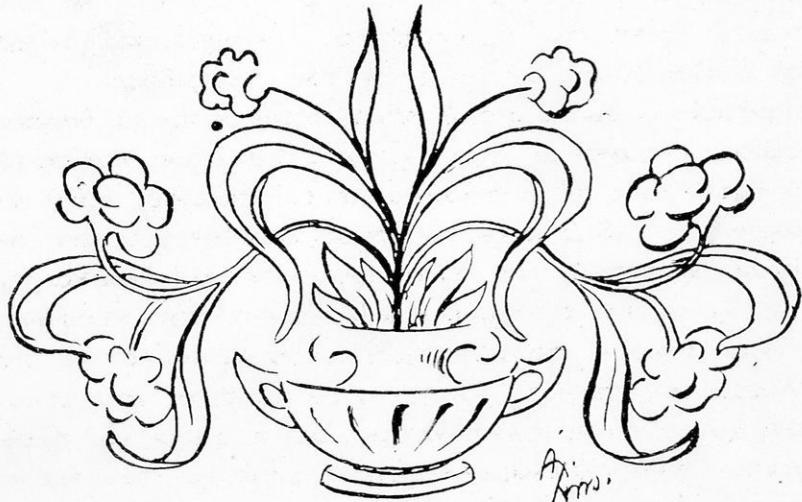
Παγώνει ᾧ κρήνη
 καὶ ὕδωρ δὲν χύνει·
 οἱ λόφοι, οἱ βράχοι
 ὑψοῦνται μονάχοι
 μὲ χιόνια πυκνά!

Πουλιὰ μονωμένα
 πετοῦν φοβισμένα
 τάρνι τὸ καῦμένο,
 στὴ μάντρα κλεισμένο
 κρυώνει, πεινᾶ!

‘Ημέρα θλιμμένη
τὸ φῶς της πηγαίνει
μὲ τάχος νὰ χύσῃ
καὶ μέσα νὰ κλείσῃ
εἰς σκότος βαθύ.

Πλὴν τρέχει δὲ χρόνος
ἀκούραστος μόνος
καὶ μὲ ἄνθη ἐν τέλει
ἡ ἄνοιξις μέλλει
εὐώδης νὰ ρθῇ.

Γ. Δ. Θ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΑΚΗΣ

(Άρ. Κουρτίδου)

‘Ο Ἰωάννης Βαρβάκης ἐγεννήθη τὸ 1754 εἰς τὰ Ψαρά. ‘Ο πατέρι του εἶχεν ἴδιον του πλοῖον καὶ ἦτο ἐμποροπλοίαρχος· ὧνομάζετο Ἀνδρέας Λεοντίδης· διότι τὸ οἰκογενειακόν του ὄνομα δὲν ἦτο Βαρβάκης. Βαρβάκης ὧνομάσθη πρῶτον ὁ Ἰωάννης διὰ τὸν ἔξῆς λόγον: Εἰς τὰ Ψαρά, ὅταν ἀρχίζῃ νὰ νυκτώνῃ, ἐμφανίζονται ἀφθονα νυκτόβια πτηνὰ μὲ μεγάλα στρογγυλὰ προεξέχοντα μάτια, τὰ ὅποια οἱ κάτοικοι ὄνομάζουν βαρβάκια. ‘Ο μικρὸς Ἰωάννης εἶχε μεγάλα, πετακτὰ κάπτως ἀγριωπὰ μάτια, διὰ τοῦτο δὲ τὰ ὄμηλικά του παιδία, μὲ τὰ ὅποια ἔπαιζεν εἰς τὴν ἀκρογιαλιάν, τὸν ἐπωνόμασαν βαρβάκι. Μὲ τὸν καιρὸν ἔχασε τὸ πραγματικὸν οἰκογενειακὸν ὄνομα καὶ ὁ Βαρβάκης ἀπερρόφησε τὸν Λεοντίδην.

Γράμματα ἔμαθε πολὺ λίγα, ὅπως ὅλοι οἱ θαλασσόβιοι νησιῶται τῶν χρόνων ἐκείνων· καὶ αὐτὰ τὰ ἔμαθεν εἰς τὸ κατάστρωμα τοῦ πλοίου, κατὰ τὰ μακρινὰ ταξίδια, σχεδὸν μόνος του, ὀλίγον κατ’ ὄλιγον, χωριστὰ τὴν ἀνάγνωσιν, ἔπειτα ἀπὸ καιρὸν τὴν γραπτὴν ἀρίθμησιν καὶ ἔπειτα τὴν γραφήν.

‘Απὸ μικρὸν παιδίον ἔμβῆκε ναυτόπουλον εἰς τὸ πλοῖον τοῦ πατρός του· ἦτο δὲ ἀληθινὸν ναυτόπουλον, χωρὶς κανὲν πλεονέκτημα, ὅτι ἦτο υἱὸς τοῦ πλοιάρχου. “Ισως τὸ ἔκαμεν ἐπίτηδες ὁ πατέρι του, διὰ νὰ τὸν ἔξοικειώσῃ μὲ τὴν θάλασσαν. Καὶ τὸ ἐπέτυχεν.

‘Ο Ιωάννης ἔγινε λαμπρὸς θαλασσινός· ἀπεβιβάσθη εἰς τοὺς μεγάλους λιμένας τῆς Μεσογείου, τὸν ἔβρεξαν τὰ κύματα τῆς Μαύρης Θαλάσσης, ἐφόρτωσε σῖτον ἀπὸ τὴν Ρωσίαν· ἐταξίδευσε καλοκαίρι καὶ χειμῶνα.

Σιγὰ - σιγὰ ἀπὸ ναυτόπουλον ἔγινε ναύτης, ὑποπλοίαρχος, ἐμποροπλοίαρχος· ὡς ἐμποροπλοίαρχος ἔκαμε μακρινὰ ἐμπορικὰ ταξίδια διὰ λογαριασμόν του, δίδων μερίδιον τῶν κερδῶν εἰς τοὺς συμπατριώτας του ναύτας τοῦ πληρώματος.

Ἡ γενναιότης του εἰς τοὺς κινδύνους, ἡ ἀντοχὴ του εἰς τὰς κακουχίας, ἡ ἄκρα τιμιότης του εἰς τὰς συναλλαγάς του, κατέστησαν πάντοῦ γνωστὸν τὸ ὄνομά του καὶ ὅλοι ἐτίμων τὸν Βαρβάκην ὡς τὸν πρῶτον Ψαριανὸν ἐμποροπλοίαρχον.

Ἐκείνους τοὺς χρόνους ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Ρωσίας Αἰκατερίνη εἶχε στείλει πράκτορας εἰς τὰς ἑλληνικὰς χώρας, διὰ νὰ ἔξεγείρουν τοὺς “Ελληνας εἰς ἐπανάστασιν.

—“Ηλθεν ἡ ὥρα νὰ σηκωθῇ τὸ γένος τῶν Χριστιανῶν, ἐκήρυξτον οὕτοι· ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ ἀναστήσετε τὴν Βυζαντινὴν Αὐτοκρατορίαν, νὰ στήσετε καὶ πάλιν τὸν Σταυρὸν εἰς τὴν ‘Αγίαν Σοφίαν!

Οἱ δυστυχεῖς “Ελληνες, οἱ ὅποιοι ἐστέναζον εἰς τὴν σκλαβιάν, ἡσθάνοντο ἱερὸν ρῆγος νὰ διατρέχῃ τὰς φλέβας των· ἡ ναρκωμένη ἐλπὶς ἔξυπνησε καὶ ἐσπαρτάρησε μέσα εἰς τὴν πονεμένην ψυχήν των. “Οτε δὲ ἔφθασεν ἡ φήμη, ὅτι ὁ Ρωσικὸς στόλος ἐφάνη εἰς τὴν Μεσόγειον, τότε τὸ Αἴγαιον πέλαγος καὶ ἡ Στερεά

καὶ ἡ Πελοπόννησος ἡλεκτρίσθησαν ἀπ' ἄκρου εἰς
ἄκρουν.

Οἱ θαλασσομάχοι Ψαριανοὶ πρῶτοι ὑψωσαν τὴν
σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως, ὁ δὲ Βαρβάκης ἀπὸ
τοὺς πρώτους μετεσκεύασε τὸ ἐμπορικόν του πλοῖον
εἰς πολεμικόν. Δὲν ἔχρειάζετο δὲ πολὺς κόπος πρὸς
τοῦτο, διότι τὰ ἐμπορικὰ τῶν χρόνων ἐκείνων ἐπρεπε
νὰ εἴναι καὶ ὀλίγον τι πολεμικά. Τότε τὸ Αἰγαῖον πέ-
λαγος ἡρήμωνον Ἀλγερινοὶ πειραταί· οἱ δὲ Ψαριανοὶ
ἥτο σχεδὸν ἀδύνατον εἰς ἕκαστον ταξίδιον νὰ μὴ συ-
ναντηθοῦν μὲ τοὺς φοβεροὺς κουρσάροις· ἐπρεπε
δὲ ἦ νὰ νικήσουν, νὰ καταβυθίσουν τὰ πλοῖά
των, νὰ «γεμίσῃ» ἡ θάλασσα πανιά, ἀντένες καὶ κα-
τάρτια, ὅπως λέγει τὸ δημοτικὸν ἄσμα, καὶ νὰ ἔξα-
κολουθήσουν τὸν δρόμο των, ἥ νὰ σφαγοῦν ὄγριώς,
ἥ νὰ αἰχμαλωτισθοῦν καὶ νὰ συρθοῦν σκλάβοι εἰς τὴν
Βαρβαρίαν τῆς Ἀφρικῆς καὶ νὰ δουλεύουν χρόνους μα-
κροὺς ἀλυσοδεμένοι. Διὰ τοῦτο τὰ ψαριανὰ πλοῖα
ἐπρεπε νὰ εἴναι στερεὰ καὶ γοργοκίνητα καὶ καλῶς
ῶπλισμένα, καὶ νὰ ναυτολογοῦν ναύτας ἰκανοὺς νὰ
πολεμοῦν ὅχι μόνον μὲ τὰ κύματα, ἀλλὰ καὶ μὲ τοὺς
πειρατάς.

Τὸ καταδρομικὸν τοῦ Ψαριανοῦ κατέστη μετ' ὀλί-
γον δὲ φόβος καὶ δὲ τρόμος τῶν ἔχθρῶν εἰς τὸ Αἰγαῖον
πέλαγος, εἰς τὰ παράλια τῆς Θράκης, τῆς Μακεδο-
νίας καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας· διότι δὲ Βαρβάκης ἥτο ἀ-
τρόμητος καὶ τολμηρὸς καὶ ριψοκίνδυνος.

Καὶ ὅμως δὲν ἥτο ἀκόμη εὐχαριστημένος. Συχνὰ ἐ-
βημάτιζε συλλογισμένος εἰς τὸ κατάστρωμα τοῦ βρι-

κίου του, ἔκοιταζε τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος, καὶ ἐψιθύριζε μὲ στεναγμόν.

—”Αχ! Νὰ εἶχα μιὰ φρεγάδα.

Καὶ τὸ βλέμμα του ἐφωτίζετο ἀπὸ ἡρωϊκὴν λάμψιν. Μικρὸν ἦτο τὸ βρίκιον τοῦ Βαρβάκη. Πολὺ μικρόν, ἵδιως ὡς πρὸς τὰ μεγάλα τολμήματα, τὰ ὅποια ὠνειρεύετο. Πωλεῖ λοιπὸν τὸ βρίκιον, συλλέγει καὶ ὅλην τὴν ἀλλην περιουσίαν του, ναυπηγεῖ ἐν μέγα τρικάταρτον πολεμικὸν καὶ τὸ ἔξοπλίζει εἰς τὴν ἐντέλειαν μὲ μεγάλα τηλεβόλα. ‘Η Φριγαδέλα - ὅπως ὀνόμασσαν οἱ Ψαριανοὶ τὸ πολεμικὸν τοῦ Βαρβάκη - ἦτο ἡγκυροβολημένη εἰς τὸν λιμένα τῶν Ψαρῶν. Χυτή, ὥραία καὶ φοβερά. Δὲν ἔβλεπε τὴν ὥραν νὰ ἐκπλεύσῃ εἰς τὸ πέλαγος, νὰ σχίσῃ τὰ κύματα, νὰ ζητήσῃ κινδύνους καὶ θριάμβους.

’Αλλ’ ἔξαφνα, ἐν γεγονὸς καταποντίζει εἰς τὸν βυθὸν ὅλα τὰ μεγάλα σχέδια τοῦ Βαρβάκη. ‘Υπογράφεται εἰρήνη μεταξὺ τῆς Ρωσίας καὶ τῆς ’Οθωμανικῆς Κυβερνήσεως καὶ ὁ πόλεμος παύει.

Τί νὰ κάμη ὁ θαλασσομάχος; ’Εμπορικὰ ταξίδια; Τὸ ύπερήφανον τριίστιον δὲν ἦτο προωρισμένον νὰ φέρῃ φορτίον. ‘Ο Βαρβάκης ἐσκέφθη νὰ πωλήσῃ τὸ ὥραίον πλοιόν του εἰς τοὺς Ρώσους.

’Αλλὰ πρὸς τοῦτο ἔπρεπε νὰ τὸ φέρῃ εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον. Εἰρηνικὸς καὶ ἀβλαβῆς διασχίζει τὸ Αἴγαον πέλαγος.

‘Η ’Οθωμανικὴ Κυβέρνησις, ἅμα ἔμαθεν ὅτι εἰς τὴν Προποντίδα εἰσέπλευσε τόσον μέγα σκάφος, ὥπλισμένον ὡς πολεμικόν, μὲ πλοιάρχον μάλιστα τὸν

Βαρβάκην, δίδει ἀμέσως αὐστηροτάτην διαταγὴν νὰ κατασχεθῇ τὸ πλοῖον καὶ νὰ συλληφθῇ ὁ ἐπαναστάτης.

‘Ο Βαρβάκης κατώρθωσε νὰ δραπετεύσῃ καὶ νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν ρωσικὴν πρεσβείαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως· ἀλλ’ ἡ Φριγαδέλα, ἡ μεγαλοπρεπής καὶ ἀτυχῆς Φριγαδέλα, ἔρρυμου λκήθη δεσμία, ὡς πολεμικὸν λάφυρον, εἰς τὸν ναύσταθμον ἐντὸς τοῦ Κερατίου κόλπου.

‘Ο δυστυχῆς Βαρβάκης!... ἔχασε τὸ πλοῖόν του, καὶ μὲ αὐτὸ ὅλην τὴν περιουσίαν του· ὅβιολὸν δὲν εἶχε πλέον· καὶ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἐκινδύνευε νὰ συλληφθῇ καὶ νὰ ριφθῇ εἰς τὸ κάτεργον ἦ, μὲ μίαν πέτραν εἰς τὸν λαιμόν, εἰς τὰ κύματα τοῦ Βοσπόρου, ὅπως ἀργότερα ὁ ἡρωϊκὸς κλέφτης Ἀνδροῦτσος, ὁ πατὴρ τοῦ Ὀδυσσέως.

Εἰς τὴν ρωσικὴν πρεσβείαν ὁ Βαρβάκης συνηντήθη μὲ Ρώσους ἀξιωματικούς, τοὺς ὅποιους εἶχε γνωρίσει κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ πολέμου εἰς τὸ Αἴγαϊον πέλαγος· οὗτοι ἡγάπων καὶ ἐτίμων τὸν ἀνδρεῖον συναγωνιστὴν των καὶ τὸν παρεκίνησαν νὰ ζητήσῃ σωτηρίαν εἰς τὴν Ρωσίαν καὶ νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν προστασίαν τῆς αὐτοκρατείρας.

‘Αλλὰ πῶς νὰ ἔξελθῃ ὁ πρόσφυξ ἀπὸ τὸ ἄσυλόν του, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσουν οἱ κατάσκοποι, οἱ ὅποιοι ἐπειτριγύριζον νύκτα καὶ ἡμέραν τὴν πρεσβείαν; Ποῦ νὰ εὔρῃ πλοῖον πιστόν, τὸ ὅποιον νὰ δεχθῇ νὰ τὸν παραλάβῃ; Καὶ πῶς νὰ πληρώσῃ τὸν ναῦλόν του; Καὶ τί θ’ ἀπεγίνετο, ἀφοῦ τὸν ἀπεβίβαζε τὸ πλοῖ-

ον εἰς μίαν παραλίαν τῆς ἀπεράντου αὐτοκρατορίας;

‘Ο Βαρβάκης ἔξοικονόμησεν δλίγα χρήματα, διέψυγε τοὺς κατασκόπους, ἐπεβιβάσθη κρυφὰ εἰς ἐν πλοιοῖν, διευθυνόμενον εἰς Ρωσίαν, ἔφθασεν εἰς τὴν Ὁδησὸν καὶ ἐκεῖ ἐνεπιστεύθη πλέον τὸν ἑαυτόν του εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ διὰ τὰ περαιτέρω.

‘Απὸ τὴν Ὁδησὸν ἔπρεπε νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Πετρούπολιν, ἀλλὰ χρήματα δὲν εἶχε. Καὶ δὲ Ψαριανὸς ἐπεχείρησε κάτι πρωτάκουστῶν καὶ ἡρωϊκόν. ‘Απὸ τὴν Ὁδησὸν μέχρι τῆς Πετρουπόλεως ἡ ἀπόστασις εἶναι περίπου τέσσαρας φορὰς ὅση ἀπὸ τὸ Ταίναρον μέχρι τοῦ βορειοτάτου ἄκρου τῆς Ἑλλάδος· καὶ τὸ φοβερὸν τοῦτο διάστημα διήνυσεν ὁ Βαρβάκης πεζός, καὶ μάλιστα ἀνυπόδητος. Διῆλθε δάση, λίμνας, ποταμούς, ἀπεράντους πεδιάδας, βυθιζόμενος εἰς τὰς χιόνας, ὀλισθαίνων εἰς τοὺς πάγους, κοιμώμενος εἰς τὸ ὕπαιθρον, πεινῶν, παγωμένος, κινδυνεύων νὰ κατασπαραχθῇ ἀπὸ λύκους!... Τὰ πέλματα τῶν ποδῶν του ἦσαν καταπληγωμένα, ράκη ἔγιναν τὰ ἐνδύματά του, ἐν μόνον ἔμεινεν ἀκούραστον ἐντός του: ἡ ἀπόφασις.

—’Εμπρός, ἐφώναζεν ἡ ἀδάμαστος ψυχή του, ἐμπρός! Καὶ πάντοτε ἐμπρός!

Καὶ ἡ ἀπόφασις ἐθριάμβευσε, καὶ δὲ πεζοπόρος μὲ τὴν χαλυβδίνην θέλησιν ἔφθασεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ρωσίας.

“Υστερον ἀπὸ πολλὰ βάσανα κατώρθωσε νὰ γίνη δεκτὸς ἀπὸ τὴν αὐτοκράτειραν. Ἰδοὺ πῶς διηγεῖται δὲ ἴδιος τὴν συνομιλίαν του μὲ αὐτήν:

—Μπορῶ νὰ εἰπῶ ότι δὲν είμαι δειλός· πολλάς φοράς ἀντίκρυσσα τὸν θάνατον χωρὶς ν' ἀνατριχιάσω.

’Αλλὰ ἔκει μ' ἔπιασε φόβος· ἥρχισα νὰ τρέμω.

—Πάει, ἔχάθηκες, καπετάν Γιάννη, εἴπα μὲ τὸν νοῦν μου.

’Αλλὰ ἡ αὐτοκράτειρα μ' ἐκοίταξε μὲ περιέργειαν καὶ μὲ συμπόνεσιν. ’Ο ύπασπιστής της μὲ πλησιάζει· ἥξευρε τὴν γλῶσσαν μας· μοῦ λέγει:

—’Η Μεγαλειότης της σὲ διατάσσει νὰ ὅμιλήσῃς ἐλεύθερα.

’Εγὼ τότε ἴστόρησα τοὺς ἀγῶνάς μου, τὰς θυσίας μου, τοὺς κινδύνους μου· εἴπα τί ἔκαμα καὶ τί ἐσκόπευα νὰ κάμω· εἴπα διὰ τὴν Φριγαδέλαν μου, ποὺ ἔβαλα ἐπάνω της ὄλην μου τὴν ψυχὴν καὶ ὄλην μου τὴν περιουσίαν, εἴπα διὰ τὸ ἀπότομον καὶ ξαφνικόν μου κρήμνισμα εἰς τὴν φτώχειαν, τὴν γύμνιαν καὶ τὴν πτεῖναν· διὰ τὸ μακρυνὸν ταξίδιον καὶ τὴν ἀπελπισίαν μου. Καὶ ἐνῷ ὠμίλουν, ἡ φωνή μου ἔτρεμε, ὁ πόνος τῆς καρδίας μου ἔξεχείλιζε καὶ τὰ δάκρυα ἀνέβαιναν εἰς τὰ μάτια μου!...

’Η αὐτοκράτειρα εἶπε μερικὰ λόγια εἰς τὸν αὐλικὸν καὶ αὐτὸς μ' ἐπαρηγόρησε καὶ μοῦ ἔδωκεν ἐλπίδας.

—Μὴ λυπήσαι, μοῦ εἶπεν, ἡ Μεγαλειότης της θὰ φροντίσῃ διὰ σέ· εῖσαι ἄξιος νὰ σὲ προστατεύσῃ!

Τὴν ἄλλην ἡμέραν μοῦ φέρουν χίλια βωσικὰ φλωριὰ διὰ τὰς πρώτας μου ἀνάγκας· μοῦ φέρουν καὶ κάτι ἄλλο. Μίαν διαταγήν, ἡ ὁποία μοῦ ἔδιδε τὸ προνόμιον νὰ ψαρεύω εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν χωρὶς φόρον.

Δὲν χάνω καιρόν· ἀγοράζω ψαράδικα φορέματα, κάμνω τὸν σταυρόν μου καὶ ξεκινῶ ἀμέσως διὰ τὸ Ἀστραχάν.

‘Η ἀπέραντος Κασπία θάλασσα εἶναι ὄνομαστὴ διὰ τὸ πλῆθος καὶ τὸ ξεχωριστὸν εἶδος τῶν ψαριῶν της.

‘Αλλ’ ἡ ὀλιεία εύρισκετο ἐκεῖ εἰς πρωτογενῆ κατάστασιν. Οἱ κάτοικοι τῶν παραλίων, ἀνθρώποι ἀμαθεῖς καὶ ἡμιβάρβαροι, ἐψάρευαν μὲν ψαθοσκέπαστα πλοιάρια, ἐπάστωναν ὅπως - ὅπως τοὺς ἵχθυς, μικρὰ δὲ ποσὰ μόνον ἔστελλον πρὸς πώλησιν εἰς τὰ πλησιόχωρα μέρη.

‘Ο Βαρβάκης μετέβαλεν ὅλως διόλου τὰ πράγματα.’ Ο, τι ἔως τότε δὲν ἐσκέφθησαν οἱ ἔγχώριοι, τὸ εἶδε μὲ τὸ ἔξυπνον μάτι του, τὸ ἐσχεδίασε καὶ τὸ ἐξετέλεσε μὲ τὴν ἰσχυράν τουθέλησιν. ‘Ο Βαρβάκης ἀμέσως ἐννόησεν ὅτι, ἀπὸ τοὺς ἵχθυς τῆς Κασπίας θαλάσσης ἦτο δυνατὸν νὰ κατασκευασθοῦν διάφορα ταριχευτὰ εἶδη - χαβιάρια καὶ παστὰ - καὶ νὰ σταλοῦν εἰς πολλὰ καὶ μακρυνὰ μέρη, καὶ ἡ πώλησίς των ν’ ἀποτελέσῃ μέγα καὶ ἐπικερδές ἐμπόριον. ‘Υπάρχει γνώμη, ὅτι τὸ μαῦρο χαβιάρι ἦτο ἄγνωστον ἔως τότε, καὶ ὅτι δὲ Βαρβάκης εἶναι δὲ πρῶτος ἐπινοητής του. ‘Αλλὰ καὶ γνωστὴ ἀν ἦτο ἡ κατασκευή του, βέβαιον εἶναι, ὅτι πολὺ περιωρισμένη ἦτο ἡ διάδοσίς του. ‘Ο Βαρβάκης, ἐτελειοποίησε τὴν κατασκευὴν καὶ τὴν ταρίχευσίν του καὶ τὸ διέδωκεν εἰς πολλὰ μέρη.

‘Ο Βαρβάκης τόσον πλούσιος ἔγινε μετ’ ὀλίγον, ὥστε ἤγόρασεν ὡς ἴδιοκτησίαν του τρεῖς νήσους, κει-

μένας ἐντὸς τῆς Κασπίας Θαλάσσης, τὰς ὁποίας κατέστησε πιλυτίμους σταθμούς.

Ἐπειτα ἥρχισαν ἀλλεπάλληλοι αἱ εὐεργεσίαι πρὸς τὴν εὐγενῆ χώραν, ἡ ὁποία τὸν ἐφιλοξένησεν. Ὁ Βαρβάκης ἀνήγειρε κωνωνοστάσια ἐκκλησιῶν, ὄλοκλήρους ἐκκλησίας, ἵδρυσε νοσοκομεῖα, κατεσκεύασσε γεφύρας, ἤνοιξε διώρυγας.

Εἰς τὸ κέντρον τῆς πόλεως Ἀστραχὰν ἦτο μία στενὴ βαλτώδης λίμνη, ἐν ᾧ οἱ, σκορπίζον πέριξ μιασματικὰς ἀναθυμιάσεις καὶ ἀφόρητον δυσωδίαν, πρὸ πάντων ὅταν ἦτο καύσων. Μέσα εἰς τὰ σάπια του νερὰ ἐνεφώλευεν ὁ θάνατος. Ὁ Μέγας Πέτρος καὶ ἡ Αἰκαστερίνη ἡ Μεγάλη εἰς μάτην ἐπροσπάθησαν νὰ τὸ ἀποξηράνουν. Ὅτο τυχερὸν εἰς τὸν μεγαλουργὸν "Ελληνα νὰ ἐκτελέσῃ ὅτι δὲν κατώρθωσαν αὐτοκράτορες.

Μὲ τὴν ἰδικήν του πρωτοβουλίαν καὶ μὲ ἰδικάς του δαπάνας ἥρχισε τὸ 1809 τὸ δύσκολον ἔργον· ἀφ' ἐνὸς ἀπεξήρανε τὸν βάλτον, ἀφ' ἐτέρου δὲ κατέστησε πλευστὴν τὴν διώρυγα, τὴν ὁποίαν ἤνωσε μὲ τὸν Βόλγαν καὶ μὲ ἓνα ἄλλον ποταμόν. Ἐπειτα ἐδενδροφύτευσε τὰς δύο ὅχθας καὶ τὰς ἐστόλισε μὲ κήπους καὶ ἄλση. Μέσα ἀπὸ καταπράσινα φυλλώματα, τὰ ἄνθη διέχεον τώρα τὸ ἄρωμά των, ἐκεῖ ὅπου ἐσκόρπιζεν ἔως τότε τὸν θάνατον ἡ μολυσματικὴ δυσωδία. Κομψαὶ γέφυραι ἤνωσαν τὰς δύο ὅχθας. Καὶ οἱ κάτοικοι ηύλογουν τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλου εὐεργέτου!...

Δι’ ὅλας τὰς εὐεργεσίας μεγάλως τὸν ἐτίμησεν ἡ Ρωσικὴ Αὐτοκρατορία. Τὸν ὀνόμασεν αὐλικὸν σύμβου-

λον, τῷ ἔδωκε τίτλους εὐγενείας, οἱ δὲ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας Ἀστραχανίας τὸν ἔξέλεξαν ἐπαρχιακὸν ἀρχηγὸν αὐτῆς.

’Αλλ’ ὁ Βαρβάκης δὲν ἀτερροφήθη ὄλόκληρος ἀπὸ τὴν δευτέραν πατρίδα του. ”Ω, ὅχι! Ἐσυλλογίζετο καὶ τὴν μακρινὴν πατρίδα του, ἐκεῖ κάτω, τὴν πατρίδα τῆς ψυχῆς του, ἣ ὅποια εἶχεν ἀρχίσει τὸν ἡρωϊκόν, τὸν κοσμοξακουσμένον ἀγῶνα της ύπερ τῆς ἐλευθερίας!...

Λόγοι ύγειας τὸν ἔκαμαν νὰ μετοικήσῃ εἰς τὴν εὔ-
άερον πόλιν τῆς Ἀζοφικῆς, τὸ Ταϊγάνιον. Ἐκεῖ ἥρ-
χοντο πολλοὶ ”Ἐλληνες, εἴτε χάριν ἐμπορίου, εἴτε
διὰ νὰ ἐγκατασταθοῦν δριστικῶς. Ρωσικὰ δὲν ἥξευ-
ραν, ἔλληνικὴ ἐκκλησία δὲν ὑπῆρχε. Ὁ Βαρβάκης, μὲ
γενναιοδωρίαν ἥγεμόνος, κτίζει μεγαλοπρεπῆ λιθό-
κτιστον ἔλληνικὴν ἐκκλησίαν! καὶ εἰς τὸν μυχὸν τῆς
Ἀζοφικῆς οἱ ξενητευμένοι ἥκουσον τὴν λειτουργίαν
εἰς τὴν ποθητὴν μητρικὴν γλῶσσαν.

’Ολόγυρα εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἔκτισεν ἀλλα κτίρια,
μετέβαλε τὴν ἐκκλησίαν εἰς μοναστήριον, τὸ διεκό-
σμησε πλουσιοπαρόχως, ἔδωρησεν εἰς αὐτὸ κτήμα-
τα καὶ εἰσοδήματα καὶ τὸ ἀφιέρωσεν εἰς τὸν Πανά-
γιον Τάφον. Αύτοκρατορικὸν Διάταγμα ὕρισε νὰ ἔ-
χῃ τὸ δικαίωμα ὁ Πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων νὰ
στέλλῃ ”Ἐλληνα ἀρχιμανδρίτην εἰς τὸ Ταϊγάνιον διὰ
τὴν ἱερὰν ἀκολουθίαν· τὰ δὲ πλούσια εἰσοδήματα τοῦ
μοναστηρίου ν’ ἀποστέλλωνται εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν
πρὸς συνδρομὴν τοῦ Παναγίου Τάφου.

’Ο Βαρβάκης ἴδρυσε σχολεῖα, διὰ νὰ μανθάνουν

γράμματα τὰ τέκνα τῶν ξενητεμένων ‘Ελλήνων. ”Εστειλε χίλια φλωριάς εἰς τὸν Θεόδωρον Ράλλην, ἐμπορευόμενον εἰς τὴν Βιέννην, διὰ νὰ βοηθήσῃ πτωχοὺς σπουδαστάς.

Μεγάλα ποσά ἔδωρησεν εἰς τὸ σχολεῖον τῆς Χίου, τὸ ὅποιον ἤκμαζε κατὰ τοὺς χρόνους ἑκείνους, καὶ εἰς τὸ νοσοκομεῖον τῆς ἴδιας πόλεως, εἰς τὴν ὅποιαν ἔμενεν ἡ γραῖα μήτηρ του.

”Οταν τὸ 1821 ἐβρόντησε τὸ ὅπλον τῆς ἐπαναστάσεως, ὁ Βαρβάκης ἦτο πολὺ γέρων. ”Ω! μὲ ποίαν λαχτάραν θὰ ἐσυλλογίσθη τὰ νεανικά του χρόνια, τὰ χρόνια τῆς τόλμης καὶ τῆς παληκαριᾶς εἰς τὸ Αἴγαον, καὶ πῶς θὰ ἐψιθύρισε μὲ στεναγμόν: «”Ἄχ! καημένα νιᾶτα!...»

’Αλλ’ ἀν δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ὀρμήσῃ αὐτὸς εἰς τὴν ‘Ελλάδα, γοργὸς καὶ κεραυνοβόλος, ἦτο δυνατὸν νὰ στείλῃ ἑκεῖ κάτι ἰδικόν του, τὸν πλοῦτον του.

Πρῶτα - πρῶτα ἐστρατολόγησεν ὅλους τοὺς ἀξιομάχους “Ελληνας τῆς ’Αζοφικῆς, τοὺς ἐφωδίασε μὲ ὅπλα, πολεμεφόδια, χρήματα καὶ ἐνθευσιασμὸν καὶ τοὺς ἔστειλε νὰ πολεμήσουν μὲ τὸν ‘Υψηλάντην.

’Απὸ τὰς ἑλληνικὰς χώρας, τὰς πυρποληθείσας καὶ λεηλατηθείσας, ἐσύροντο εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν κατὰ χιλιάδας γυναικες, παρθένοι καὶ παιδία. Ο Βαρβάκης ἔμαθεν, ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον ἐφρόντιζε μυστικὰ περὶ λυτρώσεώς των, καὶ ἔστειλεν ἀμέτρητα ποσὰ πρὸς ἔξαγορὰν αἰχμαλώτων.

’Ο Βαρβάκης ἔστειλεν εἰς τοὺς πεινασμένους κατοίκους τῆς πυρπολημένης ‘Ελλάδος ὀλόκληρα φορτία ‘Ο ’Αεροπόρος. ΣΤ’ Δημ. Δ. I. Κοντογιάννη. ”Εκδ. Δ’ ἀντ. 10.000 . 4

σίτου, μίαν δὲ φορὰν ἔστειλεν εἰς τὰ Ψαρὰ καὶ ὀλόκληρον φορτίον πυρίτιδος.

“Οτε ἔφθασεν ἡ φοβερὰ εἴδησις τῆς καταστροφῆς τῶν Ψαρῶν, ὁ Βαρβάκης εύρισκετο εἰς τὴν Βιέννην. Ἡ ἡρωϊκὴ νῆσος εἶχε καταστραφῆ ἐκ θεμελίων· πολλαὶ γυναῖκες ὥρμησαν μὲ τὰ τέκνα των εἰς τὰ κύματα διὰ ν' ἀποφύγουν τὴν αἰχμαλωσίαν! τὸ ἄνθος τῶν Ψαριανῶν πολεμιστῶν εἶχε φονευθῆ εἰς τὴν μάχην ἢ εἶχεν ἀνατιναχθῆ ἡρωϊκῶς εἰς τὸν ἀέρα· χιλιάδες γυναικοπαίδων εἶχον διασκορπισθῆ εἰς τὰς νήσους.

‘Ο Βαρβάκης δὲν ἐσυλλογίσθη πλέον τίποτε· οὔτε τὸ αὐλικὸν ἀξίωμά του, οὔτε τὰ μεγάλα του συμφέροντα εἰς τὴν Ρωσίαν, οὔτε τὰ δύσκολα τότε θαλασσινὰ ταξίδια, οὔτε τὸ βαθὺ γῆρας τῶν σχεδὸν δύγδοήκοντα χρόνων του. Ἐσυλλογίσθη μόνον, ὅτι ἦτο “Ελλην. Ψαριανός, Βαρβάκης. Ἀμέσως καταβαίνει εἰς τὴν Τεργέστην, φορτώνει ὀλόκληρα πλοῖα μὲ ἐνδύματα καὶ τροφάς, καὶ διευθύνεται εἰς τὸν τόπον τῆς πανωλεθρίας. Ἀλλὰ τὰ Ψαρά, «ἡ ὀλόμαυρη ράχη», τὰ κοσμοδοξασμένα Ψαρά, ήσαν ἔρημα· σιωπὴ θανάτου ἔξετείνετο εἰς τὰ καπνισμένα καὶ αίματοβαμμένα ἔρείπια καὶ ὁ Βαρβάκης ἀπεβιβάσθη εἰς τὴν Μονεμβασίαν.

Σπαρακτικὸν θέαμα παρουσιάσθη ἀμέσως εἰς τοὺς ὁφθαλμούς του. Γυναῖκες καὶ παιδία περιεπλανῶντο εἰς τὴν ἀκρογιαλιάν, καὶ ἐγέμιζαν τὸν ἀέρα μὲ θρήνους, καὶ ἐμαδοῦσαν τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς των, καὶ ἐκτυποῦσαν τὸ στῆθός των μὲ ἀπελπισίαν. Πρὸς τὸ πέλαγος ἐστραμμέναι μὲ δακρύθρεκτα πρόσωπα, ἐ-

προσκάλουν ἄλλη τὸν ἄνδρα της, ἄλλη τὸν ἀδελφόν της, ἄλλη τὸν υἱόν της, τὰ δρφανὰ τὸν πατέρα των. Ἐγνώριζον, ὅτι οὗτοι ἐκοίτοντο εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης ἢ τοὺς εἶχον καταφάγει αἱ φλόγες, ὅτι δὲν ᾔτο δυνατὸν νὰ ἐπιστρέψουν· καὶ ὅμως τοὺς ἐφώναζον καὶ ἔξετεινον πρὸς αὐτοὺς τὰς χεῖρας ὡς νὰ τοὺς ἐπερίμεναν!...

‘Ο Βαρβάκης ἐφάνη τότε ἀληθινὸς ἥρως τῆς ἀγαθοεργίας. Ἐνέδυσεν, ἔθρεψε χιλιάδας τὸ εὔσπλαχνικόν του χέρι ἀκούραστον ἔδιδεν, ἔδιδεν. Καὶ δὲν ἐπρόσφερε μόνον ἐνδύματα, τροφάς, χρήματα, ἄλλα καὶ ὅπλα καὶ πολεμεφόδια διὰ τὴν Ἱερὰν ὑπεράσπισιν τῆς πατρίδος. ‘Υψηλός, μὲ τὰ κάτασπρα μακριὰ μαλλιά του ὁ «πατέρας τῆς δρφάνιας», ὡμοίαζε μὲ ἄγιον καὶ διέσχιζε τὰ πλήθη τῶν δυστυχισμένων, μοιράζων βοήθειαν καὶ παρηγορίαν, σπιογγίζων δάκρυα καὶ χύνων βάλσαμον εἰς τὰς πληγωμένας καρδίας!...

Μέσα εἰς τὰ χαλάσματα τῆς ἀγωνιζομένης ‘Ελλάδος, μέσα εἰς τὴν πεῖναν καὶ τοὺς ὄλοφυρμούς, μέσα εἰς τὰ ράκη καὶ εἰς τὰ δάκρυα, μία μεγάλη σκέψις ἀνέβη εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Βαρβάκη.

Πρὶν ξεκουρασθῆ ἀπὸ τὸ φιλανθρωπικόν του ἔργον, σπεύδει εἰς τὸ Ναύπλιον, παρουσιάζεται εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ δηλώνει, ὅτι καταθέτει εἰς μίαν τράπεζαν ἀρκετὸν ποσὸν χρημάτων, διὰ νὰ ἴδρυθῇ καὶ διατηρῆται τὸ Κεντρικὸν Σχολεῖον.

—Σ’ εὐγνωμονοῦμεν διὰ τὰς εὐεργεσαίς σου πρὸς τὴν πατρίδα, εἶπεν ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως. ‘Η Διοίκησις θὰ φροντίσῃ καὶ κτίριον κατάλληλον ν’

ἀνεγείρη διὰ τὸ «Κεντρικὸν Σχολεῖον τῆς Ἐπικρατείας» καὶ διδασκάλους σοφοὺς καὶ ἐναρέτους νὰ διορίσῃ.

Εἰς τὸ μοσχοβιολημένον νησὶ τῆς Ζακύνθου παρέδωκε τὴν ὡραίαν ψυχήν του ὁ Βαρβάκης, τὴν 13ην Ἰανουαρίου 1825. Τὸ ἑλληνικὸν χῶμα τὸν ἔτραβηξε καὶ τὸν ἔσφιγξεν εἰς τὴν ἀγκάλην του· τὸν ξένον χῶμα θὰ τοῦ ἥτο πιολὺ ψυχρόν, πιολὺ βαρύ. "Εμεινε καὶ τὸ σῶμα ἐκεῖ, ὅπου ἀνῆκε καὶ ἡ ψυχή!....

"Η Κυβέρνησις, μόλις ἔμαθε τὸ θλιβερὸν ὄγγελμα, ἀμέσως διέταξε νὰ ψαλῇ εἰς ὅλας τὰς ἐκκλησίας τῆς 'Ελλάδος μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ Μεγάλου Εὐεργέτου τοῦ "Εθνους.

Εἰς πελάγη καὶ βουνά, εἰς κόλπους καὶ κοιλάδας, εἰς πόλεις καὶ ἔξωκκλήσια, καμπάναι καὶ σήμαντρα ἔκλαιον τὸν ἥρωα τῆς καλωσύνης, τὸν μέγαν πατριώτην καὶ παρηγορητὴν τῆς ὄρφανιας. Καὶ μέσα εἰς τὴν θρησκευτικὴν κατάνυξιν τῆς πενθίμου τελετῆς, ἔνας δλόκληρος λαός, ἔνας εὐγνώμων λαός, συνώδευσε μὲ δάκρυα, βγαλμένα ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιᾶς, τὴν ἐπιμνημόσυνον εύχήν: Αἰωνία του ἡ μνήμη!

"Η διαθήκη του ὑπῆρξεν ἀνταξία τοῦ Βαρβάκη.

"Ἐν πρώτοις ὥριζε ρητῶς καὶ αὐτολεξεί: «ὅ ἐνταφιασμός μου νὰ γίνη χωρὶς πομπήν, μήτε θέλω εἰς τὸν τάφον μου νὰ τεθῇ τι λαμπρόν».

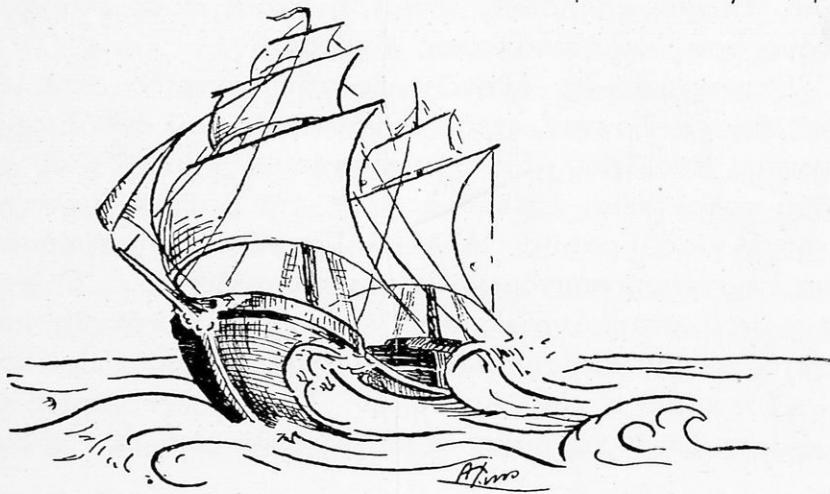
Οἱ Ψαριανοί, οἱ ὅποιοι εἶχαν διασκορπισθῆ εἰς διαφόρους νήσους καὶ παραλίας τῆς 'Ελλάδος, μετὰ τὴν ἥρωϊκὴν καταστροφὴν τῶν Ψαρῶν, εἶχον συνοικισθῆ εἰς τὰ ἐρείπια τῆς παλαιᾶς καὶ ἐνδόξου 'Ερετρίας, εἰς τὴν Εὔβοιαν, καὶ ἴδρυσαν τὰ Νέα Ψαρά. Κατὰ τὰς

τελευταίας του στιγμάς δὲν ἔλησμόνησε τοὺς συμπατριώτας του ὁ Βαρβάκης, καὶ ἐκληροδότησε δέκα χιλιάδας τάλληρα διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς νέας πολίχνης.

Τὴν κινητήν του περιουσίαν ὅλην ἔδωρησεν εἰς τὸ Ἑθνος. Μὲ πολὺν ζῆλον ἐφρόντισε νὰ συλλέξῃ τὰ χρήματα καὶ νὰ τὰ καταθέσῃ ἀσφαλῶς εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος ὁ φίλος τοῦ Βαρβάκη, φιλόπατρις Ἑλλην καὶ ἔθνικὸς εὐεργέτης καὶ αὐτός, ὁ Ἰωάννης Μπόζος. Σήμερον ἡ δωρεὰ τοῦ Βαρβάκη ὑπολογίζεται εἰς 3,000,000 περίπου δραχμάς καὶ δίδε ἐτήσιον εἰσόδημα 120.000 περίπου δραχμάς. Διὰ τῶν χρημάτων τοῦ Βαρβάκη ἴδρυθη καὶ συντηρεῖται τὸ ἐν Ἀθήναις Βαρβάκειον Λύκειον καὶ τὸ Ἑλλην. Σχολεῖον τῶν Π. Ψαρῶν.

Ἡ εὐγνωμονοῦσα πατρὶς τῷ ἀνήγειρε μεγαλοπρεπῆ ἀνδριάντα ἐν Ἀθήναις, παρὰ τὸ Ζάππειον μέγαρον.

Διασκευὴ Δ. Κοντογιάννη

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΘΕΟΛΟΓΟΣ

Δ. Κυριακοῦ

‘Ο Θεολόγος Γρηγόριος ἐγεννήθη τῷ 329 εἰς Ἀριανζόν, κώμην κειμένην πλησίον τῆς Ναζιανζοῦ τῆς Καππαδοκίας· διὰ τοῦτο λέγεται καὶ Ναζιανζηνός· ‘Ο πατήρ του ἐλέγετο καὶ αὐτὸς Γρηγόριος καὶ ἦτο ἐπίσκοπος Ναζιανζηνοῦ, ἡ δὲ μάτηρ του Νόννα· ‘Ητο μορφωμένη καὶ εύσεβεστάτη γυνὴ καὶ εἰς αὐτὴν κυρίως ὄφείλει ὁ Γρηγόριος τὴν καλὴν ἀνατροφὴν του καὶ τὴν κλίσιν του πρὸς τὰ θρησκευτικά.

Τὰ πρῶτα μαθήματα ἔδιδάχθη εἰς Καισάρειαν, βραδύτερον δὲ μετέβη εἰς Ἀλεξάνδρειαν καὶ Ἀθήνας, ὅπου καὶ συνηντήθη μὲ τὸν Μέγαν Βασίλειον, γνωστόν του ἀπὸ τὴν Καισάρειαν. Χάριν τῶν σπουδῶν του, ἔμεινεν εἰς Ἀθήνας δέκα δλόκληρα ἔτη. ‘Ωστε ὑπὸ ἔποψιν μαθήσεως, ὑπερέβη ὅλους τοὺς συγχρόνους του ἐκκλησιαστικοὺς ἄνδρας.

‘Ἐπιστρέψας ἐξ Ἀθηνῶν εἰς τὴν πατρίδα του, ἀπῆλθεν εἰς Πόντον, πρὸς συνάντησιν τοῦ ἐκεῖ διαμένοντος Βασιλείου. Εἰς τὸν ἥσυχον ἔξοχικὸν βίον οἱ δύο σοφοὶ φίλοι ἐπεδόθησαν εἰς τὴν βαθεῖαν μελέτην τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ἄλλ’ ὁ Γρηγόριος ἤναγκάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ συντόμως εἰς τὴν πατρίδα του. ‘Ο πατήρ του, παρασυρθεὶς ἀπὸ ἐπιτηδείους, ἐτάχθη καὶ αὐτὸς μὲ τὴν αἵρεσιν τῶν Ἀρειανῶν, ἡ ὅποια εἶχε κατακλύσει ὅλην τὴν Ἀνατολήν. Τότε ὁ Γρηγόριος ἐνόμισεν, ὅτι ἦλθεν ὁ καιρὸς νὰ ἐργασθῇ μὲ ὅλας τὰς δυ-

νάμεις του ύπτερ τῆς κινδυνευούσης θρησκείας του.
 "Επεισε τὸν πατέρα του νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν ὑπογραφήν του, τὴν δόποίαν εἶχε δώσει πρὸς τοὺς αἱρετικούς.
 'Εξ ἄλλου ὅμως ὁ πατήρ του καὶ ὅλη ἡ κοινότης τῆς Ναζιανζοῦ ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν Γρηγόριον νὰ χειροτονηθῇ ἵερεύς.
 'Ο Γρηγόριος ἐδίστασε, διότι ἐνόμιζεν,
 ὅτι δὲν ἦτο ἀκόμη παρεσκευασμένος διὰ τὸ μέγα ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης.
 Τόσον μεγάλην ἰδέαν εἶχον τότε οἱ πατέρες τῆς ἐκκλησίας περὶ τοῦ ἔργου τοῦ ἵερέως.

Διὰ τῆς βίας σχεδὸν ἔχειροτονήθη ὁ Γρηγόριος ἵερεύς.
 Τόσον δὲ ἐστενοχωρήθη διὰ τοῦτο, ὥστε ἔφυγε καὶ πάλιν εἰς Πόντον πλησίον τοῦ Βασιλείου.
 'Αλλ' ὁ θόρυβος καὶ ἡ πρόοδος τῶν Ἀρειανῶν ηὔξανε καὶ ἡναγκάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Νοσιανζόν.
 Τότε ἔγραψε τὸν περίφημον λόγον του. «Περὶ φυγῆς» καὶ ἔτερον «Περὶ ἱερωσύνης». 'Εξηγεῖ καὶ εἰς τοὺς δύο πόσον μέγα θεωρεῖ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἵερέως καὶ μὲ ποίους δισταγμοὺς πρέπει τις νὰ τὸ ἀναλαμβάνῃ.

«'Ο ἵερεύς, λέγει, εἶναι ὁ ὁδηγὸς τοῦ λαοῦ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὴν ἀρετήν. Διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὸν σκοπὸν τοῦτον, πρέπει καὶ σοφὸς νὰ εἶναι, ὥστε νὰ διδάξῃ τοὺς ἄλλους, καὶ ὅγνὸς τὴν ψυχὴν, διὰ νὰ ἐξαγνίσῃ τοὺς ἄλλους. Πῶς δύναται νὰ φωτίσῃ ὁ ἵερεύς τοὺς πιστούς, ὅταν αὐτὸς εὑρίσκεται εἰς τὸ σκότος τῆς ἀμαθείας; Πῶς δύναται νὰ στηρίξῃ τοὺς ἄλλους εἰς τὴν ἀρετήν, ὅταν αὐτὸς ζῆι εἰς τὴν κοκίαν; Πῶς δύναται νὰ τοὺς ὁδηγήσῃ εἰς τὸν Θεόν, ὅταν αὐτὸς εἶναι μακρὰν τοῦ Θεοῦ....»

'Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ φίλος του Βασίλειος ἔγινε Μητρο-

πολίτης Καισαρείας, ἔπεισε δὲ καὶ τὸν Γρηγόριον νὰ δεχθῇ μίαν ἄλλην γειτονικὴν μικρὰν ἐπισκοπήν, τῶν Σασίμων. Ὁ Γρηγόριος, ἀν καὶ ἔχειροτονήθη, δὲν ἡθέλησε νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἐπισκοπήν αὐτὴν καὶ ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον. Ἐπραξε δὲ τοῦτο διὰ δύο λόγους: πρῶτον, διότι τὴν ἴδιαν ἐπισκοπήν ἔζήτουν δύο Μητροπολῖται Καππαδοκίας καὶ ὁ Γρηγόριος δὲν ἡρέσκετο εἰς φιλονικίας, καὶ δεύτερον, διότι εἰς τὴν ἡσυχίαν τῆς ἑρήμου θὰ εἶχε πᾶσαν εὔκαιρίαν νὰ μελετᾷ καὶ νὰ γράφῃ. Αὐτὸ τὸν ηύχαριστει περισσότερον ἀπὸ τὴν διοίκησιν, ἥ ὅποια τὸν ἡνώχλει. Διὰ τοῦτο καὶ εἰς ὅλον τὸν βίον του δὲν ἔμεινε πετρετε εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐπισκοπήν, ἀλλ᾽ ἔχει ὁ ἐπισκοπικὸς βίος του πολλὰς περιπτετείας.

Ἄπὸ τὴν ἔρημον τὸν ἐκάλεσεν ὁ πατήρ του, διὰ νὰ στηρίξῃ καὶ πάλιν τὴν κινδυνεύουσαν θρησκείαν. Εἰς τοὺς τότε ἐκφωνηθέντας λόγους του ἔφάνη ὅλη ἡ ἀξία του καὶ ἀπὸ τότε ὠνομάσθη Θεολόγος. Ἀλλὰ τὸν λαὸν δὲν τὸν καθωδήγει μόνον διὰ λόγων ὁ Γρηγόριος. Ὁτε συνέβη ξηρασία μεγάλη καὶ οἱ ἄνθρωποι ἔφθασαν εἰς ἐσχάτην ἀθλιότητα, αὐτὸς ἔλαβε πρόνοιαν διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ λαοῦ καὶ τὴν ἀνακούφισίν του ἀπὸ τόσα δεινά.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν συνέβησαν εἰς τὸν Γρηγόριον πολλὰ οἰκογενειακὰ δυστυχήματα. Τῷ 374 ἀπέθανεν ὁ πατήρ του, μετ' ὀλίγον δὲ καὶ ἥ μήτηρ του. Ὁλίγον δὲ πρότερον εἶχεν ἀπολέσει τὴν ἀδελφήν του Γοργονίαν καὶ τὸν ἀδελφόν του Καισάριον. Τόσον ἐθλίβη διὰ τὰ δυστυχήματα αὐτά, ὃστε ἀν καὶ οἱ

Ναζιανζηνοὶ ἐπιμόνως ἐξήτησαν νὰ περαμείνῃ ὡς διάδοχος τοῦ πατρός του, δὲν ἦθέλησε νὰ πράξῃ τοῦτο. Ἐπροτίμησε νὰ φύγῃ εἰς Σελεύκειαν, τῆς ὁποίας ὁ ἐπίσκοπος ἦτο φίλτατος εἰς αὐτὸν, διὰ νὰ ἡσυχάσῃ ἐκεῖ, ἀσχολούμενος εἰς τὰς ἀγαπητὰς θεολογικὰς μελέτας του. Ἐκεῖ ἔμαθε καὶ τὸν θάνατον τοῦ φίλου του Βασιλείου, ὁ ὅποιος κατέθλιψεν αὐτὸν ἀκόμη περισσότερον.

Καὶ ἐν τούτοις ἡναγκάσθη ὁ Γρηγόριος νὰ ἀναμειχθῇ καὶ πάλιν εἰς τοὺς ἀγῶνας κατὰ τῶν Ἀρειανῶν. Ἡ Κωνσταντινούπολις ὅλη κατείχετο ὑπ' αὐτῶν. Καὶ σύτδες ὁ ἀρχιεπίσκοπός της μετὰ τῶν περιστοιχιζόντων σύτčν ἐπισκόπων ἦσαν φίλοι των. Μόνον μία μικρὰ ἐκκλησία, τῆς Ἀγίας Ἀναστασίας, ἦτο εἰς χειρας τῶν ὀρθοδόξων. Ἡ ἐκκλησία αὕτη, εύρισκομένη ἐν μέσῳ τῶν Ἀρειανῶν, ἐπιέζετο πολὺ κοὶ εἶχεν ἀνάγκην ἐνισχύσεως. Τις ἥδυνατο νὰ ἀναλάβῃ τὸ δυσκολώτατον τοῦτο ἔργον καὶ νὰ παλαίσῃ ἐντὸς τοῦ κέντρου των πρὸς τοὺς ἀντιπάλους;

“Ολοι ἀποβλέπουν πρὸς τὸν Γρηγόριον, ζητοῦντες σωτηρίαν. Καὶ ὁ Γρηγόριος, βλέπων τὴν ἀνάγκην τῆς ἐκκλησίας, ἀναγκάζεται ν' ἀφήσῃ τὰς μελέτας του καὶ νὰ δεχθῇ τὴν πρόσκλησιν. Ἔρχεται λοιπὸν ἐκεῖ καὶ ἀρχίζει νέους ἀγῶνας πρὸς τὸν ἔχθρόν, τοὺς σπουδαιοτέρους ἀγῶνας τοῦ βίου του.

Τὸ παρόστημα τοῦ Γρηγορίου δὲν ἦτο ἐπιβλητικόν. Ἡτο μικρόσωμος καὶ εἰς πρώτην συνάντησιν δὲν ἔκαμνε μεγάλην ἐντύπωσιν. “Οταν ὅμως ἀνέβῃ εἰς τὸ βῆμα καὶ ἥνοιξε τὸ εὔγλωττον στόμα του καὶ ἤρχισε

νὰ δμιλῇ μὲ τὴν ἔκτακτον ρητορικήν του, ὅλοι κατεπλάγησαν καὶ ἔχειροκρότησαν θερμότατα.

Οἱ Ἀρειανοὶ κατεταράχθησαν· ὁ ἀρειανίζων ὅχλος περιεστοίχιζε τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Γρηγορίου καὶ ἡπείλει νὰ τὸν κακοποιήσῃ ἢ τὸν ἡκολούθει καθ’ ὅδον, ὑβρίζων καὶ ἀπειλῶν μέχρι τῆς οἰκίας του. Τοιούτους ἀγῶνας ὑπέστη ὁ Γρηγόριος ὑπὲρ τῆς ὀρθοδοξίας.

Εὔτυχῶς οἱ κόποι του δὲν ἔχαθησαν. ‘Ο νέος αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος ἐκηρύχθη ὑπὲρ τῆς ὀρθοδοξίας. Καὶ αὐτὸν ἦτο ἀρκετὸν διὰ τοὺς ὀπαδούς του. Πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι τῆς Κωνσταντινουπόλεως γίνονται ὀρθόδοξοι· ὁ Γρηγόριος ἀναδεικνύεται πανηγυρικῶς ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως· νέα Σύνοδος συγκαλεῖται εἰς τὴν αὐτὴν πόλιν, ἥτις καταδικάζει τοὺς Ἀρειανούς. Πρόεδρος τῆς Συνόδου ἀνεδείχθη ὁ Γρηγόριος.

Καὶ ὅμως δὲν ἔμελλε καὶ πάλιν νὰ ἡσυχάσῃ ὁ Γρηγόριος. Εἰς τὴν Σύνοδον μερικοὶ ἐπίσκοποι, φθονοῦντες τὸν Γρηγόριον, ἔλεγον ὅτι κακῶς οὗτος ἔγινεν ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, ἐνῷ εἶχε χειροτονηθῆ ὡς ἀπλοῦς ἐπίσκοπος Σασίμων· ἡ δὲ μετάθεσις ἐπισκόπου ἀπηγορεύετο. Πράγματι, ἡ μετάθεσις ἀπηγορεύετο ὑπὸ τῶν κανόνων, προσέθετον ὅμως οἱ κανόνες: «ἔκτὸς ἐὰν ὑπάρχῃ εὐλογος αἰτία». Ἄλλὰ ποία ἄλλη μεγαλυτέρα αἰτία ἡδύνατο νὰ ὑπάρξῃ; Δὲν ἦτο ἀρκετὴ ἡ ταχεῖα ἐξάπλωσις τοῦ ἀρειανισμοῦ; Ἄλλ’ ὁ φθόνος ἐτύφλωσε τοὺς ἔχθροὺς τοῦ Γρηγορίου. Τοσοῦτον ἔλυπήθη ὁ Γρηγόριος διὰ τὴν ἀδικίαν αὐτῆν, ὃστε παραιτεῖται καὶ τοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντι-

νουπόλεως καὶ τῆς προεδρίας τῆς Συνόδου· καὶ ἀποχαιρετίζων τὸν λαὸν διὰ θαυμασίας ὁμιλίας, ἀπέρχεται τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

”Αλλος ἀρχιεπίσκοπος δὲν ἦθελε δώσει προσοχὴν εἰς τὴν ἀντίστασιν ὀλίγων ἐπισκόπων. ”Ηθελεν ὑπερνικήσει πᾶν τὸ ἐμπόδιον καὶ ἦθελε μείνει εἰς τὴν θέσιν του. ’Αλλὰ τὸν Γρηγόριον ἐλύπουν καὶ ἐτάρασσον αἱ τοιαῦται ταραχαί. Προτιμᾷ νὰ ἀπέλθῃ εἰς Ναζιανζόν, ὅπου ἤγαπᾶτο καὶ ὅπου ἤδυνατο νὰ εὕρῃ τὴν ἀναγκαίαν διὰ τὰς μελέτας του ἡσυχίαν. ‘Η ἐπισκοπὴ ἔχήρευεν ἀκόμη. Ματαίως οἱ Ναζιανζηνοὶ καὶ πάλιν τὸν παρακαλοῦν νὰ μείνῃ πλησίον των ὡς ὁριστικὸς ἐπίσκοπός των. ’Ο Γρηγόριος ἀπέκρουσεν ἐκ νέου τὰς προτάσεις των ἀποχωρεῖ καὶ ἔρχεται εἰς τὴν πατρικὴν ἔξοχήν, πλησίον τῆς Ἀριανζοῦ, ὅπου εἶχε γεννηθῆ. ’Εκεῖ δὲ διῆλθε τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ βίου του μελετῶν καὶ γράφων καὶ ἀπέθανε τῷ 390 μ.Χ.

Ο ΘΟΥΡΙΟΣ ΤΟΥ ΡΗΓΑ.

(I. Γενναδίου)

’Οποίαν συγκίνησιν ἔφερον εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ’Ελλήνων τὰ ἄσματα τοῦ Ρήγα καὶ τὰ ἔργα τοῦ Κοραῆ δυσκόλως δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν ἡμεῖς σήμερον. Φιλέλλην τις ἀφηγεῖται δραματικώτατον ἐπεισόδιον, ὡς ἥκουσεν αὐτὸ παρ’ ’Ελληνος, ὀλίγον χρόνον πρὸ τῆς ’Ελληνικῆς ’Επαναστάσεως.

Φθάσας εἰς χωρίον τι, κατέλυσεν εἰς ἐν ἀρτοποιεῖον, τὸ δόπιον ἔχρησίμευε καὶ ὡς πανδοχεῖον.

Βοηθὸς τοῦ ἀρτοποιοῦ ἦτο νέος Ἡπειρώτης, τοῦ δόπιον οἱ ἥλιοκαμένοι βραχίονες, τὰ γυμνὰ σκέλη, ἡ ἀθλητικὴ παράστασις ἐπρόδιδον δυνατὸν σῶμα καὶ ἀνδρικὴν ψυχήν. Καιροφυλακτήσας οὗτος κατάλλη-

λον στιγμήν, ἐπλησίασε τὸν ὄδοιπόρον καὶ ἤρωτησεν αὐτὸν μυστικῶς:

«Ἡξεύρεις νὰ διαβάζῃς;»

— Μάλιστα, ἀπεκρίθη ὁ ὄδοιπόρος.

— Τότε ἐλθὲ μαζί μου, τοῦ εἴπε καὶ τὸν ὠδήγησεν εἰς ἀπόκεντρον ἄκρον τοῦ κήπου. Ἐκεī ἐκάθησαν ἐπὶ πέτρας καὶ εἰσαγαγὼν ὁ νεανίας τὴν χεῖρα εἰς τὸν κόλπον, ἐξήγαγε μικρὸν καὶ πεπαλαιωμένον φυλλά-

διον. Ὅτο τοῦ Ρήγα δὲ Θούριος, καὶ ἐζήτησε νὰ τὸν
ἀκούσῃ μεγαλοφώνως ἀπαγγελόμενον.

”Ηρχισε λοιπὸν δὲ ὁ ὁδοιπόρος ἀπαγγέλλων μὲ συγ-
κίνησιν τοὺς στίχους τοῦ Ρήγα. Καταπαύσας δὲ καὶ
ἀναβλέψας, ἔμεινε κατάπληκτος διὰ τὸ θέαμα, τὸ δ-
ποῦν παρουσίαζε τοῦ νέου Ἡπειρώτου ἡ ὄψις· εἴ-
χεν ἐγερθῆ καὶ ἵστοτο ἐνώπιόν του ἄφωνος. Δὲν ἦτο
πλέον δὲ ἀπλοϊκὸς ὑπηρέτης τοῦ ἀρτοποιοῦ, ἀλλ’
εἶχε μεταμορφωθῆ εἰς εἰκόνα ἡμιθέου ἥρωος. Τὸ πρό-
σωπόν του ἔλαμπεν ως πῦρ φλέγον, οἱ ὀφθαλμοί του
ἐσπινθηροβόλουν, τὰ χείλη του ἔτρεμον, δάκρυα
ἔβαπτον τὰς παρειάς του, καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς
καὶ τοῦ γυμνοῦ του στήθους εἶχον ἀνορθωθῆ. “Ιστατο
ἔκει ἀκίνητος, ως ἄγαλμα Ἀχιλλέως.

—Πρώτην λοιπὸν φορὰν ἀκούεις τοῦ Ρήγα τὸ τρα-
γούδι; Ἡρώτησεν ἀπορῶν δὲ ταξιδιώτης.

—”Οχι· κάθε δισβάτην παρακαλῶ νὰ μοῦ τὸ εἶπη
καὶ πολλὰς φορὰς τὸ ἥκουσα.

—Καὶ πάντοτε μὲ τὴν συγκίνησιν αὐτήν;

—Ναί, πάντοτε, ἀπεκρίθη δὲ Ἡπειρώτης μὲ φωνὴν
σταθεράν.

Καὶ δὲ ὁ ὁδοιπόρος διελογίσθη καθ’ ἑαυτόν, ὅτι οἱ
σιδηροῖ ἐκεῖνοι βραχίονες ταχέως θὰ ἥρχιζον ἄλλο
ἔργον.

Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον ἥτοι μάσθη τότε τῆς Ἑλλά-
δος ἡ ἐλευθερία.

Ρ Η Γ Α Σ

1. Ἐορτὴν τῶν Χριστουγέννων
 Θεσσαλοὶ ἐλειτουργοῦντο
 εἰς χωρίον μονωμένον,
 εἰς ἀπόκεντρον ναόν,
 προσκυνοῦντες ἔνα μόνον
 τρισυπόστατον Θεόν.

Τελειών’ ἡ λειτουργία
 καὶ χαρμόσυνοι ἐξῆλθον
 χωρικοί, πλὴν ἀγγαρεία
 τοὺς προσμένει ποταπή.
 Τὸν ναὸν εἶχον ζωσμένον
 δπλοφόροι ἀγριωποί.

2. Ἐποχὴ μακρᾶς δουλείας!
 Εύπρεπῶς ἐνδεδυμένος
 ἥλθε τότε νεανίας
 νὰ ἰδῃ τοὺς συγγενεῖς.
 Δὲν τοῦ εἴπον «καλῶς ἥλθες»,
 δὲν τὸν φίλησε κανείς!

Μὲ τὴν μάστιγα δαρμένοι
 εἰς ἐν ρεῦμα βιρβιρῶδες
 ἐπερνοῦσαν φορτωμένοι
 ώσձν κτήν’ οἱ χωρικοί.
 καὶ ὁ νέος λυπημένος
 τοὺς ἐκοίταζεν ἐκεῖ.

Καὶ ἵδοὺ τὸν πλησιάζει
 βάρβαρος μαστιγοφόρος
 καὶ λοξὰ λοξὰ κοιτάζει
 καὶ τοῦ λέγει μὲ ὄργην.
 «Σκύψε, κάτω καὶ φορτώσου,
 σκύψε, κτῆνος, εἰς τὴν γῆν»!

Ρίπτει πλῆρες νομισμάτων
 ἐν βαλάντιον ὁ νέος,
 ἀλλ' ὁ βάρβαρος φρυάττων
 τὸν ὥθει ὅγριωπά,
 καὶ τοῦ δείχνει τὸ φορτίον
 καὶ τὴν μάστιγα κτυπᾶ.

3. Φορτωμένος σάκκον σίτου,
 κολλημένος εἰς τὴν λάσπην,
 ἐσταμάτα· καὶ ἡ ψυχή του,
 πνιγομέν' ἀπὸ θυμόν,
 ἐνα ἔχυσε μ' ὀδύνην
 ἀπ' τὰ βάθη στεναγμόν:

«Οσοι οἱ κόκκοι τοῦ φορτίου,
 τόσους ὅφεις θὰ σκορπίσω,
 εἰς τὰ σπλάχνα τοῦ θηρίου,
 ποὺ μὲ νύχια σκληρὰ
 πρὸ τριῶν μακρῶν αἰώνων
 μᾶς σπαράσσει τὰ πλευρά».

4. Καὶ τὴν αὔριον μὲ πήραν
 καὶ μὲ ράσον καλογήρου
 ἐπλανᾶτο κρούων λύραν
 μὲ χορδὰς μεγάλας τρεῖς.
 Καὶ χορδαὶ τῆς λύρας ἤσαν:
 Δόξα, Πίστις καὶ Πατρίς.

Οὕτως ἥρχισε νὰ ψάλλῃ·
 κι ἐδυνάμωνε τὸν ψάλτην
 ὁ θυμός, δι’ οὗ προσβάλλει
 ὁ μικρὸς τοὺς δυνατούς,
 ὁ θυμὸς ποὺ μεγαλώνει
 τοῦ Θεοῦ τοὺς ἐκλεκτούς.

5. Αὐτὸς ἔρριψε τοὺς ἀπόρους,
 ὅπου σήμερον ἀνθίζουν.
 ’Αλλ’ ἀπ’ ἄνδρας αἵμοβόρους
 εὗρε βάσανα σκληρὰ
 καὶ ἐκυλίσθη αἷματωμένος
 ἐκ τοῦ Ἰστρου τὰ νερά.

Διαβάται τώρ’ ἀκόμα,
 ἀσκεπτεῖς, στὸ Βελιγράδι
 κύπτουν καὶ φιλοῦν τὸ χῶμα
 καὶ τὴν ἄμμον τῆς ἀκτῆς,
 ὅπου ἔπεσεν ὁ Ρήγας,
 ὁ Τυρταῖος Ποιητής.

I. Ζαλοκώστας

Ο ΛΥΣΣΑΣΜΕΝΟΣ

(Δ. Βικέλα)

Τὸ δεῖπνον εἶχε τελειώσει καὶ ἐκαθήμεθα περὶ τὴν τράπεζαν καπνίζοντες. 'Ο ἀνεψιός μου Ἀνδρέας ἔπαιζεν εἰς μίαν γωνίαν μὲ τὸν σκύλλον του. Ἐπειδὴ ὅμως μᾶς ἡνώχλει τὸ παιγνίδιον αὐτό, παρακαλέσαμε τὸν Ἀνδρέαν νὰ τὸ διακόψῃ. 'Ο λόγος περιεστράφη εἰς τοὺς σκύλλους καὶ τὰς ἀσθενείας των καὶ δ Ἀνδρέας ἤρωτησε τὸν ἵερεα μας ἃν ἡ λύσσα εἶναι συνήθης εἰς τὸ χωρίον.

—Συνήθης ὅχι, ἀλλ’ ὅχι καὶ ἄγνωστος, ἀπεκρίθη ὁ Παπα-Σεραφείμ· καὶ μᾶς διηγήθη τὴν ἀσθένειαν ἐνὸς καλαῦ σκύλλου του, τὸν δόποῖον ἡναγκάσθη νὰ φονεύσῃ, διότι ἐβεβαιώθη, ὅτι ἔπασχεν ἀπὸ λύσσαν.

—'Ομιλοῦμεν περὶ σκύλλων, εἶπεν ἡ πατὴρ τοῦ Ἀνδρέα· ἀλλὰ τί θὰ ἔλεγες, Ἀνδρέα, ἐὰν ἥκουες τὸν Παπα - Σεραφείμ νὰ σοῦ διηγηθῇ, ὅτι εἶδε καὶ ἀνθρώπον λυσσασμένον;

—"Ανθρωπὸν λυσσασμένον; ἀνεφώνησεν δ Ἀνδρέας.

Καὶ ἤρχισαν ὅλοι ἐρωτῶντες τὸν Παπα - Σεραφείμ! Πῶς, ποῦ, πότε, τί συνέβη, τί ἀπέγινε;

'Ο Παπα - Σεραφείμ ἔγινε σκεπτικός· ἡ σιωπή του καὶ ἡ κατήφεια ἐμαρτύρουν, ὅτι ἐπίεζον τὴν καρδίαν του ἀναμνήσεις θλιβεραί. Δὲν θὰ ἐπεθύμει νὰ ἀναξέσῃ παλαιὰν πληγήν. Ἀλλὰ βλέπων ὅλους ἡμᾶς περιέργους, ἐνίκησε τὸν δισταγμόν του καὶ μὲ ἤρεμίαν ἤρχισε τὴν διήγησίν του:

—Γνωρίζετε ὅλοι τὰ Παλαιὰ 'Αλώνια ἐδῶ ἔξω, πρὸς βορρᾶν τοῦ χωρίου. 'Αμπέλια δεξιά, τὸ βουνὸ ἀρι-

'Ο Αεροπόρος. ΣΤ' Δημ. Δ. I. Κοντογιάννη. "Εκδ. Δ' ἀντ. 10.000 5

στερὰ καὶ ἀνάμεσα ὁ δρόμος ἀπὸ τ' Ἀλώνια εἰς τὸ νεκροταφεῖον. Εἰς τὸ μέσον περίπου τοῦ δρόμου, ἵσως παρετηρήσατε ἐν μεγάλον πεῦκον. Ὁσάκις διαβαίνω ἐκεῖθεν καὶ βλέπω τὸ πεῦκον, ἢ καρδία μου σφίγγεται.

Δέκα τρία ἔτη ἐπέρασαν ἕκτοτε. Ἡτο περὶ τὰ μέσα Αύγουστου. Πρό τινων ἡμερῶν εἶχεν ἀκουσθῆ, ὅτι ἐφάνη λύκος γύρω τοῦ χωρίου. Ὁ Γερομῆτρος, ὁ ὄποιος εἶχε κτίσει κατ' ἐκεῖνο τὸ ἔτος τὴν καλύβην πλησίον εἰς τ' Ἀλώνια, διηγεῖτο ὅτι αἱ φωναὶ τοῦ σκύλου του τὸν ἔξυπνησαν μίαν νύκτα· ἥνοιξε τὸ παράθυρον καὶ εἶδεν ἔξω ἀπὸ τὸν αὐλόγυρον ἐνα φοβερὸν λύκον· ἥρπασε τὸ ὄπλων του καὶ ἐτυφέκισεν, ἀλλὰ δὲν τὸν ἐπέτυχε· καὶ εἰς τὸ φῶς τῆς σελήνης τὸν εἶδεν ἀποσυρόμενον μὲ τὴν οὐρὰν χαμηλὰ καὶ μὲ βήματα ὀσὸν μεθυσμένου ἀνθρώπου. Ἔκτοτε οἱ χωρικοὶ ἐκοιμῶντο μὲ τὸν ὀφθαλμὸν ἀνοικτόν, ἔχοντες τὸν νοῦν εἰς τὰ ζῷά των. Ὁ κίνδυνος ὅμως ἦτο μεγαλύτερος παρ' ὃσον ἐφαντάζοντο, διότι ὁ ἔχθρὸς δὲν ἦτο λύκος πεινασμένος, ἀλλὰ λύκαινα λυσσασμένη.

Ἐνα ἀπόγευμα ὁ Χρῆστος ἔβοσκε τὰ πρόβατα τοῦ πατρός του πλησίον εἰς τὸ πεῦκον, περὶ τοῦ ὄποιου σᾶς ἔλεγα. Ἐκάθητο εἰς τὴν σκιὰν καὶ διώρθωνε μίαν παλαιὰν καρδάραν· ἔξαφνα βλέπει τὰ πρόβατά του νὰ φεύγουν καταφοβισμένα, τὸ ἐν ἐπάνω εἰς τὸ ἄλλο. Στρέφει πρὸς τὸ νεκροταφεῖον καὶ τί νὰ ἴδῃ; Εἰς εἴκοσι βημάτων ἀπόστασιν ἢ λύκαινα ἀγριευμένη, ἐτοίμη εἰς ἐπίθεσιν, ἐδείκνυε τοὺς φοβεροὺς ὀδόντας

της. Σηκώνεται ἀμέσως ὁ Χρῆστος καὶ ἀρπάζει μίαν πέτραν. 'Ο λύκος συνήθως φοβεῖται τὸν ἄνθρωπον καὶ φεύγει. 'Αλλ' ὁ Θεὸς νὰ φυλάγῃ ἀπὸ λυσσασμένον ζῶον...

—Συγχωρήσατέ με, φίλοι μου — συνεχίζει ὁ Παπα Σεραφείμ — νὰ σᾶς δώσω μίαν συμβουλήν, τῆς ὁποίας εὔχομαι νὰ μὴ λάβετε ποτὲ ἀνάγκην. Λύκον λυσσασμένον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἴδητε ποτέ. 'Αλλ' ἔάν, ὁ μὴ γένοιτο, τύχη νὰ ὁρμήσῃ ἐπάνω σας σκύλος λυσσασμένος καὶ δὲν κρατεῖτε ὅπλον ἢ ξύλον ἀρκετὰ δυνατὸν διὰ νὰ τοῦ στράσετε τὸ καύκαλον, προσέξατε πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ προφυλάξετε τὰς χεῖρας σας. "Αν ζητήσητε μὲ τὰς χεῖρας νὰ παλαίσητε πρὸς τὸ ζῶον, θὰ σᾶς δαγκάσῃ. Μεταχειρισθῆτε ὡς ὀσπίδα τὸ καπέλλο σας.

'Ο Χρῆστος οὕτε ἐγνώριζεν οὕτε ἥδυνατο νὰ προφυλαχθῇ. 'Αντὶ νὰ στρέψη τὰ νῶτα ἢ λύκαινα καὶ νὰ φύγῃ, ἐξ ἐναντίας, ἀμα τὸν εἶδε νέον ἐγειρόμενον, χύνεται ἐπάνω του· πρὶν προφθάσῃ κἄν ὁ Χρῆστος νὰ ρίψῃ τὴν πέτραν, οἱ ἐμπρόσθιοι πόδες τοῦ θηρίου ἔσφιγγον τὸ δεξιὸν πλευρόν του.

'Η πέτρα ἔπεσεν ἀπὸ τὰ δάκτυλά του· ἀλλ' ἔμειναν καὶ αἱ δύο του χεῖρες ἐλεύθεραι.

'Ο Χρῆστος ἦτο ὁ ὑψηλότερος νέος τοῦ χωρίου μας, εὔρωστος καὶ γενναῖος, σωστὸν παλληκάρι.

'Ἐπάλαισεν ἐπὶ πολλὴν ὥραν· καὶ εἰς τὸ τέλος εὔρεθησαν ἐναγκαλισμένοι κατὰ γῆς. 'Ο Χρῆστος ἀπὸ ἐπάνω ἢ λύκαινα ἀπὸ κάτω.

'Ο Χρῆστος ἦσθάνετο τὰς δυνάμεις του ἐκλειπού-

σας, ήρχιζε ν' ἀπελπίζεται, ὅτε ἔξαφνα ἀκούει μακρόθεν τὴν φωνὴν τοῦ Γερομήτρου:

—Βάστα, Χρῆστο, ἔφθασα!

Τὰ πρόβατα τοῦ Χρήστου εἶχον φθάσει μέχρι τῆς καλύβης τοῦ Γερομήτρου. Ἐκπλαγεὶς ὁ γέρων ἤνοιξε τὴν θύραν του καὶ εἶδε μακρόθεν τὸν Χρῆστον παλαίοντα μὲ τὸ θηρίον. Ἀρπάζει τὸ ὅπλον του ἀπὸ τὸν τοῖχον καὶ τρέχει δρομαίως.

“Οτε ἐπὶ τέλους ἔφθασεν ὑπὸ τὸ πεῦκον, εὐρέθη εἰς ἀμηχανίαν. Πῶς νὰ πυροβολήσῃ τὸ ζῶον, χωρὶς νὰ βλάψῃ τὸν ἄνθρωπον; Ὁ Χρῆστος τοῦ φωνάζει: «Φωτιά».

‘Ο γέρων χωρὶς νὰ χάσῃ καιρόν, στηρίζει τὴν κάνναν εἰς τὸ αὐτίον τοῦ ζώου καὶ πυροβολεῖ. Ἡ λύκαινα ἔμεινεν εἰς τὸν τόπον.

‘Ο παπα - Σεραφεὶμ ἐσιώπησεν ἐπ’ ὀλίγον. Οὐδεὶς ἡμῶν διετάραξε τὴν σιωπήν του. Ἐβλέπομεν, ὅτι εἶχε καὶ ἄλλα νὰ μᾶς εἴπῃ καὶ ἐπεριμένομεν.

—Ζέρετε, φίλοι μου, ἐξηκολούθησεν ὁ ἵερεύς, τί ἐσκεπτόμην τώρα καὶ τί σκέπτομαι συχνάκις; Ἐσκεπτόμην πόσον μᾶς ζημιώνει ἡ ἀμάθεια. Πόσα δεινὰ ἡθέλομεν ἀποφύγει, ἐὰν ἔγνωρίζομεν περισσότερα πράγματα. Ἄλλὰ ποῖος νὰ μοῦ τὰ διδάξῃ; Ζέρετε, ὅτι εἰς ὅλα ἐδῶ τὰ χωρία τῆς περιφερείας οὔτε ἰατρὸς ὑπάρχει, οὔτε φαρμακεῖον. Δὲν μᾶς ἔστειλαν ποτὲ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας ἐν φυλλάδιον μὲ ὁδηγίας πῶς νὰ προφυλασσώμεθα ἀπὸ διαφόρους ἀσθενείας, αἱ ὁποῖαι θερίζουν

ἀδίκως τὰ τέκνα μας. Ἔτι γίνουν ὅλα μὲ τὸν καιρόν.

“Οταν ἐπέστρεψεν ὁ Χρῆστος εἰς τὸ χωρίον, στηριζόμενος εἰς τὸν ὄμον τοῦ Γερομήτρου, αἷματωμένος, πληγωμένος, μὲ τὰ φορέματα σχισμένα, τὸ χωρίον ὀλόκληρον κατεταράχθη. Τὸ ἔμαθα ἀμέσως καὶ ἔτρεξα νὰ τὸν ἴδω.

“Οταν ἀνέβην εἰς τὴν οἰκίαν του, μετὰ βίας κατώρθωσα νὰ φθάσω μέχρι τοῦ Χρήστου. Αἱ γειτόνισσαι εἶχον πλημμυρίσει καὶ τὰ δύο δωμάτια, ἀντὶ βοηθείας φέρουσαι σύγχυσιν. Ἡ πρώτη ἀνάγκη δὲν ᾏτο νὰ πλυθοῦν τὰ αἷματα ἢ νὰ διορθωθοῦν τὰ φορέματα τοῦ Χρήστου, ἀλλὰ νὰ τὸν ἔτοιμάσωσιν ἀμέσως διὰ τὰς Ἀθήνας, διὰ τὸ λυσσιατρεῖον. Οὐδεὶς ὅμως ἐσκέπτετο ἐκεῖ περὶ τούτου. Ἡ σκέψις των καὶ ἡ συλλογή των ᾏτο πῶς νὰ προμηθευθοῦν λυσσόχορτον. Τί δὲν τοὺς εἶπα, διὰ νὰ τοὺς πείσω, νὰ μὴν ἐμπιστεύωνται τὰ χορταρικὰ καὶ νὰ τὸν στείλουν εἰς Ἀθήνας. Δὲν ᾔθελαν οὕτε νὰ τὸ ἀκούσουν. Λυσσόχορτον καὶ πάλιν λυσσόχορτον! Καὶ μετεχειρίσθησαν μόνον λυσσόχορτον.

Μετ’ ὀλίγας ἡμέρας αἱ πληγαὶ τοῦ Χρήστου ἐπουλώθησαν ἐντελῶς. Αἱ ἐβδομάδες παρήρχοντο καὶ ἥρχιζαν οἱ χωρικοὶ νὰ λησμονοῦν τὴν ἱστορίαν αὐτήν. Ἀλλὰ περὶ τὰ τέλη Σεπτεμβρίου ἔρχεται μίαν αὐγὴν ὁ πατὴρ τοῦ Χρήστου καὶ μοῦ λέγει, ὅτι ὁ υἱός του δὲν εἶναι καλά.—Τί ἔχει;—Δὲν ξέρω. Ἐχει θέρημην, δὲν ἔχει ὄρεξιν.

·Υπῆγα ἀμέσως νὰ τὸν ἔδω. Τὸν ηὗρα ἐξηπλωμένον κατὰ γῆς εἰς τὴν κάππαν του ἐπάνω. ·Ητο ἥσυχος, ἀλλὰ ὡχρὸς καὶ φοβισμένος. Μοῦ εἶπεν, ὅτι δὲν ἥμπορεῖ νὰ πάρῃ τὴν ἀναπνοήν του, ὅτι τοῦ ἔρχεται κατόπιν πνίξιμο εἰς τὸν λαιμόν, ὅτι στενοχωρεῖται ὑπερβολικά.

Τοῦ ἔδωκα ὀλίγον γάλα καὶ τὸν παρεκίνησα νὰ τὸ πίῃ. ·Ανεσηκώθη, ἐπῆρε τὸ δοχεῖον ἀπὸ τὰς χειράς μου καὶ ἥτοι μάσθη νὰ τὸ γευθῇ. ·Αλλ' ἄμα τὸ ἐπλησίασεν εἰς τὰ χείλη του, κατελήφθη ὑπὸ ρίγους καὶ ἀηδίας. Μόλις ἐπρόφθασα νὰ πάρω πίσω τὸ ἀγγεῖον. Τὸν κατέλαβον σπασμοὶ φοβεροί. ·Ενόμιζα, ὅτι τελειώνει. Μετ' ὀλίγον ὅμως συνῆλθεν.

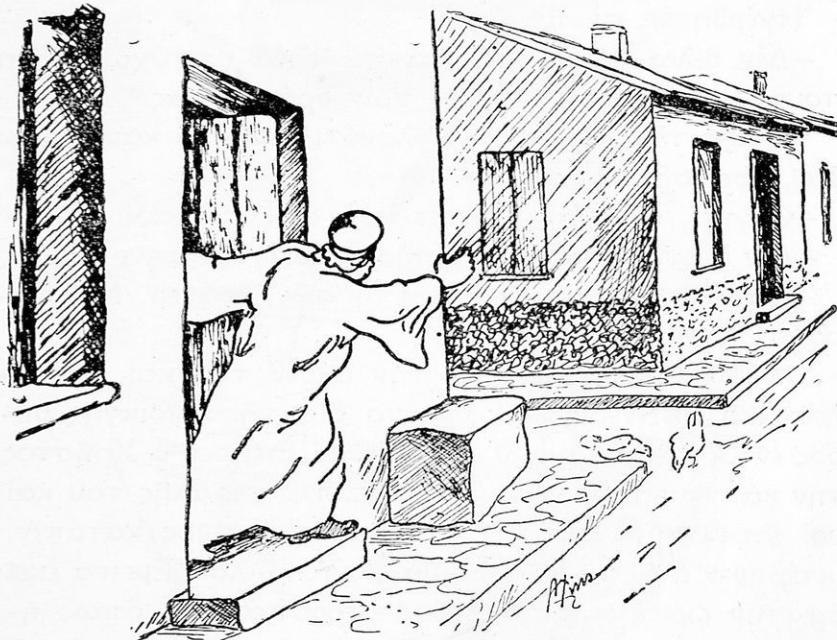
—·Ἄχ! εἶπεν, ὁ γέρος μου τὰ πταίει. ·Αν ἐφρόντιζε νὰ ὑπάγω εἰς τὰς Ἀθήνας, δὲν θὰ ἀπέθνησκα λυσσασμένος.

·Ἐπροσπάθησα νὰ τὸν πείσω, ὅτι ἡ ἀσθένειά του ἦτο ἀπλῆ τοῦ στομάχου ταραχή, εἶπα ὅσα ἥδυνάμην, χωρὶς καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος νὰ τὰ πιστεύω, καὶ τὸν ἀφῆκα, ὑποσχεθεὶς νὰ ἔλθω πάλιν τὸ ἐσπέρας.

Τὸ ἐσπέρας ἔμαθα, ὅτι ὁ Χρῆστος ἔγινε μανιώδης. ·Ο ποτήρ του μ' ἐπερίμενεν εἰς τὸν δρόμον. ·Ηθελε τὴν βοήθειάν μου, διὰ νὰ μεταφέρωμεν τὸν υἱόν του εἰς ἄλλο οἴκημα ἵσογειον. Τὸ ἀπήτουν οἱ γείτονες. Εἰς τὸ ἀνώγειον, ὅπου εύρισκετο, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐμποδισθῇ, ἐὰν ἥθελε νὰ ἐξέλθῃ. ·Ηδύνατο νὰ πηδήσῃ ἀπὸ τὰ παράθυρα. Τὸν ἥθελον εἰς τὸ ἵσογειον, διὰ νὰ τὸν φρουρήσουν εὐκολώτερον.

Χωρὶς νὰ χάσω καιρόν, μετέβην εἰς τὸ ἀνώγειον.

Εύτυχῶς ηὕρα τὸν ἀσθενῆ εἰς ὕραν ἡσυχίας. Ἐκάθητο κατὰ γῆς μὲ τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ τῶν γονάτων, καὶ τὴν κεφαλὴν ἐντὸς τῶν χειρῶν. Τὰ δὲ λίγα ἔπιπλα τοῦ δωματίου ἦσαν ἄνω - κάτω. Ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἦσαν συντρίμματα πηλίνων ἀγγείων.

Σᾶς ἔξομολογοῦμαι, ὅτι τὴν στιγμὴν ἐκείνην μὲ κατέλαβεν αἴσθημα φόβου. Ἐσκέφθην, ὅτι ἦτο ἀνοησία μου νὰ ὑπάγω μόνος ἐκεῖ. Ἀλλὰ καὶ ἂν τὸ ἥθελα, δὲν ἤδυνάμην πλέον νὰ ὑποχωρήσω. Ἐπλησίασσα, ἔθεσα τὴν χειρά μου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του καὶ εἶπα μίαν εὔχὴν χαμηλοφώνως.

”Οτε ἐτελείωσα, ἔκαμε τὸν σταυρόν του καὶ μοῦ ἐφίλησε τὴν χεῖρα.

—Δέν εἶναι καλὰ ἔδῶ, Χρῆστό μου, τῷ εἶπα. ”Ελα νὰ ὑπάγωμεν εἰς τοῦ θείου σου. Δὲν κατοικεῖ κανεὶς ἔκει καὶ θὰ εἶσαι καλύτερα καὶ ἡσυχώτερα. ’Ακολούθει με!

’Ηγέρθη ἐν σιωπῇ.

—Δέν θέλω νὰ μὲ ᾅδη κανείς, εἶπεν ἡσύχως. Εἰπέ τους ὄλους νὰ φύγουν ἀπὸ τὸν δρόμον μας.

”Ηνοιξα τὴν θύραν καὶ μολονότι δὲν ἦτο κανεὶς ἔξω ἔκει, ἐφώναξα δυνατά:

—Φύγετε, ὄλοι, πηγαίνετε στὰ σπίτια σας!

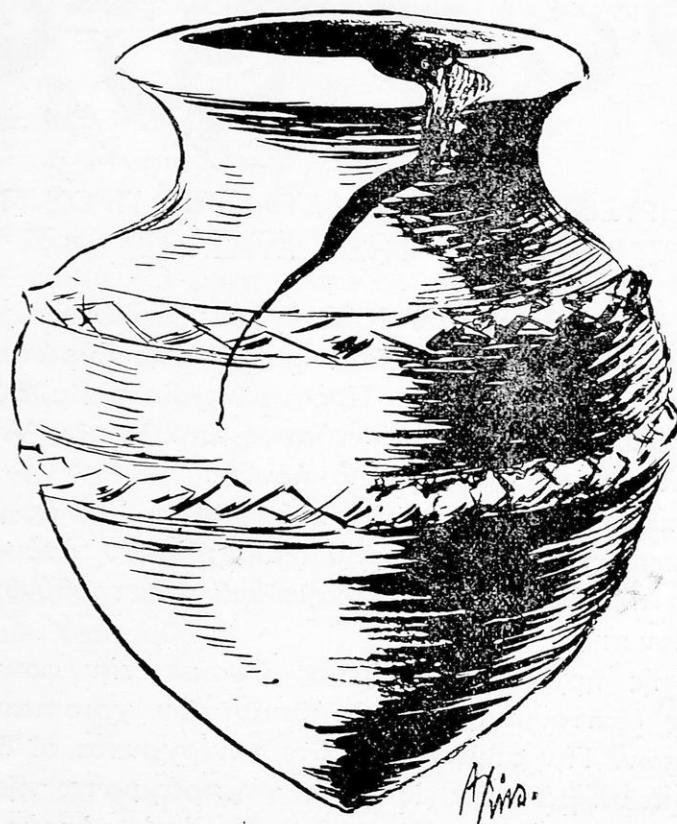
—Δὲν ἔμεινε κανεὶς ἔξω, Χρῆστο, πηγαίνομεν.

—Δὲν ἥμπορῶ νὰ βλέπω τὸ φῶς, πάτερ. Μὲ πειράζει.

’Ο ἥλιος ἐπλησίαζεν εἰς τὴν δύσιν του καὶ αἱ τελευταῖαι ἀκτῖνές του ἐχύνοντο διὰ τῆς ἀνοικτῆς θύρας ἐντὸς τοῦ πενιχροῦ δωματίου. ’Επῆρεν ὁ Χρῆστος τὴν κάππαν του, τὴν ἔθεσεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του καὶ μοὶ ἔτεινε τὴν χεῖρα. ’Εγὼ ἐμπρός, ἔκεινος κατόπιν, μετέβημεν ἀπὸ τὸ ἔνα οἴκημα εἰς τὸ ἄλλο. ”Εμεινα ἔκει ἀρκετὴν ὥραν πλησίον του, ἐπροσπάθησα ὅπως ἡδυνάμην νὰ τὸν παρηγορήσω, καὶ ἀνεχώρησα, ἀφοῦ ἐνύκτωσεν. ”Οταν ἤνοιξα τὴν θύραν διὰ νὰ ἔξελθω, μοῦ ἐφάνη, δῆτι εἶδον εἰς τὸ σκότος ἀνθρώπους ὠπλισμένους. ”Εκλεισα τὴν θύραν, τὴν ἐκλείδωσα καὶ ἐπροχώρησα.

Οἱ χωρικοὶ μὲ περιεκύκλωσαν ἀμέσως, ἐρωτῶντες

περὶ τοῦ ἀσθενοῦς. Εἶπα, ὅτι ἀποθνήσκει καὶ τοὺς παρεκάλεσα ἐν ὄνόματι τοῦ Θεοῦ τοῦ Ἐλέους νὰ τὸν ἀφήσουν νὰ ἀποθάνῃ ἐν εἰρήνῃ, θῦμα θλιβερὸν τῆς ἀμαθείας.

ΔΙΑΚΗΡΥΞΙΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΒΑΣΙΛΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1822 ἐγένετο συνέλευσις τῶν βασιλέων τῶν μεγαλυτέρων κρατῶν τῆς Εὐρώπης εἰς Βερώνην τῆς Ἰταλίας. Πρὸς τοὺς βασιλεῖς αὐτοὺς ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἐπαναστάσεως ἔστειλε τὸν Ἀνδρέαν Μεταξᾶν μὲ τὴν ἑξῆς διακήρυξιν:

«Δεκαοκτὼ μῆνες παρῆλθον ἀφότου ἡ Ἑλλὰς μάχεται κατὰ τῶν ἔχθρῶν τοῦ χριστιανικοῦ ὀνόματος. Ὅλαι αἱ δυνάμεις τῶν Μωαμεθανῶν κατηυθύνθησαν ἐναντίον της...»

‘Αφ’ ἦς ἥρχισεν ὁ πόλεμος ὕψωσε τὴν φωνὴν ἡ ‘Ἑλλὰς ἔξαιτουμένη τὴν βοήθειαν τῶν χριστιανικῶν δυνάμεων. Τὴν σήμερον δέ, ὅτε συνέρχονται οἱ δυνατοί, διὰ νὰ βάλωσιν εἰς τάξιν τὰ πράγματα τῆς Εὐρώπης, ὅλα τὰ ἔθνη περιμένουσιν ἀπ’ αὐτοὺς τὴν διατήρησιν τῆς εἰρήνης, τὸ δίκαιον, τῶν ἔθνῶν, τὴν διανομὴν τῆς δικαιοσύνης. Καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις

ἀνακοινοῖ τὴν σταθερὰν ἀπόφασιν ὅλων τῶν πολιτῶν της νὰ τύχουν δικαιοσύνης ἀπὸ τὰς ἀνθρωπίνους δυνάμεις ή νὰ ἀποθάνωσιν ὅλοι χριστιανοὶ καὶ ἐλεύθεροι.

”Ηδη ἔχύθησαν ποταμοὶ αἵμάτων καὶ ἡ σημαία τοῦ Σταυροῦ κυματίζει κικήτρια εἰς τὴν Πελοπόννησον, τὴν Ἀττικήν, τὴν Εὔβοιαν, τὴν Βοιωτίαν, τὴν Ἀκαρνανίαν, τὴν Αίτωλίαν, τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἡπείρου, εἰς τὴν Κρήτην καὶ εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους.

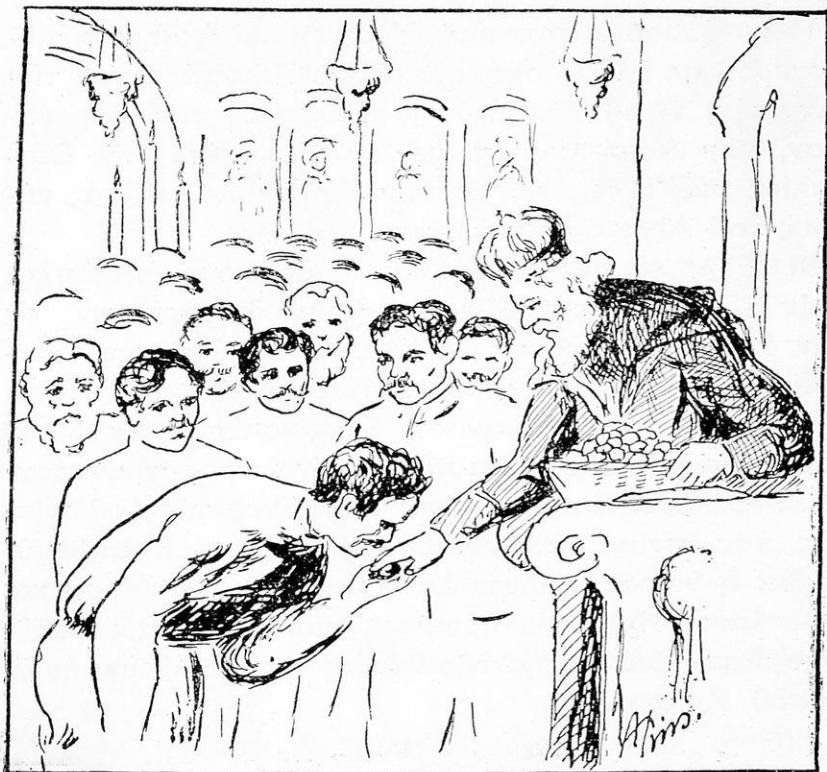
Οἱ ”Ελληνες δὲν ἤμποροῦν ν' ἀφήσουν τὰ ὅπλα, πρὶν ἔξασφαλίσουν ἐθνικὴν ζωὴν ἀνεξάρτητον, εἰς τὴν ὄποιαν καὶ μόνην θὰ εὔρωσιν ἀσφάλειαν τῆς λατρείας, τῆς ζωῆς, τῆς ἰδιοκτησίας κοι τῆς τιμῆς των...

”Εὰν ἐγκαταλειφθῶσιν οἱ ”Ελληνες ἀπὸ τοὺς δυνατούς, δὲν θέλουσι κλίνει τὸν αὐχένα πρὸς τὴν τυραννίαν. Θέλομεν ὑπερασπίσει μέχρι ἐνὸς τὰς ἐκκλησίας μας, τὰς ἑστίας μας καὶ τοὺς τάφους μας. Εἴναι δὲ εὐτυχία η νὰ καταβῶμεν εἰς τοὺς τάφους ἐλεύθεροι καὶ χριστιανοί, η νὰ νικήσωμεν, ὅπως καὶ μέχρι τοῦδε ἐνικήσαμεν διὰ μόνης τῆς δυνάμεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν ”Ιησοῦ Χριστοῦ».

ΤΟ ΣΥΝΘΗΜΑ

Εἴναι 20 Μαρτίου τοῦ 1821. ”Αμα ἔχάραξεν ἡ Ἀνατολή, κόσμος πολὺς ἔτρεξε ν' ἀκούσῃ τὴν λειτουργίαν εἰς τὴν μικρὰν τότε ἐκκλησίαν τοῦ Παντοκράτορος τῶν Πατρῶν. ”Ητο κτισμένη ὅπου είναι καὶ τώρα

ἡ ἐκκλησία αὐτή, ἀλλ' ἦτο πολὺ μικροτέρα καὶ πτωχική. Γρήγορα ἐγέμισεν ἀπὸ Χριτιανούς καὶ ἡ ἐκκλησία καὶ τὸ προαύλιον.

Εἶχε γνωσθῆ ὅτι θὰ ἐλειτούργει ὁ Ἐπίσκοπος Γερμανός. Καὶ ἀπὸ σεβασμὸν πρὸς αὐτὸν ἔτρεξαν ὅλοι νὰ παρευρεθοῦν εἰς τὴν λειτουργίαν.

“Οταν ἐτελείωσεν ἡ λειτουργία, ὁ Ἐπίσκοπος ἐμοίρασε μόνος του τὸ ἀντίδωρον. “Ολοι ἐπέρασαν νὰ

φιλήσουν τὴν δεξιάν του καὶ νὰ πάρουν τὸ ἀντίδωρον.

Αὐτὴν τὴν φορὰν τὸ ἀντίδωρον τὸ εἶχε τυλιγμένον ὁ ἴδιος ὁ ἐπίσκοπος εἰς λευκὸν χαρτίον. "Οσοι τὸ ἔπαιρνον, ἀπεμακρύνοντο ὀλίγον, ἥνοιγον τὸ χαρτίον καὶ ἀνεγίνωσκον τὸ σύνθημα αὐτό, γραμμένον ἀπὸ τὸν Γερμανόν:

—«Ἄύριον τὸ πρωὶ ν' ἀνάψῃ τὸ τουφέκι διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς γλυκείας Πατρίδος μας!»

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Χριστιανοὺς αὐτούς, τὴν ἴδιαν Κυριακὴν εἰδοποίησαν τοὺς ὅπλαρχηγούς. Εἰς τὰς 21 τοῦ μηνὸς εἰς τὰς 3 μετὰ μεσημβρίαν ἔπεσεν ὁ πρῶτος πυροβολισμὸς καὶ οἱ ἐπαναστάται κατέλαβον τὰ κατάλληλα μέρη πέριξ τῶν Πατρῶν.

Εἰς τὰς 25, ἔορτὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ὁ Ἐπίσκοπος ἀνέβη εἰς τὸ μοναστήριον τῆς Ἀγίας Λαύρας, ὃπου εἶχον συναθροισθῆ ὁι καλύτεροι ὅπλαρχηγοὶ τῆς Πελοποννήσου. Ὁ Ἐπίσκοπος Γερμανὸς ηὔλογησε καὶ ὑψώσεν ἐπισήμως τὴν σημαίαν τῆς Ἐπαναστάσεως.

Τὸ σύνθημα, τὸ ὅποιον εἶχε δώσει, ἐπέτυχε. Εἰς τὰς 25 ἡ Ἐπανάστασις εἶχεν ἀρχίσει ἐπισήμως.

Ο ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΥΨΩΝΕΙ ΤΗΝ ΣΗΜΑΙΑΝ

Ποιὸς εῖν' ἐκεῖνος ὁ παπάς, ποὺ μ' ὅψι ἀναμμένη σὰν φῶς ἀπὸ τῆς ἐκκλησιᾶς τὸ ἱερὸν προβαίνει; Σκύψε, Τουρκιά, στοῦ Γερμανοῦ τὸ λάβαρο· ἀστράφτει σταυρὸς στὰ μαύρα στήθια του, τὸ μάτι του ἀνάφτει, καὶ μέσα σ' ἄρματα, κεριὰ κι ὀλόχρυσα τσαπράζια,

άσπρη σὰν κύκνου φτερωσιά, σὰν ούρανὸ γαλάζια
σημαία ἀνασηκώνει

καὶ ἀνοιγμένη στὰ φιλιὰ τῆς αὔρας τὴν ἀπλώνει.

Ἡ ἐκκλησιὰ τὴν ἔκρυβε στὸν κόρφο τόσα χρόνια,
ῶσπου ν' ἀλλάξουν οἱ καιροὶ κι ἔρθουν τὰ χελιδόνια.

‘Ο διλιος σκύβει καὶ φιλεῖ τὸν ἄργυρὸ σταυρὸ τῆς,
ὅ οὐρανὸς ἐπάνω της σκορπᾶ μαργαριτάρια,

ἡ Πανσιγιὰ χαμογελᾶ στὸν ἀνθηρὸ βωμό της,
κι ἐμπρός της γονατίζουνε χιλιάδες παλικάρια.

‘Ἄχ ! τί στιγμὴ χαρούμενη, τί ὥρα, τί ἡμέρα !

Δάκρυα χαρᾶς στὰ μάρμαρα τῆς Λαύρας ψιχαλίζουν,
σμίγουν φιλιὰ καὶ στεναγμοὶ ἀγάπης στὸν ἀέρα,
καὶ: καλῶς ἥρθες, κράζουνε τὰ ἔρημα παίδιά σου,
καλῶς μᾶς ἥρθες μάννα μας, γλυκιὰ γαλανομάτα.

‘Ἄχ. Παράσχος

ΤΟΝ ΚΑΙΡΟΝ ΤΟΥ ΜΙΝΩΤΑΥΡΟΥ

‘Ο βασιλεὺς Μίνως τῆς Κρήτης ἦτο ὁ μεγαλύτερος μονάρχης τῆς ἐποχῆς του. Ἡ δύναμίς του κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν ἦτο ἀπέραντος· ὁ πλοῦτος του εἰς χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἦτο ἀμέτρητος. Καὶ δὲν ἦτο μόνον αὐτό· ἐθεωρεῖτο ὡς φίλος καὶ σύμβουλος καὶ αὐτοῦ τοῦ Διός. Κάθε ἐννέα ἔτη, ὁ Θεὸς καὶ ὁ Μίνως συνεδρίαζον καὶ ἀπεφάσιζον διὰ τὸ μέλλον τῆς οἰκουμένης. Κατὰ τὴν ἐποχὴν δὲ σύτὴν μεγάλαι θυσίαι προσεφέροντο ἐπὶ τῶν βωμῶν τῆς Κρήτης καὶ ἵδιως εἰς τὴν Κνωσόν, τὴν λαμπρὰν πρωτεύουσαν ἥ δποία ἀπεῖχε πολὺ ἀπὸ τὸ μαυρειδερὸν πέλαγος.

‘Ο βασιλεὺς Μίνως ἦτο φιλόδοξος. Ὅθελε νὰ ὑποτάξῃ ὅλα τὰ ἔθνη τῆς γῆς, νὰ ἐπιβάλῃ εἰς αὐτὰ τοὺς νόμους του καὶ νὰ τὰ ὑποδουλώσῃ εἰς τὸν φίλον του Δία. Ἐπεζήτει πᾶσαν εὐκαιρίαν διὰ νὰ ὑποτάξῃ καὶ τοὺς Ἀθηναίους, ἀνήσυχον καὶ ἐπιθετικὸν λαόν. Καὶ ἡ εὐκαιρία αὐτὴ δὲν ἐβράδυνε νὰ φανῆ.

‘Ο υἱός του Ἀνδρόγεος εἶχε λάβει μέρος εἰς τὰ Παναθήναια· μὲ τὰ ἀθλητικά του χαρίσματα καὶ τοὺς φημισμένους λευκοὺς ἵππους τῆς Κρήτης, ἐνίκησεν εἰς τὰ κυριώτερα ἀγωνίσματα. Δυστυχῶς, πρὶν φύγῃ ἐξ Ἀθηνῶν, ὁ Ἀνδρόγεος ἐδολοφονήθη. Μερικοὶ εἶπον, ὅτι ὁ φόνος ἔγινεν εἰς ἐν οἰνοπωλεῖον· ἄλλοι ὅτι ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀθηνῶν Αἰγεὺς ἔβαλε νὰ τὸν δολοφονήσουν. Καὶ ὁ Μίνως εὗρε τὴν εὔκοιτίσιν νὰ κηρύξῃ τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Ἀθηναίων.

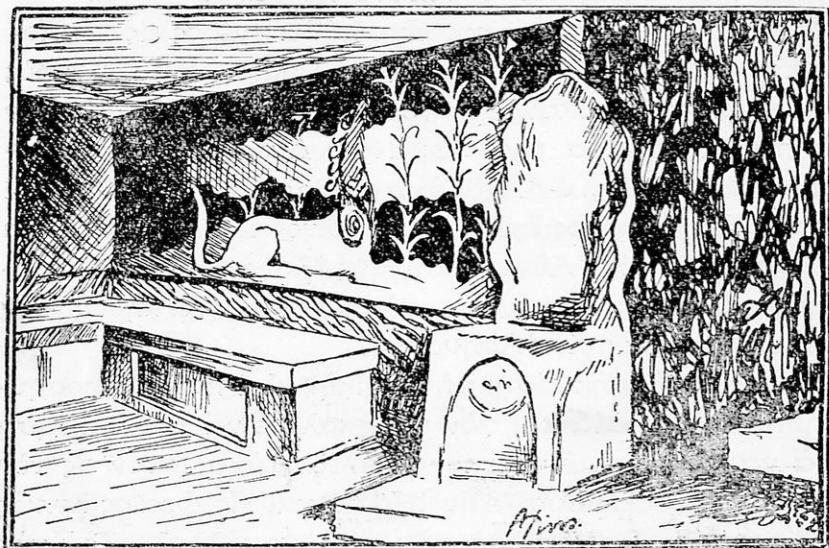
Διὰ νὰ ἔξασφαλίσῃ τὴν νίκην ὁ Μίνως, προσηυχήθη εἰς τὸν Δία καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ τὸν βοηθήσῃ διὰ νὰ θυσιάσῃ ὅτι ἦτο τὸ πλέον εὐχάριστον εἰς τὸν Δία. ‘Ο Ζεὺς ἤκουσε τὴν δέησιν καὶ εἰς ὥραῖος λευκὸς ταῦρος ἐπρόβαλεν ἀπὸ τὴν γῆν, κατάλληλος διὰ τὴν θυσίαν.

‘Οταν τὸν εἶδεν ὁ Μίνως, δύο ζωηροὶ πόθοι ἐτάραξαν τὴν καρδίαν του· ὁ εἰς ἦτο νὰ θυσιάσῃ τὸν ταῦρον καὶ νὰ ἔξασφαλίσῃ τὴν συνδρομὴν τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Ἀθηναίων· καὶ ὁ ἄλλος ἦτο νὰ κρατήσῃ τὸν ὥραῖον ταῦρον, διὰ νὰ πλουτίσῃ μὲ αὐτὸν τὰς ἀγέλας του.

‘Η πλεονεξία ἐνίκησε· καὶ ἀντὶ νὰ σφαγῇ ὁ ὥραῖος ταῦρος, ἄλλος, ὁ ὥραιότερος τῆς ἀγέλης, μὲ χρυσω-

μένα κέρατα καὶ ἀνθοστολισμένος, ἐσφάγη καὶ ἐκάη ἐπὶ τοῦ βωμοῦ.

“Οταν εἶδον οἱ θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου τὴν ἀπάτην αὐτήν, κατηγανάκτησαν. Ὁ Ζεὺς ἀπεφάσισε τὴν τιμωρίαν τοῦ Μίνωας καὶ ἀνέθεσεν εἰς τὴν θεὰν Ἀφρο-

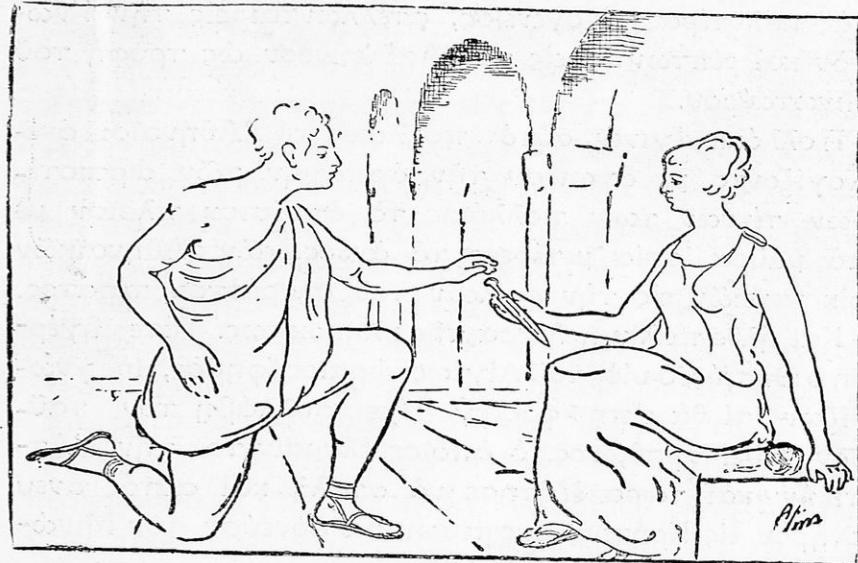

δίτην νὰ λάβῃ τὴν πρέπουσαν ἐκδίκησιν. Ἡ Ἀφρόδιτη ἥτο ἔχθρὰ τῆς Πασιφάης, τῆς ξανθῆς καὶ ώραίας συζύγου τοῦ Μίνωας. Καὶ ἡ ἀθώα Πασιφάη ἐγέννησεν ἐν τρομερὸν τέρας, τὸν Μινώταυρον, ἐν πλάσμα μὲ σῶμα γίγαντος καὶ κεφαλὴν πελωρίου ταύρου.

Λύπην πολλὴν καὶ ἀπελπισίαν μεγάλην ἐπροξένησε τὸ συμβάν αὐτό. Ὁ Μίνως δὲν ἐτόλμησε νὰ παραπονεθῇ εἰς τοὺς θεούς, διότι ἐκατάλαβεν, ὅτι ἐτι-

μωρεῖτο διὰ τὴν ἀμαρτίαν του. Οὔτε καὶ ἐτόλμησε ν' ἀσεβήσῃ πλέον εἰς τοὺς θεούς.

'Ἐν τῷ μεταξὺ τὸ ἀλλόκοτον κτῆνος ἐγίνετο ἰσχυρότερον καὶ τερατωδέστερον. Ἔλεγον ὅτι ἔβγαζεν φωτιάν ἀπὸ τοὺς ρώθωνάς του καὶ ἐζήτει ἀνθρώπινον κρέας. Τοῦ ἔρριπτον καταδίκους, ὅπως τοὺς ἔρριπτον εἰς τοὺς λύκους, ἀλλὰ ἡ ὄρεξίς του ἦτο ἀκόρεστος.

Διὰ νὰ κρύψῃ τὴν συμφορὰν αὐτὴν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἀνθρώπων δ Μίνως, ἐζήτησε τὴν συνδρομὴν τοῦ Δαιδάλου. Ὁ Δαιδαλος ἦτο μάγος καὶ ἀρχιτέκτων καὶ ἐσχεδίασε τὸν Λαβύρινθον εἰς τὴν Κνωσόν. Ὁ Λαβύρινθος ἦτο τεραστία οἰκοδομὴ μὲ πολλοὺς στενοὺς καὶ σκοτεινοὺς διαδρόμους, ὥστε δεισερχόμενος ἐκεῖ δυσκολώτατα θὰ ἤδυνατο νὰ ἔξελ· Ὁ Ἀερυπόρος. ΣΤ' Δημοτ. Δ. I. Κοντογιάννη. Εκδ. Δ' ἀντ. 10.000 6

θη. Ἐκεῖ μέσα ἐκλείσθη ὁ Μινώταυρος ἀναμένων τὰ θύματά του.

Ο πόλεμος μεταξὺ Κρήτης καὶ Ἀθηνῶν ἦτο σκληρὸς καὶ μακρός. Ἡ πεῖνα καὶ ἡ πανώλης ἤναγκασαν τοὺς Ἀθηναίους νὰ ὑποκύψουν· ὡς φόρον δὲ ὑποτελείας ὁ Μίνως ἐζήτησεν, ὅπως κάθε ἐννέα ἔτη ἐπτὰ νέοι καὶ ἐπτὰ παρθένοι, ἐκλεγόμεναι διὰ κλήρου ἀπὸ τὰς καλυτέρας οἰκογενείας, στέλλωνται εἰς τὴν Κνωσὸν καὶ ρίπτωνται εἰς τὸν Λαβύρινθον ὡς τροφὴ τοῦ Μινωταύρου.

Πολλάκις ἔγινεν αὐτό· πολλάκις οἱ Ἀθηναῖοι ἀνελογίζοντο μὲν ἀγωνίαν τὴν ἀρπαγὴν τῶν ὥραιοτέρων τέκνων των· πολλάκις τὸ ἀπαίσιον πλοῖον μὲν τὰ μαῦρα ιστία μετέφερε τὸ ἄνθος τῶν Ἀθηναϊκῶν οἰκογενειῶν εἰς τὴν φωλεὰν τοῦ ἀκορέστου τέρατος.

Καὶ ἦλθε πάλιν ἡ ἡμέρα τῆς κληρώσεως. Τότε ἦγέρθη ὁ Θησεύς, ὁ υἱὸς τοῦ Αἰγέως ὥρατος ἔφηβος, μὴ γνωρίζων τί θὰ εἴπῃ φόβος, εἶχε συλλάβη τὸν ταῦρον τοῦ Μαραθῶνος, ἐποῖος ἐλυμαίνετο τὴν Ἀττικήν· καὶ τώρα ἐζήτησε νὰ σταλῇ καὶ αὐτὸς ἀνευκλήρου εἰς Κρήτην, σκοπεύων νὰ φονεύσῃ τὸν Μινώταυρον.

Ο Αἰγεὺς ἐδέχθη· ὥρισεν ὅμως ὅτι, ἂν ὁ Θησεὺς ἐπετύγχανε τὸν σκοπόν του, τὸ πλοῖον κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν θὰ εἶχε κόκκινον ιστίον, ὡς σημεῖον τῆς νίκης.

Ἐξεκίνησεν ἡ θλιβερὰ πομπὴ ἐν μέσῳ τῶν δακρύων τῶν Ἀθηνῶν. Κανεὶς δὲν ἐπίστευεν, ὅτι ὁ Θησεὺς

θὰ ἡδύνατο νὰ νικήσῃ τὸν Μινώταυρον, ἀφοῦ ἡ συμφωνία ἦτο νὰ εῖναι ἄποιλοι οἱ ἀποστελλόμενοι νέοι. Ὁπωσδήποτε τὸ πλοῖον μὲ τὰ μαῦρα ίστια ἔφθασεν εἰς τὴν Κρήτην καὶ τὰ διαλεγμένα θύματα ὠδηγήθησαν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Μίνωας.

‘Ο Θησεὺς ἐζήτησεν ὡς χάριν ἀπὸ τὸν Μίνωα νὰ ριφθῇ πρῶτος εἰς τὸ θηρίον. Καὶ δὲ Μίνως ἐδέχθη.

‘Η Ἀριάδνη, ἡ ὥραία βασιλοπούλα τοῦ Μίνωας, εἶδε καὶ ἐλυπήθη τὸ βασιλόπουλον τῶν Ἀθηνῶν. Κατώρθωσε νὰ ἴδῃ κρυφὰ τὸν Θησέα καὶ τοῦ ἔδωσε δύο δῶρα χρήσιμα διὰ τὴν νίκην. Τὸ πρῶτον ἦτο μία μάχαιρα, τὴν δποίαν δὲ Θησεὺς ἐκρυψεν ὑπὸ τὸν χιτῶνα του· τὸ ἄλλο ἦτο ἐν κουβάρι σπάγγου. Τὴν ἄκραν τοῦ σπάγγου ἔδεσεν δὲ Θησεὺς εἰς τὴν θύραν τοῦ Λαβυρίνθου· ὅσον ἐπροχώρει, ἐξετύλιγε τὸν σπάγγον, ὃστε κατὰ τὴν ἔξοδόν του νὰ ἀκολουθῇ τὸν σπάγγον καὶ μὴ χαθῇ μέσα εἰς τοὺς σκοτεινοὺς διαδρόμους.

Μὲ αὐτὰ ὡπλισμένος δὲ Θησεὺς, εἰσῆλθε τὴν ἐπομένην πρωίαν εἰς τὸν Λαβύρινθον. Ἐπὶ ὕραν πολλὴν περιεπλανᾶτο εἰς τοὺς σκοτεινοὺς διαδρόμους, ἀκούων πότε τοὺς σφυριγμοὺς τῶν ὄφεων καὶ πότε τοὺς πτερυγισμοὺς τῶν νυκτερίδων. Τέλος, εἰς μίαν ἡμιφώτιστον αὐλήν, εύρεθη ἀντιμέτωπος τοῦ ἀνθρωπομόρφου θηρίου. “Ωρμησε τοῦτο μὲ ἰσχυρὸν μυκηθμὸν ἐνατίον του. ‘Αλλ’ ὁ υἱὸς τοῦ Αἴγεως παρεμέρισε καὶ μ’ ἐπιδειξιότητα ἐβύθισε μέχρι τῆς λαβῆς τὴν μάχαιραν εἰς τὴν πλευρὰν τοῦ Μινωταύρου. Μὲ ἄγριον βόγγον ἐπεσε θανασίμως πληγωμένον τὸ θηρίον. Ἀπέκοψε τὴν κεφαλήν του ὁ Θησεὺς καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ

σπάγγους ἐπανεῦρε τὸν δρόμον καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν ἔξοδον τοῦ Λαβυρίνθου.

“Οταν ἔμαθεν ἡ Κνωσὸς τὸν φόνον τοῦ Μινωταύρου, ἦτο χαρὰ διεχύθη πανταχοῦ. Καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μίνως ἐχαίρετο διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν του ἀπὸ τὸ ἀντιπαθητικὸν τέρας. Ἐνηγκαλίσθη θερμῶς τὸν Θησέα καὶ τοῦ ἔδωσε τὴν Ἀριάδνην σύζυγον. Ἀπήλλαξε τὰς Ἀθήνας τοῦ ἀνθρωπίνου φόρου, καὶ παρέθεσε μέγα συμπόσιον εἰς τοὺς χθεσινοὺς μελλοθανάτους.

Οἱ γάμοι τοῦ Θησέως ἐτελέσθησαν μεγαλοπρεπῶς. Κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν ὅμως ὁ Θησεὺς ἐλησμόνησεν ὃντας τὸ κόκκινον ἵστιον. Εἰς τὴν ἄκραν τοῦ Σουνίου ἀνέμενεν ἀγωνιῶν ὁ Αἴγεὺς τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ πλοίου. Καὶ ὅταν τὸ εἶδε μὲ τὰ μαῦρα ἵστια, ἐρρίφθη εἰς τὸ πέλαγος καὶ ἔδωκε τὸ ὄνομά του εἰς αὐτό.

Δ. Κοντογιάννης.

Ο ΛΑΓΟΣ

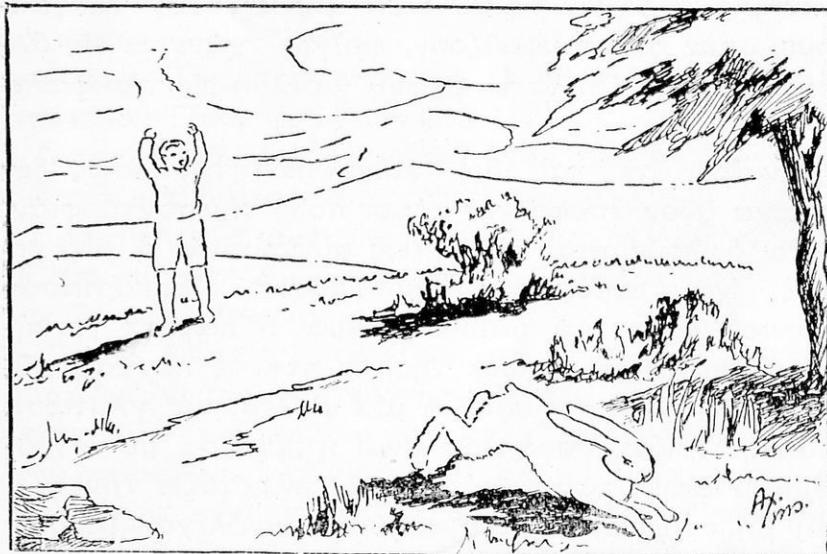
(Στεφ. Γρανίτσα)

Μία παροιμία λέγει: «‘Ο Θεὸς κάμνει πτωχούς, ἀλλ’ ἄμοιρους δὲν κάμνει». Ο λαγός θὰ ἥτο ἀξιοδάκρυτον πλάσμα, ἂν ἔλειπεν ὁ πτωχὸς ἄνθρωπος. Ἐρχεται ἐποχή, ὅπου τὰ χόρτα ξηραίνονται, ἡ δροσιὰ χάνεται, τὸ χαμόκλαδον σκληραίνεται. Πῶς θὰ ἐτρέφετο ὁ πτωχὸς λαγός;

Τὸν σώζουν τὰ χωράφια τοῦ πτωχοῦ. Ἐπειδὴ τὰ σπαρτὰ τοῦ πτωχοῦ εἶναι ἀσθενικά, ἀραιά, χαμηλόκαρπα, ὁ λαγός ἀνεκάλυψεν, ὅτι μόνον ἐκεῖ εἶναι

ἀσφαλής. "Οταν τὰ σιτάρια ἢ τὰ καλαμπόκια είναι πυκνά καὶ ύψηλά, τοῦ είναι ἀδύνατον νὰ ἐποπτεύῃ τὰ πέριξ." Εχει πάρει τόσον τρόμον δὲ ἀτυχής, ὥστε ὅταν τρώγῃ «ἄλλοῦ είναι τὰ μάτια του, ἄλλοῦ τ' αὐτιά του καὶ ἄλλοῦ τὸ στόμα του».

Δὲν ὑπάρχει κανὲν ζῶον ἢ ἔντομον, τὸ δποῖον νὰ μὴ τὸν φοβίζῃ. Είναι ἡ προσφιλής τροφὴ τῶν ἀνθρώ-

πων, τῶν ἀετῶν, τῶν ἀγριόγατων, τῶν τσακαλιῶν, ἀκόμη καὶ τῶν φειδιῶν. Αὔτὰ μάλιστα τὸν μάχονται ἀποτελεσματικώτερα ἀπὸ τὰ ἄλλα ζῶα. Πῶς νομίζετε ὅτι τὸν θανατώνουν; Κουλουριάζονται εἰς τὸ σῶμά του ὡς βραχιόλια, τὸν σφίγγουν δυνατὰ καὶ τὸν σκάζουν.

"Οταν προγκίσῃ δὲ λαγός ἀπὸ τὸν τόπον του, ἡμ-

πορεῖ καὶ ν' ἀπομακρυνθῇ εἰς δύο ὥρῶν ἀπόστασιν.
 'Αλλ' ὁ φόβος δὲν τὸν ἀφίνει νὰ μείνῃ ἐκεῖ. 'Επιστρέφει τὴν ῥιζὴν ἡμέραν εἰς τὴν πατρίδα του. Τόσον τὸν τρομάζει ὁ ἄγνωστος τόπος, ὡστε τοῦ κόσμου τὰ χορτάρια ν' ἀπαντήσῃ, θὰ γυρίσῃ εἰς τὰ χώματα, τὰ ὅποια ἔχει συνηθίσει.

Τόσον εἶναι βέβαιον τοῦτο, ὡστε οἱ κυνηγοὶ λέγουν: «Ζεύρω ἔνα λαγὸν εἰς τὸ δεῖνα μέρος». Τὸν τουφεκίζουν, τὸν ξανατουφεκίζουν, φεύγει, χάνεται εἰς ἄλλους λόγγους. 'Αλλὰ τὸ βράδυ θὰ ἔλθῃ εἰς τὴν φωλεάν του.

"Αν ἐρωτᾶτε καὶ διὰ κοινωνικότητα, ἵσως δὲν ὑπάρχει ζῶν ἀποφεῦγον τόσον πολὺ τὴν συντροφιάν. "Οταν δύμιλοῦν περὶ διαλύσεως συντροφιᾶς ἢ οἰκογενείας, ἔχουν πρόχειρον τὴν φράσιν: «Ἐσκόρπισαν σὰν τοῦ λαγοῦ τὰ παιδιά». "Αμα ἡ λαγίνα γεννήσῃ, σκορπίζει τὰ παιδιά της εἰς πυκνὰς λόχμας, οὕτως ὡστε ἀνακαλυφθῆ ἡ μία φωλεά, νὰ γλυτώσῃ ἡ ἄλλη. 'Ακόμη σοφωτέρα εἶναι ἡ μέθοδος, μὲ τὴν ὅποιαν βυζαίνει τὰ παιδιά της. Δὲν πλησιάζει τὴν φωλεὰν βηματίζουσα, ἀλλ' ἅμα φθάσῃ εἰς ὀλίγων μέτρων ἀπόστασιν, πηδᾶς εἰς τὴν λόχμην, ὡστε νὰ μὴν ἀφίνῃ γύρω ἵχνη· τοιουτοτρόπως τὰ κυνηγετικὰ σκυλιὰ δυσκολεύονται νὰ τὴν ἀνακαλύψουν.

Λέγουν ὅτι ἡμερεύει εὔκολα. Μία κυρία εἰς τὰς 'Αθήνας εἶχε πολλὰ ἔτη ἔνα Εύρυτανα λαγὸν τόσον ἥμερον, ὡστε ν' ἀκούῃ τὸ ὄνομά του, νὰ πηδᾶς εἰς τὰ γόνατα, ν' ἀρπάζῃ λουκούμια ἀπὸ τὰ χέρια. 'Εγώ, ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἀγωνισθεὶς νὰ ἡμερέψω μικρὰ λαγό-

πουλα, ἔγινα εὔεργέτης τῶν συγχωριανῶν μου γάτων, οἱ δόποιοι ἐκαλοπέρασαν πολλὰ καλοκαίρια ἐξ ἀφορμῆς τῆς μανίας μου αὐτῆς.

Καὶ τώρα θὰ ἐρωτήσετε: Διατὶ τὰ σκυλλιὰ καὶ οἱ γάτοι μάχονται τόσον τοὺς λαγούς; Ἀκούσατε:

Εἰς παλαιὰν ἐποχὴν τὰ ζῷα εἶχον κάμει σύλλογον· Εἰς μίαν συνεδρίασιν ἔχρειάσθη νερὸν καὶ ὁ Πρόεδρος διέταξε τὸν λαγὸν νὰ πεταχθῇ εἰς τὴν βρύσιν καὶ φέρῃ νερό.

—Κύριε Πρόεδρε, ἀπαντᾷ ὁ λαγός, δὲν ἔχω παπούτσια. Εἶμαι ξυπόλυτος.

Τότε ὁ Πρόεδρος, στραφεὶς πρὸς τὸν σκύλλον, τὸν διέταξε νὰ δώσῃ αὐτὸς τὰ υποδήματά του.

Πραγματικῶς ὁ σκύλλος ἔδωσε τὰ παπούτσια του εἰς τὸν λαγόν. Ἄλλὰ ἡ συνεδρίασις διελύθη καὶ ὁ λαγὸς δὲν εἶχε ἐπιστρέψει. Τὸ ἔσκασε διὰ παντός.

”Εγίνε θόρυβος πολὺς εἰς τὰς ἐφημερίδας διὰ τὴν κλοπήν. Ο σκύλλος κατήγγειλε τὸν λαγὸν εἰς τὸ δικαστήριον καὶ λαβὼν τὴν καταδικαστικὴν ἀπόφασιν τὴν παρέδωσε πρὸς φύλαξιν εἰς τὸν γραμματέα τοῦ συλλόγου, τὴν γάταν. Οἱ ποντικοὶ ὅμως τρυπώσαντες εἰς τὸ ἀρχεῖον ἔφαγον τὴν ἀπόφασιν. ”Εκτοτε ὁ μὲν σκύλλος καταδιώκει τὸν λαγόν, ἡ δὲ γάτα τοὺς ποντικούς.

ΤΟ ΡΥΖΙ

Μέγα μέρος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους προτιμᾶ τὸ ρύζι ἀπὸ τὸν σῖτον. Οἱ Κινέζοι τρέφονται ἀποκλειστικῶς μὲ ρύζι. "Οπως ἡ Ἀμερικὴ θεωρεῖται ἡ ἥπειρος τοῦ σίτου, οὕτω καὶ ἡ Ἀσία δύναται νὰ ὀνομασθῇ ἡ ἥπειρος τοῦ ρυζιοῦ. Παράγει περισσότερον ρύζι ἀπ' ὅ, τι παράγει ὅλος ὁ ἄλλος κόσμος.

Τὸ ρύζι εὐδοκιμεῖ εἰς τὰ γόνιμα καὶ ὑγρὰ ἐδάφη, παρὰ τὰς ἔκβολὰς τῶν ποταμῶν, εἰς χαμηλὰς κοιλάδας καὶ πεδιάδας, αἱ ὅποιαι δύνανται νὰ πλημμυρίζωνται εύκόλως μὲ νερόν. Ἀκριβῶς δὲ ἡ Ἀσία ἔχει τοιαῦτα ἐδάφη, κυρίως δὲ αἱ Ἰνδίαι καὶ ἡ μεσημβρινὴ Κίνα.

"Οπως ὁ σῖτος οὕτω καὶ τὸ ρύζι εἶναι ἀρχαιότατος δημητριακὸς καρπός. Πατρίς του θεωροῦνται αἱ Ἰνδίαι. Τὸν ἔτρωγον οἱ Κινέζοι χιλιάδας ἔτη πρὸ Χριστοῦ. Ὁλίγον πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς, ἥρχισε νὰ καλλιεργῆται εἰς τὰς βαλτώδεις ἐκτάσεις παρὰ τὴν Βενετίαν καὶ βραδύτερον μετεφέρθη ἡ καλλιέργειά του εἰς τὴν Ἀμερικήν.

Τὸ Ἀμερικανικὸν ρύζι ἔχει καλύτερον χρῶμα ἀπὸ τὸ ἀσιατικὸν καὶ δι' αὐτὸ πωλεῖται εἰς καλυτέραν τιμήν. "Υπάρχουν πολλαὶ ποικιλίαι ρυζιοῦ. "Υπάρχει ἐν ἄγριον ρύζι εἰς τὴν μεσημβρινὴν Ἀσίαν, τὸ ὅποιον δὲν θέλει πότισμα καὶ δύναται νὰ καλλιεργηθῇ καὶ ἐπάνω εἰς τὰ βουνά.

Τὸ ρύζι ὅμως δὲν εἶναι εὐθηνὴ τροφή. Κοστίζει τόσον πολύ, ὥστε αἱ πτωχαὶ τάξεις τῶν Ἰνδιῶν, τῆς Κίνας καὶ τῆς Ἰαπωνίας μεταχειρίζονται κεχρί, βρύζαν

καὶ κριθήν. Ἐπαιτεῖται πολὺ περισσοτέρα ἐργασία διὰ νὰ παραχθῇ ρύζι, παρὰ κάθε ἄλλος δημητριακὸς καρπός· καὶ δι' αὐτὸν τιμή του εἶναι μεγάλη.

Ἄξιζει νὰ ἐπισκεφθῶμεν μίαν μεγάλην ἀσιατικὴν ἔκτασιν, ὅπου καλλιεργεῖται τὸ ρύζι. Τὰ χαμηλὰ μέρη της χωρίζονται εἰς μικρὰ χωράφια. Κάθε χωράφι εἶναι περιτριγυρισμένον ἀπὸ χαμηλόν, πλατύν, χωμάτινον τοῖχον. Ἐπάνω εἰς τὸν τοῖχον φυτρώνουν ἀγριολούλουδα καὶ χορταράκια.

Ἀπὸ τὰ χωράφια αὐτὰ ἄλλα εἶναι ἀκόμη σκεπασμένα μὲν νερόν, εἰς ἄλλα προβάλλουν μέσα ἀπὸ τὸ νερὸν τὰ φύτρα, στελέχη τοῦ ρυζιοῦ. Οἱ ἥλιοι κάμνει ν' ἀστράπτουν καὶ ν' ἀντιφεγγίζουν τὰ νερά.

Εἰς ἄλλα χωράφια τὸ ἔδαφος εἶναι στεγνὸν καὶ τὸ ἔτοιμάζουν τώρα διὰ τὴν σποράν, μικρόσωμοι, μελαψοὶ ἀνθρωποι, ἀνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιά, ὅλοι μὲν ἐν σκιάδιον εἰς τὴν κεφαλήν. Οἱ ἀνδρες καὶ τὰ παιδιὰ εἶναι ἡμίγυμνα, αἱ γυναῖκες μὲν κυανᾶ βαμβακερὰ φορέματα· ὅλοι χαρούμενα, σκάπτουν τὸ χῶμα μὲ τὰ δικέλλια καὶ τὸ ἔτοιμάζουν διὰ τὴν σποράν.

Εἰς ἄλλα χωράφια βλέπομεν νὰ φυτεύουν βλαστούς. Ἀν θέλωμεν νὰ ἔμβωμεν εἰς αὐτὰ καὶ νὰ βοηθήσωμεν τὴν ἐργαζομένην οἰκογένειαν, πρέπει νὰ βγάλωμεν τὸ παπούτσια μας. Τὰ χωράφια αὐτὰ ἔχουν πλημμυρισθῆ ἀπὸ νερόν, τὸ δποῖον φθάνει εἰς τὸ μέσον τῆς κυήμης. Οἱ φυτευταὶ εἶναι ξυπόλυτοι, σκάπτουν, καὶ μὲ τὰς χεῖρας των μέσα εἰς τὸ νερόν, φυτεύουν βαθέως

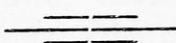
εἰς τὴν λάσπην τοὺς πρασίνους βλαστούς, ποὺ ἔχουν καλλιεργήσει εἰς τὰ φυτώρια.

Τὸ ρύζι αὐξάνει μέσα εἰς τὸ νερὸν καὶ πρέπει νὰ διατηρηθῇ σκεπασμένον μὲν νερὸν τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ χρόνου, ἔως ὅτου ὡριμάσῃ. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἀπαιτεῖται ἐν δλόκληρον σύστημα ἀπὸ διώρυγας καὶ ἄλλα μέσα ἀρδεύσεως.

’Αφοῦ φυτευθοῦν τὰ φύτρα τοῦ ριζιοῦ, τότε ἀρχίζει κυρίως ἡ καλλιέργεια.’ Απὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀφήνουν τὸ νερὸν νὰ πλημμυρίσῃ τὸ χωράφι, βοτανίζουν. Αὔτὸ γίνεται κατ’ ἐπανάληψιν· καὶ ὅταν ἐπὶ τέλους κιτρινίσῃ τὸ ρύζι καὶ γίνη σὰν φλουρί, τότε τὸ θερίζουν καὶ τὸ καθαρίζουν ἀπὸ τοὺς φλοιοὺς τῶν κόκκων.

Οἱ Κινέζοι καὶ οἱ Ἱάπωνες κάμνουν ἀπὸ τὸ ρύζι οἶνον καὶ ζῦθον. Απὸ τὸ ἄχυρον τοῦ ρυζιοῦ κάμνουν τὰ καθημερινὰ καπέλλα των, τὰ λαϊκὰ ὑποδήματα καὶ σχοινία, μὲ τὰ ὄποια δένουν τὰ ζῶα των.

Εἰς τὴν πατρίδα μας παράγεται μικρὰ ποσότης ρυζιοῦ κατωτέρας ποιότητος. Καλλιεργεῖται εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Θεσσαλίας, τῆς Ἡπείρου, τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Μεσσηνίας. Τὸ περισσότερον ὅμως καὶ τὸ καλύτερον ρύζι τὸ μεταφέρομεν ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν, τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Ἀμερικήν.

Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΔΕΝ ΦΕΥΓΕΙ

Τὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων φίλοι τοῦ Πατριάρχου καὶ ἐπίσημα πρόσωπα τῶν πρεσβειῶν τὸν παρεκάλουν νὰ φύγῃ, νὰ σωθῇ. Ὡς Ὁθωμανικὴ Κυβέρνησις μετεχειρίζετο ἄγρια καὶ ἀνήμερα μέσα καὶ ἔκαστος ἥδυνατο νὰ μαντεύσῃ τί θὰ συνέβαινε. Παρεκάλουν λοιπὸν τὸν Πατριάρχην νὰ φύγῃ καὶ ἐξησφάλισαν καὶ τὰ μέσα τῆς φυγῆς του.

—Μὴ μὲ παρακινῆτε νὰ φύγω, εἶπεν εἰς τοὺς φίλους του. Μὴ θέλετε νὰ σωθῶ· ᾧ ρα τῆς φυγῆς μου θὰ ἦτο ὡρα σφαγῆς διὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν ἄλλην Χριστιανωσύνην. Ωραῖον πρᾶγμα ζητεῖτε. Μεταμορφωμένος μὲ κανὲν δέρμα προβάτου, νὰ φεύγω εἰς τὰ πλοῖα, ᾧ, κλεισμένος εἰς φιλικήν τινα πρεσβείαν, νὰ ἀκούω εἰς τοὺς δρόμους τὰ δρόφανὰ τοῦ "Εθνους νὰ τὰ σφάξῃ ὁ δῆμιος! Εἴμαι Πατριάρχης διὰ νὰ σώσω τὸν λαόν μου, ὅχι διὰ νὰ τὸν ρίψω εἰς χειρας τῶν Γενιτσάρων. Ο θάνατός μου ἵσως χρησιμεύσῃ περισσότερον ἀπὸ ὅσον θὰ ὠφελήσῃ ἡ ζωή μου. Οἱ ξένοι βασιλεῖς θὰ ταραχθοῦν διὰ τὸν ἀδικον θάνατόν μου. "Ισως δὲν θὰ ἴδουν μὲ ἀδιαφορίαν νὰ ὑβρίζηται ἡ πίστις των εἰς τὸ πρόσωπόν μου.

Εἴμαι βέβαιος ὅτι, ὅπου ὑπάρχουν ὥπλισμένοι "Ελληνες, θὰ πολεμήσουν μὲ ἀπελπισίαν, ἥτις χαρίζει τὴν νίκην. Κάμετε λοιπὸν ὑπομονὴν εἰς ὃ, τι συμβῇ. Σήμερον τῶν Βαΐων ἀς φάγω μεν εἰς τὴν τράπεζαν ψάρια. Τὴν ἄλλην ἑβδομάδα ἵσως φάγουν καὶ αὐτὰ ἀπὸ ἡμᾶς. "Οχι! δὲν θὰ γίνω περίγελως τοῦ κόσμου καί,

διερχόμενον μὲν ἄρχοντας καὶ διακόνους τὰς ὁδοὺς τῆς Ὁδησσοῦ, ἢ τῆς Ἐπτανήσου, νὰ μὲν δακτυλοδεικτοῦν παιδία καὶ νὰ λέγουν:

«'Ιδού ὁ φονεὺς Πατριάρχης!»

«Αν τὸ ἔθνος μου σωθῇ καὶ θριαμβεύσῃ, ἐλπίζω νὰ μὲν ἀποζημιώσῃ μὲν τιμὴν καὶ ἔπαινον, ἐπειδὴ ἐπραξία τὸ καθῆκόν μου. Τετάρτην φορὰν δὲν θ' ἀναβῶ πλέον εἰς τὸ "Άγιον" Όρος. Χαίρετε, σπήλαια καὶ κορυφαῖ τοῦ Ἱεροῦ Βουνοῦ! Χαίρε, θαλάσσιον κῦμα! Χαίρετε Ἀθῆναι καὶ Σπάρτη, εἰς τὰς ὁποίας ἐπόθουν νὰ ιδρύσω σχολεῖα ἐπιστημῶν διὰ τοὺς νέους τῆς πατρίδος. Χαίρε, γῇ τῆς Δημητσάνης, ἥτις μ' ἐγέννησες! Ἔγὼ πηγαίνω ὅπου μὲν καλεῖ τὸ χρέος μου, ἥ μεγάλη μοῆρα τοῦ ἔθνους καὶ ὁ Οὐράνιος Θεός, ὁ διευθύνων τὰ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα πράγματα.»

ΔΕΙΝΟΠΑΘΗΜΑΤΑ ΧΙΩΝ

(Δ. Βικέλα)

Ἐξημέρωνε μόλις, ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὰ ὑψώματα, τὰ περικλείοντα τὸν λιμενίσκον, ὅπου ἡ σωτηρία μᾶς ἐπερίμενε. Λευκὴ σειρὰ ἀμυδροῦ φωτός, χαράττουσα τὸν δρίζοντα, προεμήνυε τὴν ἀνατολήν. Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ἀποτόμου λόφου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐστάθημεν, ἐβλέπαμεν τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ἀκτήν, ἀλλὰ δὲν ἦκούετο ρόχθος. Ἐντὸς τοῦ λιμένος ἦτοἄκρα γαλήνη, ἐκτὸς δὲ αὔτοῦ μακρὰν μᾶς ἔδειξεν ὁ χωρικὸς τὸ πλοϊον. Δέν ἐβλεπόν ἐπὶ τῶν σκοτεινῶν κυμάτων τίποτε· παρακολουθήσας ὅμως τοῦ χωρικοῦ τὴν χει-

ρα, διέκρινα τοὺς δύο ἴστοὺς καὶ μοῦ ἐφάνη, ὅτι κιοῦνται, προχωροῦντες μὲν κρεμασμένα ἐπ’ αὐτῶν ἴστια.

Ἐσπεύσαμεν τὸ βῆμα καὶ ἐντὸς ὀλίγης ὥρας ἤμεθα κάτω εἰς τὴν παραλίαν.

Δὲν ἦλθε διὰ μόνους ἡμᾶς τὸ πλοῖον ἐκ Ψαρῶν.

‘Ο πλοίαρχος ἐφρόντισεν ἀφ’ ἐσπέρας νὰ διασπείρῃ τῆς ἀφίξεώς του τὴν εἴδησιν, καὶ συνέρρεον οἱ πρόσφυγες ἐκ τῶν πέριξ χωρίων καὶ ἐκ τῶν σπηλαίων, ὅπου ἐκρύπτοντο. ‘Η ἀκτὴ ἦδη κεκαλυμμένη ὑπ’ αὐτῶν ὅτε κατέβημεν, ἐξηκολούθουν δὲ καὶ ἄλλοι, φθάνοντες κατόπιν ἡμῶν.

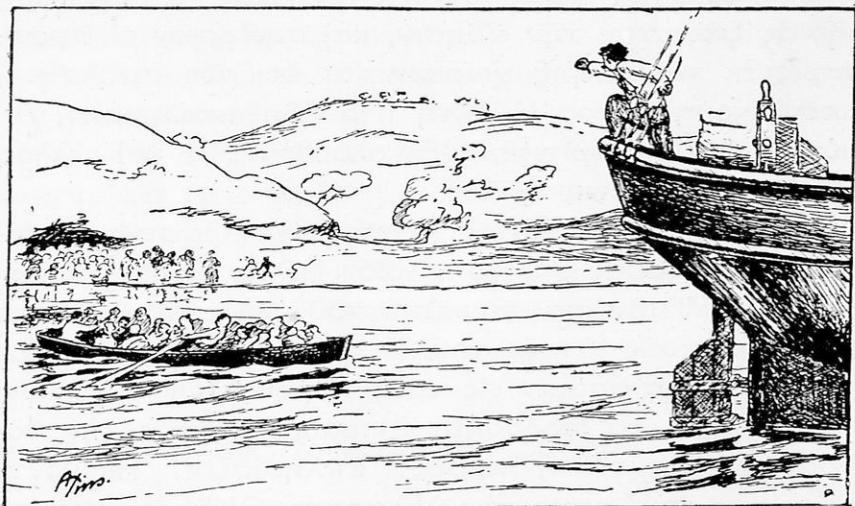
Εὔτυχῶς οἱ πρῶτοι φθάσαντες εἶχον δώσει τὸ συμφωνηθὲν σημεῖον καὶ τὸ πλοῖον ἔπλεεν ἥδη πρὸς τὸν λιμένα, καθ’ ἣν στιγμὴν ἀπὸ τοῦ ὑψώματος διέκρινα μακρόθεν τοὺς ἴστούς του.

“Οτε ἔπλησιάσαμεν εἰς τοὺς σωροὺς τῶν φυγάδων, εἴδομεν ὅλα τὰ πρόσωπα ἐστραμμένα πρὸς τὴν θάλασσαν. ”Ηρχετο ἡ λέμβος! Ἐπλησίαζεν! Ἡκούοντο αἱ κῶπαι σχίζουσαι τὴν θάλασσαν. Οἱ δὲ ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ ἐτείναμεν σιωπῶντες τὰ ὕπτα πρὸς τοὺς πλησιάζοντας ἔκείνους παρηγόρους ἥχους.

‘Αλλ’ ὅτε ἡ λέμβος προσωρισθή καὶ ἐπήδησαν οἱ ναῦται εἰς τὴν ξηράν, τότε ἡ σιωπὴ ἐλύθη καὶ ἐπῆλθε ταραχὴ καὶ σύγχυσις, διότι ὅλοι, συνωθούμενοι ἐπὶ τῶν βράχων, ἀνυπομόνουν, θέλοντες νὰ ἐπιβιβασθοῦν. Ἡσαν δὲ πολλοὶ οἱ φεύγοντες καὶ ἡ λέμβος μικρά.

—‘Ησυχάσατε, ἐφώναζον οἱ ναῦται. Θὰ σᾶς πάρωμεν ὅλους. Κανένα δὲν θ’ ἀφήσωμεν!

‘Η λέμβος ἀνεχώρησε μὲ τὸ πρῶτον φορτίον, ὁ δὲ πλοιάρχος καὶ τρεῖς ναῦται ἔμενον εἰς τὸ παράλιον ὡπλισμένοι. Ἐπήγαινεν ἡ λέμβος καὶ ἤρχετο, ἐσμικρύνετο δὲ βαθμηδὸν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπὶ τῆς ἀκτῆς καὶ ηὔξανε μετὰ πᾶσαν ἀναχώρησιν ἡ ἀνυπομονησία

τῶν μενόντων. Δὲν ἐφαίνετο ἀκόμη ὁ ἥλιος, ἀλλ’ ἡ θάλασσα ἐλάμβανεν ἥδη τῆς ἡμέρας τὰ χρώματα.

Οἱ ἡμίσεις περίπου ἦσαν ἐπὶ τοῦ πλοίου. Ἡμεῖς ἐμένομεν εἰσέτι ἐπὶ τῆς ξηρᾶς καὶ ἐβλέπομεν τὴν λέμβον ἐπιστρέφουσαν εὐχόμενοι νὰ μὴ βραδύνῃ ἡ σειρά μας, ὅτε ἀντήχησεν αἴφνης κρότος τουφεκίου καὶ ἡκούσθη σφαίρας συριγμός. Αἱ κεφαλαὶ ὅλαι ἐστράφησαν διὰ μιᾶς πρὸς τὰ ὄπίσω καὶ εἴδομεν ὑψηλὰ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου, πρὸς τὰ δεξιά μας, τέσσαρας ἀνδρῶν μορφάς. Ἀλλίμονον! Οἱ Τοῦρκοι ἐπλάκωσαν!

Θεέ μου! 'Οποιον τρόμον ἔφερεν εἰς τὴν ἀκτὴν ἡ ἀ-
προσδόκητος ἐκείνη ἐμφάνισις τῶν διωκτῶν μας! Δύο,
τρεῖς τουφεκισμοὶ ἐκ νέου ἀντήχησαν. 'Ο δόμιλος
τῶν προσφύγων ἐσκορπίσθη καὶ ἐτρέξαμεν δλοι εἰς
τοῦ λόφου τὰς ὑπωρείας, διὰ νὰ προφυλαχθῶμεν εἰς
τῶν βράχων τὰς ἔξοχάς. Οἱ τέσσαρες ναῦται μόνοι
ἔμειναν εἰς τὴν ἄκραν τῆς θαλάσσης κοί, ὑψώσαντες
τὰ ὅπλα, ἐσκόπευσαν καὶ ἐπυροβόλησαν διὰ μιᾶς
καὶ οἱ τέσσαρες. Οἱ Τοῦρκοι ἀνωθεν δὲν ἀνταπεκρί-
θησαν εἰς τὸν χαιρετισμὸν τοῦτον. 'Εφοβήθησαν ὅρά
γε, μὴ αἱ σφαῖραι τῶν ναυτῶν μας ἐπέτυχαν, ἢ μὴ
ἥσαν πολυαρίθμου σώματος ἐμπροσθίφυλακὴ καὶ ἐπε-
ρίμεναν ἐπικουρίαν διὰ νὰ ἐπιπέσουν καθ' ἡμῶν; Καὶ
τότε τί θὰ γίνωμεν; Πῶς θ' ἀντισταθῶμεν;

'Ἐν τούτοις ἡ λέμβος ἐπλησίαζεν. 'Ἐνθαρρυνθέντες
ὑπὸ τῆς παύγεως τῶν πυροβολισμῶν, ἐτρέξαμεν
δλοι πάλιν πρὸς τὴν θάλασσαν. Θὰ προφθάσωμεν
δλοι νὰ σωθῶμεν; Θὰ φανοῦν ἐκ νέου ἐπὶ τοῦ λόφου
οἱ Τοῦρκοι;

Προσωριμίζετο σχεδὸν ἐπὶ τῶν βράχων ἡ λέμβος,
ὅτε εἶδα τὸν πατέρα μου πλησιάζοντα εἰς τὸν πλοί-
αρχον. Τὸν ἔβλεπα νὰ λαλῇ περιπαθῶς, δακτυλοδει-
κτῶν τὰς ἀδελφάς μου καὶ ἐμέ.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἡ μήτηρ μου ὅπισθεν μὲ
ἔλαβεν ἐκ τῆς χειρός. 'Εστράφη πρὸς αὐτήν.

—Λουκῆ μου, πάρε τὰς ἀδελφάς σου καὶ πηγαίνε-
τε μὲ τὴν εύχή μας. 'Αφήσατέ μας ἡμᾶς εἰς τὸ ἔλεος
τοῦ Θεοῦ!

Καὶ συγχρόνως ἐναπέθεσεν εἰς τὸν κόλπον μου μι-

κρὸν δέμα, περιέχον ὅσα κοσμήματα εἶχε δυνηθῆναι νὰ περισώσῃ. Τὴν ἐνηγκαλίσθην καὶ ἐφίλουν τὸν λαιμόν της καὶ ἔλεγα:

—”Οχι, ὅχι, ὅλοι ὁμοῦ θὰ σωθῶμεν...

Ἐκεῖ μὲν ἥρπασεν ἐκ τοῦ βραχίονος ὁ πατήρ μου.

—Πήγαινε μὲν τὰς ἀδελφάς σου. Ἐρχόμεθα κατόπιν ἡμεῖς.

Ἡ λέμβος ἦτο ἡδη πλήρης, αἱ δὲ ἀδελφαὶ μου ἐκάθηντο ἐντὸς αὐτῆς. Μὲ ὕθησεν ὁ πατήρ μου, μ' ἔσυρεν ὁ πλοιάρχος καί, πρὶν προφθάσω νὰ λαλήσω ἢ ν' ἀντιστῶ, εύρεθην ἐντὸς τῆς λέμβου καὶ ἔγω.

Αἱ κῶπαι ἐκινήθησαν ἀμέσως. Ἐστράφην πρὸς τὴν ξηρὰν νὰ ἴδω τὴν μητέρα μου, καὶ ἐνῷ ἐστρεφόμην, εἴδα καπνὸν ἐπὶ τοῦ λόφου καὶ νέος τουφεκισμὸς ἥκούσθη. Ἐπὶ τῶν βράχων τὸ πλῆθος συνεσφίγγετο καὶ οἱ ὄπισθεν ὕθουν τοὺς πρώτους, ἔπιπτον δέ τινες ἡδη εἰς τὴν θάλασσαν. Μετὰ τῶν πιπτόντων βλέπω αἴφνης τὴν μητέρα μου!

Δὲν ἡξεύρω πῶς ἡδυνήθην ν' ἀπλώσω ἐκ τῆς λέμβου τὴν χεῖρα, πῶς ἥρπασεν ἡ μήτηρ μου τὴν χεῖρα μου, πῶς μία ἄλλη γραῖα ἐκράτει διὰ τῶν δύο χειρῶν τὸ φόρεμα τῆς μητρός μου... Ἡ δὲ λέμβος ἐπροχώρει καὶ ἐκλαίαν αἱ δύο γραῖαι συρόμεναι ἐκ τῆς χειρός μου, μέχρις οὕτη ἐπὶ τέλους τὰς ἀνεσύραμεν ἐκ τῆς θαλάσσης. Ούδετεροι οὐδὲν πῶς εύρεθημεν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ πλοίου.

Οἱ τουφεκισμοὶ ἐκ διαλειμμάτων ἔξηκολούθουν, ἡ δὲ λέμβος ἐπήγαινε καὶ ἥρχετο καὶ τὴν ἔβλεπον ἐκάστοτε ἐπιστρέφουσαν, προσπαθῶν νὰ ἴδω μακρόθεν

ἀν ἦσαν ἐντὸς αὐτῆς ὁ πατέρ μου καὶ ἡ Ἀνδριάνα.

Εἰς τὸ τελευταῖον της μόνον ταξίδιον τοὺς εἶδα ἐπὶ τέλους ἔρχομένους.

"Ημεθα ἥδη ὅλοι ἐπὶ τοῦ πλοίου - καὶ ἡμεθα ἑκατὸν δύοδοκοντα ψυχαί! "Εμετρήθησαν κατόπιν. Οἱ Τοῦρκοι δὲν ἐπέτυχαν ἀπὸ τοῦ λόφουντα ἐλαττώσουν τὸν ἀριθμόν μας.

Τὸ πλοῖον ἀναπέτσσε τὰ ἴστια του καὶ ἤρχισε νὰ πλέῃ ὑπὸ τὴν ἐλαφρὰν πνοὴν οὐρίου ἀνέμου. ἀλλ' ἵτο εἰσέτι παρὰ τὸ στόμιον τοῦ λιμένος, ὅτε εἴδομεν τὰ ὑψώματα καλυπτόμενα ὑπὸ Τούρκων. Οἱ ὅλιγοι ἔκεινοι ἦσαν τῷ ὅντι ἐμπροσθιοφυλακή, ἀλλά, Θεία Χάριτι, ἐβράδυνον οἱ πολλοὶ νὰ ἔλθουν, καὶ ἡμεῖς ἥμεθα ἥδη σῶοι καὶ ἀσφαλεῖς, οὐδ' ἐφοβούμεθα πλέον τὰ ὅπλα των.

ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

(Δ. Κυριακοῦ)

‘Ο Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἔγεννήθη εἰς Ἀντιόχειαν τῷ 344. Ο πατέρ του ἐκαλεῖτο Σεκοῦνδος, ἥτο δὲ στρατιωτικός. Ή μήτηρ του Ἀνθοῦσα, μείνασσα χήρα εἰς ἡλικίαν εἴκοσιν ἑτῶν, ἀπεφάσισε νὰ μὴ ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον, διὰ νὰ ἀφοσιωθῇ εἰς τὴν ἀνατροφὴν τοῦ Ἰωάννου. Ήτο εὔσεβεστάτη γυνὴ καὶ μετέδωκεν εἰς τὸν υἱόν της ὅλην τὴν εὔσέβειαν τῆς ψυχῆς της.

‘Ο Ἰωάννης ηύτυχησε νὰ ἀποκτήσῃ καὶ καλοὺς διδασκάλους, ὅπως ὁ περίφημος διδάσκαλος τῆς ρητορικῆς Λιβάνιος. Οὗτος ἀνεκάλυψεν ἀμέσως τὴν φυσικὴν εὐγλωττίαν τοῦ Ἰωάννου καὶ προεἶπε τὸ ἐνδιξόν στάδιόν του. Διὰ τοῦτο λέγεται, ὅτι ὅλιγον πρὸ τοῦ θανάτου του, ἐρωτηθεὶς ποῖον ἔσκόπευε ν’ ἀφήσῃ διάδοχόν του, εἶπε μελεγχολικῶς: «Τὸν Ἰωάννην θὰ ὅφηνα, ὃν δὲν τὰν εἶχον ἀρπάσει οἱ Χριστιανοί.»

‘Η θρησκεία ἐγοήτευε τὸν Ἰωάννην.

Διὰ τοῦτο ἐπιδίδεται εἰς θρησκευτικὰς μελέτας μετὰ τοῦ φίλου του Βασιλείου καὶ ζῆ βίον μοναχοῦ, ἔτοι μαζόμενος νὰ γίνῃ κληρικός. Ο Μελέτιος, ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας, μαθὼν ταῦτα, τὸν ἐνθαρρύνει, τὸν βαπτίζει καὶ τὸν χειροτονεῖ ἀναγνώστην τῆς ἐκκλησίας. Ο Ἰωάννης ἐξηκολούθει τὰς θρησκευτικὰς μελέτας του καὶ ἔγινε πολὺ γνωστὸς εἰς ὅλην τὴν περι-

φέρειαν ἐκείνην. "Οτε ἀπέθανεν ὁ Μελέτιος καὶ ἐχήρευσαν καὶ ἄλλαι τινὲς ἐπισκοπαὶ εἰς Συρίαν, ἐζητήθησαν καὶ οἱ δύο φίλοι νὰ γίνωσιν ἐπίσκοποι. 'Αλλ' αὐτοὶ ἐκ μετριοφροσύνης εἶχον ἀποφασίσει ν' ἀποφύγουν πᾶν ἐκκλησιαστικὸν ἀξίωμα. Καὶ ὁ μὲν Βασίλειος ἐπείσθη ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου καὶ ἔχειροτονήθη ἐπίσκοπος, αὐτὸς δὲ ὅμως ἡρνήθη νὰ πράξῃ τοῦτο. Καὶ ἡ αἵτια αὐτὴ διετάραξεν ὀλίγον τὰς φιλικὰς σχέσεις των.

'Αποθανούσης τῆς μητρός του, ὁ Ἰωάννης εἰσῆλθεν εἰς τὴν θεολογικὴν σχολὴν Ἀντιοχείας, εύρισκομένην εἰς ἐν μοναστήριον πλησίον τῆς πόλεως, πρὸς συμπλήρωσιν τῶν σπουδῶν του. Βραδύτερον δὲ ἀσθενήσας ἐπανῆλθεν εἰς Ἀντιόχειαν. Τότε ὁ ἐπίσκοπος Φλαβιανὸς διὰ τῆς βίας σχεδὸν τὸν χειροτονεῖ πρεσβύτερον καὶ ἀναθέτει εἰς αὐτὸν τὸ κήρυγμα εἰς τὴν μητροπολιτικὴν ἐκκλησίαν.

'Ο ναὸς οὗτος ἦτο μέγιστος, τὰ δὲ συρρέοντα πλήθη ἀναρίθμητα. 'Απὸ τοῦ ἀμβωνος τοῦ ναοῦ τούτου ἔλαμψεν ἡ ρητορικὴ τέχνη τοῦ Ἰωάννου. Καὶ διὰ τὸ χάρισμα αὐτὸς ὠνομάσθη Χρυσόστομος. 'Εδόθη δὲ εἰς αὐτὸν καὶ κατάλληλος ἀφορμή, ὡς ἔξης:

Εἰς τὴν ἀγοράν, πλησίον τῆς ἐκκλησίας, ὑπῆρχον οἱ ἀνδριάντες τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου καὶ ὅλης τῆς οἰκογενείας του. 'Οργισθεὶς ὁ λαὸς ἡμέραν τινά, διότι ἐπεβλήθησαν νέοι φόροι, κατέστρεψε τοὺς ἀνδριάντας αὐτούς. 'Η πρᾶξις του ἦτο πολὺ κακὴ καὶ ἥδυνατο νὰ φέρῃ εἰς μεγάλους κινδύνους τὴν πόλιν, διότι ὅλοι ἐγνώριζον πόσον αὐστηρὸς καὶ ὀργίλος ἦτο ὁ αὐτοκράτωρ. Διὰ τοῦτο, μετὰ τὴν ὀργήν, φό-

βος καὶ τρόμος κατέλαβε τοὺς κατοίκους. Τότε ἀπεφασίσθη νὰ μεταβῇ ὁ ἐπίσκοπος Φλαβιανὸς εἰς τὴν Ρώμην, μὲ ἐπιτροπὴν ἐκ σεβασμίων πολιτῶν, ἵνα ἔξευμενίσωσι τὸν Θεοδόσιον. Ἀντικαταστάτης τοῦ Φλαβιανοῦ ἔμεινεν ὁ Χρυσόστομος.⁷ Εἶπε τότε τοὺς περιφήμους «περὶ ἀνδριάντων» λόγους του, διὰ τῶν ὅποίων ἐκάκιζε μὲν τὴν ἀσέβειαν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, ἔδιδε δὲ θάρρος πρὸς τὸν περίφοβον λαόν.

Τῷ 397 ἀποθνήσκει ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντίνουπόλεως Νεκτάριος. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀρκάδιος ἀποφασίζει νὰ ἀναβιβάσῃ εἰς τὸν πρῶτον θρόνον τῆς ἐκκλησίας, τὸν Ἰωάννην, τοῦ ὄποίου ἡ φήμη εἶχε διαδοθῆ πανταχοῦ. Διὰ τοῦτο τὸν προσκαλεῖ εἰς Κωνσταντινούπολιν, χωρὶς νὰ δηλώσῃ εἰς αὐτὸν τὸν σκοπὸν τῆς προσκλήσεώς του. Καὶ ἐκεῖ, παρὰ τὴν θέλησίν του, τὸν προχειρίζουν ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντίνουπόλεως. Τὴν χειροτονίαν ἔκαμε κατ' ἐντολὴν τοῦ αὐτοκράτορος ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος, εύρισκόμενος κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ὁ Θεόφιλος ἦθελε νὰ ἀνυψώσῃ εἰς τὴν θέσιν ταύτην ἄλλον κληρικόν, Ἰσίδωρον καλούμενον. Ἄλλ' ύπτήκουσεν εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ αὐτοκράτορος. "Εκτοτε ὅμως ἔμίσει τὸν Χρυσόστομον.

Καὶ εἰς τὸ νέον του ἀξίωμα ταχέως διεκρίθη ὁ Ἰωάννης.⁸ Εἶη βίον λιτότατον, ἐνδεδυμένος ως μοναχὸς μὲ πενιχρότατον ἔνδυμα· ἡ τροφή του ἦτο ἀπλουστάτη, διότι ἦτο ἄκρος φίλος τῆς νηστείας· ἀπέφευγε πᾶσαν ἐπίδειξιν. Ἐξερχόμενος εἰς τὰς ὁδοὺς δὲν ἦθελε νὰ συνοδεύηται ὑπὸ ἀκολουθίας ὑπηρετῶν καὶ ἴε-

ρέων. Ἐδείκνυεν εἰς πάντας τὸ παράδειγμα τῆς λιτότητος, τῆς ἀπλότητος, τῆς ταπεινοφροσύνης.

Ἐνῷ δὲ ἔζη τόσον λιτῶς καὶ οὐδὲν ἐδαπάνα δι' ἑαυτόν, ἐσκόρπιζε τὰ πλουσιώτατα εἰσοδήματα τῆς

ἀρχιεπισκοπῆς του ὑπέρ τῶν πτωχῶν καὶ ἐφρόντιζε δι' ὄλους ὡς πατήρ. Τότε ιδρύθησαν εἰς Κωνσταντινούπολιν φιλανθρωπικὰ καταστήματα, πτωχοκομεῖα, γηροκομεῖα, ὀρφανοτροφεῖα καὶ νοσοκομεῖα.

‘Ο Χρυσόστομος ἐφρόντιζε πολὺ διὰ τὴν ἀξιοπρέπειαν καὶ τὴν σεμνότητα τῶν κληρικῶν. Ἡλεγχεῖν αὐστηρότατα τοὺς παρεκτρεπομένους. Μαθών ποτε, ὅτι δέκα τρεῖς ἐπίσκοποι περὶ τὴν Ἐφεσον ἐπώλησον ἀντὶ χρημάτων τὴν ἱερωσύνην, ήλθεν εἰς Ἐφεσον, καθήρεσε καὶ τοὺς δέκα τρεῖς καὶ ἔχειροτόνησεν ἄλλους ἐπισκόπους.

Καθὼς δὲ τὸν κλῆρον, τοιουτορόπως καὶ τὸν λαὸν συνεβούλευε καὶ καθωδήγει εἰς τὴν ἀρετὴν. Τὰς νουθεσίας του δὲ αὐτὰς δὲν ἐδίσταζε ν' ἀπευθύνῃ καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας. Εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἀρκαδίου ἐγίνοντο τότε πολλὰ ἀτοπο, ἐξ αἰτίας τῆς αὐτοκρατείρας Εύδοξίας. Ο Χρυσόστομος ἐκάκιζε καὶ ταύτην ἀφόβως.

‘Η τολμηρὰ ὅμως γλῶσσα τοῦ Ἰωάννου ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐγέννησε πολλοὺς ἐχθρούς. Περισσότερον πάντων ἐμίσει αὐτὸν ἡ Εύδοξία. Μὲ τοὺς ἐχθροὺς τούτους ἤνωθη καὶ ὁ Μητροπολίτης Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος. Καὶ ραδιουργήσαντες ποικιλοτρόπως τὸν Ἰωάννην, ἐπέτυχον νὰ καταδικασθῇ εἰς ἔξορίαν.

‘Ο λαὸς ὅμως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὁ ὅποις ἐτίμα καὶ ἐσέβετο καὶ ἐλάτρευε τὸν Ἰωάννην, εἰς τὸ ἄκουσμα τῆς ἔξορίας του ἐστασίασεν· ἀνήρπτασεν ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν στρατιωτῶν τὸν ἀπαγόμενον ἴε-

ράρχην καὶ τὸν ἐγκατέστησε καὶ πάλιν ἐπὶ τοῦ θρόνου του.

Τὸ μῖσος ὅμως τῆς Εὐδοξίας κατὰ τοῦ Ἰωάννου δὲν ἐσβέσθη. Κατορθώνει αὕτη νὰ ἔξορισθῇ κρυφίως εἰς Ἀρμενίαν, χωρὶς νὰ μάθῃ τίποτε ὁ λαός. Πολλὰς ταλαιπωρίας ὑπέστη κατὰ τὴν ἔξορίαν του αὐτὴν ὁ Ἰωάννης. Ἄλλ' ώς νὰ μὴ ἔφθανον αὗται, ἔξορίζεται· μετ' ὀλίγον ἀκόμη μακράν, εἰς τὸν Πόντον. Καὶ καθ' ὅδόν, ταλαιπωρούμενος καὶ βασσονιζόμενος, παρέδωκε τὸ πνεῦμα τῷ 407 μ.Χ.

ΤΟ ΠΗΛΙΟΝ

(Ἐμμ. Λυκούδη)

Ὄταν ἀπὸ τὴν θάλασσαν τοῦ Παγασητικοῦ προσβλέπετε τὰς μεσήμβρινὰς κλιτῦς τοῦ Πηλίου, δὲν ἀντιλαμβάνεσθε καλῶς οὔτε τὸ ὑψος οὔτε τὸ μεγαλεῖον τοῦ ὄρους. Ἐνῷ τὸ ὄρος σᾶς ἐπιδεικνύει τὴν ἀνωτάτην αὐτοῦ κορυφήν, ἐν τούτοις σᾶς ἀποκρύπτει τὸ ὑψος του. Ἡ ὀφθαλμαπάτη αὐτὴ συμβαίνει πάντοτε εἰς τὰ ὅρη, τὰ ὅποια ἀρχίζουν ἀπὸ τὴν θάλασσαν.

Καὶ ὅμως, ὅσον καὶ ἀν δὲν φαίνεται, τὸ Πήλιον ἔχει ὑψος 1630 μέτρων καὶ ἀν ἡδυνάμεθα νὰ τοποθετήσωμεν τὸν Ὅμηττὸν εἰς μίαν πλατεῖαν τοῦ Βόλου, ἡ κορυφή του μόλις θὰ ἔφθανεν εἰς τὴν Πορταριάν.

Τὸ Πήλιον μὲ τὰ 24 χωρία του μόνον ὅταν διεβήτε τὰς φάραγγάς του καὶ πατήσετε τὸν κορυφήν του, τότε μόνον φανερώνει ὀλόκληρον τὸ μεγαλεῖον

του. Τὴν κορυφὴν αὐτὴν ηὔτυχησα νὰ πατήσω εἰς διήμερον ἐκδρομὴν ἐν συνοδείᾳ καλῶν φίλων. Δὲν ἀνήλθομεν διὰ Πορταριᾶς ἢ Μακρυνίτσης, ἐπιφυλάξαντες τὸ δρομολόγιον τοῦτο διὰ τὴν κάθιδον. Ἀνήλθολεν διὰ πλαγίου δρομολογίου, πλουσιωτέρου εἰς ἐντυπώσεις. Ἀκολουθήσαντες τὴν μαγευτικὴν μέχρις Ἀγριᾶς παραλίαν, ἀνήλθομεν εἰς Δράκιαν, καὶ διανυκτερεύσαντες πάρα τὸ Χάνι τῆς Σουβάλας, ἀνέβημεν εἰς τὴν κορυφὴν περὶ τὴν τρίτην ἀπογευματινὴν ὥραν.

Ἡ πρὸς Δράκιαν ἄνοδος τοῦ ὅρους διήρκεσε περὶ τὰς τρεῖς ὥρας. Ἡ ἀναρρίχησις αὕτη ἡδύνατο βεβαίως νὰ γίνη πολὺ ταχυτέρα. Ἀλλὰ τότε θὰ εἴχομεν ὀλιγωτέρας ἀπολαύσεις τῶν φυσικῶν καλλονῶν.

Ἐδῶ καταβαίνομεν βαθυτάτην χαράδραν ἀνήλιον, ὑπὸ τὴν ἀγρίαν μουσικὴν καταρρακτῶν. Πάρεκει, φθάνομεν εἰς λόχμην βαθύσκιον, τὴν ὅποιαν δυσκόλως διαπεροῦν αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες καὶ μέχρι τῆς ὁπίας καὶ ὁ ἴσχυρότερος ἄνεμος φθάνει ώς ἐλαφρὰ αὔρα. Τεράστιοι πλάτανοι σχηματίζουν θόλους πρασίνους, ἀδιαπεράστους ὑπὸ τὸν ἥλιον· καὶ ἀναρριχῶνται ἐπ’ αὐτῶν ἀκούραστοι κισσοὶ καὶ ἀγράμπελοι καὶ παντὸς εἴδους περιπλοκάδες· ἀναρριχῶνται καὶ συμπλέκονται καὶ σχηματίζουν τόξα καὶ διασταυροῦνται καὶ αἰωροῦνται καὶ μεταπηδοῦν ἀπὸ κλάδους εἰς κλάδον. Καὶ γύρω ἡμῶν ἀπειρά φυτά, τὰ ὅποια διὰ πρώτην φορὰν βλέπομεν, δέχονται τὴν ἐπίσκεψιν ἐντόμων καὶ πτηνῶν. Ὁ τέττις ψάλλει ἀκούραστος τὸν ὕμνον τοῦ θέρους. Μία μόνον παράδοξος ἔλλειψις

παρουσιάζεται ἐνταῦθα: Ἐπουσιάζουν ἐντελῶς τὰ
ώδικὰ πτηνά.

Πόσας ποικιλίας δὲν παρουσιάζει ἡ ἀνάβασις τοῦ
Πηλίου! Ἐνῷ γύρω σας βασιλεύει ἀπόλυτος ἔρη-
μία καὶ σιγή καὶ ὁ νοῦς σας μεταπηδᾷ ἀπὸ τῆς μιᾶς
σκέψεως εἰς τὴν ἄλλην, ἀφυπνίζεσθε αἴφνης ἀπὸ τὴν
πλέον φαιδρὰν ζωήν: Κωδωνίσκοι ἡμιόνων, γέλωτες,
ἄσματα φαιδρὰ ἀκούονται πλησίον σας. Συνοδεῖαι
ὅλοκληροι ταξιδιωτῶν τῶν διαφόρων χωρίων διασταυ-
ροῦνται πλειστάκις μεθ' ἡμῶν. Καὶ ἐνῷ ἐπὶ μακρὸν
δὲν βλέπετε εἰμὴ πράσινον θόλον ἀνωθεν ὑμῶν, αἴ-
φνης εἰς μίαν στιγμήν ἀνοίγεται ἐνώπιον ὑμῶν τὸ παν-
όραμα τῶν παραλίων τοῦ Παγασητικοῦ.

‘Αλλ’ ἡ εἰκὼν αὕτη ἔξαφανίζεται, διότι ἀντικρύ-
ζετε νέαν χαράδραν, νέας καμπάς τοῦ ὄρους, αἱ ὁποῖαι,
σᾶς ἀναγκάζουν νὰ κατέλθετε ἐκατοντάδος μέτρων εἰς
τὰ βάθη ἀνηλίων φαράγγων.

‘Αλλὰ πάντοτε κερδίζομεν εἰς ἀνοδον. “Αλλως μαρ-
τυρεῖ τοῦτο καὶ ἡ μεταβολὴ τῆς φυτείας. Διήλθο-
μεν πλησίον τῆς ζώνης τῶν ὄπωροφόρων δένδρων,
ἀτελευτήτων δασῶν, τὰ δόποια ἐφύτευσαν εἰς τὰ κα-
τώτερα τοῦ Πηλίου οἱ φιλόπτονοι κάτοικοι. Καταλεί-
πουμεν καὶ ἐλαιῶνας μὲ τοὺς τεφροπρασίνους κλάδους
τοῦ Ἱεροῦ δένδρου. Καὶ βαίνομεν ἐν μέσῳ αὐτομάτου
βλαστήσεως. Παντοειδεῖς θάμνοι καὶ δένδρα καὶ ιδίως
πυκνὰ δάση δέξιῶν, καθιστοῦν δυσχερῆ τὴν ἀνοδον.

‘Αλλὰ τώρα ἐφθάσαμεν εἰς τὴν Δράκιαν· τὴν ὥραι-
αν κοι φιλόξενον κωμόπολιν, ᾗτις τόσον πολιτισμὸν
καὶ τόσην πρόοδον συγκεντρώνει. Κοὶ μετὰ δίω-

ρον ἀνάπτασιν ἥρχισε καὶ πάλιν ἡ ἀναρρίχησις.

Νῦν καὶ ἡ Δράκια ἀπλοῦται κάτωθεν ἡμῶν μὲ τὰς ὑψηλὰς στέγας της καὶ βαθυτέφρους, ὡς ὅλων τῶν ὑψηλῶν χωρίων τοῦ Πηλίου. Διότι οἱ Πηλιορεῖται, ἃντι κεράμων, τὰς ὁποίας θά ἀνήρποτεν εἰς πᾶσαν στιγμὴν ὁ δυνατὸς ἄνεμος, στεγάζουν τὰς οἰκίας των μὲ βαρυτάτας πλάκας σχιστολίθου καὶ δίδουν εἰς τὰς στέγας αὐτῶν τὸ δξὺ σχῆμα ἐλβετικῶν οἰκιῶν, διὰ νὰ μὴ καταχωσθοῦν ὑπὸ τὸ βάρος πυκνῶν χιόνων.

Ἐφθάσαμεν ἐπὶ τέλους εἰς τὸ Χάνι τῆς Σουβάλας, πρὸ τοῦ ὅποίου διέρχεται ἡ ἀπὸ Βόλου εἰς Ζαγορὰν ὁδός. Ἡτο πλέον νύξ ἡπλώσαμεν ἐν ὑπαίθρῳ πτέριδας ἀφθόνους καὶ κλάδους πυκνούς δξυῶν. Ἡ-νάψαμεν φωτιὰν καὶ μετ’ ὀλίγον ἐτρώγομεν μὲ ἀφθονού ὅρεξιν εἰς ὕψος 1100 μέτρων. Ἀλλ’ ἡλθεν ἡ στιγμὴ ὀλιγοώρου ἀναπαύσεως. Μόλον ὅτι δὲ εἴμεθα πάντες κατάκοποι, ὁ ὑπνος κατέστη ἀδύνατος καὶ ἐκ τοῦ φόβου μήπως κοιμηθῶμεν περισσότερον τοῦ δέοντος, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἐκ τοῦ ψύχους τοῦ ὑπερβολικοῦ. Ἡτο τῷ ὅντι τοιοῦτο τὸ ψῦχος, ὡστε τὸ παγερὸν ὕδωρ ἐρροφῶμεν κατὰ δόσεις ὡς καφέν. Παρ’ ὅλα δὲ τὰ βαρύτατα σκεπτάσματα, τὰ δόποια εἶχον μεταφέρει τέσσαρες ἡμίονοι, καὶ τὰς καλῶς διατηρουμένας πυράς, ἐτρέμομεν κυριολεκτικῶς καθ’ ὅλην τὴν νύκταν ἐνῷ κάτωθεν ἡμῶν ὁ Βόλος ἐφλέγετο ὑπὸ τὰ καύματα τοῦ Ιουλίου.

Εἶναι ἡδη ἡ δευτέρα ὥρα τῆς πρωίας, ὅτε ἄρχεται, ἡ πρὸς τὴν κορυφὴν ἐκκίνησις. Ἐφοβούμεθα μὴ ροδίσῃ ἡ Ἀνατολή, πρὶν φθάσωμεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς. “Οτε ἐφθάσαμεν ἐκεῖ, ἢτο ἀκόμη νὺξ βαθυτάτη.

Τὸ ψῦχος ἥτο ἀφόρητον. Ἐζητήσαμεν καταφύγιον κάτω τοῦ βράχου τῆς ύψηλοτάτης κορυφῆς, παρὰ τὸ κλειστὸν ἥδη ἐκ καταπεσόντων ὀγκολίθων στόμιον σπηλαίου.

"Εχει μεγάλην ιστορίαν τὸ σπήλαιον τοῦτο. Ἡτο κατοικία τοῦ Κενταύρου Χείρωνος, τοῦ παιδαγωγοῦ τοῦ Ἀχιλλέως.

'Αλλ' ἥδη ἡρχισε νὰ ἔμφανίζεται τὸ λυκαυγές. Κατ' ἀρχὰς εἶναι τόσον ἀσθενές, τόσον ἀόριστον, τόσον ἀμφίβολον τοῦ λυκαυγοῦς τὸ φῶς, ὃστε δὲν τὸ βλέπει τις, ἀλλὰ τὸ προαισθάνεται, τὸ μαντεύει. Μόλις διαφαίνεται ώς ἐλαφρὰ ρεδίνη ὅμιχλη ἐν μέσῳ τοῦ βαθυτάτου τούτου ὑπνου τῆς φύσεως.

'Αλλ' ἥδη πορφυροῦται ὁ ὄριζων ἀνωθεν τῆς πρὸ τῆς Χαλκιδικῆς θαλάσσης. Ὁ φωτεινὸς δίσκος, ἐρυθρός, ἀλαμτρής ἔτι, προβάλλει ἀπὸ τοῦ πελάγους. 'Αλλὰ πόσον βραδέως ἀπλοῦται τὸ φῶς! 'Ενῷ ἥδη αἱ πρῶται ἀκτῖνες τοῦ 'Ηλίου φιλοῦν τὰς χιονολεύκους κορυφὰς τῆς Πίνδου καὶ τῶν Ἀγράφων, ἀσθενής ἄχνη φωτὸς περιβάλλει τὰς ἀνωτάτας αὐτῶν κλιτούς. Κάτω δέ, πολὺ κάτω ἡμῶν, ὁ Βόλος κοιμᾶται ἀκόμη σχεδὸν εἰς τὸ σκότος καὶ τὰ πλοϊα τοῦ λιμένος του ἔχουν ἀνημμένους καὶ λάμποντας ἔτι τοὺς φανούς των.

"Ηδη ἐκυριάρχησε τὸ φῶς πανταχοῦ. Καὶ προσβλέπω πρὸς βορρᾶν τὰς ὑπερηφάνους κορυφὰς τοῦ 'Ολύμπου, τῆς λαμπρᾶς κατοικίας τῶν προγονῶν ἐεῶν. Χθαμαλώτερον αὔτοῦ ἡ "Οσσα φαίνεται ταπεινῶς τοῦ 'Ολύμπου προσκυνητὴς καὶ δοῦλος. Πρὸς δυσμὰς ἡ Πίνδος ἐνοῦται μὲ τὴν μακρὰν ὁρεὺς εἰράν

τῶν Ἀγράφων. Πρὸς νότον ἀπλοῦται ἡ Ὅθρυς, ὅπισθεν αὐτῆς διαφαίνεται ἡ Οἴτη καὶ ὁ Τυμφρηστὸς καὶ ἀπώτερον νεφελώδης ὁ Παρνασσός. Κάτω ἡμῶν ἡ ἀτελεύτητος Θεσσαλικὴ πεδιάς μὲ τὰ ἀργυρολαμπτῆ κάτοπτρα τῶν λιμνῶν της. Ἀνατολικῶς κλείει τὰς ὁρίζοντας ἡ θάλασσα, ἐνῷ ὀλίγον ὑψηλότερον διαφαίνονται τῆς Χαλκιδικῆς αἱ ἀκταὶ καὶ αἱ κορυφαὶ τοῦ Ἀθω.

Ἄλλ' ἀνάγκη νὰ κατέλθωμεν. Ἀκολουθοῦμεν εἰς τὴν κάθιδον ἄλλο δρομολόγιον. Ἔκαστον βῆμα παρουσιάζει καὶ μίαν ἔκπληξιν. Περὶ τὸ μέσον ὑψος τοῦ Πηλίου εὔρομεν ἄφθονα χαμοκέρασα (φράουλες). Ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἡσχολήθημεν περισυλλέγοντες καὶ καταβροχθίζοντες τὸν ἀπροσδόκητον δροσερὸν καρπόν.

Δέν ἐπιχειρῶ νὰ περιγράψω τὰώραϊα χωρία τοῦ Πηλίου, πρὸς τὰ ὅποια ἥδη πλησιάζομεν. Προτιμῶ νὰ κλείσω τὰς ἐντυπώσεις μου ἐκ τῆς ἀλησμονήτου ἐκείνης ἐκδρομῆς ἐν ὅσῳ εἴμεθα ἀκόμη εἰς τὴν ἀγρίαν τοῦ Πηλίου περιοχῆν, ἡ ὅποια μᾶς ἐμάγευσε διὰ παντός.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΜΑΡΚΟΥ ΜΠΟΤΣΑΡΗ

(Γ. Δροσίνη)

Τὸν ἡρωϊκὸν θάνατον τοῦ Μάρκου Μπότσαρη ὁ ὅποιος συνέβη εἰς τὰς 11 Αύγούστου 1823, μοῦ διηγήθη πολὺ ἀργότερα εἰς τὸ Μεσολόγγιον ἐνας Σούλιώτης συμπολεμιστής του· καὶ ὅπως τὸν ἤκουσα ἀπὸ τὸ στόμα του, σᾶς τὸν λέγω καὶ ἔγώ τώρα.

"Αν ἦθελε κανεὶς νὰ κρίνῃ ἀπὸ τὴν φυσιογνωμίαν τὸν ἄνθρωπον, ποτὲ δὲν ἤδύνατο νὰ φαντασθῇ, ὅτι ὁ Μᾶρκος ἦτο τὸ πρῶτον παλικάρι τοῦ Σουλίου. Ἐφαίνετο ἡσυχός, ἀγαθός, ἡμερώτατος τοὺς τρόπους, σωστὸν ἀρνί· καὶ ὅμως τὸ ἀρνὶ αὐτὸ ἐγίνετο λεοντάρι, ἀμα ἐμυρίζετο καπνὸν μάχης. Εἶχε καὶ αὐτὸς ὑπηρετήσῃ ὅπως τόσοι ἄλλοι ἀρχηγοὶ τῆς Ἑπαναστάσεως, ὑπὸ τὸν Ἀλῆ πασᾶν τῶν Ἰωσηνίων καὶ ὁ παμπόνηρος ἐκεῖνος τύραννος καλύτερον ἀπὸ πάντα ἄλλον εἶχε διακρίνει τὴν κεκρυμμένην ἀξίαν τοῦ Μάρκου. "Οταν μίαν φορὰν ἔλεγον εἰς αὐτόν, ὅτι τὸ καλύτερον παλικάρι τοῦ Σουλίου εἶναι ὁ Κώστας Μπότσαρης, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Μάρκου, ὁ Ἀλῆς μετὰ πεποιθήσεως ἀπεκρίθη:

—"Οχι· ἐκεῖνος ὁ ἄλλος, ὁ Μᾶρκος, ποὺ ἔχει τὰ ὅλιγα λόγια, θὰ φάγη πολλὴν Τουρκιάν.

Καὶ ἡ προφητεία ἥλθευσεν.

"Οταν ἥλθεν ἡ φοβερὰ εἰδησίς, ὅτι ἐκ τῆς Ἡπείρου εἰσβάλλουν εἰς τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα ὁ Μουσταφᾶ πασᾶς τῆς Σκόδρας μὲ ὀκτὼ χιλιάδες Ἀλβανοὺς καὶ ὁ Ὁμέρ Βριώνης μὲ τέσσαρας χιλιάδας, μεγάλη σύγχυσις καὶ διαφωνία ἐπεκράτησε μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ἀρχηγῶν τῆς Αίτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας· κανεὶς δὲν ἔσπευδε πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ ἐρχομένου ἔχθροῦ, ὅστις διῆλθεν ἦδη τὰ Ἀγραφα καὶ κατελάμβανε διὰ τῶν ἐμπροσθιφυλακῶν τὸ Καρπενήσιον.

Τότε ἡ Κυβέρνησις ἀπέβλεψε πρὸς τὸν Μᾶρκον Μπότσαρην, ὅστις καὶ πρότερον εἶχεν ἀριστεύσει εἰς τὰς μάχας πρὸς τὸν Χουρσίτ πασᾶν καὶ εἰς τὴν ὑπε-

ράσπισιν τοῦ Μεσολογγίου, καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὴν στρατηγίαν. Ἀλλὰ οἱ ἄλλοι ἀρχηγοί, ἀμα ἔμαθον τοῦτο, ὡργίσθησαν καὶ ἔξέφρασαν λόγους φθονερούς, κατὰ τοῦ Σουλιώτου. Καὶ ἡ Κυβέρνησις, διὰ νὰ τοὺς καθησυχάσῃ, ἔδωκε καὶ εἰς αὐτοὺς διπλώματα στρατηγίας. Ὁ Μᾶρκος τότε σχίζει μὲ νπερηφάνειαν τὸ ἴδικόν του δίπλωμα καὶ λέγει:

—Οποιος εἶναι ἄξιος, θὰ πάρῃ αὔριον εἰς τὴν μάχην τὸ δίπλωμά του!

Προσκαλεῖ εἰς συμβούλιον τοὺς ἄλλους Σουλιώτας ὁπλαρχηγούς καὶ ὅμιλεῖ πρὸς αὐτούς:

—Αδελφοί, ἡ Θεία Πρόνοια μᾶς ἐβοήθησε καὶ ἐνικήσαμεν πολλάκις τοὺς ἔχθρούς τῆς πίστεώς μας· καὶ τώρα ἐλπίζομεν, ὅτι θὰ μᾶς συντρέξῃ νὰ καταστρέψωμεν καὶ τὸν περιμενόμενον αὐτὸν ἔχθρόν, εἰς τὸν ὄποιον ἔχει ὄλας τὰς ἐλπίδας του ὁ Σουλτάνος.

“Ολοι ἀποκρίνονται μ’ ἔνα στόμα:

—Τοὺς ξέρομεν τοὺς Ἀρβανίτες καὶ ἀπὸ τὸ Σούλι, δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορὰ ποὺ θὰ τοὺς ἀντικρύσωμεν. Μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ καὶ τώρα θὰ τοὺς νικήσωμεν.

“Ολον τὸ στράτευμα τοῦ Μάρκου, τὸ ἑποῖcv ἐστρατοπέδευσεν ἔξωθι τοῦ Μεσολογγίου, ἀπετελεῖ τὸ ἐκ 1250 περίπου, ἔξ δὲ οἱ 350 Σουλιῶται.

‘Ο Μπότσαρης ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Σουλιωτῶν του ἐκίνησεν ἀμέσως κατὰ τοῦ ἔχθροῦ ἐκίνησαν δὲ καὶ ἄλλοι στρατιῶται ύπτὸ διαφόρους ἀρχηγούς, τὸν Τζαβέλλαν, τὸν Ζέρβαν καὶ ἄλλους. Τὸ σῶμα τοῦ

Μᾶρκου φθάνει καὶ στρατοπεδεύει εἰς τὸ Μικρὸ Χωριό, πλησίον τοῦ Καρπενησίου.

Ο ἔχθρικὸς στρατὸς ἦτο στρατοπεδευμένος εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Καρπενησίου. Ἡ κοιλάς περιστοιχίζεται ἀπὸ ὑψηλὰ βουνὰ καὶ ἔχει μόνην εἴσοδον ἀπὸ τὴν ρεματιάν, ἡ ὅποια διέρχεται ἐκεῖ. Τὴν εἴσοδον αὐτὴν κατεῖχον τρεῖς χιλιάδες Ἀλβανοί, ὃ δὲ λοιπὸς στρατὸς ἦτο πρὸς τὰ βάθη τῆς κοιλάδος.

Διὰ νὰ γνωρίσῃ καλὰ τὰς δυνάμεις τοῦ ἔχθροῦ ὁ Μᾶρκος, στέλλει τρεῖς κατασκόπους, οἱ ὅποιοι εἰσῆλθον μὲ πολλὴν ἐπιτηδειότητα, χωρὶς νὰ κινήσουν τὴν παραμικρὰν ὑποψίαν. Ἐπειδὴ ἐφόρουν τὸ αὐτὸν ἔνδυμα μὲ τοὺς Ἀλβανοὺς καὶ ἐλάλουν τὴν αὐτὴν γλῶσσαν, ὅλοι τοὺς ἔξελάμβανον ὡς συντρόφους. Κατώρθωσαν λοιπὸν νὰ μείνουν ὀλόκληρον τὴν ἥμέραν καὶ νὰ ἔξετάσουν μὲ ἡσυχίαν τὰ πάντα.

Οταν ἔμαθεν ὁ Μᾶρκος, ὅτι ἡσαν πολυάριθμοι οἱ ἔχθροι καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ πολεμήσῃ εἰς τακτικὴν μάχην, συνέλαβε τὸ παράτολμον σχέδιον νὰ κάμη νυκτερινὴν ἔφοδον. Γράφει λοιπὸν πρὸς τοὺς ἄλλους Σουλιώτας, οἱ ὅποιοι ἡσαν στρατοπεδευμένοι εἰς τὴν θέσιν Λακκώματα, καὶ τοὺς προσκαλεῖ νὰ ἔλθουν βοήθειάν του. Ἐκεῖνοι δικαίουν τὴν πρόσκλησιν, εἶπαν :

—Τί! γυναῖκες εἴμεθα καὶ δὲν θὰ πᾶμε;

Αλλὰ καὶ οἱ Τούρκοι ἔμαθον τὸν ἐρχομόν τοῦ Μπότσαρη ἀπὸ αἰχμαλώτους "Ελληνας καὶ ἥρχισαν νὰ λαμβάνουν προφυλακτικὰ μέτρα κατὰ ἐνδεχομένης προσβολῆς τοῦ ἀτρομήτου Σουλιώτου, τοῦ ὅποίου τὸ ὄνομα ἦτο πολὺ γνωστὸν εἰς σύτούς.

‘Η γενική προσβολὴ ὥρισθη νὰ γίνη πέντε ὥρας μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. ’Ἐνῷ οἱ ἄλλοι διπλαρχηγοὶ ἐκ τῶν βούνῶν ἐπιπίπτουν χωρὶς πολλὴν ἐπιτυχίαν κατὰ τοῦ βάθους τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοπέδου, ὁ Μπότσαρης μετὰ τῶν 350 Σουλιωτῶν του προχωρεῖ πρὸς τὴν εἰσοδον τῆς κοιλάδος. Καὶ προχωρεῖ ἡσύχως, χωρὶς τὸν παραμικρὸν κρότον, καὶ τὸν βοηθοῦν καὶ αὐτὰ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως, ὥστε νὰ μὴ ἐννοηθῇ ἀπὸ τοὺς Ἀλβανούς· ὁ ἄνεμος φυσᾷ ἐκ τοῦ μέρους τῆς κοιλάδος καὶ δὲν ἥμπορει νὰ φέρῃ πρὸς τοὺς ἄλλους ἐχθροὺς τὸν κρότον τῶν βημάτων· ἡ πανσέληνος κρύπτεται μέσα εἰς πυκνὰ σύννεφα καὶ καθιστᾷ αὐτοὺς ἀοράτους εἰς τὸ νυκτερινὸν σκότος. ’Αμα ἐπλησίασαν ἀρκετά, ὁ Μᾶρκος διατάσσει νὰ ἔτοιμασθοῦν διὰ τὴν ἔφοδον. Τότε οἱ Σουλιῶται δένουν τὰς κεφαλάς των μὲ τὰ μανδήλια, ὅπως εἶχαν συνήθειαν, ἀνασύρουν τὰ μανίκια τῶν ὑποκαμίσων καὶ διπλώνουν ἐπάνω εἰς τὴν ζώνην ἐμπρὸς τὰς φουστανέλλας, διὰ νὰ βαδίζουν μὲ εύκολίαν. Ρίπτουν ἀπὸ ἔν μόνον τουφέκι, σύρουν ἔξω τὰ γιαταγάνια καὶ ὅρμοῦν κατὰ τῶν Ἀλβανῶν.

—Τὸ σύνθημά μας: Τσεκούρι καὶ Στούρηνάρι! εἶχεν εἰπεῖ πρὸς αὐτοὺς ὁ Μπότσαρης, διὰ νὰ γνωρίζωνται μεταξύ των καὶ νὰ φυλάττωνται ἀπὸ ἄλληλοισθαγήν, διότι, ὅπως εἶπα, τόσον ώμοίαζαν κατὰ τὸ ἔνδυμα καὶ τὴν γλῶσσαν μὲ τεὺς Ἀλβανούς, ὥστε ἦτο φόβος μήπως συμβοῦν ἐπικίνδυνοι συγχύσεις. Αὔτὸς ἔπαθαν ἵσα - ἵσα οἱ ἐχθροί, οἱ ὅποιοι μὲ τὸν τρόπον τῆς αἰφνιδίας ἔφόδους ἔφευγον ἀτάκτως καὶ

πολλοὶ ἐφονεύοντο μεταξύ των. 'Ο Μπότσαρης μὲ τὴν σπάθην εἰς τὰς χεῖρας προχωρεῖ ἀκράτητος. "Εξαφνα, μία σφαῖρα τὸν πληγώνει εἰς τὸν μηρόν. 'Ο ἀτρόμητος Σουλιώτης δὲν πίπτει, κρατεῖται, ὅπισθιχωρεὶ ὀλίγον, διὰ νὰ ἐπιδέσῃ προχείρως τὴν πληγὴν καὶ ἐπιτίθεται πάλιν φωνάζων:—Οἱ πασσάδες! ποῦ εἶναι οἱ πασσάδες;

Καὶ φθάνει μέχρι τοῦ τοίχου μικροῦ ὄχυρώματος τῶν Ἀλβανῶν. 'Υπέθεσεν ὅτι ἐντὸς αὐτοῦ ἦτο κατεσκηνωμένος ὁ Τούρκος στρατηγὸς καὶ ὑψώνει τὴν κεφαλὴν διὰ νὰ παρατηρήσῃ καλύτερα. 'Εκεī ὅμως κατηραμένη·σφαῖρα, ἀπὸ Ἀλβανὸν ριφθεῖσα, τὸν κτυπᾷ εἰς τὸ μέτωπον. 'Ο Μᾶρκος μόλις προφθάνει νὰ φέρῃ τὴν χεῖρα πρὸς τὴν πληγὴν καὶ καταπίπτει ἄψυχος εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν συντρόφων του, οἱ δποῖοι ἔτρεξαν νὰ τὸν κρατήσουν. 'Ολίγα λόγια ἔτραύλισαν τὰ χείλη του πρὶν σιωπήσουν διὰ παντός: 'Ο Αεροπόρος ΣΤ' Δημ. Δ. Ι. Κοντογιάννη. "Επδ. Δ' ἐντ. 10.000 8

— Ἀφῆστέ με καὶ πηγαίνετε νὰ τελειώσετε ὅ,τι ἀρχίσαμε...

‘Ο Σουλιώτης, ὁ δποῖος μοῦ διηγήθη αὐτά, ἥκουσε τὰ ύστερνὰ λόγια τοῦ Μάρκου, διότι ἦτο ἔνας ἀπὸ ἐκείνους ποὺ τὸν ἐκράτησαν.

‘Αλλὰ ποῖος ἀφηνεν εἰς τοὺς ἔχθροὺς τὸ σῶμα τοῦ ἡρωος; Ποῖος εἶχεν ὅρεξιν νὰ πολεμήσῃ πλέον χωρίς ἐκεῖνον;

‘Ο ἔξαδελφός τοι Τούσσας τὸν φορτώνεται εἰς τὴν ράχιν, ἄλλοι φορτώνονται τοὺς πληγωμένους συντρόφους των καὶ δπισθιχωροῦν. Οἱ ἔχθροι δὲν εἶχον ἀκόμη συνέλθει ἀπὸ τὸν τρόμον καὶ τοὺς ἀφησαν ἀνενόχλητους νὰ φύγουν.

Πλουσιώτατα λάφυρα ἐπῆραν οἱ Σουλιῶται ἀπὸ τὸ στρατόπεδον καὶ ἵππους πολλοὺς καὶ φορτία ὅπλων. ‘Αλλὰ τί τὸ ὅφελος, ἀφοῦ ἔφεραν νεκρὸν τὸν ἡρωϊκὸν ἀρχηγόν των! ‘Εκτὸς αὐτοῦ ἔχασαν καὶ 36 συντρόφους· ἀλλὰ τῶν ἔχθρῶν αἱ ζημίαι ἦσαν ἔως δύο χιλιάρδες φονευμένοι καὶ πληγωμένοι.

Τὸν νεκρὸν τοῦ Μάρκου τὸν ἔφεραν εἰς τὸ Μεσολόγγιον μὲν μεγάλην πομπήν. Τὸ ἄψυχον λείψανον, σκεπασμένον μὲν πανίον οὐρανόχρουν, συνωδεύετο ἀπὸ ὅλα τὰ δείγματα τῆς δόξης καὶ τοῦ θριάμβου του. ‘Εμπρός ἐπήγαιναν οἱ Ἀλβανοὶ αἰχμάλωτοι, οἱ συλληφθέντες χρυσοχάλκινοι ἵπποι τῶν πασσάδων καὶ πεντήκοντα τέσσαρες τουρκικαὶ σημαῖαι, ἥκολούθουν δὲ εἰς μακρὰν σειρὰν ἡμίονοι φορτωμένοι τὰ πίλούσια λάφυρα καὶ ἕκλειαν τὴν πένθιμον αὐτὴν καὶ θριαμβευτικὴν συνοδείαν τὰ μεγάλα κοπάδια τῶν αἰγῶν καὶ τῶν

προβάτων, τὰ δόποια εἶχον ἄρπασει ἀπὸ τοὺς ἔχθρούς.

Καὶ οἱ στρατιῶται τοῦ ἥρωος, ἀνιπτοὶ ἀκόμη καὶ αίματωμένοι ἀπὸ τὴν μάχην, μερικοὶ ἐλαφρὰ πληγώμενοι, περιεστοίχιζον μὲ τὰ τουφέκια γυρμένα πρὸς τὴν γῆν, νεκρὸν τὸν προσφιλῆ ἀρχηγόν των, ὃ δόποιος δὲν ἔμελλε νὰ τοὺς ὁδηγήσῃ πλέον εἰς τὴν μάχην καὶ εἰς τὴν νίκην. Τὸ πρόσωπα αὐτῶν ἥσαν χλωμὰ καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ των, οἱ δόποιοι πιοτὲ δὲν ἔδακρυζον, ἔθολωνοντο τώρα ἀπὸ τὰ δάκρυα.

‘Ο Σουλιώτης, ὃ δόποιος μοῦ διηγεῖτο αὐτὰ μετὰ πολὺν καιρὸν ἐπάνω εἰς ἓνα προμαχῶνα τοῦ Μεσολογγίου, δὲν ἡμποροῦσε νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυα, ὅταν ἥκουεν ἀλλούς νὰ τραγουδοῦν ἢ αὐτὸς ἐτραγουδοῦσε τὸ δημῶδες τραγοῦδι τοῦ Μάρκου Μπότσαρη:

Σὰν τ' ἄκουσεν ἡ μαύρη γῆ, τρεῖς χρόνους δὲν χορτιάζει σὰν τ' ἄκουσαν καὶ τὰ βουνά, καὶ κεῖνα ραγισθῆκαν, σὰν τ' ἄκουσε κι ὁ ούρανός, τρεῖς χρόνους δὲν σταλάζει.
‘Ο Μᾶρκος ἐσκοτώθηκε καὶ σκότωσε καὶ χίλιους.

Η ΔΕΣΠΩ ΤΟΥ ΜΠΟΤΣΗ

(25 Δεκεμβρίου 1805)

Ἄχὸς βαρὺς ἀκούγεται, πολλὰ ντουφέκια πέφτουν.
Μήνα σὲ γάμο ρίχνονται, μήνα σὲ χαροκόπι;
Ούδε σὲ γάμο ρίχνονται, ούδε σὲ χαροκόπι.
ἡ Δέσπω κάνει πόλεμο μὲ νύφες καὶ μ' ἀγγόνια.

Ἄρβανιτιὰ τὴν πλάκωσε στοῦ Δημουλᾶ τὸν πύργο:
—Γιώργαινα, ρίξε τ' ἄρματα, δὲν εἴν’ ἔδῶ τὸ Σούλι.
Ἐδῶ εἶσαι σκλάβα τοῦ πασσᾶ, σκλάβα τῶν Ἀρβανίτων.

—Τὸ Σούλι κι ἀν προσκύνησε, κι ἀν τοῦρκεψεν ἡ Κιάφα,
 ἡ Δέσπω ἀφέντες Λιάπηδες δὲν ἔκανε, δὲν κάνει.
 Δαυλὶ στὸ χέριν ἄρπαξε, κόρες καὶ νύφες κράζει:
 —Σκλάβες Τουρκῶν μὴ ζήσωμε, παιδιὰ μ', μαζί μου
 ⟨ἔλατε!

Χίλια φυσέκια ἦταν ἐκεῖ· κι αὐτὴ φωτιὰ τοὺς βάνει,
 καὶ τὰ φυσέκια ἀνάψανε κι ὅλοι φωτιὰ γενῆκαν.

Δημοτικὸ

Ο ΑΓΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

Ἡ καμπάνα ἐσκόρπιζεν εἰς ὅλον τὸ χωρίον καὶ πέραν μέχρι τοῦ δάσους τὸν ἐσπερινὸν ὕμνον της. Μὲ τὸν γλυκύν της ἀντίλαλον οἱ χωρικοὶ διέκοψαν ἀμέσως τὰς ἐργασίας, ἐστρεψαν πρὸς τὸ χωρίον, ἔκαμαν τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ καὶ ἥρχισαν νὰ ἐτοιμάζωνται πρὸς ἐπιστροφήν. Καὶ μετ' ὀλίγον εἰς ὅλους τοὺς δρόμους, οἱ ὅποιοι ἔφερον πρὸς τὸ χωρίον, ἐξεκίνησε μία μεγάλη πομπὴ γεωργῶν, μὲ τὰ σύνεργά των, μὲ τὰ ζῶα των, ἄλλα κουρασμένα ἀπὸ τὴν ἐργασίαν καὶ ἄλλα φορτωμένα ξύλα διὰ τὴν φωτιάν.

Εἰς τὰ σταυροδρόμια αἱ συνοδεῖαι ἐπύκνωνται καὶ ἦτο χαρὰ Θεοῦ ὁ γυρισμὸς ἀπὸ τὴν εὐλογημένην ἐργασίαν. Αὔριον θὰ ἐξεκουράζοντο ὅλοι· ἦτο ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου.

‘Ο παπᾶ - Σπῦρος εἶχε τελειώσει τὸν ἐσπερινὸν καὶ ἀπεσύρθη ἐνωρὶς εἰς τὴν οἰκίαν του. Μετὰ τὸ φαγητὸν συγκεντρωμένοι ὅλοι γύρω εἰς τὴν φωτιάν-ἔβλεπον ἀνυπομόνως τὸν γέροντα ιερέα. Εἶχεν ὑπο-

σχεθῆ, ὅτι θὰ διηγεῖτο τὴν ἴστορίαν τῆς αὐριανῆς ρόπτῆς.

—Ο "Άγιος" Ἀθανάσιος, παιδιά μου, ἥρχισεν ὁ παπᾶς - Σπύρος, ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀπὸ γονεῖς χριστιανούς. Ἀπὸ πολὺ μικρὸς ἔξεχώριζε μεταξὺ τῶν ἄλλων παιδίων.

Μίαν ἡμέραν ἔπαιζον εἰς τὴν παραλίαν. Εἰς τὸ παιγνίδιον παρίστανον τὴν ἐκκλησίαν· ἄλλο παιδίον ἔκαμνε τὸν ψάλτην, ἄλλο τὸν διάκονον, ἄλλο τὸν ἰερέα καὶ ἄλλο τὸν Ἐπίσκοπον. Τὸν Ἀθανάσιον τὸν ἔχειροτόνησαν Πατριάρχην. "Ἐπειτα ἔφερον ἐνώπιον του ὅσα παιδιά τῆς σαν ἀβάπτιστα καὶ αὐτὸς τὰ ἔβαπτιζεν εἰς τὴν θάλασσαν.

Τὴν ωραν αὐτὴν ὁ Πατριάρχης Ἀλέξανδρος εύ-

ρίσκετο εἰς τὸν ἔξωστην τῶν Πατριαρχείων. "Οταν εἶδε τὸ παιγνίδιον, ἔστειλε καὶ ἔφερεν ὅλα τὰ παιδία πλησίον του. Συνεπλήρωσε τὸ βάπτισμα τῶν παιδίων, τὰ ἐσφράγισε μὲ τὸ ἄγιον Μῆρον καὶ τὰ ἔστειλεν εἰς τὰς οἰκίας των. Κατόπιν ἐκάλεσε τοὺς γονεῖς τοῦ Αθανασίου, εἰς τοὺς ὅποίους προεῖπεν, ὅτι ὁ υἱός των θὰ γίνῃ σπουδαῖος καὶ θαυμαστός. Τέλος, τοὺς συνεβούλευσε νὰ τὸν βάλουν εἰς τὸ ἱεροδιδασκαλεῖον νὰ μάθῃ τὰ ἵερὰ γράμματα, καὶ ὅταν γίνῃ δέκα ὥρκω ἐτῶν νὰ τὸν ὑπάγουν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον.

* * *

"Οταν ἔφθασεν ὁ Ἱεραρχὸς τὴν ἡλικίαν αὐτήν, ἔχειροτονήθη ἀπὸ τὸν Πατριάρχην διάκονος καὶ ἔμεινε πλησίον του. Ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴν αὐτὴν εἰς Ἱερεὺς εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν - ὁ Ἡρειος - ἦρχισε τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας· ἐδίδασκεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς δὲν εἴναι υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἐν κτίσμα, ὅπως καὶ ὅλα τὰ ἄλλα κτίσματα τῆς δημιουργίας. Ἡτο δὲ τόσον ἔχυπνος καὶ μορφωμένος καὶ τόσον δυνατὸς ρήτωρ ὁ Ἡρειος, ὡστε εἰς ὀλίγον καιρὸν οἱ ὀπαδοί του ἔγιναν πολλοί καὶ λαϊκοί καὶ κληρικοί καὶ Ἐπίσκοποι ἀκόμη.

Ἡτο τότε αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου ὁ Μέγας Κωνσταντίνος. Βλέπων οὗτος τὴν διαίρεσιν τῶν Χριστιανῶν, ἐκάλεσεν οἰκουμενικὴν Σύνοδον εἰς Νίκαιαν τῆς Ἀσίας. Ἐλασθον μέρος εἰς αὐτὴν 318 Πατέρες τῆς ἐκκλησίας. Ἡ σύνοδος ἐκήρυξε τὸν Ἡρειον ἔχθρὸν

τῆς θρησκείας καὶ ἐκανόνισε τί ἀκριβῶς πιστεύει κάθε καλὸς Χριστιανός. "Ἐγραψε δηλαδὴ τὸ «πιστεύω», τὸ ὅποιον γνωρίζετε ὅλοι καὶ ἀκούετε εἰς πᾶσαν λειτουργίαν τῆς ἐκκλησίας.

Εἰς τὴν Σύνοδον ἔλαβε μέρος καὶ ὁ Πατριάρχης Ἀλέξανδρος ἔχων βοηθὸν καὶ τὸν Ἀθανάσιον. Καὶ τότε διεκρίθη μεταξὺ ὄλων τῶν σοφῶν Ἱεραρχῶν ἡ σοφία τοῦ νεαροῦ διακόνου. Αὔτος, μὲ τὰς λαμπρὰς ὅμιλίας του, ἐνίκησε τὸν Ἀρειον. Καὶ ὅταν, μετ' ὀλίγον καιρόν, ἀπέθανεν ὁ Ἀλέξανδρος, ὅλος ὁ λαὸς τῆς Ἀλεξανδρείας, παραβλέπων τόσους ἡλικιωμένους ἐπισκόπους, ἀπήγτησε νὰ γίνῃ Πατριάρχης ὁ Ἀθανάσιος. Καὶ αὐτὸ ἔγινε.

* * *

'Ο "Ἀρειος ὅμως δὲ" ἦτο μικρὸς ἔχθρος. Μὲ τοὺς φίλους του ἐπισκόπους κατώρθωσε νὰ δημιουργήσῃ πολλὰ βάσανα εἰς τὸν Ἀθανάσιον. "Εστειλαν μίαν ἀναφορὰν εἰς τὸν Αὐτοκράτορα, ὑπογεγραμμένην ἀπὸ πολλοὺς ἐπισκόπους καὶ ἔγραφον, ὅτι ὁ "Ἀρειος μετενόησε καὶ ὅτι ὁ Ἀθανάσιος εἶναι φιλοχρήματος Πατριάρχης καὶ ἔχθρὸς τῆς βασιλείας.

Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην θὰ ἐγίνοντο εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα τὰ ἔγκαίνια τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, τὴν ὅποιαν ἔκτισεν ἡ μήτηρ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἐλένη. Καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ διέταξε τοὺς ἐπισκόπους, οἱ ὅποιοι θὰ μετέβαινον εἰς τὰ ἔγκαίνια, νὰ σταματήσουν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν καὶ νὰ δικάσουν ὅσα ἔγραφεν ἡ ἀναφορά. Κατὰ τὴν δίκην αὐτὴν οἱ ἔχθροι τοῦ Ἀθανασίου

κατώρθωσαν νὰ ἔξορισθῇ οὗτος εἰς μίαν ἐπαρχίαν τῆς Γαλλίας, ὅπου ἔμεινε πλέον τῶν δύο ἑτῶν.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Αὐτοκράτορος, ὁ διάδοχός του, βλέπων τὴν ἀδικον ἔξορίαν τοῦ Ἀγίου, διέταξε τὴν ἐπιστροφήν του εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον.

“Ολος ὁ λαὸς τῆς Ἀλεξανδρείας, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδία, μὲ χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν ὑπεδέχθησαν τὸν Ἀθανάσιον.

Ἄλλὰ οἱ Ἀρειανοὶ ἐπλήθυναν καὶ πάλιν. Καὶ πάλιν ὁ Ἀθανάσιος ἤρχισε φοβερὸν πόλεμον ἐναντίον των. Ἄλλὰ καὶ πάλιν ἐκεῖνοι κατώρθωσαν νὰ ἔξορισθῇ ὁ Ἀθανάσιος.

Εἰς διάστημα 46 ἑτῶν ἤλλαξαν τέσσαρες αὐτοκράτορες καὶ ὁ Ἀρειος κατώρθωσε νὰ ἔξορισθῇ ὁ Ἀθανάσιος καὶ ἀπὸ τοὺς τέσσαρας. Ἡτο δυνατὸς ὁ Ἀρειος, ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀθανάσιος ἦτο ἀκατάβλητος καὶ ἔσωσε τὴν ἐκκλησίαν μας ἀπὸ τόσους ἐπικινδύνους ἔχθρούς. Ἀπὸ 25 ἑτῶν μέχρι τῶν 70 ἡγωνίσθη νύκτα καὶ ἡμέραν καὶ δὲν ὑπελόγισεν οὔτε βάσανα, οὔτε φυλακήν, οὔτε ἔξορίαν. Ολόκληρον βιβλιοθήκην σχηματίζουν τὰ βιβλία, τὰ ὅποια ἔγραψε διὰ τὴν θρησκείαν μας.

Πολὺ δικαίως λοιπὸν—ἐπρόσθεσεν ὁ παπᾶ—Σπύρος—ή ἐκκλησία μας τὸν ἀνεκήρυξεν Ἀγιον καὶ τὸν ὠνόμασε Μέγαν. Καὶ τώρα μὲ τὴν εὐχήν του πρέπει νὰ κοιμηθῶμεν, διὰ νὰ σηκωθῶμεν ἐνωρίς νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ νὰ δοξολογήσωμεν τὸν Ἀγιον.

Δημ. Κοντογιάννης

Η ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΑ

Τὸ γάλα εἶναι μία ἀπὸ τὰς καλυτέρας τροφάς. Γίνεται χρῆσις αὐτοῦ παντοῦ, μερικὰ δὲ ζῶα διατρέφονται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων μόνον διὰ τὴν παροχὴν γάλακτος. Εἰς τὰ βορειότερα μέρη τῆς Εύρωπης, κατὰ μῆκος τοῦ Βορείου Παγωμένου Ὡκεανοῦ, οἱ Λάπτωνες προμηθεύονται γάλα ἀπὸ τοὺς ταράνδος, διότι μόνον τὰ ζῶα αὐτὰ ἀντέχουν εἰς τοὺς αἰωνίους πάγους τῆς χώρας των. Εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Σαχάρας καὶ τῆς Ἀραβίας οἱ ιθαγενεῖς πίνουν γάλα τῆς καμήλου καὶ τῆς ὄνου. Εἰς τὴν δυτικὴν Ἀσίαν ὑπάρχουν νομάδες Ταταρικαὶ φυλαί, τρεφόμενοι μὲ τὸ γάλα τῆς φορβάδος. Εἰς μερικὰς εύρωπαϊκὰς χώρας ἡ αἴξ εἶναι ἡ ἀγελάς τῶν πτωχῶν. Εἰς τὴν μικράν νῆσον Μάλταν διατηροῦν τριάκοντα χιλιάδας αἴγῶν διὰ τὸ γάλα των. Ἡ ἄλλη Εύρωπη πίνει κατὰ ἔκατομμύρια ὀκάδας τὸ γάλα τοῦ προβάτου καὶ τῆς αἴγός. Μέρος αὐτοῦ τὸ μεταχειρίζονται δι' ἑξαγωγὴν βουτύρου, καὶ ἄλλο διὰ τὴν κατασκευὴν τυροῦ.

Ἐνίοτε τὸ γάλα χορηγεῖται ἀπὸ εὐθείας ἀπὸ αἴγας, τὰς ὁποίας γυρίζουν εἰς τοὺς δρόμους ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν. Καλὴ αἴξ δίδει περὶ τὰ τριακόσια δράμια γάλα κάθε φοράν καὶ ἡμπτορεῖ νὰ ἀρμεχθῇ τρεῖς φοράς τὴν ἡμέραν.

Ἡ μεγάλη ὅμως ποσότης γάλακτος εἰς τὸν κόσμον δὲν προέρχεται ἀπὸ αἴγας ἢ πρόβατα ἢ τὰ ἄλλα μνημονευθέντα ζῶα. Προέρχεται ἀπὸ ἀγελάδας, τὰς ὁποίας τρέφουν ἐπίτηδες πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν.

Καὶ εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀγελάδων ἡ Ἀμερικὴ ἔχει τὴν πρώτην θέσιν. Πρὸ δὲ λίγων ἐτῶν ἔγινεν ἀπογραφὴ καὶ εύρεθη ἔχουσα εἴκοσι τρία ἑκατομμύρια ἀγελάδων. Εἰς τὴν Εὐρώπην τὰς περισσοτέρας καὶ καλυτέρας ἀγελάδας ἔχουν ἡ Δανία, ἡ Ἐλβετία καὶ ἡ Ὀλλανδία.

Καλὴ γαλακτοφόρος ἀγελὰς μετατρέπει τὴν τροφήν της μᾶλλον εἰς γάλα παρὰ εἰς κρέας· παράγει καθ' ἥμέραν πέντε ὀκάδας ἐπὶ τριακοσίας ἥμέρας τὸ ἔτος. Σημασίαν ὅμως ἔχει ὅχι μόνον ἡ ποσότης, ἀλλὰ καὶ ἡ ποιότης τοῦ γάλακτος. Υπάρχουν ἀγελάδες παρέχουσαι εἰς ἓνα μῆνα γάλα ἵσον πρὸς τὸ βάρος των. Τὸ γάλα ὅμως αὐτὸς εἶναι πτωχὸν εἰς λίπος.

Ἐὰν φυλάξωμεν ἀρκετὰς ὥρας τὸ γάλα, βλέπομεν ὅτι ὅλα τὰ σταγονίδια τοῦ λίπους, ὡς ἐλαφρότερα τοῦ ύγροῦ, ἀνέρχονται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν καὶ σχηματίζουν τὴν κρέμαν.

Ἐὰν κτυπήσωμεν γάλα δυνατὰ ἀπ' ἀρκετὴν ὥραν, ἀναλόγως τῆς θερμοκρασίας, τῆς νωπότητος τοῦ γάλακτος καὶ τῆς ταχύτητος τοῦ κτυπήματος, τὰ λιπώδη σφαιρίδια ἔνοῦνται καὶ σχηματίζουν τὸ βούτυρον. Σήμερον εἰς τὰ πεπολιτισμένα μέρη ἡ ἀποβούτυρωσις αὐτὴ τοῦ γάλακτος γίνεται μὲ εἰδικὰ μηχανήματα.

Πλὴν τοῦ βουτύρου, τὸ γάλα περιέχει καὶ ἐν ἄλλῳ συστατικόν, τὴν καζεΐνην, ἀπὸ τὴν δόποιαν γίνεται ὁ τυρός. Εἰς ἑκατὸν ὀκάδὰς καλοῦ γάλακτος ύ-

πάρχουν τέσσαρες ὁκάδες λίπους καὶ τρεῖς περίπου καζείνης.

Τὸ καλὸν γάλα τῆς ἀγελάδος ὁφείλει νὰ ἔχῃ κιτρινωπὸν χρῶμα, νὰ εἴναι δὲ γλυκὺ καὶ εὐχάριστον εἰς τὴν γεῦσιν. Ἐὰν τὸ ἀφήσωμεν ἥσυχον ὀλίγας ὥρας, ἢ κρέμα πρέπει νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν· ὅταν δὲ ἀδειάσωμεν τὸ γάλα καὶ τὴν κρέμχν, δὲν πρέπει νὰ μείνῃ κατακάθισμα εἰς τὸ δοχεῖον.

Πλὴν τῆς παρασκευῆς βουτύρου καὶ τυροῦ, ὑπάρχουν καταστήματα διὰ τὴν κατασκευὴν συμπεινωκόν μένον γάλακτος. Ἀπὸ τὸ γάλα αὐτὸ μέρος τοῦ νεροῦ ἔχει ἔξατμισθῆ, τὸ δὲ ὑπόλοιπον γάλα ἡμπορεῖ νὰ διατηρηθῇ εἰς κυτία ἐπὶ πολὺν καιρόν. Τὸ συμπεπυκνωμένον γάλα χρησιμεύει διὰ τὰς νήπια, τοὺς ἀσθενεῖς, τοὺς ταξιδιώτας τῶν πλοίων καὶ ὅπου δὲν εἴναι δυνατὸν νὰ εὑρεθῇ νωπὸν γάλα.

Εἰς τὰ περισσότερα μέρη ἀρμέγουν τὰς ἀγελάδας εἰς τὰ χωράφια. Οἱ Ὄλλανδοὶ θεωροῦνται ἀπὸ τοὺς καλυτέρους γαλακτοκόμους τῆς Εὐρώπης. Τὰς ἀγελάδας των, ὅταν βόσκουν εἰς τὰ λιβάδια, τὰς σκεπάζουν μὲ κουβέρτας διὰ νὰ μὴ κρυώνουν· τὸ καλοκαΐρι τὰς ἀρμέγουν εἰς τὸ ὑπαιθρον, τὸν δὲ χειμῶνα τὰς παίρνουν ἐνίστε εἰς τὰς οἰκίας των· οἱ στάβλοι των συχνὰ εύρισκοντάι εἰς τὴν αὐτὴν στέγην μὲ τὸ λοιπὸν μέρος τῆς κατοικίας καὶ διατηροῦνται σχεδὸν ἐξίσου μὲ τὴν κατοικίαν καθαροί.

Εἰς τὴν πατρίδα μας μὲν ἔχομεν, δυστυχῶς, συστηματικὴν γαλακτοκομίαν. Εἰς δὲ τὰς ὄρεινάς ἐκτάσεις, ὅπου μόνον αἴγες δύνανται νὰ εύδοκιμήσουν, ἐ-

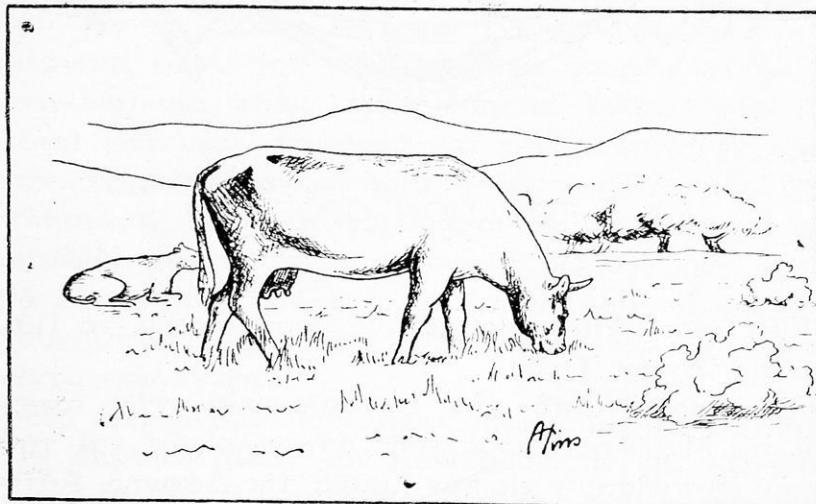
λάχιστα ποίμνια αἰγῶν ὑπάρχουν. Μετὰ τὴν σημαντικὴν ἐλάττωσιν τῶν δασῶν μας, ἡ συντήρησις ποιμνίων εἶναι δύσκολος. Ἀντιθέτως μάλιστα, καὶ τὰ ὑπόλειφθέντα αἰγοποίμνια εἶναι ἐπιβλαβῆ εἰς τὰ ἀραιὰ δάση μας, διότι ἡ αἱξ ἔχει ῥιζαιτέραν προτίμησιν νὰ τρώγῃ τὰς κορυφὰς τῶν δενδρυλλίων καὶ νὰ ἐμποδίζῃ τὴν ἀνάπτυξίν των. Θὰ χρειασθῇ γενεῶν ὄλοκλήρων προσπάθεια διὰ τὴν ἀναδάσωσιν τῆς χώρας μας καὶ τὴν ἀνάλογον αὔξησιν τῶν αἰγοποιμνίων, ὥστε ταῦτα νὰ νέμωνται τὰ δάση χωρὶς νὰ τὰ καταστρέφουν.

‘Ως πτρὸς τὰ πρόβατα, εἴχομεν μέχρι πρὸ ἐλαχίστων ἐτῶν ἀρκετὰ ποίμνια. Ταῦτα τὸν μὲν χειμῶνα διετρέφοντο εἰς τὰς χέρσους πεδιάδας τῆς Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας, τὸ δὲ θέρος εἰς τὰ θερινὰ λειβάδια τῶν Ἀγράφων, τῆς Πίνδου καὶ τῶν Μακεδονικῶν ὄρέων. Κτηνοτρόφοι τινὲς μάλιστα, ἐκ τῆς φυλῆς τῶν Σαρακατσαναίων, ἐπεκτείνουν τὸν διαθερισμὸν καὶ εἰς τὰ Σερβικὰ καὶ Ἀλβανικὰ ὅρη.

Μετὰ τὴν ἐκχέρσωσιν ὅμως καὶ τὴν ἐντατικὴν καλλιέργειαν τῶν πεδιάδων μας, οἱ κτηνοτρόφοι εὑρέθησαν εἰς δύσκολον θέσιν διὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον. Μὲ τὰς παλαιὰς συνηθείας των δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συντηρήσουν ὅσα ποίμνια εἴχον. Θὰ χρειασθῇ νὰ κάμουν μονίμους ἐγκαταστάσεις στάβλων, ὅπου νὰ διαμένουν τὰ ποίμνιά των, ῥιζώς κατὰ τὰς τραγερὰς ἥμέρας τοῦ χειμῶνος, τρεφόμενα μὲ εύθηνὰ γεωργικὰ προϊόντα π.χ. βαμβακόσπορον, βίκον κ.τ.τ. Θὰ πρέπῃ ἵσως καὶ οἱ ῥιζοὶ νὰ καλλιεργήσουν τὰς τρο-

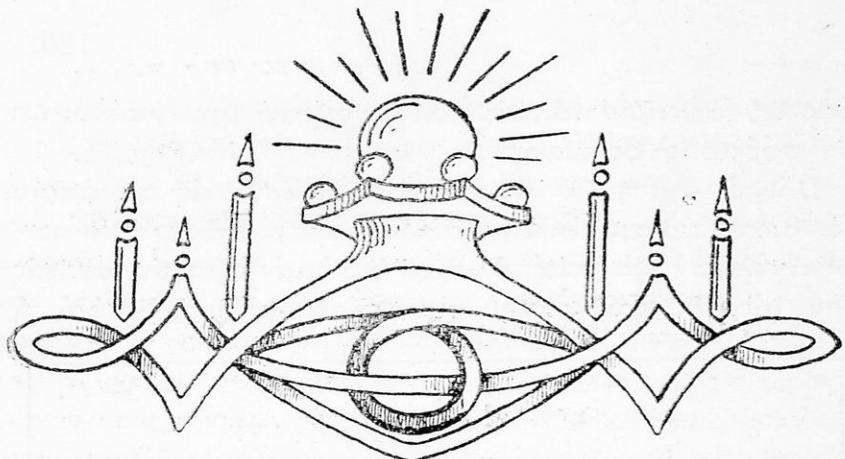
φάς αύτάς τῶν ποιμνίων των, διὰ νὰ μὴν ύπόκεινται εἰς σοβαράς δαπάνας.

Ολίγα σχετικῶς βουστάσια ἔχομεν, εἰς τὰ διποῖα νὰ διατρέφωσιν ἐκλεκτοῦ εἴδους ἀγελάδας. Μία καλὴ ἀγελάς εἶναι θεία εὐλογία διὰ μίαν οἰκογένειαν. Εἰς τὴν Μακεδονίαν εἶναι περισσότερον διαδεδομένη ἡ

ἀξία τῆς ἀγελάδος καὶ αἱ χωρικαὶ οἰκογένειαι ἔχουν τούλαχιστον ὀλίγον γάλα καὶ βούτυρον νὰ διαθρέψουν τὰ τέκνα τῶν. Εἰς τὴν Παλαιὰν Ἐλλάδα ὅμως εύρισκόμεθα εἰς πλῆρες σκότος. Τόσον σπάνιον εἶναι τὸ ἀγελαδινὸν γάλα, ὥστε οἱ περισσότεροι χωρικοὶ μετ' ἀηδίας ἀποστρέφουν τὸ πρόσωπον ὅσακις γίνεται λόγος περὶ ἀγελαδινοῦ γάλακτος. Πολλοὶ μάλιστα τὴν αὐτὴν ἀποστροφὴν αἰσθάνονται καὶ διὰ τὸ βόειον κρέας.

Δ. Κ.

ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

(Γ. Μόδη)

Πέντε φίλοι ἀπεφασίσαμεν νὰ ἔορτάσωμεν τὸ Πάσχα εἰς "Αγιον "Ορος.

Ἐξεκινήσαμεν ὅπὸ τὴν Θεσσαλονίκην τὴν ἐσπέραν τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς ἀτμοπλοϊκῶς καὶ τὴν αὔγην ἔξυπνήσαμεν εἰς τὸν λιμένα τῆς Δάφνης. Αὕτη εἶναι τὸ ἐπίνειον τοῦ 'Αγίου "Ορους. Ἐμπρός μας ὁρθώνεται ὁ "Αθως, ἐνα βουνό, τὸ ὅποιον προβάλλει κατ' εύθειαν ὅπὸ τὰ κύματα, δλόρθον, ἀπότομον, ὑπερήφανον, ὃς νὰ θέλῃ νὰ ὑψωθῇ πρὸς τὸν οὐρανόν.

Καταλήγει εἰς μίαν κωνοειδῆ κορυφήν, μὲ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Σωτῆρος εἰς τὴν τελευταίαν ἄκραν της Τίλούσιος μανδύας ὅπὸ καστανέας τὸ σκεπάζει. Εἰς τὰ πλάγια τοῦ βουνοῦ εἶναι διασκορπισμένα «κελλία», «καθίσματα», «καλύβαι», ὅπου πνευματικαὶ οἱ-

κογένειαι ἀπὸ ὄλιγους καλογήρους καλλιεργοῦν ὄλιγα στρέμματα ἐλαιῶν καὶ ἀμπέλων.

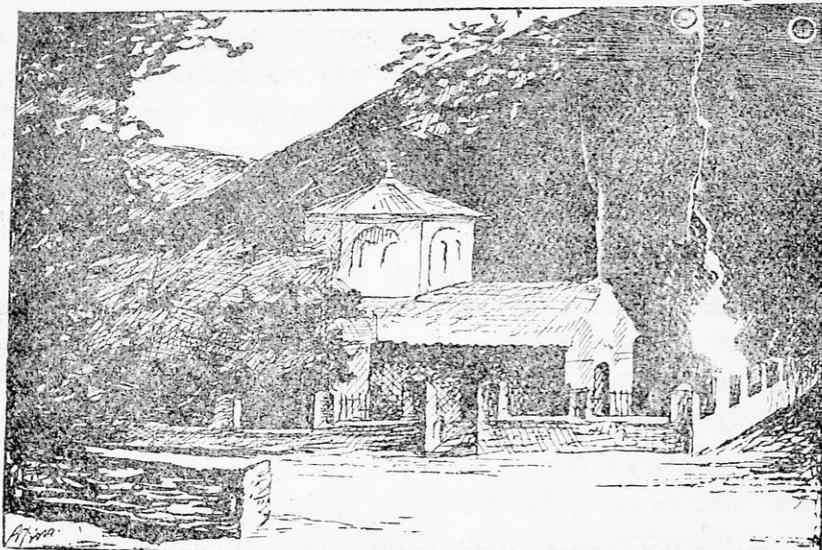
Εἰς τὴν Δάφνην μᾶς ἐπερίμενεν ἀντιπρόσωπος τῆς Ἱερᾶς Ἐπιστασίας μὲ δύο ἡμιόνους καὶ δύο φύλακας·

Ἴππεύσαμεν καὶ ἐτραβήξαμεν διὰ τὰς Καρυάς, διὰς νὰ ὑποβάλωμεν τὰ σέβη μας εἰς τὴν Ἱεράν Σύναξιν καὶ νὰ ἐφοδιασθῶμεν μὲ συστατικὰς ἐπιστολάς. Αἱ Καρυαὶ εἶναι ἡ πρωτεύουσα καὶ τὸ ἐμπορικὸν κέντρον τοῦ Ἀγίου Ὁρους. Μία πολίχνη ἀπὸ τὰς πλέον περιέργους ὅλου τοῦ κόσμου. Ἀπὸ μακρὰν νομίζει τις ὅτι εἶναι μία πόλις, ὅπως ὅλαι αἱ ἄλλαι. Οἰκίαι παλαιαὶ καὶ νέαι, πτωχικὰ καὶ μεγαλοπρεπῆ ἐμπορικὰ καταστήματα, ἔργαστήρια, φούρνοι κ.λ.π. Ἄλλ' ὅταν πλησιάσῃ, ἐννοεῖ ὅτι εύρισκεται εἰς ἓνα κόσμον διαφορετικόν, ἄγνωστον, πρωτοφανῆ. Καλογήρους συναντᾶτε παντοῦ. Ἀμίλητοι, σοβαροί, ἥσυχοι, ώς νὰ ἔχουν ὑποστῆ γενικὴν ἀπονεύρωσιν, σᾶς χαιρετοῦν μὲ τὸ «εὐλογεῖτε».

Εἰς τὰς ὄλιγας διαθεσίμους ἡμέρας μας ἐπεσκέφθημεν τὸν Ζηροπόταμον, τὸν Κωσταμονίτην καὶ τὰς βασιλικὰς Μονὰς Βατοπεδίου, Ἰβήρων καὶ Λαύρας, τὸν Αγιον Παντελεήμονα καὶ τὴν Ρουμανικὴν Σκήτην. Τὸ Βατοπέδιον εἶναι ἡ Εύρωπη τοῦ Ἀγίου Ὁρους. Ἐχει καὶ ἡλεκτρικὴν ἐγκατάστασιν. Οἱ πατέρες του εἶναι οἱ προδευτικώτεροι καὶ πλουσιώτεροι ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους. Τὰ θαυμάσια προπύλαιά του κοι τὸ ὑψος καὶ ἡ ἔκτασις τῶν οἰκοδομῶν του ὑπερβαίνουν καὶ τὰς ρωσικὰς Μονάς. Ομοιάζει μὲ ὄχυρωμένην πόλιν.

Εἰς τὸ Βατοπέδιον ἐμείναμεν τὴν νύκτα τῆς Ἀναστάσεως. Καὶ ἀν καὶ ἐμαρτυρήσαμεν πρέντε ὄλοκλήρους ὥρας ἐν ὀρθοστασίᾳ καὶ προσευχῇ, ἐφύγαμεν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν ἀκούραστοι καὶ περισσότερον χριστιανοί.

Εἰς τὸν Ζηροπόταμον συνέβη τι τὸ περίεργον.

Μᾶς ἐπέδειξαν σουλτανικὸν φιρμάνιον, κατὰ τὸ δποῖον δ σουλτᾶνος ἀνοικοδόμησε τὴν ἡρειπωμένην Μονήν, διότι οἱ "Ἄγιοι Ταξιάρχαι τὸν ἐβοήθησαν εἰς μίαν ἐκστρατείαν του εἰς τὴν Αἴγυπτον.

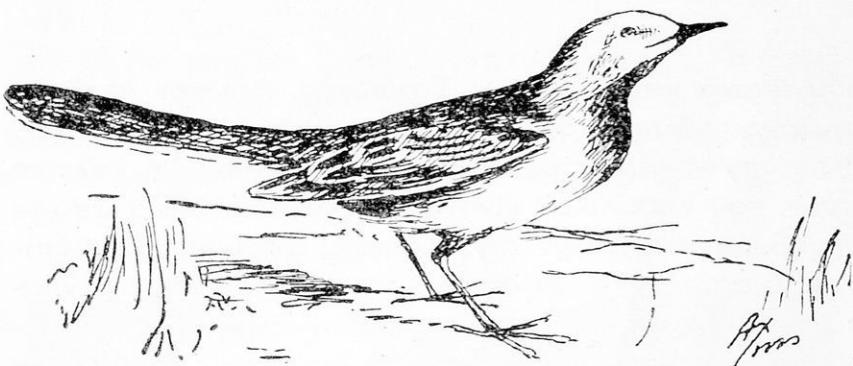
Εἰς τὴν Λαύραν συνεζήσαμεν δλίγας ὥρας μὲ τὸν Νικηφόρον Φωκᾶν καὶ τὸν Τσιμισκῆν. Εἰς τὰς δεήσεις κάθε ἡμέραν μέχρι σήμερον ἐπαναλαμβάνεται ἡ εὔχή: «καὶ ὑπὲρ τῶν αὐτοκρατόρων ἡμῶν Νικηφό-

ρου Φωκᾶ καὶ Ἰωάννου Τσιμισκῆ». Εἰς τὸν νάρθηκα ὑπάρχουν δύο εἰκόνες των, ἡ μία πλησίον τῆς ἄλλης. Εἰς πύργος φέρει τὸ ὅνομα τοῦ Τσιμισκῆ. Ἡ χαλκίνη πύλη τοῦ καθολικοῦ εἶναι λάφυρον τοῦ Φωκᾶ ἀπὸ ἐν Ἀραβικὸν παλάτιον τῆς Κρήτης. Τὰ μανουάλια ἐπίσης. Διασώζονται ἐν στέμμα τοῦ Νικηφόρου, μία χλαμὺς τοῦ Τσιμισκῆ, ἐν χειρόγραφον Εὐαγγέλιον μὲ τεραστίους πτολυτίμους λίθους, τὸ ὅποιον εἰς τὰς ἐκστρατείας του ἔγραφε καὶ ἐδιάβαζεν ὁ ἡρωϊκὸς Φωκᾶς, εἰς σταυρὸς τοῦ Τσιμισκῆ κ.λ.π.

Μὲ ἐν μικρὸν βενζινοκίνητον πλοῖον τῆς Λαύρας περιεπλεύσαμεν τὸ Ἀκρωτήριον τοῦ Ἀθω. Ἀπὸ τὴν ἴδιαν θάλασσαν, τὴν ὅποιαν τόσον ἐφοβήθη ὁ Ζέρξης, ἀντικρύσαμεν τὰς «Καλύβας». Εἶναι εἰς κρημνούς, ὅπου δυσκολώτατα δύναται τις νὰ μεταβῇ εἴτε ἀπὸ τὴν ξηρὰν εἴτε ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Εἰς αὐτὰς ζοῦν οἱ «ἀναχωρηταί», καλόγηροι, χωρισμένοι ἐντελῶς ἀπὸ τὸν ἄλλον κόσμον. Μίαν φορὰν τὴν ἑβδομάδα τοὺς ἐπισκέπτεται ἀπεσταλμένος τῆς Μονῆς των καὶ φέρει εἰς αὐτοὺς ξηρὸν ἄρτον καὶ ὄδωρ.

Ἐφύγομεν ἀπὸ τὸν λιμένα τῆς Δάφνης μὲ τὴν ψυχὴν γεμάτην ἀπὸ ὥραίας ἐντυπώσεις καὶ μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ ἐπανέλθωμεν κάποτε πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν πολυτίμων θησαυρῶν τοῦ Ἀγίου Ὁρούς.

Η ΑΝΟΙΞΙΣ

(X. Παπαμάρκου)

‘Η χιών πρὸ πολλοῦ ἔξελιπεν ἐκ τῶν πεδιάδων· μόνον εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὑψηλῶν ὄρέων φαίνεται ὀλίγη ἀκόμη. Τὰ ὕδατα τῶν ποταμῶν καὶ τῶν ρυακίων κυλίονται ἥδη ἀπαλά· ἀπαστράπτουν ἐκ τοῦ φωτὸς τοῦ ἥλιου καὶ κελαρύζουν ὡραίότατα.

‘Ο βορρᾶς ἔπαισσεν ἀπὸ πολλοῦ νὰ πινέῃ ψυχρός. Τὸ βαρὺ θρόισμα τῶν δένδρων δὲν ἀκούεται πλέον. Ή θάλασσα δὲν εἶναι πλέον ἀγρία. Τὰ ὅρη, οἱ λόφοι, τὰ δάση, αἱ κοιλάδες, αἱ πεδιάδες, οἱ κῆποι, οἱ ἀγροί, ἡ χώρα ὅλη δὲν εἶναι πλέον γυμνή. Αἱ κοιλάδες καὶ οἱ λειμῶνες πρασινίζουν. “Ολος ὁ τόπος λάμπει μὲ τὸν νέον πράσινον καὶ πολύχρωμον στολισμόν.

‘Η νυκτερινὴ σιγή, ἥτις ἐπικρατεῖ εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰς πεδιάδας, δὲν ἐπικρατεῖ πλέον. Αἱ χελιδόνες καὶ τὰ λοιπὰ ἀποδημητικὰ πτηνὰ ἐπανῆλθον πάλιν. Ἀντηχοῦν ἐκ τῶν γλυκυτέρων κελαδημάτων αὐτῶν τὰ ὅρη καὶ αἱ κοιλάδες, οἱ λειμῶνες καὶ αἱ λόχμαι, οἱ κῆποι καὶ οἱ ἀγροί.

‘Η πρωία είναι όραιοτάτη. Αὔρα ὀπαλή καὶ μυροβόλος διασείει ἐλαφρῶς τοὺς κλώνους τῶν ἀνθισμένων δένδρων. ‘Η πρωΐνὴ δρόσος, ἐπικαθημένη ἐπὶ τῆς χλόης καὶ τῶν ἀνθέων λάμπει ὡς ἀδάμας.

Λεπτὴ εύωδία καὶ γλυκεῖα θερμότης ἔρχεται πανταχόθεν. Ἀντηχοῦν παντοῦ ὁ βόμβος τῶν μελισσῶν καὶ τὸ κελάδημα τῶν ὄδικῶν πτηνῶν.

‘Η δύσις είναι μεγαλοπρεπεστάτη. ‘Ο φλογερὸς, δίσκος τοῦ ἥλιου ἀργὰ ἀργὰ κρύπτεται ὅπισθεν τῶν ὄρέων ἢ ἀφανίζεται ὅπισθεν τῆς θαλάσσης.

‘Η ἐσπέρα είναι θαυμασία. ‘Η ἀργυρόχρους σελήνη χύνει τὸ θελκτικὸν φῶς της ἐπὶ τῶν ἀγρῶν, τῶν δασῶν, τῶν ὄδατῶν καὶ τῶν σιωπηλῶν κατοικιῶν τῶν ἀνθρώπων. Οἱ ἀστέρες λάμπουν εἰς τὸ στερέωμα, ρίπτοντες ἐπὶ τῆς γῆς γλυκείας ἀκτῖνας. Τὰ ἄνθη σιωπηλὰ στρέφονται πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ διαχύνουν λαμπρὰς εύωδίας εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν. “Ολος ὁ κόσμος ζωαγονεῖται καὶ δοξάζει τὸν μέγαν Δημιουργὸν κατὰ τὴν ώραιοτάτην αὐτὴν ἐποχὴν τοῦ ἔτους, τὴν ἄνοιξιν.

Τὰ ὅρη, οἱ λόφοι, αἱ πεδιάδες, οἱ ἀγροί, οἱ κῆποι καὶ ὅλη ἡ γῆ λαμβάνουν νέαν ζωὴν διὰ τῆς νέας βλαστήσεως καὶ τῆς νέας ἀνθήσεως. ‘Ο νέος κισσὸς περιελίσσεται περὶ τὰ δένδρα ζωηρὸς καὶ θαλερός. Τὰ κλήματα θάλλουν. Τὰ δένδρα καλύπτονται ὑπὸ ἀνθέων. Οἱ κῆποι είναι πλήρεις τρυφερῶν ρόδων, οἱ ἀγροὶ πλήρεις κρίνων. Ἀκόμη καὶ οἱ τοῖχοι τῶν ἐρειπίων δὲν μένουν γυμνοί. Στολίζονται καὶ αὐτοὶ διὰ χλόης τρυφερᾶς καὶ πολλῶν ἀνθέων.

"Ολα τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ χαίρονται κατὰ τὴν τερπνὴν ταύτην ὕραν τοῦ ἔτους. Εἰς τὴν θάλασσαν, εἰς τοὺς ποταμούς, εἰς τὰς λίμνας ζωηρότατα κινοῦνται οἱ ἵχθυες καὶ περιχαρῆ παίζουν τὰ μικρὰ ψαράκια. Τὰ πτηνὰ φαιδρότατα διασχίζουν τὸν ἀέρα καὶ εὐθυμότατα πετοῦν ἀπὸ θάμνου εἰς θάμνον. Ἄκομη καὶ ὁ γέρων αἰσθάνεται εὔχαριστησιν κατὰ τὴν ὅροιςιν, θερμαινόμενος ὑπὸ τῶν ἀπαλῶν ἀκτίνων τοῦ ἥλιου.

"Ολα κινοῦνται καὶ ὅλα ἐργάζονται κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτήν. Ἡ χήνα κολυμβᾷ. Ἡ μέλισσα συλλέγει ἐκ τῶν ἀνθέων τὸ μέλι. Τὰ πτηνὰ κτίζουν τὰς φωλεάς των καὶ ἀναζητοῦν τροφὴν δι' ἑαυτὰ καὶ τὰ τέκνα των. Οἱ κηπουροὶ καλλιεργοῦν τοὺς κήπους των. Οἱ γεωργοὶ ἐργάζονται εἰς τοὺς ἀμπελῶνας καὶ τοὺς ἀγρούς. Οἱ ναῦται ἔτοιμάζονται διὰ μακρινὰ ταξίδια.

"Ἐκαστον πλάσμα δοξολογεῖ τὸν Πλάτην μὲν τὴν ἴδιαν του γλώσσαν. Ἐκ τῶν κοιλάδων ἀκούονται τὰ βελάσματα τῶν πτοιμνίων. Ὑπὸ τὴν χλόην καὶ τοὺς θάμνους οἱ κάνθαροι βομβοῦν. Εἰς τοὺς ἀέρα οἱ κώνωπες τρίζουν. Μεταξὺ τῶν ἀνθέων αἱ μέλισσαι βομβοῦν. Ἀπὸ τὰς ψυχαρίδες σκορπίζει τὸ γλυκύτατον ἄσμα του. Ἀπὸ τὰς λόχμας καὶ τοὺς κήπους ἀκούεται ἡ γλυκυτάτη φωνὴ τῆς ἀηδόνος. Ἀπὸ δένδρου εἰς δένδρον ἐπαναλαμβάνεται τὸ εὔθυμον ἄσμα τῶν σπίνων. Ὄλα τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ δοξάζουν τὸν Δημιουργόν, ὅστις τόσον ὠραῖα ἐστόλισε τὴν γῆν καὶ τόσον ὡραῖον ἔκαμε τὸν κόσμον.

Διον. Σολωμός

Η ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ

Τοῦ Μαγιοῦ ροδοφαίνεται ἡ μέρα,
ποὺ ὥραιότερη ἡ φύσι ξυπνάει,
ποὺ τὴν κάνουν λαμπρὰ καὶ γελάει
πρασινάδες, ἀχτῖνες, νερά.

”Ανθη κι ἄνθη βαστοῦνε στὸ χέρι
παιδιὰ κι ἄντρες, γυναῖκες καὶ γέροι.
ἀσπροντύματα, γέλια καὶ κρότοι,
ὅλοι οἱ δρόμοι γιομᾶτοι χαρά.
Ναί, χαρῆτε τοῦ χρόνου τὴν νιότη,
ἄντρες, γέροι, γυναῖκες, παιδιά.

Διον. Σολωμὸς

Ο ΠΑΤΡΙΩΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΚΛΗΡΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΝ ΤΟΥ 1821

(Δ. Μπαλάνου)

”Η ἐκκλησία οὐ μόνον κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας προσέφερεν ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας εἰς τὸ ”Εθνος, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821 ἐπρωτοστάτησεν.

”Απειροι εἶναι οἱ κληρικοί, οἱ ὅποιοι ἐσφάγησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Ἀγῶνος. Μόλις διεδίδετο ἡ φήμη περὶ μελετωμένης ἐξεγέρσεως, ἡ μανία τῶν Τούρκων ἐξέσπα κατὰ τῶν Ἱεραρχῶν τῆς ἐκκλησίας.

Πρῶτον θῦμα τῆς Τουρκικῆς μανίας, ἔπεισε κατὰ τὴν 10ην Ἀπριλίου 1821, ἡμέραν τοῦ Πάσχα, ὁ σεπτὸς Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε'. Μετ' αὐτοῦ συνεμαρτύρησαν καὶ οἱ Μητροπολῖται Ἐφέσου Διονύσιος, Νικομηδείας Ἀθανάσιος καὶ Ἀγχιάλου Εὐγένιος. Τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἐμαρτύρησαν ἐν Κωνσταντινουπόλει οἱ Ἐπίσκοποι Ἀδριανουπόλεως, Θεσσαλονίκης, Δέρκων, ὁ ὑπερεκατοντούτης Ἀρχιερεὺς Μυριουπόλεως καὶ ὁ ἀρχιδιάκονος τοῦ Πατριάρχου Νικηφόρος.

Ἐν Ἀδριανουπόλει ἀπηγχονίσθη ὁ πρώην Πατριάρχης Κύριλλος μετὰ πολλῶν Ἱερέων. Ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐθανατώθη ὁ Ἐπίσκοπος Κίτρους Μελέτιος. Ἐν Κρήτῃ ὁ Μητροπολίτης Γεράσιμος μετὰ τεσσάρων Ἐπισκόπων. Ἐν Λευκωσίᾳ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Κυπριανὸς μετὰ 3 Μητροπολιτῶν καὶ 35 ἄλλων κληρικῶν καὶ μοναχῶν.

Ἐμαρτύρησαν πρὸς τούτοις οἱ ἀρχιερεῖς Σωζοπόλεως, Σερρῶν, Ἀρτης, Λαρίσσης, Ἰωαννίνων, Γρεβενῶν καὶ ἄλλοι. Ἐν Λήμνῳ ἀπηγχονίσθησαν εἰς τὸν λιμένα πλεῖστοι κληρικοί. Ἐν τῇ μονῇ τῆς Χίου διῆλθον ἐν στόματι ρομφαίας 200 κληρικοί.

Καὶ βραδύτερον ἐν Κορώνῃ οἱ Τοῦρκοι, διὰ νὰ πανηγυρίσουν τὴν ἄφιξιν τοῦ Καπετάν - πασᾶ, ἐβασάσασισαν καὶ ἀπηγχόνισαν τὸν ἐπίσκοπον καὶ τοὺς Ἱερεῖς τῆς πόλεως. Ἐν Μεθώνῃ ὁ ἐπίσκοπος Γρηγόριος φυλακισθείς, ἀπέθανεν ἐκ τῶν κακουχιῶν.

Εἶναι ἀμέτρητα τὰ μαρτύρια τῶν κληρικῶν κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν. Ἡ ἱστορία ἀναβιβάζει τοὺς μάρτυ-

ρας αύτοὺς εἰς ἔξακισχιλίους. Ἀλλὰ πόσων ἄρα γε τὴν θυσίαν δὲν ἐμάθομεν τοτὲ καὶ πόσων τὸ φρικτὸν μαρτύριον δὲν ἐκάλυψε τὸ χῶμα τοῦ τάφου; Διὰ τοὺς ἀγνώστους αύτοὺς μάρτυρας τί ἄλλο ἀρμόζει περισσότερον ἀπὸ τοὺς στίχους τοῦ Κάλβου;

”Ἄς μὴ βρέξῃ ποτὲ
τὸ σύννεφον, καὶ ὁ ἄνεμος
σκληρὸς ἃς μὴ σκορπίσῃ
τὸ χῶμα τὸ μακάριον
ποὺ σᾶς σκεπάζει.
.....

“Ἡ Ἐκκλησία ὅμως δὲν ἔχει νὰ παρουσιάσῃ μόνον θύματα κατὰ τὸν ἑθνικὸν ἀγῶνα. Ἐχει νὰ παρουσιάσῃ καὶ πλῆθος κληρικῶν, οἱ ὄποιοι μὲ τὰ στρατιωτικὰ σώματα ἔλαβον μέρος εἰς τὴν ἐπανάστασιν.

Οὕτως δὲ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς ἐτέθη ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ἀγῶνος. Ὁ ἐπίσκοπος Κερτέζης Προκόπιος ὑψώσε τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως εἰς τὴν Ἡλείαν. Ὁ Ἀθανάσιος Διάκος, ἀνταλλάξας τὸν Σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος μὲ τὸ ξίφος τοῦ πολεμιστοῦ, ἔλαβε μαρτυρικώτατον θάνατον ἐν Θερμοπύλαις, ὡς ἄλλος Λεωνίδας. Ὁ ἐπίσκοπος Σαλώνων Ἡσαΐος κατεκρεουργήθη ὑπὸ τῶν ἔχθρων κατὰ τὴν μάχην τῆς Ἀλαμάνας. Ὁ ἀρχιμανδρίτης Γρηγόριος Δικαῖος, ὁ ἐπικληθεὶς Παπαφλέσας, ἀπιτόητος εἰς τοὺς κινδύνους, ἐπεσεν ἥρωϊκῶς εἰς τὸ Μανιάκι τῆς Μεσσηνίας.

”Ο Νεόφυτος Καρύστου, δὲ Νεόφυτος Ταλαντίου, δὲ

ἐπίσκοπος Σάμου ἐπολέμησαν εἰς τὴν πρώτην γραμμήν. Ὁ μακάριος ἐπίσκοπος Ρωγῶν Ἰωσὴφ προσέφερεν ἔαυτὸν ὀλοκαύτωμα κατὰ τὴν ἔξοδον τοῦ Μεσολογγίου. Ὁ Βρεσθένης Θεοδώρητος, ἐπὶ κεφαλῆς 800 περίπου πολεμιστῶν, ἐπολέμησεν ἡρωϊκῶς εἰς τὸ Βαλτέτσι.

Ἄλλὰ καὶ εἰς τὴν Διοίκησιν τοῦ Κράτους οἱ κληρικοὶ προσέφεραν μεγάλας ύπηρεσίας. Ὁ Ταλαντίου Νεόφυτος ἐγένετο Πρόεδρος τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ μετέσχε τῶν Ἑθνικῶν Συνελεύσεων. Ὁ Προύστης Ἰωσὴφ ἦτο ὁ πρῶτος Ὑπουργὸς τῶν Θρησκευμάτων καὶ τῆς Δικαιοσύνης.

Τοιουτορόπως καὶ ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν ἐλευθερίᾳ καὶ ἐν δουλείᾳ ὁ κλῆρος ἐστάθη προστάτης καὶ πρόμαχος τοῦ Ἑθνους.

Ο ΣΑΜΟΥΗΛ

Καλόγερε, τί καρτερεῖς κλεισμένος μὲς στὸ Κούγκι; Πέντε νομάτοι σδ̄μειναν κι ἐκεῖνοι λαβωμένοι κι εἶναι χιλιάδες οἱ ἔχθροί, ποὺ σέχουνε ζωσμένο. "Ελα νὰ δώσης τὰ κλειδιά, πέσε νὰ προσκυνήσης κι ἀφέντης ὁ Βελήπτασας δεσπότη θὰ σὲ κάμη».

"Ετσι ψηλὰ ἀπὸ τὸ βουνὸ φωνάζει ὁ Πήλιος Γκούστης. Κλεισμένος μὲς στὴν ἐκκλησιὰ βρίσκεται ὁ Σαμουήλης κι ἀγέρας παίρνει τὴ φωνὴ τοῦ Πήλιου τοῦ προδότη. Χωρὶς ψαλμοὺς καὶ θυμιατά, χωρὶς φωτοχυσία,

γονατισμένοι, σκυθρωποί, μπρός στήν ώραία Πύλη,
πέντε Σουλιώτες στέκονται μὲ τὸ κεφάλι κάτου,
βουβοί, δὲν ἀνασαίσουνε· καὶ βλέπεις κάπου κάπου
δποὺ ἔνα χέρι σκώνεται καὶ κάνει τὸ σταυρό του.
’Ακίνητα στὸ μάρμαρο σέρνονται τὰ σπαθιά τους,
σπαθιά, ποὺ τόσο ἐδούλεψαν γιὰ τὸ γλυκὸ τὸ Σούλι.

Δὲ φαίνετ’ ὁ καλόγερος· μόνος του στ’ ἄγιο Βῆμα
προσεύχετο κι ἐτοίμαζε τὴν μυστικὴν θυσία.
Σφιχτὰ σφιχτὰ στὰ χέρια του ἐβάστα τὸ ποτήρι
καὶ μύρια λόγια ἀπόκρυφα ἔλεγε τοῦ Θεοῦ του.
Τὰ μάτια κατακόκκινα ἀπ’ τὶς πιολλεῖς ἀγρύπνιες
ἐκοίταζαν ἀκίνητα τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα.

Σιγᾶτε, βρόντοι τουφεκιῶν, πάψτε, φωνὲς πολέμου,
κι ὁ Σαμουήλ τὴν ύστερη τὴν Κοινωνιὰν θὰ πάρῃ.
Κι ἐκεῖ ποὺ κοίταζ’ ὁ παπάς τὴν σάρκα τοῦ Θεοῦ του,
ἐκύλισ’ ἀπ’ τὰ μάτια του στοῦ ποτηριοῦ τὰ σπλάγχνα
σὰν τὴν δροσούλα διάφανο, κρυφὰ κρυφὰ ἔνα δάκρυ.

«Θεέ μου καὶ πατέρα μου, θαμμένος ἐδῶ μέσα,
ἐδίψασα. Χωρὶς νερὸν ἡ θεία κοινωνιά σου
θὰ ἔμεν’ ἀτελείωτη... Δέξε, γλυκέ μου Πλάστη,
αὐτὸ τὸ μαῦρο δάκρυ μου, μὴν τὸ καταφρονέστης,
ἀμόλυντο καὶ καθαρό, βγαίν’ ἀπ’ τὰ φυλλοκάρδια.
δέξου το, Πλάστη, δέξου το, ἄλλο νερὸν ἔχω».

”Ητανε ἥλιος κι ἔλαμψε τὸ ἱερὸ τὸ σκεῦος.
Τὸ αἷμα ἐζεστάθηκε, ἄχνισε, ζωντανεύει.
’Αναγαλλιάζει ὁ Σαμουήλ, ποὺ εἶδε τὴν θεία Χάρι

καὶ τρέμοντας ἀγκάλιασε τὸ Θεϊκὸ Ποτήρι
καὶ τόσφιξε στὰ χείλη του κι ἄκουσε ποὺ χτυποῦσε,
σὰ νᾶτανε λαχταριστὴ καρδιά, ζωὴ γιομάτη.

΄Ανοίγ’ ἡ Πύλη τοῦ Ἱεροῦ, σκύφτουν τὰ παλικάρια,
τ’ ἀντρειωμένα μέτωπα τὸ μάρμαρο χτυπᾶνε,
καὶ καρτεροῦν ἀκίνητα τοῦ γέροντα τὰ λόγια.
΄Επρόβαλε ὁ καλόγερος. Τὸ πρόσωπό του φέγγει,
σὰ χιονισμένη κορυφὴ στοῦ φεγγαριοῦ τὴ λάμψι.

Στὰ λαβωμένα χέρια του βαστοῦσ’ ἐνα βαρέλι
πόκλειε μέσα θάνατο, φωτιὰ κι ἀπελπισία.
΄Εκεῖνο μόνο τῷμεινε, ἐκεῖνο μόνο φτάνει.
΄Εμπρὸς στὴν Πύλη τοῦ Ἱεροῦ μονάχος του τὸ στένει
καὶ τρεῖς φορὲς τὸ βλόγησε καὶ τρεῖς φορὲς τὸ φχιέται.

Σὰ νᾶταν ἄγια Τράπεζα, σὰν νᾶταν ἀρτοφόρι,
ἀπίθωσ’ ὁ καλόγερος ἐπάνω τὸ πιοτήρι
καὶ σιωπηλὸς κι ἀτάραχος ἄναψε θειαφοκέρι.
Τὰ γόνατά του ἔχτυπησαν δρμητικὰ τὴν πλάκα,
ἐσήκωσε τὸ χέρι του, τὸ πρόσωπό του ἀνάφτει
κι οἱ πέντε τὸν ἐκοίταζαν βουβοὶ μέσα στὰ μάτια.

Σταλαματιὰ σταλαματιὰ τὰ δάκρυά του πέφτουν
κι ἡ πλάκα ποὺ τὰ δέχεται ραγίζεται καὶ τρίζει.
Παφάπονο τὸν ἔπιασε, ὅχι θανάτου φόβος·
καὶ κλαίοντας ὁ Σαμουὴλ εἰς τὸνα τόυ τὸ χέρι
τὸ Ἱερὸ πιοτήρι του καὶ στ’ ἀλλο τὴ λαβίδα
ἀρχίνησε τὴν Κοινωνιὰ τοῦ Πλάστη νὰ μοιράζῃ.

‘Ο πρῶτος ἐμετάλαβε, μεταλαβαίνει κι ἄλλος,
τὴν ἔδωσε στὴν τρίτον, κι ὁ τέταρτος τὴν παίρνει
καὶ φτάνει ώς τὸν ὑστερό καὶ τοῦ τήνε προσφέρει.

Κι ἔκει ποὺ ἔψαλλ’ ὁ παπᾶς μὲ τὴ γλυκιὰ φωνή του,
«Τοῦ δείπνου σου τοῦ μυστικοῦ
σήμερον Υἱὲ Θεοῦ»...

φωνὲς ἀκούονται, κτυπιές, ἀλαλαγμὸς ἀντάρα.

Πλακώσανε οἱ ἀπιστοί. Καλόγερε, τὶ κάνης; ...

‘Εσήκωσε τὰ μάτια του ὁ Σαμουὴλ στὸν κρότο
καὶ στάζει ἀπ’ τὴ λαβίδα του ἐπάνω στὸ βαρέλι
μιὰ φλογερὴ σταλαματιὰ ἀπ’ τοῦ Θεοῦ τὸ αἷμα...’

‘Αστροπελέκια ἐπέσανε, βροντάει ὁ κόσμος ὅλος,
λάμπει στὰ νέφη ἡ ἐκκλησιά, λάμπει τὸ μαῦρο Κοῦγκι,
Τί φοβερὴ κεροδοσιὰ πόλαβε στὴ θανή του
Τὸ Σούλι τί κακότυχο, καὶ τί καπνὸς λιθάνι...’

‘Αρ. Βαλαωρίτης

ΟΙ ΕΣΧΑΤΟΙ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΠΡΩΤΟΙ

‘Η μάχη μόλις εἶχε τελειώσει. Τὸ σύνταγμά μου ὑπεχώρει καὶ ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται ἥσαν πολὺ¹
λυπημένοι. Εἰς τοὺς λόχους ἔβλεπε κανεὶς πολλοὺς
μὲ προχείρους ἐπιδέσμους· ἄλλος ἔβάδιζε στηριζό-
μενος εἰς τὸ ὅπλον του· ἄλλος εἶχε τὴν κεφαλήν του
δεμένην μὲ ρακωμένον μανδήλιον, ἀπὸ τὸ ὅποιον ἔ-
σταζεν αἷμα· οὕτε φόρματα ἥκούοντο οὕτε δύμιλίαι,
ὅπως ἄλλοτε, ὅταν ἐπεστρέφομεν νικηταί. Τίποτε
ἄλλο, ἀπὸ τὸ μονότονον κτύπημα χιλιάδων ποδιῶν

‘Ο συνταγματάρχης προηγεῖται σκεπτικὸς καὶ δύσθυμος· καὶ ἡμεῖς ἀκολουθοῦμεν δυσθυμότεροι. “Οταν ἐπλησιάσαμεν εἰς τὴν πολεμικήν μας βάσιν, εἴδον ἐκτὸς τῆς γραμμῆς μας, συρόμενον μᾶλλον παρὰ βαδίζοντα, τὸν γνωστὸν διὰ τὴν ἀσχημίαν του στρατιώτην Ἰωάννην Καραφωτιάν. Ὅτοι εἰς παράξενος Ρουμελιώτης· ὁ ἀσχημάνθρωπος αὐτὸς ἔξεχώριζε διὰ τὴν φοβερὰν δύναμίν του καὶ τὴν ἀγαθὴν καρδίαν του, ἥτοι ἵπποκόμος ἐνὸς λοχαγοῦ.

‘Ο Καραφωτιάς ἥτοι πολὺ συλλογισμένος· ὀλιγόλογος πάντοτε, παρετήρει μετὰ προσοχῆς τοὺς λόχους μας ὡς ν’ ἀνεζήτει τινά.

—Κύριε, εἶπεν εἰς ἓνα νεαρὸν ἀξιωματικόν, ποῦ εἶναι ὁ λοχαγός μου;

‘Ο ἀξιωματικὸς δὲν τοῦ ἀπεκρίθη. ‘Ο Καραφωτιάς ἐπλησίασεν ἄλλον ἀξιωματικόν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος δὲν εἶπε λέξιν.

Τότε μὲν ἥρπασε σχεδὸν ἀπὸ τὴν χεῖρα λέγων:

—Δι’ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ποῦ εἶναι ὁ λοχαγός μου; Διατί δὲν φαίνεται;

‘Εγὼ ἔσιώπων, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι. Ἐγνωρίζομεν πόσον ἀφωσιωμένος ἥτοι ὁ Καραφωτιάς εἰς τὸν λοχαγόν του.

—Θεέ μου, εἶπε, μήπως εἶναι πληγωμένος;

‘Η αὐτὴ σιωπή· κανεὶς δὲν ἥθελε νὰ τοῦ φανερώσῃ πρῶτος τὴν θλιβερὰν εἴδησιν.

Τότε ὁ Καραφωτιάς ὠρμησε πρὸς τοὺς στρατιώτας καὶ αὐτοὶ τοῦ διηγήθησαν ὅτι εἴδον· ὁ λοχαγός

του ἔπεσεν ἀπὸ μίαν σφαῖραν καὶ ἔκτοτε κανεὶς δὲν τὸν εἶδε πλέον.

Δυνατὸν νὰ τὸν ἐσήκωσαν οἱ νοσοκόμοι... Δυνατὸν νὰ ἔμεινεν εἰς τὸν τόπον... Κανεὶς δὲν ἐγνώριζε τὴν ἀλήθειαν.

‘Ο Καραφωτιάς τρικλίζων ἀπεμακρύνθη ἀπὸ ἥμᾶς, ἐκάθισεν εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ ἀπολιθωμένως ἀπὸ τὴν θλῖψίν του.

‘Ο Λέων - δ σκύλλος τοῦ Συντάγματος - ἐπῆγε πλησίον του καὶ τοῦ ἔγλειφε τὰς χεῖρας· —ώς καὶ τὰ χείλη του ἀκόμη ἔγλειφε· ἀλλ’ αὐτὸς δὲν ἐννόησε τίποτε ἀπὸ αὐτά.

Δυσηρεστημένος ὁ Λέων, τὸν ἔγαύγισε. Καὶ ὅταν καὶ εἰς αὐτὸν δὲν ἀπεκρίθη ὁ στρατιώτης, τὸ σκυλλὶ ἐζάρωσε τὴν ούράν του καὶ ἤκολούθησε τὸν στρατόν, ὅστις ἔφθανε πλέον εἰς τὰς κατασκηνώσεις του.

Εἰς τὴν σκηνήν μας ἐφωτιζόμεθα μὲν κηρία. Ὅτο μία νῦξ ὑγρὰ καὶ ὁμίχλη πυκνὴ ἐσκέπαζε τὰ πάντα. Ἐξηπλώθημεν σιωπηλοὶ εἰς τὰ κρεββατάκια τῆς ἐκστρατείας. Εἶχε περάσει μία ὥρα, ὅταν τὸ πανίον τῆς σκηνῆς μας ἀνεσηκώθη καὶ ἐφάνη ὁ Καραφωτιάς μὲν τὸ πελώριον ἀνάστημά του. Ὅτο πατριώτης μου καὶ εἶχε θάρρος μαζί μου.

—Τί θέλεις, Γιάννη; τὸν ἡρώτησα.

—Εἰς ὅλα τὰ χειρουργεῖα τὸν ἀνεζήτησα καὶ πουθενὰ δὲν εἶναι.

Ἐννόησα ὅτι μοῦ ὠμίλει διὰ τὸν λοχαγόν του.

—Καὶ τώρα τί θέλεις;

- Τὸ περίστροφόν σας, κύριε ἀξιωματικέ.
- Τὸ περίστροφόν μου;... Καὶ ἀνεκάθισα εἰς τὴν κλί-
νην μου.
- Μάλιστα τὸ περίστροφόν σας.
- Καὶ τί τὸ θέλεις;
- Θὰ ὑπάγω....
- Ποῦ θὰ ὑπάγῃς; Λέγε καθαρά....
- Τὸν ἀξιωματικό μου!... Τὸ λοχαγό μου πρέπει
νὰ εὕρω.
- 'Ανόητε! Κατάλαβε λοιπὸν δτὶ, ἀφοῦ ἔμεινεν ἐκεῖ,
αὐτὸ σημαίνει δτὶ οἱ ἔχθροὶ ἐκυρίευσαν τὸν λόφον.
- Καταλαμβάνω.
- Δὲν ἡμπορεῖς λοιπὸν νὰ ὑπάγῃς ἐκεῖ.
- Σωστά... Ἀλλὰ δῶστέ μου τὸ περίστροφόν σας.
- Μὰ Ἑλληνικὰ σοῦ δミλῶ. Δὲν ἡμπορεῖς νὰ ὑπά-
γῃς ἐκεῖ. Ἐκεῖ εἶναι ἔχθροὶ πλέον.
- Μάλιστα... Δὲν ἡμπορῶ!... Ἀλλὰ θὰ ὑπάγω!...
- Αφοῦ οἱ ἄλλοι τὸν ἀφησαν... Τί νὰ γίνη!...
- Καὶ ἀφοῦ διὰ πρώτην φορὰν ὁ Καραφωτιάς εἶπε
τόσα πολλά, εἶδε τὸ περίστροφόν μου κρεμασμένον
ἄνωθεν τῆς κλίνης μου, ἐρρίφθη μὲ δρμὴν καὶ τὸ ἥρ-
πασε.
- Ἐχετε γειά! ἐφώναξε.
- Καὶ πρὶν νὰ καταλάβω καλὰ - καλὰ τί ἔγινε, ὁ Κα-
ραφωτιάς ἔχάθη. "Οταν ἐπετάχθην ἐκτὸς τῆς σκηνῆς,
ῆτο πλέον πολὺ μακράν. Ἡ δμίχλη τὸν ἐκρυψε. Καὶ
μόνον ἡκούοντο τὰ βαρέα βήματά του εἰς τὸ σκότος
τῆς νυκτός.
- ‘Ο Καραφωτιάς ἐπέρασεν ἀπὸ τὰς προφυλακάς·

οἱ σκοποὶ τὸν ἐγνώριζον καλὰ καὶ δὲν ἦπτόρησαν διόλου ὅταν εἶπε τὸ σχέδιόν του.

—Περίεργος εἶσαι! τοῦ εἶπεν εἰς σκοπός· καὶ πῶς θὰ τὸν ξεχωρίσῃς μέσα εἰς αὐτὸ τὸ σκότος; Ἐκεῖ εἶναι πολλοὶ ἔξηπλωμένοι.

—Καὶ τὰ σπίρτα διατί τὰ ἔχομεν; Ἐχω ἄφθονα μάζι μου, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος.

Καὶ ἐτράβηξεν ἐμπρός.

Οἱ στρατιῶται τοῦ εἶχον διηγηθῆ ποῦ ἔγινεν ἡ μάχη, ποῦ ἐπληγώθη ὁ λοχαγός του, ποῦ ἔπεσε καὶ ποῦ κοίτεται ἵσως ἀκόμη, ἀν οἱ ἔχθροὶ δὲν τὸν ἀπετελεί-
ωσαν...

Ἐπὶ τρεῖς ὥρας περιεπλανᾶτο ὁ Καραφωτιάς. Συ-
χνάκις ἔχανε τὸν δρόμο του, ἐπροχώρει ἀργά, ἤκρο-
ᾶτο προσεκτικὰ μήπως ἀκούσῃ στεναγμοὺς πληγω-
μένων ἢ ὅμιλίας ἀπὸ τὸ ἔχθρικὸν στρατόπεδον. Τίποτε
ὅμως δὲν ἤκούετο. Ἀναβαίνων ὅμως μίαν βουνοπλα-
γιάν, διέκρινεν εἰς τὴν κορυφὴν τρεμοσβύνοντα μερικὰ
φῶτα.

—Κατασκηνώσεις ἔχθρικαί!... ἐσκέφθη ὁ Καραφω-
τιάς καὶ ἐσταμάτησεν. Ἐκρυψε τὰ σπίρτα εἰς τὸν κόλ-
ποντου διὰ νὰ μὴ βραχοῦν, ἔπεισε πρηηής καὶ ἐσύρ-
θη πρὸς τὰ ἐμπρός. Οσον ἐπροχώρει, τόσον αἱ δυσκο-
λίαι ηὔξανον. Ἡ λασπωμένη γῆ τὸν ἡμπόδιζε καὶ δὲν
τὸν ἄφηνε νὰ προχωρήσῃ. Τέλος δὲν ἤμπόρεσε νὰ κρα-
τηθῇ καὶ ἐκυλίσθη πρὸς τὰ ὅπισω.

“Ηκουσαν τὸν θόρυβον οἱ σκοποί. Εἴς μάλιστα ἐπυ-

ροβόλησεν εἰς τὴν τύχην καὶ ὁ Γιάννης ἤκουσε τὴν σφαῖραν νὰ πίπτῃ εἰς τὴν λάσπην.

‘Ο Γιάννης ἤναπτε μὲ προφύλαξιν σπίρτα καὶ ἐξήταζε μὲ προσοχὴν τὰ γαλόνια τῶν ἔξηπλωμένων νεκρῶν. ‘Εκατοντάδες νεκρῶν ἕκειντο ἐνώπιόν του. ‘Ο ἄφοβος στρατιώτης ἐσύρετο ἀναμεταξύ των, χωρὶς νὰ ξεκουράζεται οὔτε στιγμήν, ἀναζητῶν τὸν λοχαγόν του. Δὲν ἔχανε τὴν ἐλπίδα του· καὶ αὐτὴ τοῦ ἔδιδε θάρρος καὶ δύναμιν.

“Υστερα ἀπὸ τρίωρον ἔρευναν εύρεθη ἐνώπιον ἐνὸς ἑτοιμοθανάτου ἀξιωματικοῦ. Ἡτο ὁ λοχαγός του μὲ σπασμένον τὸν ἔνα πόδα καὶ μίαν σφαῖραν εἰς τὴν πλάτην.

* * *

Τὴν αὔγην οἱ σκοποί μας εἶδον μέσα εἰς τὴν ὁμίχλην ἔνα ἄγνωστον νὰ πλησιάζῃ. Εἴς ἐξ αὐτῶν ἥτοι μάζετο νὰ πυροβολήσῃ, ὅταν ἤκουσθη μία ἀδύνατος, κουρασμένη καὶ βραχνὴ φωνή:

— Μὴ πυροβολήσῃς!... Ἰδικός σας!.. Φέρω τὸ λοχαγό!...

“Ολην τὴν ἔκτασιν, τὴν δόποιαν κατεῖχον οἱ ἔχθροι, τὴν ἐπέρασεν δὲ γενναῖος καὶ μεγαλόψυχος στρατιώτης φορτωμένος τὸν λοχαγόν του. Ἐπροχώρει ἔξηπλωμένος πρηνῆς καὶ ἔχων τὸν λοχαγὸν δεμένον εἰς τὴν ράχιν του μὲ τὴν ζώνην του. Καὶ μόνον ὅταν ἀπεμακρύνθη τόσον, ὥστε νὰ μὴ τὸν φθάνῃ σφαῖρα, ἐσηκώθη ὅρθιος.

“Ολος ὁ στρατὸς ἔμαθε μὲ θαυμασμὸν τὸ κατόρθωμα αὐτὸ τοῦ Γιάννη. Καὶ αὐτὸς εἰς τὸ χειρουργεῖον

δὲν ἔξεκολοῦσεν ἀπὸ τὴν κλίνην τοῦ λοχαγοῦ του.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας συνεκεντρώθη ὅλον τὸ σύνταγμα εἰς τὴν κατασκήνωσιν. "Οταν παρετάχθησαν ὅλοι οἱ στρατιῶται, ὁ Συνταγματάρχης διέταξε νὰ παρουσιασθῇ ὁ στρατιώτης Γιάννης Καραφωτιάς. Ἐκεῖνος ἐβγῆκεν ἀπὸ τὴν γραμμὴν σκεπτικὸς καὶ βαρύς, διπως πάντοτε.

—Σὲ συγχαίρω, παληκάρι μου! τοῦ εἶπεν ὁ Συνταγματάρχης. 'Απέδειξες ὅτι κάτω ἀπὸ τὴν στολὴν ὁ καθεὶς ἡμπορεῖ νὰ κρύβῃ μίαν πιστὴν καὶ ἀφωσιωμένην καρδίαν. 'Η πρᾶξις σου εἶναι μεγάλη ἀπέναντι τῆς πατρίδος καὶ ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ. Εἰς πολλοὺς ὅποις ἡμᾶς εἶναι εὔκολον νὰ ριφθοῦν ἐπάνω εἰς ἐχθρικὸν δχύρωμα. 'Άλλ' εἶναι πολὺ δυσκολώτερον καὶ χρειάζεται πολὺ περισσότερον θάρρος δι' σύτο, τὸ ὅποιον σὺ ἔκαμες.

"Επειτα ἐκρέμασεν εἰς τὸ στῆθος του τὸ στρατιωτικὸν παράσημον, τὸν ἐφίλησε καὶ ἐφώναξε:

'Ο 'Αεροπόρος ΣΤ' Δημ. Δ. Ι. Κοντογιάννη. Έκδ. Δ'. Αντ. 10.000

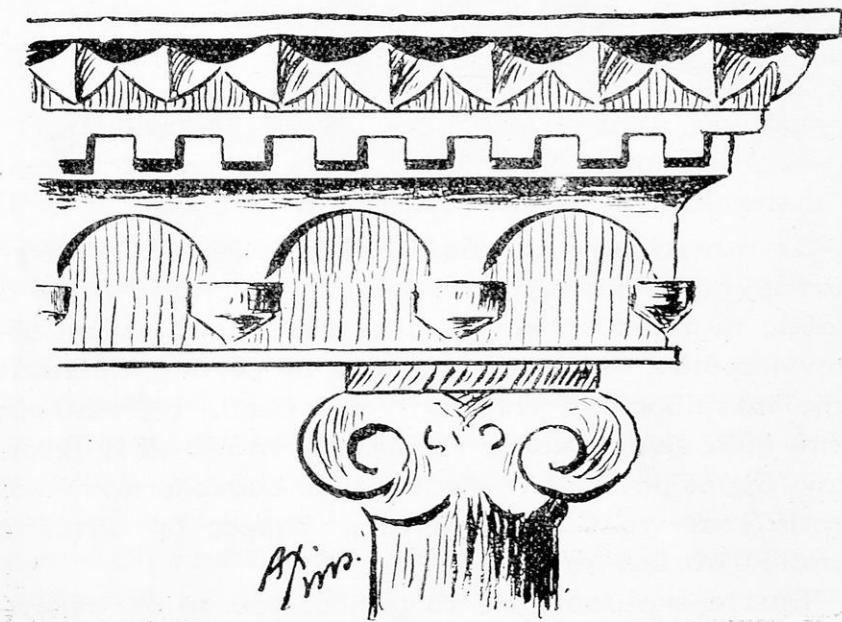
—Ζήτω ό στρατιώτης Γιάννης Καραφωτιάς!..

—Ζήτω!... ἐφώνασξαν οἱ στρατιῶται.

Καὶ μὲ τὸν ἀστράπτοντα σταυρὸν εἰς τὸ στῆθος,
πνίγων τὰ ἄφθονα δάκρυά του, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν
γραμμήν του ό ἀγαθός Ρουμελιώτης. Καὶ ἀντήχουν
εἰς τὰ πέριξ αἱ φωναὶ τῶν στρατιωτῶν:

—Ζήτω ό σύντροφός μας Γιάννης Καραφωτιάς!...

Δ. Κοντογιάννης

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Κατὰ τὸ 1826 ὁ Γεννάδιος, εύρισκόμενος εἰς Ναύπλιον, εἶδεν ἐκεῖ συγκεντρωμένους, πειναλέους καὶ δυστυχεῖς τοὺς ἥρωας τοῦ Μεσολογγίου· ἔζήτουν παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ώς μόνην ἀμοιβὴν τῆς θυσίας των, ξηρὸν ἄρτον διὰ νὰ τραφῶσι καὶ πυρίτιδα διὰ νὰ πολεμήσωσιν. 'Αλλ' ἡ Κυβέρνησις ἐστερεῖτο τῶν πάντων.

Περίλυπτος καὶ περίτρομος συνέρρεεν ὁ λαὸς εἰς τὴν πλατείαν τῆς πόλεως. 'Αλλ' οὐδεὶς ἐτόλμα καὶ οὐδεὶς ἥξευρε τί νὰ προτείνῃ.

Τότε ὁ Γεννάδιος, ἀναπηδήσας εἰς τὴν ρίζαν τῆς ἐν τῷ κέντρῳ τῆς πλατείας πλατάνου καὶ ρίψας φλογερὸν βλέμμα ἐπὶ τοῦ πλήθους, ἀνέκραξε μεγαλοφώνως:

--«Ἡ πατρὶς καταστρέφεται, ὁ πόλεμος χάνεται, ἡ ἐλευθερία ἀποθνήσκει. Ἀπαιτεῖται βοήθεια ταχεῖα. Πρέπει οἱ ἀνδρεῖοι αὐτοί, οἱ ὄπτοιοι μᾶς περιστοιχίζουν, νὰ σπεύσωσιν ἐκεῖ, ὅπου νέος κίνδυνος τοὺς καλεῖ. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτοῦνται χρήματα καὶ χρήματα δὲν ἔχομεν. 'Αλλ' ἀν θέλωμεν νὰ ἔχωμεν πατρίδα, ἀν εἴμεθα ἀξιοί νὰ ζῶμεν ἐλεύθεροι, εύρισκομεν χρήματα. "Ἄς δώσῃ ἔκαστος ὅ, τι ἔχει καὶ δύναται. "Ἄς μὲ μιμηθῇ ὅστις θέλει!»

Καὶ ἐνῷ τὸ πλῆθος ἔχειροκρότει, ἐκένωσε κατὰ γῆς τὸ πτωχὸν διδασκαλικόν του βαλάντιον. Τὰ ὀλίγα χρυσᾶ νομίσματα ἥσαν ἡ μόνη περιουσία του, ἥσαν αἱ οἰκονομίαι του ἐκ πολυετῶν κόπων. Καὶ ὁ κρότος τῶν νομισμάτων αὐτῶν ἀντήχησεν ώς μελωδία

εἰς τὸν οὐρανόν. Ὁ κρότος αὐτὸς συνεκίνησε μέχρι δακρύων ὅλους τοὺς ἐκεῖ παρισταμένους.

—«'Αλλ' ὄχι!» ἐπανέλαβεν ὁ Γεννάδιος. «Ἡ συνεισφορὰ αὗτη δὲν ἀξίζει τίποτε! Χρήματα ἄλλα δὲν ἔχω οὕτε ὀβολόν! »Ἐχω ὅμως τὸν ἑαυτόν μου καὶ τὸν πωλῶ. Τίς θέλει διδάσκαλον διὰ τὰ τέκνα του ἐπὶ τέσσαρα ἔτη; "Ἄς καταβάλῃ τοὺς μισθούς μου».

Οἱ λόγοι οὗτοι ηὔξησαν τὴν συγκίνησιν τοῦ λαοῦ· ὅλοι ἔκλαιον. "Ολοι προσέφερον, ἄλλος χρήματα, ἄλλος κόσμημα, ἄλλος ὅπλον. Εἰς ὀλίγον διάστημα συνελέγησαν ἀρκετὰ χρήματα διὰ τὰς σπουδαιοτάτας ἀνάγκας. Ἀπεφασίσθη δὲ νὰ συνέλθωσι καὶ αὔριον εἰς τὰς ἐκκλησίας, διὰ νὰ προσφέρωσι καὶ αἱ κυρίαι ὅ, τι ἡδύναντο.

Ἄπὸ βαθυτάτης πρωΐας ὁ Γεννάδιος περιέμενεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἅγιου Γεωργίου· ἥ λειτουργία ὅμως ἐτελείωσε καὶ αἱ κυρίαι δὲν ἐφάνησαν, πλὴν ἐλαχίστων. Πλήρης ὄργης ὁ Γεννάδιος ἔστρεψε τὸ βλέμμα του πρὸ τοὺς παρισταμένους μαθητὰς τῶν δημοτικῶν σχολείων καὶ εἶπε μὲ φωνὴν συνταράξασαν τοὺς θόλους τῆς ἐκκλησίας:

—«Δυστυχισμένα παιδιά, σᾶς ἐγκατέλειψαν αἱ μητέρες σας! Ζέρουν, ὅτι ὁ ἔχθρὸς σφάζει καὶ αἰχμαλωτίζει· ὅτι αὔριον θὰ ἔχῃ νὰ σύρῃ καὶ σᾶς εἰς αἰχμαλωσίαν, ἀλλὰ ἀδιαφοροῦν, λυπούμεναι ὀλίγον χρυσίον. »Άλλος προστάτης δὲν σᾶς μένει ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τὸν Θεόν. Γονατίσατε νὰ τὸν παρακαλέσητε διὰ τὴν σωτηρίαν σας».

Τὰ παιδιὰ ἐγονάτισαν ὅλα,

Ἄπικαλύψας τότε τὴν κεφαλήν του ὁ Γεννάδιος
καὶ ὑψώσας τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανόν, εἶπε :

— “Ψιστε Θεέ ! Σὺ ὁ προστάτης τῶν ἀθώων καὶ τῶν
ὅρφανῶν· μὴ ἐγκαταλείψης τὰ παιδία ταῦτα. Σῶ-
σον αὐτὰ ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς αἰχμαλωσίας. Αἱ μητέρες
των τὰ ἐγκατέλειψαν. Ἐπίβλεψον ἐπ’ αὐτὰ καὶ ἐπί-
βλεψον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Χάρισον εἰς αὐτὰ τὸν ἥλιον
τῆς ἐλευθερίας. Βοήθησον τὰ παιδία ταῦτα νὰ γίνω-
σιν ἐλεύθεροι πολῖται καὶ καλοὶ Χριστιανοί. ”Αν ὅμως
εῖναι πεπρωμένον νὰ βλάψωσι τὴν πατρίδα των, πα-
ράδοσε καὶ αὐτὰ καὶ ἐμὲ εἰς τὴν μάχαιραν τοῦ ἔχθροῦ.
πρὶν ἴδω ἐκ νέου τῆς Ἑλλάδος τὴν ταπείνωσιν !»

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐρρίφθη ἔξω τῆς ἐκκλησίας ἀφή-
σας τὸν λαὸν κατάπληκτον καὶ χύνοντα ἄφθονα δά-
κρυα. Αἱ συνεισφοραὶ ἐπανελήφθησαν ἀμέσως ἀφθο-
νώτεραι. Αἱ κυρίαι ἔστελλον μετὰ πάσης προθυμίας
ὅχι μόνον χρήματα, ἀλλὰ καὶ κοσμήματα καὶ αὐτοὺς
τοὺς νυμφικοὺς δακτυλίους των.

Μὲ τοὺς ἐράνους αὐτοὺς ἔξωπλίσθη στρατὸς ὑπὸ^{τὸν}
τὸν ἔνδοξον Καραϊσκάκην, ὅστις ἔδωκε νέαν ζωὴν εἰς
τὴν Ἐπανάστασιν. Ἡτο ὅμως μεγάλη ἀνάγκη ἵππι-
κοῦ. Καὶ ἵππικὸν δὲν ὑπῆρχεν. Άλλὰ καὶ πάλιν ὁ Γεν-
νάδιος ἐπενέβη.

Διὰ κηρύκων ἐκάλεσε τὸν λαὸν τοῦ Ναυπλίου ὑπὸ^{τὴν}
ἱστορικὴν πλάτανον. Ἀνυπόμονος νὰ ἀκούσῃ
τὸν ἀγαπητόν του ρήτορα, συνεκεντρώθη ὅλος ὁ λα-
ὸς ἐκεῖ. Ὁ Γεννάδιος, ἀφοῦ παρέστησε τὴν ἀνάγκην

τοῦ ἵππικοῦ, προσέθεσεν: «'Αλλὰ ποῦ θέλομεν εὗρει τοὺς ἵππους; 'Εδῶ βλέπω πολλοὺς προύχοντας καὶ δόπλαρχηγούς τρέφοντας ἀνὰ δύο καὶ τρεῖς ἵππους χάριν διασκεδάσεως. "Οστις ἔχει ἵππον μόνον δι' ἐπίδειξιν καὶ δὲν τὸν προσφέρει εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς πατρίδος εἶναι ἀνάξιος νὰ λέγεται προύχων ἢ δόπλαρχηγός. Διὰ τῶν ἵππων αὐτῶν δυνάμεθα νὰ μορφώσωμεν ἵππικόν· τοὺς λαμβάνομεν;»

—Τοὺς λαμβάνομεν, ἀπεκρίθη ὁ λαός.

—Καὶ ἀν δὲν μᾶς τοὺς δώσουν, τοὺς λαμβάνομεν διὰ τῆς βίας;

—Τοὺς λαμβάνομεν διὰ τῆς βίας, ἀπεκρίθη ὁ λαός.

—'Εμπρὸς λοιπόν! διέταξεν ὁ Γεννάδιος. 'Αλλὰ πρὶν προφθάσῃ νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἀπειλήν του, τριακόσιις πεντήκοντα ἵπποι εἶχον κομισθῆ ἐις τὴν πλατεῖαν.

Τότε καλέσας ὁ Γεννάδιος τὸν Χατζῆ - Μιχάλην, τῷ εἶπεν:

—Σὺ εἶσαι ἄξιος νὰ διευθύνῃς τὸ ἵππικόν. Λάβε τοὺς ἵππους τούτους, δργάνωσε τὸ ἵππικὸν καὶ ἀναχώρησον τάχιστα.

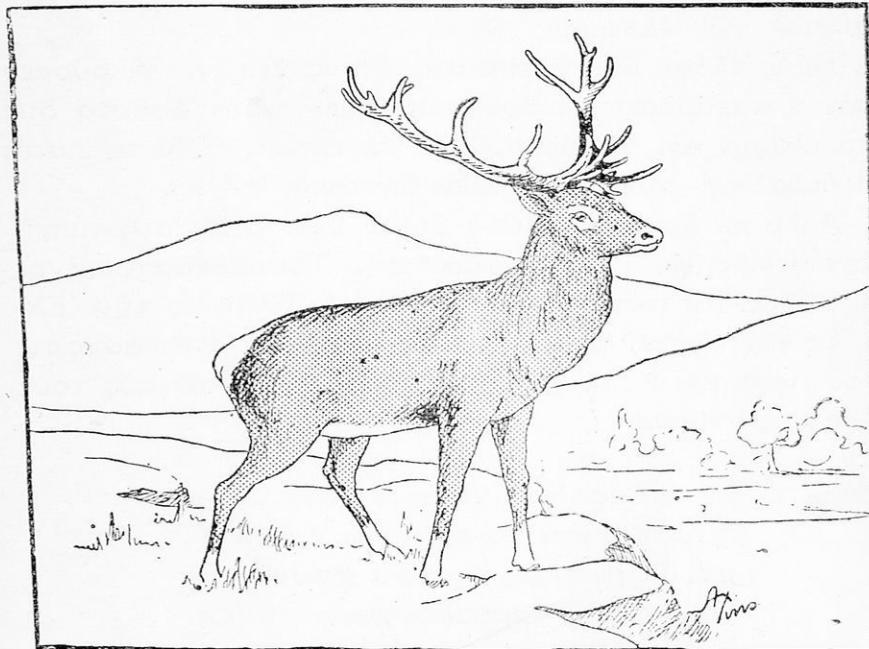
‘Ο ἔχθρὸς ἐνικήθη καὶ ἡ πατρὶς ἐσώθη.

ΤΟ ΕΛΑΦΙ

(Στεφ. Γρανίτσα)

“Οπου ἐπάτησεν ὁ ἄνθρωπος, ἔφυγε τὸ ἐλάφι. “Οσον πυκνότερον κατοικεῖται ὁ τόπος, τόσον περισσότερον ἀραιώνονται τὰ δάση καὶ τόσον περισσότερον ἔξαφανίζονται τὰ ἐλάφια.

Ἡ Εύρυτανία εἶναι ἀσφαλῶς ἡ πικνοτέρα δασικὴ περιοχὴ τῆς Ἑλλάδος. Μ' ὅλα ταῦτα οὔτε ἐν ἔλαφι δὲν βλέπομεν, ὅχι ἡμεῖς οἱ κυνηγοί, ἀλλ' οὔτε οἱ δασόβιοι ποιμένες τῆς Εύρυτανίας.

Ἐχομεν ὅμως πλῆθος ὀνομασιῶν (ἐλαφοπήδημα, ἐλαφοδιάσελο), ἐκ τῶν ὅποιων ἀποδεικνύεται ὅτι, πρὸ ἐβδομήκοντα ἔτῶν τὰ δάση μας ἦσαν λιβάδια ἐλαφιῶν. Αὐτὸς ἀποδεικνύεται καὶ ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν ἐλαφοκεράτων, τὰ ὅποια ἔχει κάθε οἰκογένεια τοῦ τόπου μας.

Τὸ ἐλαφοκέρατον θεωρεῖται ὡς τὸ καλύτερον ἀποδιωκτικὸν τῶν φειδιῶν. "Αμα σπίτι ἡ στάνη ἀντι-

ληφθῆ φείδια εἰς τὴν περιοχήν της, καίει ὀλίγον ἐλαφοκέρατον καὶ ἔκεινα ἔξαφανίζονται. Αὐτὸς τὸ ἔξηγοῦν ἀπὸ τὸ ὅτι τὰ ἐλάφια μάχονται πολὺ τὰ φείδια. Ἀλλὰ ποῖος ἡμπορεῖ νὰ τὸ βεβαιώσῃ αὐτὸς ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς κατοικοῦντας τὴν χώραν, ἢ ὅποια ἄλλοτε ἦτο τὸ βασίλειον τῶν ἐλαφιῶν;

‘Ημεῖς ἐλάφι δὲν βλέπομεν, ὅπως εἶπον. Ἀκούομεν μόνον παραδόσεις, μύθους καὶ τραγούδια ἀφθονα διὰ τὰ ἐλάφια καὶ τὰ ἀρκούδια, τὰ ὅποια ἄλλοτε ἤσαν ἀφθονα καὶ τώρα ἔξηφανίσθησαν.

‘Αλλὰ τὸ θρυλικὸν αὐτὸς ζῶον ἔχει μίαν συγκινητικὴν σελίδα εἰς τὴν ιστορίαν τῆς Τουρκοκρατουμένης ‘Ελλάδος. Μὲ αὐτὸς ἐσυμβόλισαν οἱ “Ελληνες τὴν ‘Ελλάδα καὶ τὰ παθήματά της. ‘Η πνιγεῖσα ἐπανάστασις τοῦ Λάμπρου Κατσώνη ἐτραγουδήθη μὲ αὐτοὺς τοὺς ὠραίους στίχους:

Μὲ γέλασε μιὰ χαραυγὴ
τ’ ἀστρὶ καὶ τὸ φεγγάρι
καὶ βγῆκα νύχτα στὰ βουνὰ
νύχτα στὰ κορφοβούνια
κι ἀκούω τὰ πεῦκα καὶ βογγοῦν
καὶ τὶς ὁξεῖς νὰ τρίζουν
κι ἀκούω τὰ λάφια καὶ βοσκοῦν
κι ὄλα τὰ λαφομούσκια.
Καὶ μιὰ λαφίνα ταπεινὴ
δὲν πάει μαζὶ μὲ τ’ ἄλλα,
ὅλο τ’ ἀπόσκια περπατεῖ
καὶ τὰ ζερβά γυρίζει.

κι ὅπ' εὔρη γάργαρο νερὸ
θολώνει καὶ τὸ πίνει.

‘Ο “Ηλιος τὴν ἀπάντησε,
στέκει καὶ τῇ ρωτάει:

—Τί ἔχεις λαφίνα ταπεινὴ
καὶ τὰ ζερβά γυρίζεις
κι ὅπ' εὔρης γάργαρο νερὸ
θολώνεις καὶ τὸ πίνεις;

—“Ηλιε μου, σὰ μὲ ρώτησες
νὰ σοῦ τὸ μαρτυρήσω.

Δώδεκα χρόνους ἔκαμα
στέρφη χωρὶς μοσχάρι,
κι ἀπὸ τοὺς δώδεκα κι ἐμπρὸς
ἀπόχτησα μοσχάρι.

Κι ὁ κυνηγὸς τ' ἀπάντησε
ρίχνει καὶ τὸ σκοτώνει.

‘Ανάθεμά σε, κυνηγὲ
καὶ σὺ καὶ τὸ καλό σου,
ποὺ μ' ἔκανες κι ὁρφάνεψα
κι ἀπὸ παιδιὰ κι ὅτε' ἄντρα.

Ο ΟΛΥΜΠΟΣ

(X. Παπαμάρκου)

Οἱ δώδεκα θεοὶ τῶν ἀρχαίων ‘Ελλήνων δὲν ἔστη-
σαν τοὺς θρόνους των εἰς τὸν “Ολυμπὸν ἄνευ ἀντι-
στάσεως. Εἶχον δεινοὺς ἔχθρούς, τὸν Κρόνον, τὸν πα-
τέρα τοῦ Διός, καὶ τοὺς φοβερούς Τιτᾶνας. Ἔτη δλό-
κληρα ἐκράτησεν ὁ μεταξύ των πόλεμος. Οἱ Τιτᾶνες

κατέλαβον τὴν πανύψηλον "Οθρυν, καὶ οἱ σύντροφοι τοῦ Διὸς τὸν μέγαν "Ολυμπὸν.

"Ημέραν καὶ νύκτα μετὰ μανίας ἐμάχοντο ἀνευ ἀποτελέσματος. Καὶ τὰ δύο μέρη ἦσαν πολὺ ἴσχυρά.

"Ο "Ολυμπὸς ἐσείετο ἐκ τῶν κεραυνῶν τοῦ Διὸς καὶ ἡ "Οθρυς ἀνεταράσσετο ἐκ τῶν παμμεγίστων βράχων, τοὺς δποίους ἔρριπτον οἱ δεινοὶ πολεμισταί. Τὸ πᾶν ἐκπέμπει φλόγας. Τὰ δάση πυρπολοῦνται καὶ τὰ ὕδατα τῶν ποταμῶν καὶ τῆς θαλάσσης βράζουν.

Μετὰ μακροὺς ἀγῶνας οἱ σύντροφοι τοῦ Διὸς ἀπομένουν νικηταί. Συνέρχονται εἰς συμβούλιον καὶ ἀνακηρύσσονται ὑπέρτατον ἀρχηγὸν ὅλων τῶν θεῶν τὸν Δία.

"Εκλεγεὶς κυρίαρχος τοῦ κόσμου ὁ Ζεύς, κατέστησε τῆς μὲν θαλάσσης κυρίαρχον τὸν ἀδελφόν του Ποσειδῶνα, τοῦ δὲ ὑποχθονίου κόσμου τὸν ἔτερον ἀδελφόν του Πλούτωνα. Αὐτὸς δὲ ἐκράτησε τὸν Οὐρανόν, ἀφήσας τὴν Γῆν κοινὴν εἰς πάντας τοὺς θεούς.

"Ο "Ολυμπὸς, ὃπου ἔστησε τὸν θρόνον του ὁ Ζεύς, εἶναι τὸ ὑψηλότερον τῶν ἑλληνικῶν ὄρέων. Μίαν ὀλόκληρον ἡμέραν ἔκαμεν ὁ "Ηφαίστος, ὅταν ἔρριφθη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, νὰ φθάσῃ εἰς τὴν Γῆν. "Ο "Ολυμπὸς εύρισκεται εἰς τὸ μέσον Οὐρανοῦ καὶ Γῆς. "Εχει πολλὰς κορυφὰς καὶ πολλὰς καὶ μεγάλας 'κοιλάδας καὶ φάραγγας."Εδῶ συναθροίζονται τὰ νέφη, τὰ ἐκπέμποντα τὰς βροντάς, τὰς ἀστραπὰς καὶ τοὺς κεραυνοὺς καὶ ἀπ' ἐδῶ διασκορπίζονται εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Μεγαλοπρεπὴς ἡρεμία βασιλεύει ἐδῶ. Ποῦ λοι-

πὸν θὰ ἥδύνατο ὁ Ζεὺς νὰ ἐγκαταστήσῃ τὴν οἰκογένειάν του;

Εἰς τὴν ὑψηλοτάτην κορυφὴν τοῦ Ὀλύμπου ἐκτίσθησαν τὰ ἀνάκτορα τῶν θεῶν καὶ ἐπὶ κεφαλῆς πάντων τὰ ἀνάκτορα τοῦ Διός. Τὰ ἀνάκτορα τῶν θεῶν εἶναι μεγάλα καὶ ὡραῖα, μέγιστον ὅμως καὶ ὡραιότατον πάντων τὸ ἀνάκτορον τοῦ Διός.

Ἐνταῦθα συνέρχονται πάντες οἱ θεοί, ὅταν πρόκηται νὰ συσκεφθοῦν διὰ τὴν διοίκησιν τοῦ κόσμου ἢ θέλουν νὰ συμφάγουν καὶ νὰ διασκεδάσουν. Ὁ Ζεὺς κάθηται ἐπὶ ὡραιοτάτου χρυσοῦ θρόνου κρατῶν σκῆπτρον, ἐφ' οὗ κάθηται ὁ ἀετός, ὁ βασιλεὺς τῶν πτηνῶν. Δεξιὰ αὐτοῦ κάθηται ἡ σύζυγός του Ἡρα καὶ ἀριστερὰ ἡ Ἀθηνᾶ, τὸ προσφιλέστατον τῶν τέκνων του. Ἐπειτα κατὰ σειρὰν κάθηνται οἱ λοιποὶ θεοί. Ἡ Ἡβη κερνᾷ ἐντὸς χρυσοῦ ποτηρίου νέκταρ· ὁ Ἀπόλλων παίζει τὴν λύραν καὶ αἱ Μοῦσαι ᾄδουν.

Διασκευὴ Δ. Κ.

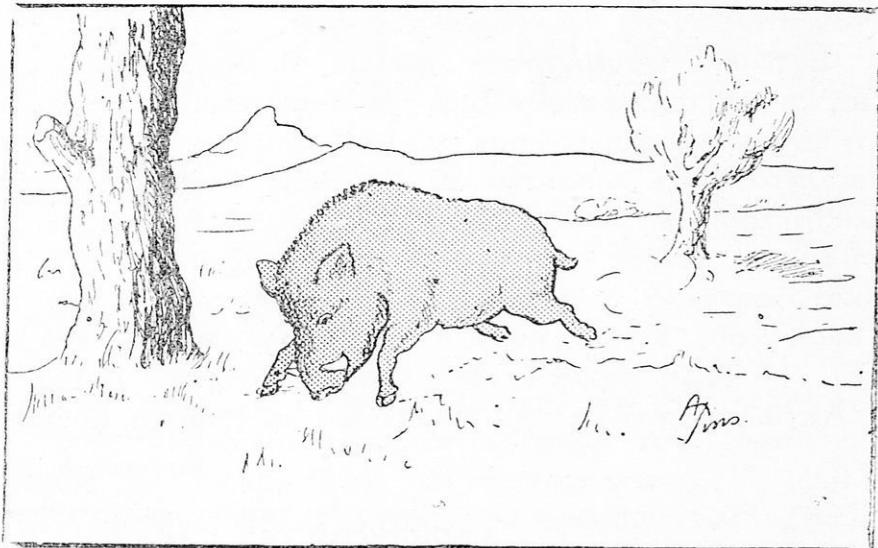
Ο ΑΓΡΙΟΧΟΙΡΟΣ

(Στεφ. Γρανίτσα)

Οἱ σοφοὶ ἴστορικοὶ καὶ ἡ λαϊκὴ παράδοσις διαφωνοῦν πάντοτε, δσάκις θέλουν νὰ βεβαιώσουν πότε ἐκτίσθη τὸ Σοῦλι. Οἱ ἴστορικοὶ θέλουν ν' ἀποδείξουν ὅτι οἱ πάπποι τῶν Μποτσαραίων καὶ τῶν Τζαβελαίων εἶναι οἱ Σελλοὶ τοῦ Ὄμηρου. Ἡ λαϊκὴ ὅμως παράδοσις δὲν σέβεται τὴν γνώμην τῶν σοφῶν καὶ λέγει:

«Οταν οἱ πρόγονοί μας τὰ ἔβαλαν μὲ τοὺς Τούρκους καὶ κατέφυγον εἰς τὰ βουνά, ὁ Θεὸς ἔστειλε τοὺς ἄγριοχοίρους καὶ ἤνοιξαν πηγάδια εἰς τὸ Κακοσοῦλι, τὸ ὄποιον ἦτο ἕως τότε ἀνυδρον».

Αὐτὰ λέγει ἡ παράδοσις. Καὶ πράγματι, ὅταν ἴδῃ κανεὶς τὸ κοντυλογραμμένον ἐκεῖνο δρέπανον, τὸ Κα-

κοσοῦλι, τρυπημένον ἀκριβῶς εἰς τὴν κόψιν ἀπὸ πλῆθος πηγάδια, εἶναι ἀδύνατον νὰ σκεφθῇ, ὅτι ὑπάρχει νερὸ ἐκεī ἐπάνω.

Ἐχω μίαν ὀραίαν πολεμικὴν ἀνάμνησιν ἀπὸ τὸν τόπον αὐτόν. Ἡτο ὁ Ὁκτώβριος τοῦ 1912 καὶ ὑπηρέτουν ώς ἔφεδρος ἀξιωματικὸς εἰς ἐν ἀνεξάρτητον τμῆμα, τὸ ὄποιον εἰσέβαλεν εἰς τὴν ὑπόδουλον Ἡπειρον. Ὅστερα ἀπὸ τεσσάρων ἡμερῶν πορείαν δυσκολωτά-

την, ἐπατήσαμεν τὰ σιωπηλὰ ἔκεινα ἔρείπια καὶ ὁ λοχαγός μας Τάκης Μπότσαρης ὑψώσεν εἰς τὴν Κιάφαν τὴν σημαίαν μας. Ἡτο μία μικρὰ σημαία, κεντημένη ἀπὸ τὴν διδασκάλισσαν τοῦ Ζαλόγγου. 'Ο Σουλιώτης Παπᾶς Καραβίδας ἔσυρε τὸν χορόν, ψάλλων τὸ «Χριστὸς ἀνέστη!»· οἱ εὐζωνοι ἔρριψαν τρίς πυρὰ ὀμαδόν· καὶ ὁ ἐρημίτης βοσκὸς τῆς Κιάφας Κώστας Ντόκας ἥρχισε νὰ μᾶς διηγεῖται τὴν παράδοσιν πῶς οἱ ἀγριόχοιροι ἔσκαψαν τὰ πηγάδια. Τὸν νερό, ἔλεγεν, ἦτο τόσον ἄψυ, ὡστε ἐθέριευαν τὰ Σουλιωτόπουλα. Οἱ δὲ Τούρκοι δὲν ἀφίναν πλέον νὰ κτισθῇ τὸ Σουλιοβιούμενοι μήπως τὸ νερὸν ξαναγεννήσῃ Μποτσαραίους, Δαγκλῆδες, Μαλαμαίους, Δράκους, Τζαβελαίου, καὶ Σαμουήλ.

Τότε ἥλθον εἰς τὴν μνήμην μου μερικοὶ στίχοι 'Ιτας λοῦ ποιητοῦ διὰ τοὺς ἀγριοχοίρους. «Τὸ ρύγχος των, λέγει, ὡσφράνθη καὶ ἀνέσυρε τὸ νερό, ποὺ θὰ ἀνέστηνε μίαν φυλήν. Αὔτοὶ γνωρίζουν πόσα μυστήρια κρύβει ἡ γῆ...»

Καὶ μήπως ἔχει ἡ γῆ εἰς τοὺς κόλπους της τίποτε μυστικὸν ἀπὸ τὸν ἀγριόχοιρον; 'Η ὁσφρησίς του σημαδεύει βολβούς, οἱ ὅποιοι οὐδέποτε σπάζουν τὸν φλοιὸν τῆς γῆς. 'Αλλοίμονον εἰς τοὺς τόπους, ὅπου ζῆ, ἂν δὲν εἶχεν αὐτὸν τὸ ὁσφρητικὸν τάλαντον. "Ἐπρεπε νὰ ἀναποδογυρίζῃ ὅλην τὴν γῆν, διὰ νὰ συνάξῃ τὴν τροφήν του. 'Αλλὰ τὴν τρυπᾶ ὡς νὰ φυτεύῃ δένδρον καὶ εἴναι βέβαιον, ὅτι θὰ εύρῃ τὴν τροφήν του.

'Η 'Ακαρνανία εἶναι ἴσως ὁ Ἑλληνικὸς παράδεισός του. Βελάνια ἀφθονα, δασότοποι ἀπέρραντοι, βρυσο-

νέρια, διὰ νὰ λούζεται καὶ κυνηγοί, οἱ ὅποιοι δὲν τὸν ἐνοχλοῦν πιολύ, ἀφ' ὅτου συνέβησαν μεταξύ των μερικαὶ παρεξηγήσεις. Συνέβη δηλαδὴ, ἀντὶ νὰ φονεύουν οἱ κυνηγοὶ τοὺς ἄγριοχοίρους, νὰ σχίσουν ἐκεῖνοι τοὺς πρώτους. "Ἐκτότε διεκόπησαν αἱ σχέσεις ὅταν δὲ πέρυσι ἐπανελήφθη τὸ πείραμα, ἔσχισαν ἐκ νέου δύο χωρικοὺς εἰς τὴν Ἀμβρακίαν.

Λέγουν ὅτι καὶ εἰς τὴν καρδίαν ἐὰν ἐπιτύχῃ ἡ σφαῖρα τὸν ἄγριόχοιρον, αὐτὸς θὰ κρατηθῇ εἰς τὴν ζωὴν ἔως ὅτου ἐκδικηθῇ. Δι’ αὐτὸν οἱ κυνηγοὶ ἀναβαίνουν εἰς τὰ δένδρα ἔως ὅτου νὰ περάσῃ πᾶς κίνδυνος.

Διηγοῦνται ὅτι εἰς βοσκός, περιμένων ἐπάνω εἰς μίαν ἀχλαδιὰν τὸ πέρασμα ἄγριοχοίρου, εἰδε ταῦτο-χρόνως ἔνα λύκον νὰ ἔρχεται ἀπὸ τὴν ἀντίθετον διεύθυνσιν. 'Υπολογίσας εἰς τὴν μανίαν τῆς ἐκδικήσεως τούτου, ἐπροτίμησε νὰ πυροβολήσῃ τὸν ἄγριόχοιρον καὶ νὰ ἀφήσῃ τὸν ἔχθρὸν τῆς στάνης του διὰ τοὺς χαυλιόδοντας τοῦ ἄγριοχοίρου. Τὸ πείραμα ἐπέτυχεν· ὁ κτυπηθεὶς ἄγριόχοιρος ἔπεσεν ὡς βέλος ἐπάνω εἰς τὸν λύκον καὶ τὸν ἔκαμε δύο κομμάτια.

Διασκευὴ Δ. Κ.

Ο ΚΑΝΑΡΗΣ

'Ο Κανάρης εἶχεν ἀποφασίσει νὰ πυρπολήσῃ τὸν φοβερὸν Αἴγυπτιακὸν στόλον ἐντὸς τοῦ λιμένος τῆς Ἀλεξανδρείας.

Τὸ τολμηρὸν σχέδιον, δυστυχῶς, δὲν ἐπέτυχεν· οἱ "Ελληνες πυροβοληταὶ διεσώθησαν ὡς ἐκ θαύματος.

ἐκ τοῦ μέσου τῶν Αἰγυπτιακῶν πλοίων καὶ ἐπέστρεφον εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Πλοίαρχος δύμας καὶ ναῦται ἦσαν εἰς κακὴν κατάστασιν, διότι ἐστεροῦντο καὶ ἄρτου καὶ ὕδατος.

Ἐνῷ ἔπλεον μὲν οὔριον ἀνεμον, εἰς ναύτης, ἀφοῦ ἐπὶ μακρὸν παρετήρησε τὸ πέλαγος, εἶπεν εἰς τὸν Κανάρην:

«Καπετάν Κωνσταντῆ, ἐνα καράβι ἀπὸ μακριά!»

«Καλά», ἀποκρίνεται ἡσύχως ὁ Κανάρης.

Μετὰ ἡμίσειαν ὥραν, ὅτε τὰ δύο πλοῖα εύρεθησαν εἰς μικρὰν ἀπόστασιν, οἱ ναῦται τοῦ Κανάρη διέκριναν ὅτι τὸ ξένων πλοῖον ἦτο μέγα Αὔστριακὸν ίστιοφόρον.

«Ἐμπρός, πσιδιά, τοὺς γάντζους!» προστάζει ὁ Κανάρης.

. Τινὲς τῶν ναυτῶν ἔλαβον τὰ ὅπλα των, ἄλλοι ἐκωπηλάτουν. Μετά τινας στιγμὰς ἡ λέμβος τοῦ Κανάρη ἐπλησίασε τὸ μεγαλοπρεπὲς πλοῖον.

Τότε ὁ Κανάρης μετ' ἄλλων τινῶν ναυτῶν ἀναρριχᾶται εἰς αὐτὸν κρατῶν πιστόλιον καὶ ἐμφανίζεται ἐνώπιον τοῦ Αὔστριακοῦ πλοιάρχου.

—«Τί θέλετε;» ἐρωτᾷ οὗτος ἔντρομος.

—«Θέλομεν ψωμί, νερὸ καὶ ὅ, τι ἄλλο ἔχει τὸ κοράβι, διότι ἀποθνήσκομεν ἀπὸ τὴν πεῖναν».

Ο πλοίαρχος προστάττει τοὺς ναύτας αὐτοῦ νὰ φέρωσιν ἄρτον, ὕδωρ, τυρὸν καὶ ἐν βαρέλιον παστῶν ἰχθύων.

Αφοῦ τρόντα ταῦτα κατεβιβάσθησαν εἰς τὴν λέμβον, ὁ Κανάρης λέγει πρὸς τὸν πλοίαρχον:

—«Δὲν ἔχω χρήματα νὰ σᾶς πληρώσω τώρα· γράψε εὶς ἓνα χαρτὶ πόσον ἀξίζουν καὶ φέρε το νὰ τὸ υπογράψω».

—«Δὲν κάμνουν τίποτε», ἀποκρίνεται ὁ πλοίαρχος.

—«Φέρε χαρτὶ καὶ γράψε δύο χιλιάδες γρόσια!» εἶπεν ἐντόνως ὁ Κανάρης.

Αφοῦ ὑπέγραψε τὸ χαρτίον, ὁ Κανάρης εἶπεν ἀφελῶς.

—«Τὸ ἔθνος μας, θὰ σὲ πληρώσῃ».

—«'Αλλά», ἐτόλμησε ν' ἀποκριθῇ ὁ πλοίαρχος, «σεῖς δὲν ἔχετε ἔθνος».

Τότε οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Κανάρη ἔξήστραψαν καὶ μετ' ἀγανακτήσεως εἶπεν:

—«'Αν δὲν ἔχωμεν ἔθνος, θὰ κάμωμε!»

Ἐπὶ τέλους ἀπεχωρίσθησαν καὶ ὁ Κανάρης ἔφθασεν αἰσίως εὶς τὴν πατρίδα του.

Παρῆλθον ἀρκετὰ ἔτη. Ἡ 'Ελλὰς ἥλευθερώθη καὶ ὁ Κανάρης ἦτο ὑπουργὸς τῶν Ναυτικῶν. Εἰς τῶν πιστοτέρων συντρόφων του ἦτο πλοίαρχος ἐμπορικοῦ στόλου καὶ ἐταξίδευεν εὶς Γαλάζιον πρὸς ἀγορὰν σίτου.

Ἐκεῖ συνήντησε τὸν αὐστριακὸν πλοίαρχον, ὃστις δὲν ἀνεγνώρισεν αὐτὸν κατ' ἀρχάς. "Οτε δὲ ὁ 'Ελλην πλοίαρχος ὑπέμνησεν εὶς αὐτὸν τὰς λεπτομερείας τῆς συναντήσεως αὐτῶν εὶς τὸ πέλαγος, ἐπανέφερεν εὶς τὴν μνήμην του τὰς τόσον δυσάρεστους εὶς αὐτὸν στιγμάς.

Ο 'Ελλην παρεκίνησεν αὐτὸν νὰ ἔλθῃ εὶς 'Αθήνας, διὰ νὰ πληρωθῇ, ὁ δὲ Αὐστριακὸς πλοίαρχος μετὰ πολλοὺς δισταγμούς ἐδέχθη.

‘Ο παλαιός σύντροφος τοῦ Κανάρη μετά τοῦ Αὐστριακοῦ πλοιάρχου μετέβησαν εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν. Προηγουμένου δὲ τοῦ “Ελληνος, εἰσῆλθον εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ ὑπουργοῦ.

«’Εξοχώτατε», λέγει ὁ “Ελλην πλοίαρχος, «ἐνθυμεῖσαι ποὺ ὑπέγραψες ἀπόδειξιν διὰ δύο χιλιάδας γρόσια εἰς ἓνα πλοίαρχον πλησίον εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν»;

‘Ο Κανάρης ἐσκέφθη στιγμάς τινας καὶ εἶπεν .

—«Αἱ, ναί, ἐνθυμοῦμαι!»

—«Νά, λοιπὸν ὁ πλοίαρχος ἥλθε νὰ πάρῃ τὰ χρήματα», ἀποκρίνεται ὁ “Ελλην ἐμποροπλοίαρχος.

Τότε ὁ Κανάρης ἔζήτησε τὴν ἀπόδειξιν, τὴν εἰδε καί, μετά τινα παράπονα πρὸς τὸν Αὐστριακὸν διὰ τὴν παλαιὰν δυσπιστίαν, ὑπέγραψεν ἔνταλμα καὶ ὁ πλοίαρχος ἐπληρώθη.

Η ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

(Ρωσσικὸν)

‘Ο ἀπόστολος Ἰωάννης, ὁ ἀγαπημένος μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ, μετέβη εἰς τὴν Σμύρνην, διὰ νὰ διδάξῃ τὸ Εὐαγγέλιον. Κόσμος πιολὺς κατέβη εἰς τὴν παραλίαν νὰ τὸν ὑποδεχθῇ. Καὶ ὅταν ὁ Ἰωάννης ἀπεβίβασθη ἐκ τοῦ πλοίου, ὅλοι ἡσπάζοντο τὰς χεῖρας καὶ τὰ ἄκρα τῶν φορεμάτων του.

Οι δόφθαλμοὶ τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος ἔλαμπον ἀπὸ στοργὴν καὶ τὰ χείλη του ἐψιθύριζον:

—Τέκνα μου, ἀγαπητά μου τέκνα, νὰ ἥσθε πάντοτε ἀγαπημένα.

Ο Ἀεροιόρος ΣΤ' Δημ. Δ.Ι. Κοντογιάννη. ”Εκδ. Δ'. ὀντ. 10.000 11

Τὴν ὥραν τῆς ὁμιλίας του πρὸς τὸν λαόν, οἱ ὁφθαλμοί του ἐσταμάτησαν εἰς ἔνα νέον, ὅστις τὸν ἥκουε μὲ μεγάλην εὐλάβειαν. Εἰς τοὺς μεγάλους καὶ φωτεινοὺς ὁφθαλμοὺς τοῦ νέου ἔβλεπε ζωγραφισμένην τὴν καλήν του καρδίαν.

"Αμα ἐτελείωσε τὸ κήρυγμα, ὁ Ἱωάννης ἐφώναξε τὸν νέον αὐτόν, τὸν ηὔλογησε καὶ, στρεφόμενος πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον Σμύρνης Πολύκαρπον, εἶπε:

—Ἐνώπιον τῆς Ἑκκλησίας καὶ τοῦ Κυρίου σοῦ ἐμπιστεύομαι τὸν θησαυρὸν αὐτόν. Φρόντισε δι' αὐτὸν μὲ πολλὴν ἐπιμέλειαν.

—Μὲ χαρὰν θὰ ἐκτελέσω τὴν ἐντολήν σου, ἀπεκρίθη ὁ Πολύκαρπος.

Καὶ παρέλαβεν ἀμέσως εἰς τὴν οἰκίαν του τὸν νέον καὶ ἐφρόντιζε δι' αὐτὸν ὡς πατήρ. Ἐκεῖνος δὲ ἐδείκνυε πολὺν σεβασμὸν πρὸς τὸν προστάτην του καὶ εἰς ὄλιγον καιρὸν ἤξιώθη νὰ βαπτισθῇ. Τὸν ὀνόμασαν Στέφανον.

"Ο Ἐπίσκοπος δὲν εἶχε πλέον κανένα φόβον διὰ τὸν Στέφανον καὶ ἤλαττωσε τὴν ἐπίβλεψίν του. Ἀλλὰ ὁ Στέφανος ἤρχισε νὰ συναναστρέφεται μὲ κακοὺς νέους. Ἔφευγε συχνὰ ἀπὸ τὴν ἐπισκοπήν μίαν ἐστέραν μάλιστα ἐπέστρεψε μεθυσμένος. Ὁσάκις τὸν ἐπέπληττεν ὁ Ἐπίσκοπος καὶ τοῦ ὑπενθύμιζε τοὺς λόγους τοῦ Ἀποστόλου, ὁ Στέφανος, μετενόει καὶ ἔχεν ἄφθονα δάκρυα.

Ἀλλὰ τὸ κακὸν δὲν ἤδυνατο τιλέον νὰ σταματήσῃ. Ὁ Στέφανος ἔφυγε ἐντελῶς ἀπὸ τὴν Ἐπισκοπήν καὶ ἐγύριζε μὲ τοὺς κακοὺς συντρόφους του.

Εἰς δὲ λίγον διάστημα κατήντησε ληστής εἰς τὰ βουνά.
καὶ μάλιστα ἀρχιληστής! “Ολα τὰ γειτονικὰ βουνὰ
ἔγιναν ἀδιάβατα ἀπὸ τὸν φόβον τῶν ληστῶν.

Κάπιοτε ἐπέστρεψεν ὁ Ἀπόστολος εἰς τὴν Σμύρνην καὶ ὁ λαὸς συνεκεντρώθη εἰς τὴν παραλίαν, ἀλλὰ
ὁ Στέφανος ἀπουσίαζεν.” Οταν ὁ Ἀπόστολος τὸ ἀντελήφθη ἡρώτησεν ἀνήσυχος τὸν Ἐπίσκοπον.

‘Ο Πολύκαρπος ἀνεστέναξε καὶ δακρύων ἀπεκρίθη:
— Ἀπέθανεν ὁ Στέφανος.

— Πῶς; ἡρώτησε ταραγμένος ὁ Ἀπόστολος.

— Διὰ τὴν Ἔκκλησίαν τοῦ Θεοῦ εἶναι νεκρός... Καὶ
διηγήθη ὅλην τὴν θλιβερὰν ιστορίαν τοῦ Στεφάνου.

‘Η ὅψις τοῦ Ἀποστόλου ἥλαξεν ἀπὸ τὴν λύπην.
Ἐκλαυσεν ὡς μικρὸν παιδίον διὰ τὸ κατάντημα τοῦ
ἀγαπημένου του. Εἰς τὸ τέλος ἐφώναξεν:

— “Ἐν ἄλογον καὶ ἔνα δόηγόν.

Καὶ χωρὶς νὰ τολμήσῃ κανεὶς νὰ τὸν ἐμποδίσῃ, ἐ-
τράβηξε διὰ τὰ βουνά.

Εἰς μίαν διασταύρωσιν τῶν δρόμων τὸν συνέλα-
βον οἱ λησταὶ καί, πεζόν, διὰ μέσου βράχων καὶ κοι-
λάδων, τὸν ἔφερον εἰς τὸν ἀρχηγόν των. Τότε συνέβη
τι τὸ πρωτάκουστον.

‘Ο ἀρχιληστής, ἀντικρύσας τὸν Ἀπόστολον, ἐ-
ταράχθη πολύ, πετᾶ τὸ ὅπλον του καὶ ἀρχίζει νὰ
τρέχῃ. Οἱ ἄλλοι λησταί, βλέποντες τὸν ἀρχηγόν των
νὰ φεύγῃ πρὸ ἐνὸς ἀδυνάτου γέροντος, δὲν ἔγνωρι-
ζον τί νὰ κάμουν. Τὸν ἀφησαν ἐλεύθερον, διὰ νὰ ἴδουν
τί θ’ ἀπογίνη.

Καὶ ὁ Ἀπόστολος ἤρχισεν νὰ τρέχῃ ὅπουσθεν τοῦ Στεφάνου.

Οἱ γεροντικοὶ καὶ καταπληγωμένοι πόδες του εὗρον νέαν δύναμιν· τὰ κατάλευκα μαλλία του ἐκυμάτιζον εἰς τὸν ἀέρα· τὰ φορέματά του κατεξεσχίσθησαν καὶ αὐτὸς ἀπλώνε τὰς χεῖρας καὶ ἐφώναξε θλιβερῶς:

—Ἀγαπημένον μου τέκνον, διατί φεύγεις ἀπὸ ἐμὲ,

τὸν ἀοπλὸν γέροντα; Λυπήσου με! Σπλαχνίσου τὰ γηρατεῖά μου!

Καὶ ἔτρεχε κατόπιν του, πνιγμένος εἰς τὸν ὕδρωτα καὶ ἀποκαμωμένος.

—Σταμάτα! τοῦ ἐφώναξε. Ὁ Θεὸς εἶναι εὔσπλαχνος. Θυσιάζω καὶ τὴν ζωήν μου διὰ νὰ σὲ σώσω!

Εἰς τοὺς λόγους αὐτούς, ἀπὸ τοὺς δόποίους καὶ οἱ

λίθοι θὰ ἐρράγιζον, ὁ Στέφανος ἐσταμάτησε ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Ἀποστόλου.

‘Ο ἄγιος γέρων τὸν ἐνηγκαλίσθη, τὸν ἔσφιγγεν εἰς τὸ στῆθός του, τὸν ἡσπάζετο καὶ τὸν ἔβρεχε μὲ τὰ δάκρυα του.

—Δι’ ἐμὲ δὲν ὑπάρχει συγγνώμη! εἴπεν ὁ ἀρχιληστής· αἱ χειρες μου εἰναι βαμμέναι μὲ τὸ αἷμα. Καὶ ἔσπάραζεν ἀπὸ τὸ κλάμα καὶ ἐπνίγετο εἰς τὰ δάκρυα.

Δός μου τὰς χειράς σου, νὰ τὰς φιλήσω, ἀπεκρίθη ὁ Ἀπόστολος. Ή μετάνοια καὶ τὰ δάκρυα σου τὰς ἐκαθάρισαν ἀπὸ κάθε ἀμαρτίαν. Θὰ ζητήσω ἀπὸ τὸν Θεὸν νὰ σὲ συγχωρήσῃ. Ἀρκεῖ νὰ ἐπιστρέψῃς μαζί μου εἰς τὸν κόσμον.

Τὸ Πάσχα, τὸ δόπιον ἐωρτάζετο μετ’ ὀλίγας ἥμερας, ἔφερε διπλῆν χαρὰν καὶ εἰς τοὺς δύο. Εἰς τὴν πασχαλινὴν τράπεζαν ὁ Στέφανος ἔκλινε τὴν κεφαλήν του εἰς τὸ στῆθος τοῦ Ἀποστόλου, ὅπως καὶ ἐκεῖνος ἔκαμεν ἄλλοτε εἰς τὸ στῆθος τοῦ Χριστοῦ.

ΑΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ ΣΤΙΓΜΑΙ ΤΟΥ ΜΙΑΟΥΛΗ

Τὸν Μιαούλη, βαρέως ἀσθενοῦντα, ἔπεσκέφθη ὁ Βασιλεὺς “Οθων. ‘Ο ψυχορραγῶν θαλασσομάχος, ἀνακαθίσας ἐπὶ τῆς κλίνης, εἶπε πρὸς τὸν Βασιλέα:

—«Δὲν μοῦ μένουν πλέον εἰμὴ μόνον ὀλίγαι στιγμαὶ ζωῆς. Βλέπω τὸν θάνατον ἐμπρός μου, ἀλλὰ τὸν βλέπω μὲ πλήρη ἀταραξίαν ψυχῆς καὶ ἀποχαιρε-

τῶ τὸν κόσμον εὐχαριστημένος. "Οσα ἐπεθύμησα εἰς τὴν ζωήν μου τὰ ἀπήλαυσα. Εἶδον τὴν πατρίδα ἐλευθερωμένην ἀπὸ τὴν δουλείαν καὶ τὴν βαρβαρότητα. Εἶδον τὸν Ἑλληνικὸν Θρόνον ἀνεγειρόμενον ἐν μέσῳ τῶν ἔρειπίων τῆς πατρίδος. Εἶδον τέλος τὴν Μεγαλειότητά Σου ἀναβαίνουσαν εἰς τὸν θρόνον, τὸν ὅποιον ἡ Θεία Πρόνοια τῆς εἶχε προωρισμένον. Ἡ τύχη τῆς Ἑλλάδος ἡσφαλίσθη διὰ πάντα· δὲν μοῦ μένει τίποτε πλέον νὰ ἐπιθυμήσω εἰς τὴν ζωήν.

Εἰς ταῦτα πολὺ συγκεκινημένος ἀπήντησεν ὁ Βασιλεύς:

«Δὲν δύναμαι νὰ σοῦ ἐκφράσω πόσον ἐπιθυμῶ νὰ διατηρηθῇ ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἀκόμη ἡ ζωή σου διὰ τὴν εὐτυχίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ διὰ νὰ σὲ βλέπω πλησίον μου καὶ νὰ ἀκούω τὰς φρονίμους συμβουλάς σου.

Θὰ ἐκτελέσω μὲ πολλὴν προθυμίαν τὰς ἐπιθυμίας σου. Ἡ ζωή σου ἐστάθη σωτήριος διὰ τὴν Πατρίδα καὶ ἔνδοξος διὰ σὲ καὶ τὸ ναυτικὸν τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ ἴδεα τοῦ θανάτου ἐνὸς τοιούτου πολεμιστοῦ εἶναι πολὺ θλιβερὰ καὶ διὰ τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν καὶ διὰ τὸν βασιλέα του. Καὶ ὁ πατήρ μου θὰ σὺσθανθῇ τὴν ἴδιαν μὲ ἐμὲ λύπην.

Μὲ εὐχαρίστησιν ἐκφράζω τὴν βαθυτάτην μου εὐγνωμοσύνην διὰ τὰς ἔξοχους ὑπηρεσίας σου πρὸς τὴν ἀγαπητήν μας Πατρίδα.

ΤΑ ΕΡΕΙΠΙΑ ΤΟΥ ΑΡΚΑΔΙΟΥ

(Σ. Παγανέλη)

Μεταξὺ τῶν ἄλλων τοποθεσιῶν, τὰς ὅποιας ἔπρεπε νὰ ἐπισκεφθῶ κατὰ τὴν εἰς Κρήτην ἐκδρομήν μου, ἥσαν καὶ τὰ ἐρείπια τῆς ἐνδόξου μονῆς τοῦ Ἀρκαδίου. Ὁλίγον κατ' ὀλίγον τὸ σκότος ἐκάλυπτε τὴν φύσιν, ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πύλην τῆς μονῆς. Ὁ τόπος οὗτος εἶναι ἄγιος. "Ἄγιος διότι ἐκεῖ ἐτελέσθη ἡ αἱματηρὰ θυσία ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς Κρήτης τῷ 1866.

Ἐκεῖ πλησίον, ἐντὸς ἐρειπίων ἀνεμομύλου, εἴδομεν φῶς μελαγχολικόν, ὡς νὰ ἔζητει νὰ κρυφθῇ ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων ὀφθαλμῶν. Ἀντὶ τῆς ζωῆς, κατοικεῖ ὁ θάνατος ἐκεῖ. Ἐκεῖ ἀπετέθησαν προσωρινῶς, μέχρις οὗ ἐγερθῇ τὸ ἄρμοδιον μνημεῖον, τὰ ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῆς μονῆς εὑρεθέντα καὶ ἐκταφέντα ὀστᾶ τῶν πολεμιστῶν καὶ τῶν γυναικοπαίδων.

Εἰς τὸ κρησφύγετον ἐκεῖνο τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀθανασίας προσῆλθον κρατῶν λαμπάδα ἀνὰ χεῖρας. Δύο μοναχοὶ μὲ εἶχον ἀκολουθήσει. Ἀνήλθομεν τὴν πεπαλαιώμενην κλίμσκα καὶ εἰσήλθομεν ἐντός. Ἔρημία καὶ σιωπὴ. Ὅπὸ τὸ ἀμυνδρὸν φῶς τῆς λυχνίας καὶ τῶν λαμπάδων, εἶδον εἰκόνισμα μικρὸν καὶ σταυρὸν μέλανα κρεμασμένον εἰς τὸν τοῖχον.

Οἱ μοναχοὶ μοὶ ἔδειξαν εἰς τὰ βάθη τῶν θεμελίων λευκά, ὑποκίτρινα, συντετριμμένα ὑπὸ μαχαιρῶν καὶ πυροβόλων, τὰ ὀστᾶ τῶν πολεμιστῶν καὶ τῶν γυναικοπαίδων. Ἔγονατίσαμεν εἰς εὐλαβὲς προσκύνημα

τῶν ἀγίων αὐτῶν λειψάνων καὶ μὲ βῆμα γοργὸν ἐπανήλθομεν εἰς τὴν μονήν.

Τὴν νύκτα διῆλθον ἐν ἀγρυπνίᾳ καὶ ὅτε τὸ σήμαντρον ἐκάλεσεν εἰς τὸν ὄρθρον, ἔσπευσα νὰ κατέλθω εἰς τὴν αὐλὴν τῆς μονῆς. Ἡ πρόσοψις τῆς ἐκκλησίας φέρει ἀκόμη τὰ ἵχνη τῶν Τουρκικῶν σφαιρῶν. Ὁ μοναχὸς Γλυκέριος, εύρισκόμενος κατὰ τὴν πολιορκίαν ἐντὸς τῆς μονῆς, ἐδέχθη νὰ γίνῃ ὁ ξεναγός μου εἰς τὸν εὐλογητὸν καὶ πολύδακρυν αὐτὸν τόπον.

—”Ο, τι βλέπεις, μοὶ εἶπεν ὁ Γλυκέριος, πρέπει νὰ τὸ φαντασθῆς μωτωμένον. Βάλε εἰς τὸν νοῦν σου μικρὰ παιδία ἐδῶ σκοτωμένα, τὰς μητέρας των παραπέρα, ἄλλας νεκρὰς καὶ ἄλλας καταταραγμένας, νὰ φωνάζουν καὶ νὰ τραβοῦν τὰ μαλλιά των. Τὸ μοναστήρι ἐκαίετο. Ὁ βρόντος τοῦ κανονιοῦ, αἱ βοαὶ τῶν Τούρκων, αἱ φωναὶ καὶ οἱ θρῆνοι τῶν γυναικῶν, αἱ διαταγαὶ τοῦ Δημακοπούλου καὶ τοῦ ἡγουμένου Γαβριήλ, προσευχαί, προστάγματα πολεμικά, ἀπετέλουν ὅλα δικοῦ θόρυβον ἀνέκφραστον καὶ ἀπερίγραπτον.

‘Ομολογῶ, ὅτι ἡ προεισαγωγὴ αὐτὴ μὲ συνεκίνησε πολύ.

—”Ελα ἐδῶ, μοὶ εἶπεν ὁ Γλυκέριος.

Αὐτὸς προεπορεύετο καὶ ἐγὼ ἡκολούθουν· ἐφθάσαμεν οὕτω εἰς τὴν πρὸς τὰ δεξιὰ εἰσόγειον σειρὰν τῶν κελλίων. Εἰς τὸ τέταρτον κελλίον ἔστη ὁ Γλυκέριος.

—”Εδῶ, μοὶ εἶπεν, ἔμενεν ὁ φρούραρχος Δημακόπουλος. Οἱ τοῖχοι εἶναι καταφαγμένοι ἀπὸ τὰς Τουρκικὰς σφαίρας.

—Οἱ Τοῦρκοι, λέγει δὲ Γλυκέριος, ἥσαν μελίσσι. “Ολα τὰ βουνὰ τριγύρω καὶ ὁ κάμπος κόκκινος ἀπὸ τὰ φέσια. Ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν ἐφώναζαν: «παραδοθῆτε, ποπάδες καὶ χριστιανοί· ὅρκιζόμεθα εἰς τοῦ Σουλτάνου τὸ κεφάλι, δὲν σᾶς χαλᾶμε.» Ἐτόλμησε τότε νὰ ἔβγῃ ἀπὸ τὸν τοῖχον ἐνας Χριστιανός. Χιλιάδες σφαῖραι ἔπεσαν ἐπάνω του καὶ τὸν ἐσκότωσαν. Τότε ἐφώναξε «φωτιά» δὲ Δημακόπουλος καὶ ὅσοι εἴχαμε τουφέκια ἐκάμαμε τὸν σταυρόν μας καὶ ἡρχίσαμεν ἐκ νέου τὸ πῦρ.

Μὰ τί νὰ σοῦ εἶπῶ; Δὲν ἡμπορῶ νὰ σοῦ παραστήσω τὸ πρᾶγμα τί ἦτο».

’Ηκολούθησα τεθλιμμένος τὸν Γλυκέριον εἰς τὸν σεβαστὸν ἐκεῖνον τόπον. ’Ηνοίξαμεν καινουργὴ θύραν καὶ εἰσήλθομεν εἰς τετράγωνον χῶρον περιτοιχισμένον. ’Εκεῖνος ἦτο δ τόπος τῆς ἐκρήξεως. ‘Ο Γλυκέριος ἤρξατο ἀφηγούμενος:

—Τὰ γυναικόπαιδα ἔβραζον ἐδῶ· ἦτο κτισμένον τὸ μέρος μὲν δυνατοὺς τοίχους· ἐπάνω καὶ κάτω ἥσαν δωμάτια μεγάλα, γεμάτα ἀπὸ γυναικόπαιδα. Ἐδῶ κάτω, ὅπου στέκεσαι τώρα, ἥσαν τὰ βαρέλια μὲ τὴν μπαρούτην. Μερικοὶ Τοῦρκοι μὲ τόσην ὅρμὴν ἡρχούτο, ὡστε ἀν καὶ τοὺς ἐτουφέκιζαν ἀπὸ ἐπάνω, ἐπρόφθανον ὅμως καὶ ἔβαζαν τὰς λόγχας των εἰς τὰς πολεμίστρας, ποὺ ἥσαν εἰς τὸ χαμηλὸν μέρος τοῦ τοίχου.

”Ἐτσι μᾶς ἐπερικύκλωσαν ἀπὸ παντοῦ. ”Ηρχισαν μέσα εἰς τὸ σπίτι αἱ προσευχαί. Αἱ φωναὶ καὶ οἱ θρῆνοι τῶν γυναικῶν δὲν περιγράφονται. Τίποτε ἄλλο

δὲν ἐνθυμοῦμαι ἔπειτα, παρὰ μόνον, ὅτι ἐσείσθη ἔξαφνα ἡ γῆ καὶ ἐγκρεμίσθησαν οἱ τοῖχοι. Φωτιὰ ἔπειτάχθηκεν ἀπὸ παντοῦ. 'Ο καπνὸς ἔπλάκωσεν ὡσὰν δεύτερον σύννεφον καὶ μᾶς ἔπνιξε. Τὸ σπίτι ἔγινεν ἐρείπια. Οἱ Τοῦρκοι ἐφώναζαν: «λαγοῦμι!» καὶ ἤρχισαν νὰ φεύγουν μακριὰ καὶ πολὺν χρόνον ὕστερα ἐφιβοῦντο νὰ πλησιάσουν. Γυναικόπαιδα καὶ πολεμισταὶ ἀνέβησαν εἰς τὰ οὔρανια.

ΥΓΙΕΙΝΑΙ ΣΥΝΗΘΕΙΑΙ

1. Τὶ σημαίνει καλὴ ύγεια.

‘Αξίζει νὰ ἔχῃ κανεὶς καλὴν ύγειαν!
“Οταν ἔχῃ καλὴν ύγειαν, δλον τὸ σῶμα του λειτουργεῖ θαυμάσια. Δὲν αἰσθάνεται πόνους, οὔτε δκνηρίαν. Αἰσθάνεται ὅτι εἶναι ὅλος ζωὴ καὶ σφρίγος. “Οταν κανεὶς δὲν ἔχῃ καλὴν ύγειαν, τὸ κακὸν αὐτὸ γενικῶς δφείλεται εἰς ἔλλειψιν καλῆς περιποίήσεως τοῦ σώματος, εἴτε ἀπὸ μέρους τοῦ ιδίου προσώπου, εἴτε ἀπὸ μέρους τῶν οἰκείων του.

‘Ο κηπουρὸς τῶν ρόδων, δ ὅποιος κάθε ἑβδομάδα, ὅταν ὁ καιρὸς εἶναι ζεστός, σκαλίζει τὸ χῶμα γύρω ἀπὸ τὰ φυτά του, τὰ ποτίζει, τὰ βοτανίζει καὶ τὰ διατηρεῖ ἀπηλλαγμένα ἀπὸ τὰ ἔντομα, θὰ ἔχῃ τὰ μεγαλύτερα καὶ ώραιότερα ἀνθη. Πολύ καλύτερα ἀπὸ ἐκεῖνον, ὅστις ἀφίνει τὰ ἀνθη του ἀπεριποίητα. Τὰ φυτά του θὰ γίνουν δυνατὰ. καὶ σκληραγγημένα, ὥστε νὰ ἀντέχουν εἰς τοὺς πάγους τοῦ χειμῶνος.

"Οπως συμβαίνει μὲ τὰ φυτὰ τοῦ κηπουροῦ, τὸ ἵδιον συμβαίνει καὶ ἡμὲ τοὺς ἀνθρώπους. "Οστις λαμβάνει τὸν κόπτον νὰ περιποιηθῇ τὸ σῶμά του κάθε ἡμέραν, εἶναι δυνατὸς καὶ σκληραγωγημένος. Μὲ καλὴν ὑγείαν τὸ σῶμα εἶναι γειμᾶτον ζωὴν καὶ δύναμιν καὶ ἀντέχει εἰς τὰς ἀσθενείας, ὅπως ἡ τριανταφυλλιὰ εἰς τὴν παγωνιάν.

'Αξίζει νὰ ἔχῃ κανεὶς καλὴν ύγειαν! "Οστις ἔχει ἔξοχον ύγειαν σπανίως ὑποφέρει ἀπὸ πονοκέφαλον, πονόδοντον, βῆχα, κρυολογήματα καὶ ἄλλας ἐνοχλήσεις. "Οταν ἔν παιδίον ὑποφέρῃ πότε ἀπὸ τοῦτο καὶ πότε ἀπὸ ἐκεῖνο, χάνει πολλὰς εὔκαιριας διὰ νὰ χαρῇ καὶ μένει ὀπίσω εἰς τὴν ἐργασίαν του.

Σκεφθῆτε δύο γνωστούς σας ἀνθρώπους, τὸν ἕνα ἀσθενικὸν καὶ τὸν ἄλλον πλήρη ύγειας. 'Ο πρῶτος ἔχει διαρκῶς ἐνοχλήσεις, δὲν τρώγει μὲ ὅρεξιν, δὲν δύναται νὰ κοιμηθῇ. 'Ο δεύτερος διέρχεται τὸν καιρόν του ἀνενόχλητος ἀπὸ ὅλα αὐτά. 'Ασφαλῶς αὐτὸς χαίρεται περισσότερον τὴν ζωὴν του. Κάμνει τὴν ἐργασίαν του μὲ περισσοτέραν εύκολίαν. Κερδίζει περισσότερα χρήματα. 'Ημπορεῖ νὰ δώσῃ περισσοτέραν εύχαριστησιν εἰς τοὺς ἴδιους του καὶ νὰ εἶναι χρησιμώτερος εἰς αὐτούς.

Πόσοι ἀπὸ τοὺς γνωστούς σας ἔχουν καλὴν ύγειαν; Κάποτε ἡρώτησα πεντακοσίους μαθητὰς ἐνὸς σχολείου: Πόσοι ἀπὸ σᾶς αἰσθάνεσθε τὸν ἑαυτόν σας καλὰ ὅλον τὸν καιρόν; Μόνον ὀλίγοι ἀπὸ αὐτοὺς εύ-

ρέθησαν νὰ μὴ ἔχουν καμμίαν ἐνόχλησιν κάθε ἡμέραν.

‘Η ύγεια εἶναι πολύτιμον δῶρον.
 ‘Ο πατήρ τοῦ Κώστα τοῦ ἔχαρισεν ἐν θαυμάσιον ποδήλατον. Οἱ τροχοί του ἐγύριζαν εύκολώτατα. Οὔτε ἔτριζον οὔτε ἐθορύβουν. Ἐνόσῳ δὲ Κώστας ἐπεριποιεῖτο τὸ ποδήλατόν του, ἐφαίνετο τοῦτο καινουργὲς καὶ ώραῖον καὶ δὲ Κώστας διεσκέδαζε μὲ αὐτὸν εἰς τοὺς περιπάτους του. Σιγὰ - σιγὰ ὅμως ἤρχισε νὰ τὸ παραμελῇ. Ἐλησμόνησε καὶ νὰ τὸ λαδώνη. Ἐσκούριασε καὶ ἔγινεν ἀκάθαρτον. Ἔτριζε καθὼς ἔτρεχε. Δὲν ἦτο πλέον εὐχάριστον εἰς τὸν Κώσταν νὰ τὸ καβαλλικεύῃ.

Τὸ σῶμά μας εἶναι καὶ αὐτὸν ὡσὰν τὸ ποδήλατον. Μὲ καλὴν περιποίησιν μᾶς ἔξυπηρετεῖ καλά. Ἐὰν κανεὶς σᾶς ἔχαριζεν ἐν δῶρον, θὰ τὸ ἀφίνατε νὰ καταστραφῇ, ὅπως ἔκαμεν δὲ Κώστας μὲ τὸ ποδήλατον;

Νὰ ἐνθυμῆσθε: Δὲν νικοῦν εἰς τὸν ἄγῶνα τοῦ δρόμου οἱ ἀδύνατοι καὶ οἱ ἀσθενικοί, οὔτε χαίρονται τὴν ζωήν των, οὔτε κάμνουν μεγάλα πράγματα.

2. Πῶς νὰ προστατεύωμεν τὴν ύγειαν τοῦ σώματος.

“Ολα σχεδὸν τὰ ἐπικίνδυνα μικρόβια προέρχονται ἀπὸ τὰ σώματα τῶν ἀσθενῶν. Μεταδίδονται εἰς τὸν ἀέρα, τὸ νερὸν καὶ τὴν τροφὴν κατὰ μυρίους τρόπους.

Ἐὰν λοιπὸν κανεὶς ἀναπνεύσῃ τὸν ἀέρα ἢ πίῃ νερὸν ἢ φάγη τροφὴν περιέχουσαν μικρόβια, ἡμπορεῖ καὶ αὐτὸς νὰ ἀσθενήσῃ ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν, τὴν

όποιαν προκαλοῦν τὰ μικρόβια αύτά. Κάθε ἀσθένεια ἔχει εἰδικὸν εἶδος μικροβίου.

"Ολαι αύται αἱ ἀσθένειαι εἰναι ἐπικίνδυνοι καὶ πρέπει νὰ τὰς ἀποφεύγωμεν, ὅπως ἀποφεύγει κανεὶς ἐν ἄγριον θηρίον. "Οταν κανεὶς εἰναι ἄρρωστος ἀπὸ μολυσματικὴν ἀσθένειαν, ὅλοι πρέπει νὰ τὸν ἀποφεύγουν, ἐκτὸς ἐκείνων, οἵ ὅποιοι εἰναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν περίθαλψίν του.

Πλεῖσται μικραὶ καὶ μεγάλαι πόλεις ἔχουν ἔνα ἥκαὶ περισσότερα πρόσωπα, τὰ ὅποια λέγονται ὑπάλληλοι τῆς ὑγιεινῆς. "Εργον αὐτῶν εἰναι νὰ φροντίζουν νὰ ἐμποδίζουν τὴν μετάδοσιν τῶν μολυσματικῶν ἀσθενειῶν. "Οταν κανεὶς προσβληθῇ ἀπὸ τοιαύτην νόσον (ἰλαράν, τῦφον κ.λ.π.), ὁ ὑπάλληλος τῆς ὑγιεινῆς κολλᾷ ἐν χαρτίον μὲ τὸ ὄνομα τῆς ἀσθενείας εἰς τὴν εἰσοδον τοῦ σπιτιοῦ."Οταν βλέπουν οἱ ἀνθρωποι αὐτὸ τὸ σημεῖον, γνωρίζουν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτήν.

Μία γυνή, τῆς ὅποιας τὸ μικρὸν κοράσιον εἶχεν, ὀστρακιάν, δὲν ἦθελε νὰ βάλουν τὴν σχετικὴν πινακίδα εἰς τὴν οἰκίαν της. Δι' αὐτὸ δὲν εἴπεν εἰς κανένα τί εἶχε τὸ κοράσιόν της. "Αλλα παιδία ἐπήγαιναν εἰς τὴν οἰκίαν της. Τὸ μικρὸν κοράσιον, ἐπειδὴ ἡδύνατο ἀκόμη, ἔπαιζε μὲ αὐτά."Επειτα ἀπὸ ὀλίγας ἡμέρας ἀρκετὰ ἀπὸ τὰ παιδία αὐτὰ ἡσθένησαν ἀπὸ ὀστρακιάν.

Οἱ γονεῖς των ἐδαπάνησαν πολλὰ χρήματα διὰ τὴν θεραπείαν των· ἐβασανίσθησαν ἀρκετὰς ἡμέρας. Τὰ τέκνα των ἔχασαν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας τὸ σχολεῖον καὶ τὰ παιγνίδια των. "Ἐν ἐξ αὐτῶν ἔχασε τὴν ἀκοήν

του. Καὶ ὅλα αὐτὰ διὰ νὰ λείψῃ ἡ πινακίς ἀπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ ἀσθενοῦς κορασίου.

Πολλὰ μικρόβια μεταδίδονται ἀπὸ φορέματα, βιβλία καὶ ἐν γένει πράγματα τοῦ ἀσθενοῦς. Διὰ νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν διάδοσιν τῆς ἀσθενείας, πρέπει νὰ καταστρέψωμεν τὰ πράγματα αὐτά, ὅσον καὶ ἂν τὰ λυπούμεθα.

3. Τὰ μικρόβια εἰσέρχονται ἀπὸ τὸ στόμα.

Τὸ στόμα εἶναι ἡ θύρα, ἀπὸ τὴν ὁποίαν πολλὰ μικρόβια εἰσέρχονται εἰς τὸ σῶμα. Μερικὰ μικρόβια ἔξερχονται ἀπὸ τὸ σῶμα τῶν ἀσθενῶν ἀπὸ τὴν ίδιαν θύραν. Νομίζετε ὅτι εἶνοι φρόνιμον νὰ φιλῇ κανεὶς ἔνα ἀσθενῆ εἰς τὸ στόμα; Νομίζετε σωστὸν νὰ ἀφίνετε παντὸς εἴδους ἀνθρώπους νὰ φιλοῦν ἐν νήπιον;

Εἰς τὰς οἰκογενείας δὲ ἄρρωστος πρέπει νὰ πίνη πάντοτε ἀπὸ τὸ ίδικόν του ποτήριον, τὸ δποῖον πρέπει συχνὰ νὰ βράζεται. Εἰς τὰ δημόσια κέντρα πρέπει ὅλα τὰ ποτήρια νὰ βράζωνται συχνότατα πρὸς ἀποφυγὴν κινδύνων μολύνσεως.

"Ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι, μεταβαίνοντες εἰς τὸ σχολεῖον, ἀνεκαλύψατε ὅτι ἐλησμονήσατε τὸ μολυβδοκόνδυλόν σας. Πρέπει νὰ δανεισθῆτε ἀπὸ τὸν συμμαθητήν σας;

Καὶ ἂν αὐτὸς ἦ καὶ οἱ δύο σας ἔχετε τὴν κακὴν συνήθειαν νὰ θέτετε τὸ μολυβδοκόνδυλον εἰς τὸ στόμα σας;

Πηγαίνετε εἰς μίαν δημοσίαν βιβλιοθήκην νὰ μελετήσετε. Τὸ πρῶτον βιβλίον, τὸ δποῖον λαμβάνετε

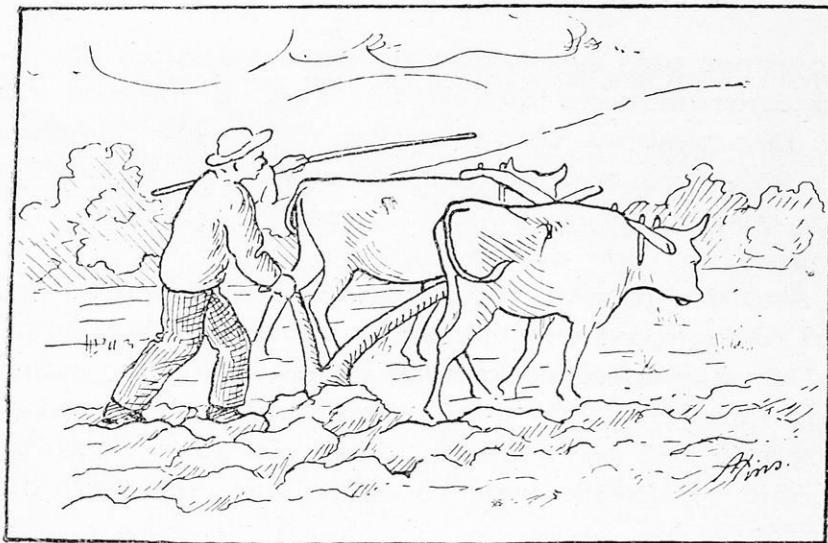
εἰς χεῖρας σας, ἔχει ἐπάνω εἰς τὰς σελίδας του βρωμερὰ ἀποτυπώματα ἀντίχειρος. Ὑπάρχει πλησίον σας ἐν ἄλλο παιδίον, τὸ ὅποιον ἔχει τὴν κακὴν συνήθειαν νὰ βρέχῃ τὸ δάκτυλον εἰς τὸ στόμα, ὁσάκις γυρίζει τὰς σελίδας. Πέντε χιλιάδες μικρόβια εύρεθησαν κολλημένα εἰς μίαν σελίδα βιβλίου.

Ἄπὸ τὰ πόμολα τῆς θύρας, τὰ κάγκελα τοῦ τράμ καὶ ἄλλα πράγματα, τὰ ὅποια πιάνει ὁ καθείς, ἥμπορεῖτε νὰ πάρετε νοσογόνα μικρόβια εἰς τὰς χεῖράς σας. Ἐὰν βιάζεσθε πτολὺ καὶ δὲν πλύνετε τὰ χεῖράς σας πρὸ τοῦ φαγητοῦ, θὰ δώσετε εὔκαιριαν εἰς τὰ μικρόβια νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸ στόμα σας μαζὶ μὲ τὸ φαγητόν.

Πολλὰ μικρόβια διασπείρονται παντοῦ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι πτύουν εἰς τοὺς δρόμους. Ὑπάρχουν νόμοι τιμωροῦντες τοὺς ἀνθρώπους αὐτούς. Εἰς τὰ τράμ καὶ τὰ δημόσια κτίρια βλέπετε συχνὰ τὰς ἐπιγραφάς: «Μὴ πτύετε κατὰ γῆς».

Ἡ φυματίωσις θανατώνει περισσοτέρους ἀνθρώπους ἀπὸ κάθε ἄλλην ἀσθένειαν. Εἰς τὸν τόπον μας κάθε πέντε λεπτὰ ἀποθνήσκει εἰς ἀσθενής ἐκ φυματιώσεως. Ἡ φθίσις προσβάλλει συχνότατα τοὺς πνεύμονας. Τότε ὁ ἄρρωστος βήχει καὶ εἰς τὰ πτύελά του ὑπάρχουν ἀφθονα μικρόβια, ἐπικίνδυνα εἰς τοὺς ἄλλους, διπουδήποτε καὶ ἀν πέσουν τὰ πτύελα αὐτά. Χιλιάδες ἀνθρώπων προσβάλλονται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον.

ΠΩΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΤΑΙ Ο ΚΑΠΝΟΣ

Εἰς τοὺς κάμπους τῆς Στερεάς, τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης καλλιεργεῖται πολὺ δὲ καὶ πνός. Μαζὶ μὲ τὴν σταφίδα καὶ τὸ ἔλαιον, δὲ καπνὸς φέρει εἰς τὸν τόπον μας ἀφθονον πλοῦτον. Οἱ γεωργοτῶν μερῶν αὐτῶν σπανιώτατα αἰσθάνονται τὴν πτωχείαν καὶ τὴν στενοχωρίαν τῶν ἀλλων ἐπαρχιῶν. Χιλιάδες ἐμπόρων καὶ καπνεργατῶν ζοῦν καὶ πλουτίζουν ἀπὸ τὸν καπνόν. Καὶ τὸ Δημόσιον Ταμεῖον ἔχει λαμπρὰν πρόσοδον ἀπὸ τὴν φορολογίαν τοῦ καπνοῦ.

Ἔντονα φυσικόν, ταξιδεύων εἰς τὴν Στερεάν, νὰ θελήσω νὰ μάθω πῶς γίνεται ἡ καλλιέργεια τοῦ καπνοῦ. Φίλος μου καπνοπαραγωγὸς ἐξ Ἀγρινίου

εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ μοῦ περιγράψῃ πῶς γίνεται τοῦτο.

—Τὸ φύτευμα τοῦ καπνοῦ, ἥρχισε νὰ μοῦ λέγῃ, ἀρχίζει εἰς τὰς 20 Ὀκτωβρίου καὶ διαρκεῖ ἕνα μῆνα.

—Τὸ φύτευμα ἡ σπορά; τὸν ἥρωτησα ἔγω.

—”Ἐχετε δίκαιον, μοῦ ἀπεκρίθη. Ἐλησμόνησα νὰ σᾶς εἴπω, ὅτι τὸν καπνὸν δὲν τὸν σπείρομεν ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν ἄγρον. Κάμνομεν πρῶτον σπορεῖα.

Τὸν σπόρον, τὸν ὄποιον συναθροίζομεν τὸ προηγούμενον ἔτος ἀπὸ τὸν καπνὸν, τὸν φυλάττομεν τὸν χειμῶνα εἰς θερμὸν μέρος τῆς οἰκίας. Εἰς τὰς ἀρχὰς Φεβρουαρίου ἐκλέγομεν εἰς τὸν ἄγρὸν ἐν μέρος προσήλιον. Ρίπτομεν λίπασμα, κατὰ προτίμησιν ἀπὸ γίδια, ἀφοῦ προηγουμένως τὸ σκάψωμεν καλὰ καὶ τὸ καθαρίσωμεν καὶ ἀπὸ τὰ μικρότερα λιθάρια. Ἐπειτα σπείρομεν τὸν σπόρον τοῦ καπνοῦ. Πολλάκις τοποθετοῦμεν σανίδας δλόγυρα ἀπὸ τὴν βραγῇ ἀν αὐτήν, διὰ νὰ προφυλάττουν τὸ σπορεῖον ἀπὸ τὸν παγερὸν ἀέρα.

“Οταν φυτρώσῃ τὸ φυντάνι, τὸ βοτανίζομεν τακτικὰ καὶ ὅταν ζεστάνῃ δλίγον διαρός, τὸ ποτίζομεν καθημερινῶς διὰ ραντιστηρίου. Αὔτὸ τὸ κάμνομεν, διότι ἡ πολλὴ κόπρος ἀναπτύσσει θερμότητα πολλὴν καὶ τὸ σπόρειον βλάπτεται. Καὶ κατὰ τὰς 20 Ὀκτωβρίου ἐξάγομεν μὲ προσοχὴν τὰ φυτάρια καὶ τὰ μεταφυτεύομεν εἰς τὸ χωράφιον.

Πρὶν ἀρχίσῃ τὸ φύτευμα, δργώνομεν τρεῖς φορὰς τὸ χωράφιον. Τὸ πρῶτον ὅργωμα γίνεται κατὰ τὰς “Ο Ἀεροπόρος ΣΤ’ Δημ. Δ.Ι. Κοντογιάννη. ”Εεδ. Δ'. Ἀντ. 10.000 12

20 Φεβρουαρίου, τὸ δεύτερον εἰς τὸ τέλος Μαρτίου καὶ τὸ τρίτον δλίγας ἡμέρας πρὶν ἀρχίσῃ τὸ φύτευμα.

Τὰ φυτάρια τὰ φυτεύομεν μίαν - μίαν ρίζαν κατὰ κανονικὰ διαστήματα. Ἀμέσως τὰ ποτίζομεν δύο - τρεῖς φοράς, διὰ νὰ ριζοβολήσουν. "Αν ρίψη μίαν βροχούλαν κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτάς, τὸ ριζοβόλημα εἶναι τελείως ἔξησφαλισμένον.

Κατὰ τὰς 5—10 'Ιουνίου σκαλίζομεν τὸν καπνὸν καὶ κατόπιν τὸν ἀφήνομεν νὰ μεγαλώσῃ καὶ ἀνθίσῃ.

Σιὰ νὰ δυναμώσουν τὰ φύλλα τοῦ καπνοῦ, κόπτομεν τὴν κορυφὴν μὲ τὸ ἀνθος. Μόνον εἰς δλίγα καλοθερευμένα φυτὰ ἀφήνομεν τὸ ἀνθος, διὰ νὰ μᾶς δώσῃ σπόρον διὰ τὸ ἄλλο ἔτος.

—Δὲν τὸν ποτίζομεν πλέον τὸν καπνόν; ἢρωτησα τὸν φίλον μου.

—Εἰς πολλὰ μέρη τὸν ποτίζουν καὶ μίαν καὶ δύο φοράς ὅταν τὸν σκαλίζουν. Γενικῶς ὅμως τὰ καλύτερα καπνὰ εἶναι τὰ ξηρικά.

—Καὶ πότε θεωρεῖται ώριμος πλέον ὁ καπνός;

—"Αμα παρατηρήσωμεν, ὅτι τὰ φύλλα ἀρχίζουν νὰ κιτρινίζουν καὶ νὰ ξηραίνωνται εἰς τὸ ἄκρον, ἀρχίζομεν νὰ κόπτωμεν τὰ φύλλα ἀπὸ τὸν κορμὸν τοῦ φυτοῦ. Αὐτὸ γίνεται κατὰ τὰς 20 'Ιουλίου. Κόπτομεν πρῶτον τὰ τελευταῖα φύλλα πρὸς τὴν γῆν, τὰ πατόφυλλα, καὶ ἐφ' ὅσον ώριμάζουν καὶ τὰ ἄλλα, προχωροῦμεν πρὸς τὴν κορυφὴν."

Τώρα θὰ σᾶς εἴπω διὰ τὸ λιάσιμον καὶ τὸ δέσιμον τοῦ καπνοῦ.

"Οταν μαζεύωμεν τὰ φύλλα, τὰ περνῶμεν μὲ μίαν χονδρήν βελόνην εἰς σπάγγον δύο μέτρων. "Οταν γεμίσῃ ὁ σπάγγος, τὸν πηγαίνομεν εἰς ἐν ἀλώνιον προσήλιον. Ἐκεῖ στήνομεν ὅρθὰ δύο καδρόνια καὶ εἰς αὐτὰ τεντώνομεν τὴν ἄρμάθαν τοῦ καπνοῦ, διὰ νὰ ξηρανθῇ καλά.

"Αμα ἴδωμεν ὅτι ἔξηράνθησαν τὰ φύλλα, λύομεν τὸν σπάγγον σιγά - σιγά, διὰ νὰ μὴ τρίβωνται τὰ φύλλα, καὶ δένομεν μαζὶ τὰς δύο ἄκρας τοῦ σπάγγου. "Επειτα εἰς ἐν στερεὸν ξύλον κρεμῶμεν 5-6 ἄρμάθας καπνοῦ καὶ τὸ ξύλον αὐτὸ τὸ κρεμῶμεν εἰς τὰ δοκάρια τῆς ἀποθήκης. "Ολαι μαζὶ αἱ ἄρμάθαι ἐνὸς ξύλου λέγονται μὲ ἐν ὅνομα β α ν τ ἀ κι α.

Τὸν Ὀκτώμβριον ἢ Νοέμβριον δύμα νοτίσῃ ὁ καπνὸς ἀπὸ τὸν ύγρὸν καιρὸν καὶ δὲν τρίβεται, σχηματίζομεν δέματα μὲ τὰ φύλλα τοῦ καπνοῦ. Ἰδού πῶς γίνεται αὐτό:

"Εχομεν μερικὰ κιβώτια, ἐπίτηδες κατεσκευασμένα διὰ τὴν ἐργασίαν αὐτήν. Εἰς τὸ κάτω μέρος τοῦ κιβωτίου τοποθετοῦμεν μίαν λινάτσαν, εἰς τὴν ὅποιαν εἶναι περασμένοι 4-5 σπάγγοι χονδροί." Επειτα τοποθετοῦμεν μὲ προσοχὴν τὰς ἄρμάθας εἰς τὸ κιβώτιον.

"Αμα γεμίσῃ, τοποθετοῦμεν ἄλλην λινάτσαν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ κιβωτίου καὶ πιέζομεν τὸν καπνὸν διὰ νὰ πυκνωθῇ. "Επειτα μὲ τοὺς σπάγγους τῆς κάτω λινάτσας ράπτομεν καὶ τὴν ἐπάνω, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ τὰς δύο πλευράς. Αἱ ἄλλαι δύο μένουν γυμναί, διὰ νὰ ἀερίζεται ὁ καπνὸς καὶ νὰ δύναται καὶ ὁ ἔμπορος νὰ βλέπῃ τὴν ποιότητα τοῦ καπνοῦ.

Τὸ δέμα εἶναι ἔτοιμον πλέον διὰ τὸ ἐμπόριον. Τὸ ἔξαγομεν ἀπὸ τὸ κιβώτιον καὶ τὸ τοποθετοῦμεν μαζὶ μὲ τὰ ἄλλα. Αὐτὰς τὰς δέματα λέγονται εἰς τὸ ἐμπόριον τέ για.

Τὰς δέματα τὰς τοποθετοῦμεν τὸ ἔπι τοῦ ἄλλου εἰς εύαέρους καὶ εὐηλίους ἀποθήκας. "Αν ἡ ἀποθήκη ἔχῃ ὑγρασίαν ἢ δὲν τὴν βλέπῃ ὁ ἥλιος, ὁ καπνὸς θὰ χαλάσῃ καὶ ὅλοι οἱ κόποι μας ἔγιναν ματαίως. Διὰ νὰ γίνεται μάλιστα τακτικῶς ὁ ἀερισμός, μετατοπίζομεν τὰς δέματα κάθε 20 ἡμέρας.

—Σεῖς, οἱ ὄποιοι ζῆτε μέσα εἰς τὴν παραγωγὴν καὶ τὸ ἐμπόριον τοῦ καπνοῦ, ἥρωτησα τὸν φίλον μου, μήπως γνωρίζετε τὴν συνολικὴν παραγωγὴν τοῦ τόπου μας;

—Πολὺ καλὰ μάλιστα. 'Ο καπνὸς καλλιεργεῖται εἰς 920 χιλιάδας στρεμμάτων. "Εχομεν παραγωγὴν 50 ἑκατομμυρίων ὀκάδων καὶ εἰσπράττομεν 2.340 ἑκατομμύρια δραχμῶν τὸ ἔτος.

Δ. Κοντογιάννης

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ (ΕΥΒΟΙΑΣ)

(Γ. Δροσύνη)

Τ' "Αϊ Γιαννιοῦ τοῦ Ριγανᾶ

—Αὔριον εἶναι τ' 'Αλιοτροπιοῦ.

—Τίνος; ἥρωτησα ἀπορῶν.

—Τ' "Αϊ Γιάννη τ' 'Αλιοτροπιοῦ.

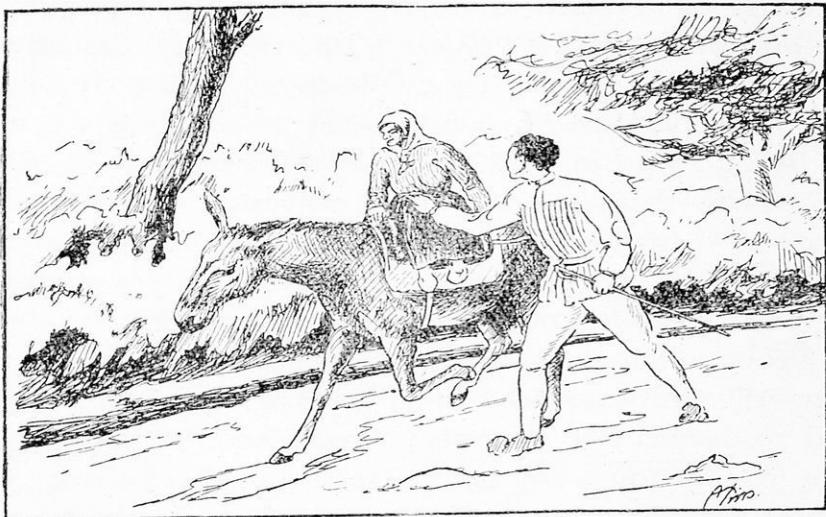
'Ο συνήθως λεγόμενος "Αϊ- Γιάννης ὁ Ριγανᾶς - ἐορτάζων τὴν 24 Ιουνίου - διότι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην συλλέγουσι τὴν ρίγανην, ἐνταῦθα καλεῖται

τ' Ἀλιοτροπιοῦ. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν περίεργος μοῦ ἐφάνη ἡ ὄνομασία· μελετήσας δὲ τὴν λέξιν κατόπιν εὗρον, ὅτι ἡ μόνη ἔξήγησις εἶναι αὕτη:

Τὴν 9 Ἰουνίου εἶναι τὸ θερινὸν ἥλιοστάσιον, ἀρχεται δὲ ἕκτοτε ἡ τῆς ἡμέρας σμíκρυνσις, τρεπομένου τοῦ ἥλιου. Ἀλλὰ εἰς τοὺς χωρικούς μόνον μετὰ δεκαπενθήμερον γίνεται αἰσθητὴ ἡ μεταβολὴ αὕτη τοῦ ἡμερυνυκτίου καὶ τοῦ ἥλιου ἡ τροπή. Οθεν ὠνόμασαν τὸν τότε ἑορτάζοντα ἄγιον Ἱωάννην, τοῦ Ἡλιοτροπίου. καὶ τὸ ὄνομα αὐτὸ μὲ τὸν καιρὸν ἔγινε τ' Ἀλιοτροπιοῦ. Εἰς τὰ πλεῖστα μέρη τῆς Ἑλλάδος τὴν ἡμέραν ἐκείνην βγαίνουν τὸν κλήδωνα· ἐνταῦθα οὐδὲ λέξιν γνωρίζουσιν, ἐνόμιζον δ' ὅτι τοὺς ἐμπαίζω, ὅταν τοὺς εἴπον τὸν τρόπον, καθ' ὃν τελεῖται ἀλλαχοῦ· ἡ ἑορτὴ αὕτη τοῦ λαοῦ.

Ἐχουσιν ὅμως ἄλλας περιεργότατα ἔθιμα. Τὴν ἑσπέραν τῆς παραμονῆς κόπτει ἕκαστος φύλλον συκῆς, καὶ τὸ ἀφήνει ἐπὶ τῆς στέγης τοῦ οἴκου. Ἀν τὴν πρωΐαν τὸ φύλλον μένη ἔτι θαλερόν, μακάριος οὗτος! Ὕγειαν καὶ εὔτυχίαν καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἀπολαμβάνει· ἀλλοίμονον ὅμως ἀν ἐμαράνθη τὸ φύλλον· ἀφευκτος θάνατος ἀναμένει αὐτόν. "Οταν θ' ὀνατείλῃ ὁ ἥλιος, εὔτυχὴς ὁ βλέπων τὴν πρωΐαν ἐκείνην τὴν σκιάν του ἐπιμήκη, δυστινχής δὲ ὁ βλέπων αὐτὴν μικρὰν καὶ ἀνευ κεφαλῆς. Διηγοῦνται, ὅτι κάποτε ἐμετρήθησαν πέντε χωρικοὶ εἰς τὰ ἀλώνια. Οἱ τέσσαρες εἶδον τὰς σκιὰς αὐτῶν μακράς, μόνον εἰς ἔβλεπε στρογγύλον τι σημεῖον σώματος ἀνευ κεφαλῆς. Καὶ αὐτὸς ἀπέθανε συντόμως.

Αλλὰ τὰ ἔθιμα ταῦτα βαθμηδὸν ἐκλείπουσιν, ἐν δὲ μένει εὐλογῶς τηρούμενον. Ἀπὸ τῶν μεσογειοτάτων ἔτι χωρίων πλῆθος ἀγροτῶν κατέρχονται εἰς τὴν πλησιεστέραν ἀκτὴν ἀπὸ νυκτὸς βαθείας. Θέλουν νὰ λουσθοῦν εἰς τὴν θάλασσαν προτοῦ ἀνατείλῃ ὁ

ἥλιος. Ἄσθενεῖς φέρονται ἐπὶ τῶν ὅνων ἢ ἐπὶ τῶν ὕμων τῶν συγγενῶν αὐτῶν, ἵνα θεραπευθῶσι διὰ τοῦ λουτροῦ. Ἔννοεῖται δ' ὅτι μᾶλλον βλάπτει ἡ νυκτερινὴ αὕτη ψυχρολουσία. Καὶ ἀπὸ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ λουτροῦ ἐξηγοῦσι τὰς ἀμαρτίας τῶν λουσμένων σιάπλοι χωρικοί.

Μετ' ἀπορίας ἥρωτησα:

—Διατὶ τάχα νὰ γίνεται νύκτα τὸ λουτρόν;
Καὶ γραῖα χωρικὴ μοὶ ἀπέκριθη αὔστηρῶς:

—'Αμ' παιδάκι μου, ποιός γιάει σάν βγῆ ό ήλιος,
νὰ μπῆ στὴ θάλασσα, ποὺ πέφτει πιὰ τὸ θεριὸ τ' "ΑΪ
Γιάννη μέσα καὶ τὸν τρώει;

Ο ΕΡΥΡΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

‘Ο πατήρ τοῦ Γεωργίου, συνταξιοῦχος ύπαλληλος,
ήτο ἀσθενής. Βαρεῖα ἐπιδημία ἔπεσεν εἰς τὴν πόλιν
καὶ προσεβλήθη καὶ ἐκεῖνος. Ἱατρὸν δὲν ἐκάλεσαν,
διότι ήσαν πτωχοί. Προσεπάθουν μὲν μερικὰ πρόχει-
ρα φάρμακα νὰ θεραπεύσουν τὸν ἀδυνατισμένον πλέον
ἄρρωστον.

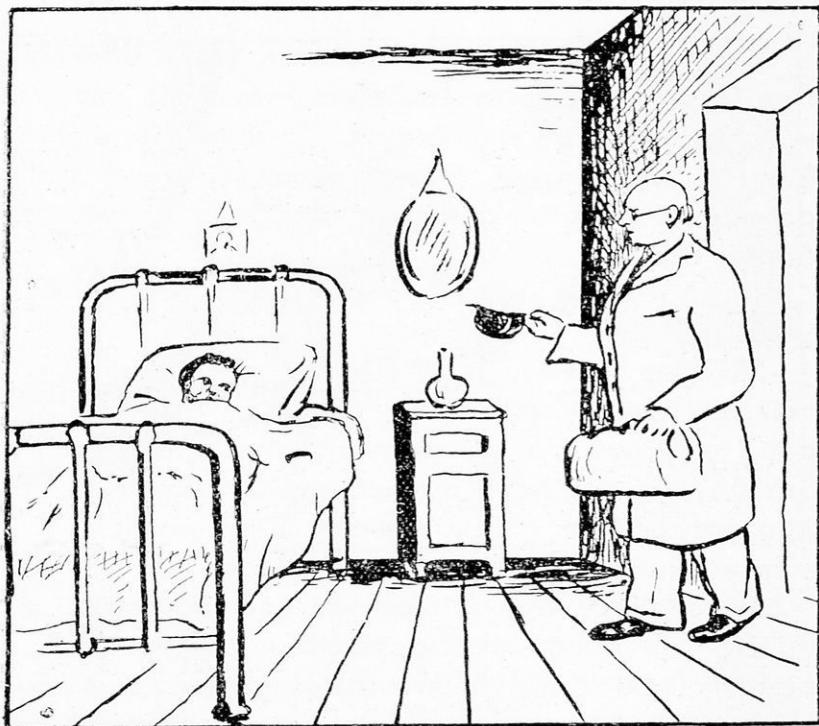
Μίαν ήμέραν ό ἀσθενής φωνάζει τὸν υἱόν του Γεώρ-
γιον καὶ τοῦ λέγει:

—'Ακουσε, τέκνον μου! Εἰς τὴν πλατείαν, πλησίον
τοῦ θεάτρου, εἶναι τὰ γραφεῖα τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυ-
ροῦ, πήγαινε νὰ εἰδοποιήσῃς, ὅτι εἴμαι ἄρρωστος,
διὰ νὰ μᾶς στείλουν συνδρομήν. Θὰ ἴδης μίαν μεγά-
λην ἐπιγραφὴν «Ἐρυθρὸς Σταυρός» μ' ἓνα
κατακόκκινον σταυρὸν εἰς τὸ μέσον.

Δὲν παρῆλθε πολλὴ ὥρα καὶ ἐν αὐτοκίνητον ἐστά-
θη εἰς τὴν θύραν τοῦ ἄρρωστου ἀνοίγουν τὴν θύ-
ραν τῆς οἰκίας καὶ βλέπουν εἰσερχόμενον ἐνσένεον καὶ
εὐγενικὸν κύριον. ήτο ό Ἱατρὸς τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυ-
ροῦ· ἐκράτει καὶ ἐν μικρὸν κιβώτιον μὲ φάρμακα. Ἐ-
κτὸς τῶν φαρμάκων, ἔδωσεν εἰς τὴν οἰκογένειαν καὶ
πέντε κυτία γάλακτος, ἀρκετὴν σοκολάταν, τέϊον καὶ
ζάχαριν.

—Τὸν γνωρίζω ἐγὼ αὐτὸν τὸν κύριον, εἶπεν ό Γε-

ώργιος, άμα ἔφυγεν ὁ ιατρός· ήλθε μίαν ἡμέραν εἰς τὸ σχολεῖόν μας μὲν μερικὰς κυρίας καὶ ἐξήτασαν ὅλους τοὺς μαθητάς. Μᾶς εἶπαν νὰ πηγαίνωμεν εἰς τὰ παιδικὰ λουτρά, νὰ πλυνώμεθα δωρεάν. Μερικὰ παι-

δάκια τὰ εῦρον χλωμὰ καὶ ἀδυνατισμένα. Ἐσημείωσαν τὴν διεύθυνσίν των διὰ νὰ τοὺς στείλουν δυναμωτικὰ καὶ ὑπερσχέθησαν νὰ τὰ στείλουν κατὰ τὰς διακοπὰς εἰς καλὴν ἔξοχὴν νὰ δυναμώσουν. Φεύγοντες ἔδωσαν εἰς ὅλους ἀπὸ μίαν σοκολάταν. Ἐφερον δλοι

εἰς τὸ στῆθος, ἐπάνω εἰς λευκὸν κομβίον, ἐνα κόκκινον σταυρόν.

“Ολοι οἱ μαθηταὶ ἡπόρησαν δι’ ὅλα αὐτά, ἦτο ὅμως ὥρα νὰ σχολάσωμεν καὶ ὁ Διδάσκαλος ὑπεσχέθη νὰ μᾶς ὀμιλήσῃ ἀλλην ἡμέραν διὰ τὸν Ἐρυθρὸν Σταυρόν. Ἡσθένησεν ὅμως καὶ αὐτὸς ὕστερα καὶ διεκόψαμεν τὰ μαθήματα.

—Νὰ σοῦ εἴπω ἔγώ, παιδί μου, διὰ τὸν Ἐρυθρὸν Σταυρόν, εἶπεν ὁ ἀσθενῶν πατήρ. Πολλοὶ εὔσπλαχνικοὶ κύριοι καὶ κυρίαι ἔχουν ἐνα σύλλογον, τὸν «Ἐρυθρὸν Σταυρόν.» Σκοπός των είναι νὰ βοηθοῦν τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς ἀσθενεῖς οἵασδήποτε ἡλικίας. Κάμνουν καὶ οἱ ἕδιοι δωρεάς εἰς τὸν Σύλλογον, ἀλλὰ συχνὰ ἐνεργοῦν καὶ ἐράνους ἀπὸ τὴν κοινωνίαν, τὴν Κυβέρνησιν, τοὺς Δήμους καὶ τὰς Κοινότητας. Χρειάζονται πολλὰ χρήματα διὰ τὸν μέγαν σκοπόν των.

Εἰς κάθε δυστυχίαν τρέχουν ἀμέσως νὰ βοηθήσουν. Εἰς τὰς πλημμύρας, εἰς τοὺς σεισμούς, τὰς ἐπιδημίας, παντοῦ.

Μοῦ μένει ἀλησμόνητον, παιδί μου, αὐτό, τὸ ὅποιον εἶδον εἰς τὸν πόλεμον. Ἡμην τραυματίας εἰς τὸ νοσοκομεῖον τῆς Θεσσαλονίκης. Δὲν ἦτο τοῦ Δημοσίου τὸ νοσοκομεῖον αὐτό· ἦτο τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ.

Οἱ καλύτεροι ἱατροὶ τῆς Θεσσαλονίκης μᾶς ἐπεσκέπτοντο δωρεάν. Ἀντὶ ἀνδρῶν νοσοκόμων, μᾶς ἔκαμνον τὴν νοσοκόμον αἱ ἀριστοκρατικώτεραι κυρίαι τῆς Θεσσαλονίκης. Μὲ τὴν κατάλευκον ποδιάν των καὶ τὸν λευκὸν σκοῦφον, κεντημένον καὶ αὐτὸν

μὲ τὸν Ἐρυθρὸν Σταυρόν, ἥσαν χαρὰ Θεοῦ ἐκεῖ μέσα.

· Ἐκτὸς τῆς περιποιήσεως, μᾶς ἔφερον καθημερινῶς καὶ ἀφθονα δῶρα. Καὶ δὲν ἔμενον πάντοτε αἱ ἴδιαι.

Διαρκῶς ἀντικαθίσταντο, διότι ἥθελον καὶ ἄλλαι νὰ ὑπηρετήσουν ώς νοσοκόμοι. ἾΑ!.... ὅστις δὲν εἶδε νοσοκομεῖον τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, δὲν ἡμπορεῖ νὰ γνωρίσῃ πόση καλωσύνη ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον.

· Αμα ἐτελείωνον τὴν περιποίησιν τῶν ἀρρώστων, μᾶς ἔγραφον ἐπιστολὰς διὰ τοὺς ἴδικούς μας.

Συνέβη καὶ κάτι ἄλλο συγκινητικώτατον: Μεταξὺ τῶν τραυματιῶν ἥσαν καὶ ὀλίγοι αἰχμάλωτοι Βούλγαροι. Τοὺς ἐπεριποιοῦντο καὶ σύτοὺς ὅπως καὶ ἡμᾶς. Ἐβασανίζοντο ὅμως οἱ δυστυχεῖς, διότι δὲν ἔλαμβανον γράμματα ἀπὸ τοὺς ἴδικούς των. Αἱ κυρίαι τοῦ Νοσοκομείου ἔφερον τότε μίαν κυρίαν, ἡ ὁποία

έγνωριζε τὰ Βουλγαρικά. Ἡ κυρία τοὺς ἔγραψε γράμματα καὶ τὸ γραφεῖον τοῦ Νοσοκομείου τὰ ἔστειλεν εἰς τὸν Βουλγαρικὸν Ἐρυθρὸν Σταυρόν, εἰς τὴν Σόφιαν. Καὶ μὲ τὸν τρόπον αὐτόν, ἐντὸς εἴκοσι περίπου ἡμερῶν, οἱ τραυματίαι αὐτοὶ ἐλάμβανον ἐπιστολὰς ἀπὸ τὰς οἰκογενείας των.

Μὲ ποίαν χαρὰν τὰς ἐδέχθησαν καὶ πόσην εὐγνωμοσύνην ἐφανέρωνον οἱ ὀφθαλμοί των!... Οἱ Ἐρυθροὶ Σταυροί, βλέπεις, δὲν ξεχωρίζουν οὔτε ἔθνος, οὔτε φυλήν, οὔτε θρησκείαν, οὔτε πατρίδα.

Τὰ τελευταῖα ἔτη, παιδί μου, ἔξηκολούθησεν ὁ ἄρρωστος, ὁ Ἐρυθρὸς Σταυρὸς ὡργάνωσεν ἴδιαίτερον σύλλογον διὰ τὰ παιδία, τὸν «Ἐρυθρὸν Σταυρὸν τῆς Νεότητος». «Οταν σᾶς εἰδοποιήσῃ ὁ Διδάσκαλός σας, νὰ γραφῇς πρῶτος καὶ καλύτερος, παιδί μου. Καὶ νὰ μὴ ντροπιάσῃς ποτὲ τὸν κόκκινον Σταυρόν.

Δ. Κοντογιάννης

ΠΑΥΛΟΣ ΜΕΛΑΣ

Πρὸ δλίγων ἔτῶν ἡ ἐλευθέρα Πατρίς μας ἦτο ἀκόμη πολὺ μικρά· τὸ ἐν τρίτον σχεδὸν τῆς σημερινῆς. Ἡ Μακεδονία, ἡ Θράκη, ἡ Ἡπειρος, ἡ Κρήτη, αἱ νῆσοι τοῦ Αιγαίου, ἥσαν ἀκόμη ὑπόδουλοι εἰς τὴν Τουρκίαν. Ολη ἡ ἐλευθέρα Ἑλλὰς ἦτο κλεισμένη ἀπὸ τὴν Ἀρταν ἔως τὴν Λάρισσαν.

Ἄλλὰ δὲν ἔφθανεν ἡ Τουρκικὴ δουλεία. Εἰς τὴν Μακεδονίαν ἀπὸ πολλῶν ἔτῶν παρουσιάσθη καὶ ἄλλος ἔχθρός, οἱ Βούλγαροι. Δὲν ἐτόλμων νὰ πολεμήσουν

χειμερινήν νύκτα τοῦ 1902 καὶ ὥρκίσθησαν εἰς τὸ Εὐ-
αγγέλιον νὰ εἰσβάλλουν κρυφίως εἰς τὴν Μακεδονίαν,
νὰ σχηματίσουν ἐκλεκτὰς δύμάδας καὶ νὰ πολεμήσουν
στῆθος πρὸς στῆθος μὲ τοὺς Βουλγάρους κομιταζῆ-
δες. Ἡ οἰκία αὐτὴ ἀνῆκεν εἰς τὸν Παῦλον Μελᾶν, τὸν
ἀρχηγὸν τῶν γενναίων ἀξιωματικῶν.

Τότε ἀνθυπολοχαγὸς τοῦ πυροβολικοῦ ὁ Παῦλος
Μελᾶς. Ὁ ἴδιος καὶ ὅλοι οἱ ἀδελφοί του ἐγεννήθησαν
εἰς τὴν Γαλλίαν, ὅπου ὁ πατήρ του ἐμπορεύετο. "Ο-
ταν ὡργάνωσε τὴν ἄμυνάν τῆς Μακεδονίας ἦτο 23
ἔτῶν. Ὁ ἀγών τῆς Μακεδονίας ἔχρειάζετο καὶ χρή-
ματα. Ὁ Παῦλος συνήθροισεν ὅσα ἥδυνήθη ἀπὸ φι-
λικάς του οἰκογενείας καὶ μὲ στερήσεις τῆς οἰκογενείας
του ἐξώδευε διὰ τὴν ἄμυναν καὶ ὅλα τὰ ἰδικά του
χρήματα.

Ο Μελᾶς ἦλθεν εἰς συνεννόησιν μὲ τὸν Ἰωάννην
Δραγούμην, πρόξενον τῆς Ἑλλάδος τότε εἰς τὸ Μο-
ναστήριον καὶ ἔκεινος πάλιν μὲ ὅλους τοὺς Ἐπισκό-
πους καὶ προύχοντας τῆς Μακεδονίας. Εύρεθησαν ἐκεῖ
ἀρκετοὶ ἐκλεκτοὶ πολεμισταί· προσῆλθον καὶ ἀπὸ τὴν
Κρήτην καὶ τὴν ἑλευθέραν Ἑλλάδα ἀρκετοί· καὶ τοι-
ουτοτρόπως ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐσχηματίσθησαν τὰ
ἐλληνικὰ ἐπαναστατικὰ σώματα, ὡρκισμένα εἰς τὸν
Ἐσταυρωμένον Χριστὸν νὰ κτυπήσουν ἀλύπτητα τοὺς
ἐχθροὺς τῆς Μακεδονικῆς Πατρίδος.

Πρὶν εἰσβάλλουν ὅλοι εἰς τὴν Μακεδονίαν, ἀπεφα-
σίσθη νὰ ὑπάγουν τέσσαρες ἀξιωματικοί, νὰ γνωρί-
σουν τὸν τόπον καὶ νὰ κανονίσουν ποῦ θὰ ἐπήγαινεν

έκάστη δύμας. Πρῶτος εἰς τοὺς τέσσαρας αὐτοὺς ἦτο
ό Παῦλος Μελᾶς.

“Ενα μῆνα περίπου διήρκεσε τὸ πρῶτον ταξίδιον.
’Αφοῦ μὲ χιλίας προφυλάξεις ἐπέρασε τὰ Θεσσαλι-
κὰ σύνορα, ἐπροχώρει πότε μαζὶ καὶ πότε χωρισμέ-
νος ἀπὸ τοὺς συντρόφους του. ⁷ Ήτο Φεβρουάριος τοῦ
1904. Μὲ ἀφάνταστα βάσανα περιεφέρετο κατὰ τὰς
χειμερινὰς νύκτας ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον, ἐγνώριζεν
ὅλους τοὺς καλοὺς πατριώτας, ἔδιδε θάρρος εἰς ὅλους
καὶ ὥμιλει διὰ τὴν ἄμυναν, ἢ δποία θὰ ἐδείκνυεν ἐντὸς
ὅλιγου τὴν δύναμιν της.

Τοιουτορόπως διῆλθεν ὅλην τὴν Μακεδονίαν καὶ
τὴν Δευτέραν τοῦ Πάσχα εύρεθη πάλιν εἰς τὰς Ἀθή-
νας. Τώρα πλέον, ὅπότε ἐγνώρισεν ἐκ τοῦ πλησίον
τὴν Μακεδονίαν, αἱ Ἀθῆναι ἦτο κόλασις διὰ τὸν Παῦ-
λον Μελᾶν. Μὲ βαθεῖαν συγκίνησιν, ἀλλὰ καὶ μὲ θάρ-
ρος ἀρχαίου Σπαρτιάτου, ἀπεχαιρέτισε τὴν σύζυ-
γόν του καὶ τὰ δύο μικρὰ τέκνα του. Καὶ ὅταν ἐκείνη
προσεπάθησε νὰ τὸν σταματήσῃ, ὁ Παῦλος τῆς εἶπε:

—Μὴ προσπαθῆς νὰ μ’ ἐμποδίσῃς. Δὲν ἀλλάζω σκο-
πόν. Μὴ μ’ ἀναγκάζῃς νὰ σοῦ κρύπτω τὰς σκέψεις
μου καὶ τὰ σχέδιά μου.

* * *

”Εφυγε σιδηροδρόμικῶς εἰς Χαλκίδα καὶ ἐκεῖθεν θα-
λασσίως εἰς Βόλον. ⁸ Απὸ τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ Βόλου
ἔγραφε πρὸς τὴν γυναῖκα του: «Εῦρον καιρὸν ν’ ἀνοί-
ξω τὰς μικρὰς ἀποσκευάς μου· ἔβαλα τὰς φωτογρα-
φίας σας εἰς τὴν κλίνην μου καὶ τὰς ἀσπάζομαι ἀδια-
κόπως. ⁹ Αποφῶ πῶς ἔχω τὴν δύναμιν νὰ σᾶς ἀφήσω

καὶ νὰ φεύγω. Ἐλλὰ σκέπτομαι πάλιν ἐκείνους τοὺς δυστυχισμένους ἐκεῖ ἐπάνω· ἡ ἔχθρικὴ μάχαιρα δύναται εἰς πᾶσαν στιγμὴν νὰ τοὺς χωρίσῃ διὰ παντὸς ἀπὸ τοὺς ἰδιούς των... Καὶ τοιουτορόπως λαμβάνω θάρρος καὶ ἀνυπομονῶ ν' ἀρχίσω τὸ ἔργον μου».

Ἐν μέσῳ πολλῶν δυσκολιῶν καὶ κινδύνων ἔφθασεν εἰς τὴν Κοζάνην. Τὴν ἴδιαν ἑσπέραν, συνεκεντρώθησαν εἰς τὴν Μητρόπολιν κρυφίως οἵ προύχοντες τῆς Κοζάνης καὶ οἱ συμπολεμισταὶ τοῦ Μελᾶ. Ὁ Παῦλος ὠμίλησε πρὸς ὅλους ἐπὶ τολλήν ὥραν. Καὶ ἐνῷ ὅλοι γύρω του ἔκλαιον ἀπὸ συγκίνησιν, ὥρκισε τὰ παληκάρια του εἰς τὸ ιερὸν Εὐαγγέλιον νὰ εἴναι πιστὰ εἰς τὴν Πατρίδα καὶ τὸν Ἀρχηγόν των. Καὶ ἀπὸ τῆς ἐπομένης ἥρχισε τὸ ἔργον του.

“Οπου διέβαινεν δ Παῦλος, οἱ ἔχθροὶ ἔχάνοντο ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. Μὲ ὀλονυκτίους πορείας ἐπροχώρει δ Παῦλος μὲ τοὺς πιστούς του. Οὔτε αἱ βροχαί, οὔτε ἡ χάλαζα, οὔτε τὸ παγερὸν ψῦχος τῆς νυκτὸς τὸν ἡμπόδιζε. Αὐτὰ μάλιστα ἥσαν προτιμότερα ἀπὸ τὴν καλοκαιρίαν. Διότι δὲν ὑπῆρχε φόβος νὰ τοὺς ἀνακαλύψῃ δ Τουρκικὸς στρατός.

Καὶ δὲν ἥσαν μόνον αἱ κακοκαιρίαι· ἐβασανίζοντο καὶ ἀπὸ τὴν κακὴν τροφήν, πολλάκις δὲ καὶ ἀπὸ τὴν πεῖναν. Τοὺς ἐβασάνιζον αἱ μεγάλαι πορεῖαι εἰς γυμνὰ καὶ ἀπάτητα βουνά, ἡ διάβασις πλημμυρισμένων πτοταμῶν, ἡ περιπλάνησις εἰς ἀπέραντα δάση. Καὶ πλὴν ὅλων αὐτῶν, ἡ ἀνάγκη νὰ κοιμῶνται πάντοτε ἔξω μὲ οἰονδήποτε καιρόν. Πολλάκις ἐκοιμῶντο βρεγμένοι, χωρὶς νὰ ἀνάψουν φωτιάν, διὰ νὰ μὴ προ-

δοθοῦν. Καὶ πάντοτε πρῶτος καὶ καλύτερος εἰς θάρρος καὶ ύπομονὴν ἦτο ὁ Παῦλος, τὸ καλομαθημένον παιδίον τῶν Ἀθηνῶν!..

* * *

Τὸ πέρασμα τοῦ Μελᾶ ἀπὸ τὰ χριστιανικὰ χωρία ἔφερε τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἀγαλλίασιν εἰς τοὺς τρομαγμένους χωρικούς. Ὁ Παῦλος τοὺς συνεκέντρωνεν εἰς τὸ σχολεῖον ἢ τὴν ἐκκλησίαν, ὡμίλει διὰ τὴν ἄμυναν, ἔδιδε θάρρος καὶ ἐμάνθανεν ἀπὸ αὐτοὺς τὰς κινήσεις τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ καὶ τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων.

Ολόκληρος ἡ δυτικὴ Μακεδονία ἀνεκουφίσθη. Ἀλλὰ ὁ Παῦλος δὲν ἦτο εὔχαριστημένος· δὲν ἡδυνήθη ἀκόμη νὰ συγκρουσθῇ πρὸς Βουλγαρικὴν συμμορίαν, ἀπὸ αὐτάς, αἱ ὅποιαι ἀλλοτε περιήρχοντο ἐλεύθεραι τὴν χώραν αὐτὴν καὶ ἐσκόρπιζον παντοῦ τὸ πῦρ καὶ τὸν θάνατον. Τώρα ὅλοι ἐμάνθανον τὸ δρομολόγιον τοῦ Παύλου καὶ ἐκρύπτοντο. Καὶ ἀφοῦ δὲν ἐτόλμων νὰ ἀντικρύσουν τὸν Μελᾶν, ἐφρόντισαν νὰ τὸν φέρουν εἰς σύγκρουσιν μὲ τὸν Τουρκικὸν στρατόν. Καὶ τὸ κατώρθωσαν.

Ἐξημέρωνεν ἢ 13 Ὁκτωβρίου 1904 καὶ ὁ Μελᾶς, μὲ τὰ 35 παληκάρια του ἦτο εἰς τὴν χωρίον Στάτιστα τῆς Καστορίας. Ἐκεῖ ἐπροδόθησαν ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους. "Οταν ἐνύκτωσεν, ὁ Τουρκικὸς στρατὸς τοὺς περιεκύλωσεν. Οἱ "Ελληνες ἐπυροβόλουν ὡχυρωμένοι ἐντὸς τῶν οἰκιῶν καὶ οἱ Τούρκοι ἔξωθεν.

"Οταν ἐνύκτωσε καλά, ὁ Παῦλος διέταξε ν' ἀνοίξει τὸ Αεροπόρος ΣΤ' Δημ. Δ. Ι. Κοντογιάννη." Επδ. Δ'. Ἀντ. 10.000 18

ξουν τὰς θύρας καὶ νὰ ἐπιχειρήσουν ἔξοδον. Ἡ πρώτη σφαῖρα ἐκτύπησεν αὐτόν.

—Στὴ μέση πληγώθηκα, παιδιά! εἶπε.

Εἰσῆλθε πάλιν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ ἐφώναξε τὸ πρωτοπαλήκαρόν του, τὸν Πύρζαν.

—Νίκο, τοῦ εἶπε· πάρε τὸν σταυρόν μου καὶ νὰ τὸν δώσῃς εἰς τὴν γυναικα μου· πάρε καὶ τὸ ὅπλον μου καὶ νὰ τὸ δώσῃς εἰς τὸ παιδί μου· καὶ νὰ τοὺς βεβαιώσῃς, ὅτι ἔπραξα τὸ καθῆκόν μου».

”Ηρχισε νὰ πονῇ πολὺ καὶ ἐζήτει ἀπὸ τοὺς συντρόφους του νὰ τὸν φονεύσουν καὶ νὰ μὴ τὸν ἀφήσουν εἰς τοὺς Τούρκους.

Δὲν ἐπέρασε πολλὴ ὥρα καὶ ἐξεψύχησε.

”Ητο ἀδύνατον εἰς τοὺς συντρόφους του νὰ πάρουν μαζί των τὸν νεκρὸν τοῦ Παύλου. Μὲ συντριβὴν ψυχῆς ἐπῆραν μόνον τὴν κεφαλήν του καί, φεύγοντες, ἐν μέσῳ τῶν Τουρκικῶν σφαιρῶν, ἔφθασαν τὸ μεσονύκτιον εἰς ἐν ἐξωκκλήσιον τοῦ Πισοδερίου, ἀφιερωμένον εἰς τὴν ἄγιαν Πορασκευήν. Ἐφώναξαν κρυφίως τὸν ἱερέα τοῦ χωρίου, ἔσκαψαν ἐνα μικρὸν τάφον ἐμπρωσθὲν τῆς Ἁγίας Τραπέζης, ἔβαλαν μέσα τὴν ἀτίμητον κεφαλήν τοῦ Παύλου, τὴν ἐστόλισαν μὲ δλίγα ἀγριολούλουδα καί, ἐν μέσῳ λυγμῶν καὶ θρήνων, ὁ ἵερεὺς ἔψαλε τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν.

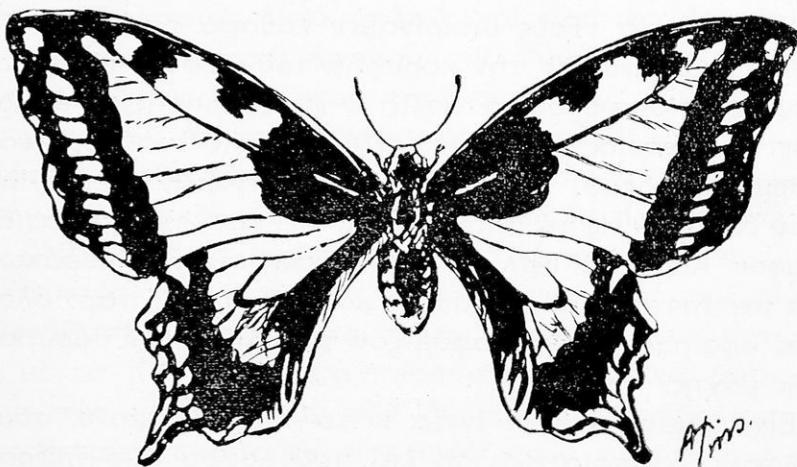
Μετ’ ὀλίγας ἡμέρας ὁ Μητροπολίτης Καστορίας Γερμανὸς κατώρθωσε νὰ πάρῃ τὸ πτῶμα τοῦ Μελᾶ καὶ νὰ τὸ θάψῃ ἔξωθεν ἐνὸς Βυζαντινοῦ ναΐσκου ἀντίκρυ τῆς Μητροπόλεως· ἤθελε νὰ βλέπῃ διαρκῶς τὸν

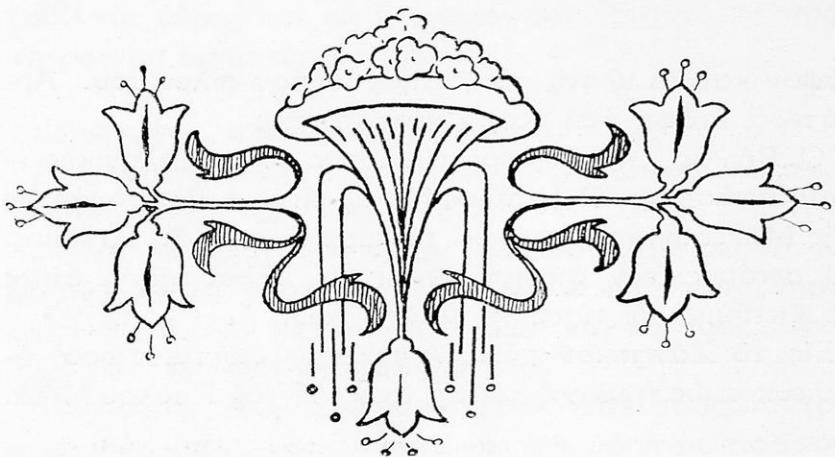
τάφον καὶ νὰ κλαίῃ τὸν ἀλησμόνητον φίλον του. Ἐργότερα ἐτάφη ἐκεῖ καὶ ἡ κεφαλή του.

‘Ο Ρήγας ἦτο ὁ πρωτομάρτυς τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. ‘Ο Παῦλος Μελᾶς εἶναι ὁ πρωτομάρτυς τῆς Μακεδονίας. Κανενὸς τὸ αἷμα δὲν ἔχυθη ματαίως. ‘Ο σπόρος τὸν ὄποιον ἔσπειραν, ἐβλάστησεν, ὅπως τὸ ἐπεθύμει ἡ εύγενὴς ψυχή των.

Εἰς τὸ Ζάππειον τῶν Ἀθηνῶν ὑψώνεται τώρα, ὁ λόλευκος ὃς ἡ ψυχή του, ὁ ἀνδριάς τοῦ Παύλου Μελᾶ.

Δημ. Κοντογιάννης

Ο ΠΑΠΑΣ

N. Πετμεζᾶ

“Ησαν ἐννέα. Τοὺς διεκρίναμεν καθαρὰ ἀπὸ τὰς θέσεις μας ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου, ἔξηπλωμένους εἰς διαφόρους στάσεις· ὁ ἔνας πρητήν, ὁ ἄλλος ὑπτιος, κάποιος ἄλλος στηριζόμενος εἰς ἕνα κομμένον κορμὸν δένδρου. “Ολοι μὲ τὴν παγερὰν ἀκαμψίαν τοῦ θανάτου εἰς τὰ μέλη, ἔμενον ἐκεῖ ἐπὶ δύο ἡμέρας ἄταφοι. Κατὰ τὸ δειλινὸν ἐβλέπομεν συῆνος κοράκων νὰ περιίπταται μὲ βουλιμίαν καὶ ἐπιμονήν, παρ’ ὅλας τὰς σφαίρας, αἵτινες ἐσφύριζον πέριξ, καὶ τὸν θόρυβον τῆς μάχης.

Εἶχαν μείνει καὶ οἱ ἐννέα κατὰ τὴν πείσμονα συμπλοκήν, ἡ ὅποια ἐγένετο ἐπὶ τοῦ λόφου δύο ἡμέρας πρίν. ”Εκτότε ὁ λόφος ἐκρίθη καὶ ἀπὸ ἡμᾶς καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους ὡς μὴ δυνάμενος νὰ κρατηθῇ, καὶ ἐγκατελείφθη μὲ τοὺς ἐννέα νεκροὺς εὐζώνους ἐπὶ τῆς γυμνῆς βραχώδους κορυφῆς του.

"Ολοι οἱ ἄλλοι νεκροὶ εἶχον περισυλλεχθῆ μέσα εἰς τὰς χαράδρας, τὰς πλαγιὰς τῶν λόφων, ἀπὸ ὅλα τὰ δασώδη μέρη καὶ εἶχον ταφῆ τὴν παραμονὴν μὲ τὰς εὔχας τῆς ἐκκλησίας. 'Αλλ' ἔκεινοι οἱ ἐννέα; Δις καὶ τρὶς ἐπεχείρησαν οἱ τραυματιοφορεῖς ἕρποντες νὰ τοὺς τραβήξουν κάτω, καὶ τὴν αὐτοπάρνησίν των τὴν ἐπλήρωσαν ἀκριβά. Οἱ ἐννέα εἶχαν γίνει δώδεκα!

—Καὶ ὅμως πρέπει νὰ ταφοῦν! 'Εγὼ δὲν τοὺς ἀφήνω νὰ τοὺς φᾶν τὰ ὅρνια, ἡκούσθη ἡ φωνὴ τοῦ διοικητοῦ. Νὰ ταφοῦν ἔκει ἐπάνω! Νὰ ταφοῦν ἐπὶ τόπου. Νὰ πάη ἔκει καὶ ὁ παπᾶς.

Νὰ πάῃ ἔκει καὶ ὁ παπᾶς, ὁ ἀγαθώτατος ΠαπαΓιώργης, ὁ ὅπτοιος, ἀπὸ ἀπλοῦς καὶ εἰρηνικὸς ἐφημέριος κάποιου ὀρεινοῦ χωρίου τῆς Ρούμελης, εύρεθη ἔνα πρωὶ ἱερεὺς εὐζωνικοῦ τάγματος, ἀπὸ ἐνθουσιασμὸν μεγάλον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ κάτι ἄλλο ἀκόμη. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τὸ τάγμα ἦσαν ἀπὸ τὴν ὀρεινὴν περιοχὴν τῆς πατρίδος του. Τοὺς ἐγνώριζε μὲ τὰ ὀνόματά των. "Ηξευρε τὰς μητέρας των, τὰς γυναῖκας των, τὰς ἀδελφάς των. Καὶ ὅλαι αὐταὶ τὸν εἶχον προτρέψει νὰ δεχθῆ, τὸν εἶχαν παρακαλέσει γονυκλινεῖς νὰ πάη μαζὶ μὲ τὰ παιδιά, νὰ τὰ προστατεύσῃ καὶ νὰ ἀποτρέψῃ τὸν κίνδυνον μὲ τὴν δύναμιν τῆς ἐκκλησίας. Εἶχεν ὑπερνικήσει τοὺς δισταγμούς του, καὶ πρὸ παντὸς εἶχε κατορθώσει νὰ πείσῃ τὴν παπαδιά, ὅτι αὐτό, ποὺ κάμνει, εἴναι θέλημα καὶ εὐχὴ Θεοῦ.

"Εκτοτε, ἐπὶ δέκα συνεχεῖς μῆνας, καὶ εἰς τοὺς δύο πολέμους, ἡκολούθει τὸ τάγμα. 'Εσυνήθισεν εἰς τὰς

στερήσεις μὲ δλα τὰ πενήντα ἔτη του, εἰς τὰς κακούχιας, εἰς τὴν πεῖγαν, εἰς τὸ ψῦχος καὶ τὰς βροχάς, τυλιγμένος μὲ μίαν κάπαν καὶ κοιμώμενος ὑπὸ τὸ ἀντίσκηνον.

Πολὺ πρὶν ὁ ἥλιος ἀνατείλῃ, ἐξεκίνησαν οἱ ἄνδρες τῆς ἀγγαρείας, ἔκαστος μὲ τὸ πτύον καὶ μίαν σκαπάνην ἐπ' ὄμου ! Διέβησαν κάτω τὴν δασώδη χαράδραν, βαδίζοντες ἀραιά, ὁ εἰς ὅπισθεν τοῦ ἄλλου, καὶ ἐπλησίασαν τὴν πλαγιάν τοῦ ἀπαισίου λόφου. Τελευταῖος ἡκολούθει, μὲ ἔνα μαῦρον σκοῦφον φέροντα τὸ στέμμα, χωρὶς κάπαν, μὲ τὰ ξεθωριασμένα καὶ σχισμένα ράσα, ὁ Ἱερεύς, κρατῶν μὲ τὸ ἔνα χέρι τὸν σταυρόν, καὶ εἰς τὸ ἄλλο ὑπὸ μάλης διπλωμένον τὸ ἐπιτραχήλι του.

“Οπως κάθε πρωί, πυκνὴ ὁμίχλη ἐκάλυπτεν ἀκόμη τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου. “Ολοι ἐτάχυναν τὸ βῆμα διὰ νὰ ἐπωφεληθοῦν. Ἐβάδιζον κατ’ ἀρχὰς ὅρθιοι. Μετ’ ὀλίγον ὁ πρῶτος ἐγονυπέτησε, τὸν ἐμιμήθησαν ἀμέσως καὶ οἱ ἄλλοι καθὼς καὶ ὁ παπᾶς.

“Οταν ἔφθασαν τέλος εἰς τὸ μικρὸ πλάτυσμα, ποὺ ἐσχηματίζετο εἰς τὴν κορυφήν, ἔπεσαν ἄλλοι πρηνεῖς, ἄλλοι εἰς τὰ πλάγια, καὶ βοηθούμενοι μὲ τὰς χεῖρας, μὲ τὰ γόνατα, ἐρπωντες, ἐπλησίασαν τοὺς νεκρούς, καὶ τοὺς ἐσυραν ἔναν ὅπισω, ἀπὸ μίαν προεξοχὴν βραχώδη· ἐκεῖ δὲ συγκεντρωμένοι ἥρχισαν νὰ σκάπτουν, μερικοὶ πλαγιασμένοι, ἄλλοι πρηνεῖς, ἔκαστος ὅπως ἥδύνατο, τὴν τάφρον, ἣ ὅποια ἐπρόκειτο νὰ περιλάβῃ τὰ πτώματα τῶν συντρόφων των.

‘Η ὁμίχλη εἶχεν ἀραιώσει ὀλίγον, καὶ μέσα ἀπὸ τὸν

πέπλον διεφαίνετο ἔνας ἥλιος κατέρυθρος, μόλις ἀνατέλλων. Πότε πότε ἐσφύριζε καμμία σφαῖρα τυχαία καὶ τοὺς ἔκαμνε νὰ σκύβουν ἀκόμη περισσότερον.

—'Αφοῦ ἐτοποθέτησαν τὸν ἔνα πλησίον τοῦ ἄλλου, τοὺς νεκροὺς εἰς γραμμὴν θλιβεράν, μέσα εἰς τὸ βάθος τῆς τάφρου, προτοῦ ἐπαναρρίψουν τὰ χώματα, ἐκάλεσαν ὅλοι μαζὶ τὸν παπᾶ.

—'Εμπρὸς τώρα, πατεράκη, ἡ δουλειὰ ἡ δική σου!

Ἐρπων καὶ αὐτὸς εἶχεν ἀνέλθει τὴν ὑπολειπεμένην κλιτὺν τοῦ λόφου καί, συσπειρωθὲις ὅσον ἤδυνατο περισσότερον, ἐκαλύπτετο ὅπισθεν ἐνὸς τεμαχίου κορμοῦ κομμένης δρυός. Δύο - τρεῖς ἀπὸ ἡμᾶς παρηκολούθουν περίεργοι ἀπὸ τὸν ὅπισθεν λόφον.

Μόλις ἤκουσε τὴν φωνήν, ἐσύρθη, σιγὰ - σιγά, μὲ μυρίας ὑπερβολικὰς προφυλάξεις, καὶ ἐπλησίασεν εἰς τὸ χεῖλος τῆς τάφρου. Ἐκεī ἐστάθη πρὸς στιγμήν, ὡσὰν νὰ ἐσκέπτετο κάτι, ὡσὰν νὰ ἐδίσταζεν· ἔξεδίπλωσε τὸ ἐπιτραχῆλι του· τὸ ἐφόρεσεν. Οἱ ἄλλοι ἀπεκαλύφθησαν· ἔκαμαν τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, πάντοτε κρυμμένοι ὅπιστα ἀπὸ τὴν προεξοχὴν τοῦ βράχου.

Ἐξαφνα διακρίνομεν ἔνα μαῦρον ράσον νὰ σηκώνεται ὅρθιον.

—Κάθισε κάτω, παπᾶ! Θὰ μᾶς ἴδοῦν! ἐφώναξαν οἱ ἄλλοι. 'Αλλ' αὐτὸς ἐφαίνετο ὡς νὰ μὴ ἥτο ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἐκείνην τὴν στιγμήν. Ἀνεστήλωσε περισσότερον τὸ μικρόν του ἀνάστημα, ὕψωσε ὅσον ἤδυνατο ὑψηλὰ μὲ τὸ δεξί του χέρι τὸν σταυρόν, καὶ ἤρχισε νὰ λέγῃ τὰς εὔχὰς τῆς ἐκκλησίας.

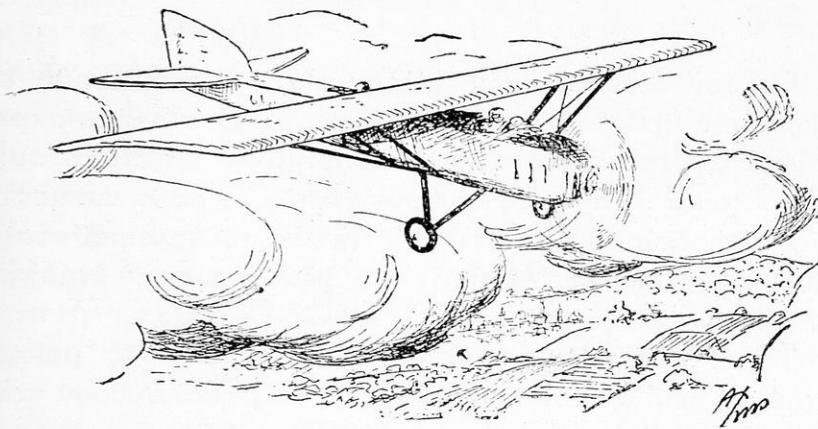
Οἱ στρατιῶται ἐπὶ τῆς ταφῆς ἀφοῦ ταχέως ἐσκέ-

πασαν τούς νεκρούς, τρέχοντες εἰς τὴν κατωφέρειαν ἐν μέσῳ τοῦ σάλου τῆς μάχης, ἔξηφανίζοντο κάτω εἰς τὴν χαράδραν.

Αὐτὸς ἀτάραχος, ἀναστηλωμένος, ἔξηκολούθει νὰ μένῃ εἰς τὴν στάσιν ἐκείνην, ἵως ὅτου καὶ ἡ τελευταία λέξις τῆς ἀκολουθίας τῶν νεκρῶν ἔξηλθεν ἀπὸ τὸ σιόμα του. Ἀφοῦ ἐτελείωσεν, ἔκαμε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, συνέπτυξε τὸ ἐπιτραχῆλι του ὑπὸ τὴν μασχάλην καὶ μὲ βῆμα βραδὺ καὶ σταθερὸν κατῆλθε τὴν κλιτύν, πάντοτε ὅρθιος, ρίπτεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἥσυχον βλέμμα πρὸς τὰς ἔχθρικὰς θέσεις, ἵως ὅτου ἔφθασε κάτω εἰς τὴν χαράδραν ἀσφαλής καὶ ἐκτὸς κινδύνου.

“Οταν τὸ βράδυ, μετὰ τὴν μάχην, ἐπῆγα νὰ ἐκφράσω τὸν θαυμασμόν μου, τὸν εὔρον νὰ κάθηται σταυροπόδι εἰς τὸ ἀντίσκηνόν του καὶ νὰ γράφῃ τὸ συνθισμένον γράμμα πρὸς τὴν παπαδιά: «Νὰ εἰπῆς μὲ τρόπο στὴ γυναικα τοῦ τάδε πώς πάει κι αὐτός, καὶ στὴ μάνα τοῦ δεῖνα πώς δὲν θὰ τὸν ξαναϊδῆ».»

Ο ΘΡΙΑΜΒΟΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΑΕΡΟΠΟΡΩΝ

Τὸν Ἰούνιον τοῦ 1928 οἱ "Ελληνες ἀεροπόροι Ἀδαμίδης, συνταγματάρχης, καὶ Παπαδᾶκς, ὑπολοχαγός, ἐνήργησαν μίαν μεγάλην ἐναέριον περιήγησιν εἰς ὅλας τὰς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Μετὰ διαφόρους σταθμοὺς εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀφρικήν, ἐπέρασαν εἰς τὴν Ἰσπανίαν καὶ ἔφθασαν εἰς Παρισίους. Ἐκεῖθεν ἐπέταξαν εἰς Βουκουρέστιον καὶ τὴν 1 Ιουλίου ἐπέστρεψαν εἰς Ἀθήνας. Διήνυσαν ἐν μέσῳ πολλῶν κινδύνων, 17 χιλιάδας χιλιομέτρων εἰς τὸν ἀέρα καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ πραγματικὸν θρίαμβον διὰ τοὺς ἀεροπόρους μας, τοὺς ὅποιους ἔθαύμασαν ὅλοι οἱ Εύρωπαιοι.

Ἡ ὑποδοχὴ τῶν ἀεροπόρων μας κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν ὑπῆρξε πονηγυρική. Χιλιάδες κόσμου εἶχον συγκεντρωθῆ~~ται~~ διὰ παντὸς μεταφορικοῦ μέσου εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Τατοίου.

Εἰς τὸν ἀεροδρομικὸν χῶρον εἶχον τοποθετηθῆναι εἰς γραμμὴν πρὸς τὴν δημοσίαν ὁδὸν 12 ἐν συνόλῳ στρατιωτικὰ ἀεροπλάνα· ἥσαν διηρημένα εἰς τρία σμήνη, ἔτοιμα νὰ ἀπογειωθοῦν, ὅπως προϋπαντήσουν καὶ συνοδεύσουν τιμητικῶς τὴν ἐκ τοῦ μακροῦ ταξιδίου της ἀνὰ τὴν Ἀφρικὴν καὶ τὴν Εὐρώπην ἐπιστρέφουσαν σύντροφόν των, τὴν «Ἐλλάδα».

Τὰ πλήθη, συγκεντρωμένα ὅπισθεν τῆς μακρᾶς ταύτης σειρᾶς τῶν ἀεροπλάνων, παρηκολούθουν τοὺς ἀξιωματικούς καὶ ὅπλίτας τοῦ ἀεροδρομίου, τακτοποιοῦντας τὴν μηχανὴν ἐκάστου τῶν ἀεροπλάνων.

ΕΙΣ ΠΡΟ·Υ·ΠΑΝΤΗΣΙΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Τὴν 5 1)2 ἀπογευματινὴν ἀξιωματικὸς τοῦ ἀεροδρομίου διέταξε τὴν ἀπογείωσιν τῶν ἀεροπλάνων.

Ἄμεσως ἔνας δαιμονιώδης κρότος ἡκούσθη καὶ ἐν ἀεροπλάνον, ἀφοῦ ἐσύρθη ὡς σαύρα εἰς τὸν χῶρον τοῦ ἀεροδρομίου, ἥρχισε νὰ ἀνυψοῦται εἰς τὸ κενόν.

Τὸ ἀεροπλάνον αὐτό, ἀφοῦ διῆλθε κατὰ μῆκος τοῦ ἀεροδρομίου, ἀνυψώθη ὑπεράνω τῆς Πεντέλης καὶ ἔλαβε κατεύθυνσιν πρὸς τὴν Κωπαΐδα. Ὁλίγον κατόπιν ἀνυψώθη ἥ ἀρχηγὸς τῶν τριῶν σμηνῶν, καὶ ἀνέμενε τὴν ἀνύψωσιν καὶ τῶν λοιπῶν ἀεροπλάνων, διὰ νὰ τεθῇ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν.

Ἄμεσως σχεδὸν τὸ ἀεροδρόμιον ἀντήχησεν ἀπὸ τοὺς βρυχηθμοὺς τῶν μηχανῶν τῶν ἄλλων ἀεροπλάνων καὶ ἐν πελώριον σύννεφον σκόνης ἐκάλυψε τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν αὐτοῦ, ἀναγκάσαν τὰ συνω-

στιγόμενα εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο πλήθη νὰ ὀπισθοχωρήσουν ἐν σπουδῇ.

Μετ' ὀλίγον εἰς τὸν ὅριζοντα, μέσα εἰς μίαν τολύπην νεφῶν, εἶχε φανῆ ἐν μεγάλον στῆγμα κινούμενον ἐν τάχει πρὸς νότον. Ἡτο ἡ «Ἐλλάς», τὴν παρουσίαν τῆς ὁποίας δὲν ἔβράδυνε νὰ διαπιστώσῃ τὸ πεπειραμένον βλέμμα τοῦ πιλότου.

Μόλις ἡ ἐμφάνισις τῆς «Ἐλλάδος» ἐγένετο ἀντιληπτὴ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀεροπλάνων, ἔστρεψαν ταῦτα ἀποτόμως πρὸς τὴν διεύθυνσίν της καὶ ἔσπευσαν νὰ τὴν προϋπαντήσουν. Δὲν κατώρθωσαν ὅμως νὰ τὴν πλησιάσουν ὅλα ἐκτὸς μόνον δύο, καὶ τοῦτο, διότι αὕτη ἵπτατο εἰς ὑψους 3000 μέτρων, ἐνῷ τὰ ἄλλα ἀεροπλάνα τοῦ σμήνους εύρισκοντο κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἰς ὑψος μόνον 2 χιλιάδων μέτρων.

Τὰ σμήνη κατόπιν μὲν ἐπὶ κεφαλῆς τὴν «Ἐλλάδα» κατηυθύνθησαν πρὸς τὸ Τατόϊον, ὅπου ἔκαστον ἐλαφε τὴν κατάλληλον θέσιν πρὸς προσγείωσιν.

Πρώτη προσεγειώθη ἡ «Ἐλλάς».

Ἐν τῷ μεταξὺ δύο ἀεροπλάνα τοῦ ναυτικοῦ ἔξετέλουν ἐλιγμούς ὑπεράνω τοῦ ἀεροδρομίου χάριν τοῦ κοινοῦ.

Μόλις ἡ «Ἐλλάς» προσεγειώθη, δλόκληρον τὸ ἐπὶ ὕρας ἀναμένον πλῆθος, ἐκινήθη πρὸς τὸ ὠραῖον ἀεροπλάνον, τὸ ὄποιον εἰς διάστημα δευτερολέπτων περιεκυκλώθη ἀπὸ μάζης κόσμου.

Ἀπὸ τὸ ὑπόστεγον ἐξῆλθον τρεῖς ἀξιωματικοί, φέροντες ἴσαριθμους στεφάνους δάφνης, στολισμένους μὲ ταινίας γαλανολεύκους. Μὲ τὸν ἓνα ἀπὸ τοὺς στε-

φάνους αύτούς ἐστεφανώθη ὁ Ἀδαμίδης, μὲ τὸν ἄλλον ὁ Παπαδᾶκος καὶ μὲ τὸν τρίτον ἡ ἐλιξ τῆς «Ἐλλάδος». Οἱ δύο ἀεροπόροι, παρ' ὅλας τὰς ἐντόνους διαμαρτυρίας των, ύψωθησαν ἐπὶ τῶν χειρῶν τοῦ κόσμου, ὁ δόποιος τοὺς ἔφερε πρὸς τὸ ὑπόστεγον. Τὴν στιγμὴν αὐτὴν τοῦ μεγάλου ἐνθουσιασμοῦ, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ τηρηθῇ καμμία τάξις. «Ολοι ἥθελον νὰ πλησιάσουν τὸ ἀεροπλάνον, νὰ χαιρετίσουν τοὺς ἀεροπόρους καὶ τὸ ὄρμητικὸν ἐκεῖνο κῦμα τοῦ κινουμένου πλήθους δὲν ὑπῆρχε κανεὶς τρόπος νὰ συγκρατηθῇ.

Μετὰ πάροδον ἀρκετῆς ὥρας οἱ δύο ἀεροπόροι ἥχθησαν ἐντὸς τοῦ περιπτέρου, ἐπου προσεπάθησε νὰ προσφωνήσῃ αύτοὺς ὁ ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν. Ἡ δύλοβοὴ ὅμως ἦτο τόση, ὡστε ὁ «Υπουργὸς δὲν κατώρθωσε νὰ ἀρθρώσῃ λέξιν. Μεθ' οἱ ἀεροπόροι Ἀδαμίδης καὶ Παπαδᾶκος κατώρθωσαν νὰ ἔξελθουν τοῦ ὑποστέγου καὶ νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸ περίπτερον τοῦ διοικητοῦ τοῦ ἀεροδρομίου. Τὸ περίπτερον τοῦτο εἰς διάστημα ἐλάχιστον περιεκυκλώθη ἀπὸ χιλιάδας ἀνδρῶν καὶ χιλιάδας γυναικῶν, ζητούντων νὰ εἰσδύσουν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ νὰ ἐπευφημήσουν ἀκόμη τοὺς δύο ἀεροπόρους. Πολλοὶ ἀνεργοχήθησαν εἰς τὰ παράθυρα καὶ μέσα ἀπὸ τοὺς ὑαλοπίνακας προσεπάθουν νὰ διακρίνουν εἰς τὸ ἐσωτερικόν.

Μετ' ὀλίγον ἀπὸ μίαν ὀπισθίαν θύραν εἰσῆλθεν εἰς τὸ περίπτερον ὁ διοικητὴς τοῦ Α'. Σώματος Στρατοῦ καὶ ἀπένειμεν εἰς τοὺς δύο ἀεροπόρους τὸ χρυσοῦν μετάλλιον, συνοδεύσας αὐτὸ μὲ θερμοὺς λόγους συγχαρητηρίους.

ΤΙ ΛΕΓΟΥΝ ΟΙ ΑΕΡΟΠΟΡΟΙ

Είς τὰ πρόσωπα τῶν δύο ἐπιβατῶν τῆς «Ἐλλάδος» εἶναι ζωγραφισμένη ἡ εύτυχία, διότι κατώρθωσαν νὰ φέρουν εἰς τόσον σῖσιον πέρας μίαν ἐπίδειξιν, ἡ δόποια ἐτίμησε τὴν Ἑλληνικὴν Ἀεροπορίαν καὶ ἐτόνωσε τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ "Ἐθνους εἰς τὸ ὅπλον αὐτὸ τοῦ μέλλοντος.

Ο ἐκτελέσας μετὰ τοῦ κ. Παπαδάκου τὴν μεγάλην πτῆσιν συνταγματάρχης κ. Ἀδαμίδης, ὡς ἔξῆς ἀφηγήθη τὰς ἐντυπώσεις του ἀπὸ τὸν γῦρον τῆς Μεσογείου:

«Τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ περίπλου τῆς Μεσογείου ἔσχε διάζομεν πρὸ ἐνὸς περίπου ἔτους, ἀλλὰ μᾶς ἔλειπον τότε ἀκόμη τὰ μέσα.

Τὰ ἀεροπλάνα, τὰ δόποια εἴχομεν, ἥσαν καθαρῶς στρατιωτικὰ ἀεροπλάνα καὶ ἀκατάλληλα νὰ χρησιμοποιηθοῦν διὰ μεγάλας πτήσεις. Μὲ τὴν ποσότητα τῆς βενζίνης, ποὺ ἡδύνωντο νὰ φέρουν τὰ ἀεροπλάνα αὐτά, δὲν ἡδυνάμεθα νὰ διανύσωμεν παρὰ ἀπόστασιν 400 ἵως 500 χιλιομέτρων, ἐνῷ ἡμεῖς εἴχομεν ἀποφασίσει διάθεση σταθμὸς τῆς διαδρομῆς μας νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ τὸν προηγούμενον 1000–2000 χιλιόμετρα.

Ἐτρεπτε συνεπῶς νὰ ἐφοδιασθῶμεν μὲ ἐν ἀεροπλάνον, τὸ δόποιον νὰ δύναται νὰ μᾶς ἔξυπηρετήσῃ ἀπολύτως εἰς τὸ ταξίδιόν μας. Εἰσηγήθην τότε, ὡς προϊστάμενος τῆς ἀεροπορίας, τὴν ἀπόφασίν μου αὐτὴν εἰς τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν καὶ τὸν παρε-

κάλεσα νὰ ἔγκρινη τὴν ἀγορὰν ἐνὸς μεγάλου ἀεροπλάνου.

Πράγματι, τὸ ἀεροπλάνον παρηγγέλθη καὶ, ὡς γνωρίζετε, ἔφθασεν ἐνταῦθα ἐναερίως ὀλίγας ημέρας πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μας.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἔγὼ εἶχα ἐκλέξει ὡς συμπλωτῆρά μου τὸν κ. Παπαδᾶκον, ὁ ὅποιος προθύμως ἐδέχθη τὴν πρότασίν μου.

“Οταν τὰ πάντα ἡτοιμάσθησαν, ἀνεχωρήσαμεν ἀπὸ τὸ Τατόϊ καὶ διετρέξαμεν ἐναερίως τὰ Μικρασιατικὰ καὶ Ἀφρικανικὰ παράλια καὶ ἀκολούθως τὴν Νότιον Εὐρώπην· ἐπεστρέψαμεν δὲ πάλιν ὀπίσω εἰς τὸν τόπον τῆς ἀναχωρήσεώς μας, γεμάτοι ἀπὸ ἀρίστας ἐντυπώσεις καὶ ἔξαιρετικὴν ύπερηφάνειαν, διότι ἔξετελέσαμεν μίαν ἐθνικὴν ἀποστολήν.

Πρὶν φύγωμεν ἀπὸ τὸ Τατόϊ διὰ τὸ ταξίδιον αὐτό, δὲν σᾶς ἀποκρύπτω, ὅτι ἐδοκιμάσαμεν μυρίας ὅσας συγκινήσεις καὶ ἔνα ἀκατάσχετον φόβον, ὅτι δὲν θὰ κατωρθώναμεν νὰ ἀπογειωθῶμεν ἀπὸ τὸ ἀεροδρόμιον. ἀλλὰ θὰ ἐμένομεν εἰς αὐτὸ μαζὶ μὲ τὸ ἀεροπλάνον μας παρανάλωμα τοῦ πυρός.

‘Ο φόβος μας αὐτὸς προήρχετο ἐκ τοῦ ὅτι τὸ ἀεροπλάνον μας ἦτο βαρύ, φορτωμένον μὲ βάρος 3 τόνων, τὸ δὲ ἀεροδρόμιόν μας ἄθλιον, ὥστε νὰ καθίσταται προβληματικὴ ἡ ἔξ αὐτοῦ ἀνύψωσίς μας.

Εὔτυχῶς ἀπεγειώθημεν καλῶς καὶ ἔγκαίρως ἀπεκτήσαμεν ὑψος.

Ἐνθυμοῦμαι ὅτι, ὅταν ὀλίγον πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μας ἀπεχαιρέτων τοὺς παρατεταγμένους ἀ-

ξιωματικούς καὶ στρατιώτας μας, εἶδα πολλούς ἐξ αὐτῶν νὰ δακρύζουν καὶ αὐτὸ μ' ἔκαμε νὰ συγκινηθῶ φιβερά, ὅπως δὲν εἶχα συγκινηθῆ ὅταν ἔφευγα πρὸ ὀλίγης ὥρας ἀπὸ τὸ σπίτι μου κρυφὰ ἀπὸ τὴν μητέρα μου, χωρὶς νὰ τὴν ἀποχαιρετήσω καν, διὰ νὰ μὴ στενοχωρηθῇ.

Μαζί μας δὲν εἶχομεν παρὰ μόνον τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα ἐφόδια καὶ πρὸ παντὸς τοὺς χάρτας καὶ τὰ ὑποβοηθητικὰ διὰ τὸ ταξίδιόν μας ὅργανα.

’Απὸ τὸ Τατόϊ ἀνέβημεν εἰς ὕψος 1500 μέτρων καὶ ἀφοῦ διεγράψαμεν ἐνα κύκλον ἀνωθεν τῶν ’Αθηνῶν, ἐλάβομεν κατεύθυνσιν κατ’ εὐθεῖαν διὰ τὸ Χαλέπι. ’Οπισθέν μας ἦρχοντο τρία ὀκόμη ἀεροπλάνα, τὰ ὅπιοια ὅταν ἔφθασαν εἰς τὸ ὕψος τοῦ Καφηρέως, ἔστρεψαν πρὸς τὰ ὄπισω καὶ ἐξηφανίσθησαν εἰς τὸν ὄριζοντα.

’Εσυνεχίσαμεν τὴν πτορείαν μας πρὸς τὰ νησιὰ τοῦ ’Αρχιπελάγους εἰς ὕψος 2 χιλιάδων μέτρων. ’Ο καιρὸς ἦτο θαυμάσιος. ’Απόλυτος αἱθρία ἐβασίλευεν εἰς τὸν οὐρανόν. Καθ’ ὅλην τὴν ἔκτασιν αὐτοῦ, μέχρις ἐκεῖ, ὅπου ἔφθανε τὸ μάτι μας, εἰς τὸ βάθος τοῦ ὄριζοντος, δὲν διεκρίνετο οὐδὲ ἀμυδρὸν ἵχνος νέφους. ’Η θάλασσα ἦτο ἀπολύτως γαληνισία. Μερικὰ καραβάκια, ποὺ ἐταξίδευον, καρφωμένα στὸν τόπο τους, ἐπερίμεναν μὲ ἀγωνίσιν τὸ φύσημα τοῦ μαίστρου διὰ νὰ κινηθοῦν.

’Επροχωρήσαμεν μὲ τὸν ὥραῖον αὐτὸν καιρὸν ἔως τὰς ἀκτὰς τῆς Μικρασίας, ἀνωθεν τῶν ὅποιων εύρισκόμεθα μετὰ τριῶν σχεδὸν ὥρῶν διαδρομήν.

"Οταν είχομεν φθάσει εἰς τὸ ὑψος τοῦ κόλπου τοῦ Γέροντος περίπου, συνηντήσαμεν ἄθλιον καιρὸν καὶ ἀντελήφθην δυσάρεστα συμπτώματα διὰ τὸν κινητῆρά μας. 'Ο κ. Παπαδᾶκος μὲν εἰδοποιεῖ μὲν ἐν σημείωμά του, ὅτι ὁ κινητῆρ μας εἶχε θερμανθῆν ύπερβολικά. Αὐτὸ μᾶς ἀνησύχησε τρομερά, διότι διετρέχομεν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν τὸν κίνδυνον νὰ ύποστῶμεν βλάβην τοῦ κινητῆρος καὶ νὰ ἀναγκασθῶμεν νὰ προσγειωθῶμεν, ἢ νὰ συντριβῶμεν ἐπάνω εἰς τὸν βράχους τῆς Μικρασιατικῆς παραλίας. 'Εκάμαιμεν ἀμέσως ἐν πρόχειρον συμβούλιον δι' ἀνταλλαγῆς σημειώσεων καὶ ἀπεφασίσαμεν νὰ κατέλθωμεν εἰς χαμηλότερον ὑψος, διὰ νὰ ἐρευνήσωμεν κάτωθεν ἡμῶν μήπως εὔρωμεν κατάλληλον ἔδαφος πρὸς προσγείωσιν. Πράγματι ἥλαττώσαμεν τὰς στροφὰς καὶ κατήλθομεν εἰς 800 σχεδὸν μέτρων, ὅταν ἀντελήφθημεν ὅτι ἡ θερμοκρασία τοῦ κινητῆρός μας εἶχε βελτιωθῆν, ὥστε νὰ μᾶς ἐπιτρέπῃ τὴν συνέχισιν τῆς πτήσεώς μας. 'Εξηκολουθήσαμεν τὴν πτορείαν μας καὶ ἐφθάσαμεν ἀνευ τινὸς ἐνοχλήσεως, εἰς τὸ Χαλέπι μετὰ 8ωρον πτῆσιν, καθ' ἣν διηνύθησαν 1300 καὶ πλέον χιλιόμετρα μὲν μέσην ταχύτητα 162 χιλιομέτρων.

Εἰς τὸ Χαλέπι ἐμείναμεν εἰς τὸ ἀεροδρόμιον, ἐπειδὴ τοῦτο ἀπεῖχε πολὺ ἀπὸ τὴν πόλιν καὶ ἐφιλοξενήθημεν ἀπὸ Γάλλους ἀξιωματικούς.

Τὸ πρωὶ εἰς τὰς 5 1)2 ἐφύγαμεν μὲν θαυμάσιον καιρὸν διὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Τὸ ταξίδι μας αὔτὸ ύπηρξεν ὡραῖον χάρις εἰς τὸν θαυμάσιον καιρόν, ποὺ ἐπεκράτει καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς Συρίας καὶ τῆς

Παλαιστίνης. Ἡ ἔξαιρετικὴ μάλιστα αἰθρία μᾶς ἐπέτρεψεν, ὅταν διηρχόμεθα ἀνωθεν τῆς Παλαιστίνης, νὰ ἀποθαυμάσωμεν ὑπὸ τοῦ ὑψους τῶν 800 περίπου μέτρων ὅλους τοὺς Ἀγίους Τόπους. "Οταν διηρχόμεθα ἀνωθεν τῆς Ἱερουσαλήμ, κατελήφθημεν ἀπὸ μίαν ἔξαιρετικὴν συγκίνησιν καὶ, ἀφοῦ ἐκάμαμεν τὸν σταυρὸν μας, ἐσυνεχίσαμεν τὴν πορείαν μας νοτιονατολικά, μὲ μέσην ταχύτητα 190 περίπου χιλιομέτρων.

Καθ' ὅδὸν οὐδὲν τὸ ἔκτακτον παρετηρήθη εἰς τὸν κιτητῆρά μας, οὐδὲ παρεξεκλίναμεν εἰς τὸ ἐλάχιστον τῆς πορείας μας. Ἐφθάσαμεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν μετὰ ἔξαρθρον πτῆσιν καὶ, ἀφοῦ ἐκάμαμεν μερικὰς στροφὰς ἀνωθεν τῆς πόλεως, προσεγειώθημεν εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Ἀβουκίρ.

Ἡ προσγείωσίς μας ἦτο ἀρκετὰ καλή, ὥστε νὰ προσελκύσῃ τὸν θαυμασμὸν τῶν Ἀγγλῶν ἀξιωματικῶν τοῦ ἀεροδρομίου. Ἐκεῖ μᾶς ἀνέμενον αἱ προξενικαὶ ἀρχαὶ καὶ πλῆθος κόσμου, οἵτινες καὶ μᾶς ὑπεδέχθησαν ἐνθουσιωδέστατα καὶ μᾶς ὠδήγησαν κατόπιν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Λέσχην, ὅπου μᾶς ἐδεξιώθη ὁ Πατριάρχης καὶ αἱ λοιπαὶ ἀρχαὶ τῆς πόλεως. Ἄλλ' ὅσα καὶ ἀν σᾶς εἴπω, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀντιληφθῆτε τὸν ἐνθουσιασμὸν τῆς Ἑλληνικῆς παροικίας Ἀλεξανδρείας καὶ τῆς ὑποδοχῆς τῆς ὁποίας ἐκ μέρους αὐτῆς ἐτύχομεν κάτὰ τὴν βραχείαν ἐκεī διαμονήν μας.

Ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἐφύγομεν μετὰ τριήμερον διὰ τὸ Κάϊρον τὴν 5.15' πρωΐην ὡραν. Εἰς τὸ ἀεροδρόμιον Ἀβουκίρ εἶχον συγκεντρωθῆ, ἐκτὸς τῶν προξενικῶν ἀρχῶν, καὶ πλειστοὶ πάροικοι, οἵτινες καὶ οἱ Ἀεροπόροις ΣΤ' Δημ. Δ. Ι. Κοντογιάνη. "Ενδ. Δ'. Ἀντ. 10.000 14

μᾶς ἀπεχαιρέτισαν εὐχηθέντες καλὸς ταξίδι. Ἡ ἀπογείωσίς μας καὶ ἀπ' ἐκεῖ ὑπῆρξεν ἀρκετὰ καλή. Ἐσηκώθημεν σχεδὸν ἀμέσως καί, ἀφοῦ διεγράψαμεν εἰς ὕψος 300 περίπου μέτρων δύο γύρους ἄνωθεν τοῦ συγκεντρωμένου πλήθους, κατηυθύνθημεν πρὸς τὴν πόλιν τῆς Ἀλεξανδρείας, ἄνωθεν τῆς ὅποιας διεγράψαμεν ἐπίσης δύο κύκλους. Ἡ μηχανή μας ἐλειτούργει καλῶς καὶ τὰ πηδάλια ὑπήκουον θαυμάσια, ὃ δὲ καιρὸς μᾶς ὑπεσχέθη ἔνα καλὸν ταξίδιον.

Ἐπήραμεν ἀμέσως προείαν πρὸς τὴν Τάνταν εἰς ὕψος 1600 περίπου μέτρων καὶ ὅταν ἐφθάσαμεν ἄνωθεν αὐτῆς, κατήλθομεν εἰς τὰ 400 μέτρα.

Οἱ Ἑλληνες τῆς πόλεως ταύτης, συγκεντρωμένοι εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς πλατείας, μᾶς ἔχαιρέτων μὲ τὰ μανδήλια τους καὶ προσεπάθουν μὲ κάθε τρόπον νὰ μᾶς δείξουν τὴν ὑπερηφάνειάν των διὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀεροπλάνου.

Ἄπὸ τὴν Τάνταν ἔξηκολουθήσαμεν τὸ ταξίδιόν μας πρὸς τὸ Κάιρον μὲ τὸν ἴδιον σχεδὸν καλὸν καιρόν. Οταν ὅμως ἐπλησιάζαμεν πρὸς τὸ Κάιρον, συνητήσαμεν πυκνὰ λευκὰ σύννεφα καὶ ἡναγκάσθημεν νὰ πετάξωμεν μέσα εἰς αὐτὰ ἐπ' ἀρκετὴν ὥραν.

Τὰ σύννεφα εὔτυχῶς ἦσαν ἀραιὰ καὶ ἔτσι κατωρθώσαμεν, μετὰ δὲ λιγοχρόνιον πλεῦσιν ἐντὸς αὐτῶν, νὰ διακρίνωμεν τὸ Κάιρον. Ἔδειξα ἀμέσως εἰς τὸν κ. Παπαδᾶκον τὴν θέσιν τοῦ ἀεροδρομίου καὶ σὲ λίγο προσεγειώθημεν καλῶς εἰς τὸ ἀεροδρόμιον ἐν μέσῳ ζητωκραυγῶν. Τῶν συγκεντρωμένων ὅμογενῶν μας, οἱ ὅποιοι μᾶς **ἀνέμενον** ἐκεῖ ἀπὸ ὥρας.

Τὸ τί ἔγινεν ἐκεῖ εἶναι ἀνώτερον πάσης περιγραφῆς. Πρὶν ἀκόμη προφθάσωμεν νὰ βγάλωμεν τὰς ἀεροπορικὰς στολάς, δὲ κόσμος ἐχύθη νὰ μᾶς ἀρπάξῃ εἰς τὰ χέρια καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ μᾶς χαλάσουν τὸ ἀεροπλάνον. Ἡ ζώνη τῶν Ἀγγλων στρατιωτῶν, οἱ ὅποιοι ἦσαν παρατεταγμένοι καὶ προσεπάθουν νὰ μᾶς προστατεύσουν, ἐστάθη ἀνίκανος νὰ ἐμποδίσῃ τὸ πλῆθος. Καὶ ἔτσι, ἐνῷ ἄλλοι κατεφίλουν τὸ ἀεροπλάνον καὶ ἄλλοι ἐπέτων τὰ καπέλλα των εἰς τὸν ἀέρα καὶ ἐζητωκραύγαζον, μᾶς ἥρπασαν εἰς τὰ χέρια καὶ μᾶς ἔβαλαν εἰς ἓν σύτοκινητον, μὲ τὸ ὅποιον κατωρθώσαμεν νὰ προχωρήσωμεν καὶ νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον. Καὶ ἐκεῖ αἱ ἀρχαὶ καὶ οἱ ὁμογενεῖς μᾶς ἐπεδαψίλευσαν πολλὰς τιμάς, τὰς ὅποιας θὰ ἥθελον ὀλοκλήρους ἡμέρας νὰ τὰς διηγηθῶ.

Τὴν δευτέραν ἡμέραν τῆς ἐν Καΐρῳ παραμονῆς μας, συνοδευόμενοι ἀπὸ τὸν ἐκεῖ πρεσβευτήν μας, ἀνήλθομεν εἰς τὰ Ἀνάκτορα διὰ νὰ ὑποβάλωμεν τὰ σέβη μας εἰς τὸν Α.Μ. τὸν βασιλέα τῆς Αἰγύπτου Φουάτ.

“Οταν ἐφθάσαμεν εἰς τὴν εἴσοδον τῶν Ἀνακτόρων, οἱ φρουροὶ μὲ τὰς ώραίας Αἰγυπτιακάς των στολὰς μᾶς παρουσίασαν ὅπλα καὶ ἔνας Αἰγύπτιος ἀξιωματικὸς ἐκ τῶν διαγγελέων τοῦ βασιλέως, ὅστις ἀνέμενεν εἰς τὴν εἴσοδον, ἀνέλαβε νὰ μᾶς δόηγήσῃ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν Ἀνακτόρων.

Ἐκεῖ μᾶς ἀνέμενεν ὁ βασιλεὺς Φουάτ, ὅστις καὶ μᾶς ὑπεδέχθη προσηνέστατα. Μᾶς ἥρωτησε διὰ τὸ ταξίδιόν μας, τὰς περιπτετείας, τὰς ὅποιας ἐδοκιμάσα

μεν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μέχρις ἐκεῖ πτήσεώς μας, καὶ ἔξεφράσθη μὲ ἀπόλυτον ἐνθουσιασμὸν διὰ τὴν ἐλληνικὴν Ἀεροπορίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα ἐν γένει, τὴν ὅποιαν ἔγνωρισε πολὺ καλά.

’Απὸ τὸ Κάιρον ἀπογειώθημεν τὴν πρωῖαν τῆς 15ης τοῦ μηνὸς διὰ Βεγγάζην.

Πρὸ τῆς ἀπογειώσεώς μας οἱ Ἡγγλοι ἀξιωματικοὶ τοῦ ἀεροδρομίου μᾶς ἐφωδίασαν μὲ θαυμασίους χάρτας τῶν μερῶν, ἐκ τῶν ὅποιων θὰ διηρχόμεθα καὶ μᾶς ὑπέδειξαν καὶ τὰ ἀεροδρόμια, τὰ ὅποια θὰ συνηντῶμεν καθ' ὁδὸν μέχρι Τριπόλεως.

’Αξίζει νὰ σᾶς ἀναφέρω, ὅτι, διὰ νὰ ἀναχωρήσωμεν ἀπὸ τὸ Κάιρον, εἴδαμεν καὶ ἐπάθαμεν. Οἱ ἐκεῖ ἔγκατεστημένοι Ἑλληνες εἶχον τόσον ἐνθουσιασθῆ ἀπὸ τὴν ἄφιξίν μας εἰς τὴν πόλιν των, ὥστε ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ μᾶς ἀφηναν νὰ ἀναχωρήσωμεν. Προσεπάθουν μὲ κάθε τρόπον νὰ μᾶς κρατήσουν ἐκεῖ καὶ διαρκῶς μᾶς ἐτόνιζον, ὅτι θὰ φθάσουν μέχρι τοῦ σημείου νὰ σπάσουν καὶ τὸ ἀεροπλάνον, διὰ νὰ παρεμποδίσουν τὴν ἀναχώρησίν μας.

’Η ἐπιμονή των δὲ αὕτη, ὅπως μᾶς κρατήσουν πλησίον των, ἔξηκολούθησε μέχρι τῆς ὥρας τῆς ἀναχωρήσεώς μας. ’Ακόμη καὶ ὅταν ἡ μηχανὴ τοῦ ἀεροπλάνου ἐτέθη εἰς κίνησιν πρὸς ἀναχώρησιν, οἱ Ἑλληνες τοῦ Καΐρου, ποὺ ἦσαν εἰς τὸ ἀεροδρόμιον, ἐκράτουν τὰ πτερὰ καὶ τὰ πηδάλια τοῦ ἀεροπλάνου, διὰ νὰ τὸ ἐμποδίσουν νὰ ἀνυψωθῇ.

Εύτυχῶς ὅμως δὲν μᾶς εἶχον προξενήσει καμμίαν βλάβην καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ὅταν εύρεθη μεν

μόνοι ἐπὶ τοῦ ἀεροπλάνου μας, κατωρθώσαμεν ν' ἀπογειωθῶμεν τοῦ ἀεροδρομίου.

Ἡ ἀπογείωσίς μας ὑπῆρξεν ἀρκετὰ ἰκανοποιητική, ὅπως καὶ αἱ προηγούμεναι. Μετὰ μικρὰν διαδρομὴν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἥμεθα εἰς τὸν ἀέρα καὶ ἄνωθεν τοῦ συγκεντρωμένου πλήθους, τὸ δόποιον μὲ πρωτοφανῆ συγκίνησιν, διότι ἐφεύγομεν τόσον ἐνωρίς, μᾶς ἔχαιρέτα μὲ τὰ μανδήλια καὶ καπέλλα καὶ μᾶς προέπεμπε μὲ ἐνθουσιώδεις ζητωκραυγὰς εἰς τὸ ταξίδι μας.

Καὶ τώρα κυρίως ἀρχίζει ἡ Ὀδύσσειά μας, τὴν ὁποίαν ὅμως συντομώτατα θὰ ἀναφέρω. Ἐπὶ τρεῖς ὥρας περίπου ἵπταμεθα ἄνωθεν τῆς ἐρήμου Σαχάρας. ἐβλέπομεν διαρκῶς ἔνα ἀμμώδη ώκεανόν· δὲν ἐγνωρίζομεν ποῦ εύρισκόμεθα· ἐκινδυνεύσαμεν ἀπὸ τὸν ἴσχυρὸν ἄνεμον νὰ πέσωμεν εἰς τὴν ἔρημον καὶ νὰ σαπίσωμεν ἐκεῖ, μακρὰν γιάστης ζωῆς. Μετὰ μακρὰν ἀγωνίαν, διεκρίναμεν τὴν θάλασσαν καὶ εἰς τὸ βάθος τοῦ ὁρίζοντος τὰ ὅρη τῆς Κρήτης καὶ τὸν Ταῦγετον. Εύρεθημεν πρὸ τοῦ φοβεροῦ ὅγκου τοῦ πανυψήλου Ἀτλαντος. Οἱ ἄνεμοι ἔδω καὶ τὰ πυκνὰ σύννεφα μᾶς ἤναγκασαν νὰ ἀνέλθωμεν εἰς ὕψος 3.500 μέτρων. Τὸ ἀεροπλάνον μας ἐπὶ μακρὰς ὥρας ἐκλυδωνίζετο ἀπὸ τοὺς ἄνέμους; ὅπως μία βάρκα κλυδωνίζεται παλαιούσα πρὸς πελώρια κύματα. Παντοῦ σύννεφα πυκνά, κατάμαυρα, βαρυφορτωμένα, μᾶς ἔσφιγγον καὶ δὲν ἐβλέπομεν τίποτε. Ἐν τῷ μετοχῇ ἡ βενζίνη μας ἐτελείωνεν.

Ἀποκλεισμένοι καὶ μὴ γνωρίζοντες ποῦ εύρισκό-

μεθια, ἀπεφασίσαμεν νὰ κατέλθωμεν ἀποτόμως πολὺ χαμηλά. Μὲ τὸν κ. Παπαδᾶκον ἡ συνεννόησίς μας ἐγίνετο πάντοτε μὲ σημειώματα. Τοῦ ἔδωκα λοιπὸν σημείωμα νὰ καταβῇ, καὶ ὅ, τι θέλει ὁ Θεὸς ὃς γίνη! Ἐπεράσαμεν στιγμὰς σπαρακτικῆς ἀγωνίας. Καθισμένοι εἰς τὰς θέσεις μας, ἀνεμένομεν ἀκίνητοι μὲ τὰ μάτια μας ὄρθανοικτα καὶ τὴν καρδίαν σφιγμένην τὴν ἀπόφασιν τῆς μοίρας. Εύτυχῶς κάτω τῶν 300 μέτρων τὰ σύννεφα ἥρχισαν νὰ ἀραιώνουν καὶ νὰ μᾶς ἐπιτρέπουν τὴν κάτω θέαν.

Εύρεθημεν 30 χιλιόμετρα ἐντὸς τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Ἐστρέψαμεν καὶ πάλιν πρὸς τὴν Ἀφρικανικὴν ἀκτὴν καὶ προσεγειώθημεν εἰς Καζαμπλάνκαν. Τόσον ἐδῶ, ὅσον καὶ εἰς Βεγγάζην καὶ Τρίπολιν, ὅπου εἴχομεν προσγειωθῆν προηγουμένως, δὲν περιγράφεται ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν ὀλίγων Ἑλλήνων, οἵτινες βιοπαλαίουν εἰς τὰς μακρινὰς αὐτὰς ἀκτάς. Ποντοῦ δοξολογίαι καὶ γεύματα καὶ ἐναγκαλισμοὶ καὶ δάκρυα φλογερά. Περισσότερον καὶ ἀπὸ τὴν ὑποδοχὴν τῶν μεγαλοπόλεων, μᾶς συνεκίνησαν τὰ αἰσθήματα τῶν ξενητευμένων αὐτῶν πατριωτῶν μας καὶ θὰ μᾶς μείνουν ἀλησμόνητοι αἱ στιγμαὶ τῆς παραμονῆς μας πλησίον των. Εἰς Καζαμπλάνκαν ἐμείναμεν δύο ἡμέρας, διότι φίλος μας ἀεροπόρος μᾶς ἐτηλεγράφησεν ἀπὸ τοὺς Παρισίους, ὅτι ὁ καιρὸς εἰς τὴν Εύρωπην ἦτο πολὺ ἀσχημός. Τὸ ἀπόγευμα τῆς δευτέρας ἡμέρας ἀνεχωρήσαμεν. Εἰς τὴν ὑπόλοιπον διαδρομὴν ἀνωθεν τῆς Ἀφρικῆς, πιως καὶ εἰς τὴν προηγουμένην, μᾶς ἐβασάνισεν ὁ φρικῶς καύσων τῶν μερῶν αὐτῶν. Διὰ νὰ δροσισθῶ-

μεν ἀνεβαίνομεν εἰς μεγάλα ὑψη. Τὴν ἐπομένην διήλθομεν τὸ Γιρβαλτάρ. "Ἐν ἀτυόπλοιον διέσχιζε τὴν στιγμὴν τὸν ἔκεινην στενὸν πορθμὸν καὶ μὲ δυνατὰ σφυρίγματα μᾶς ἔχαιρέτα.

Τὸ ταξίδιον μας ὑπεράνω τῆς Εύρωπης, τὰς ὑπὸ δοχὰς εἰς Παρισίους καὶ Βουκουρέστιον καὶ τὴν ἐνθουσιώδη ὑποδοχὴν τῶν Ἀθηνῶν τὰς παραλείπω διὰ νὰ μείνουν ζωηρὰ εἰς τὴν ψυχὴν σας δύο δυνατὰ αἰσθήματα: ἡ ἀνάμνησις τῶν κινδύνων, τοὺς ὄποιους ἐδοκιμάσαμεν ὑπεράνω τῶν ὀρέων καὶ τῶν ἐρήμων ἐκτάσεων τῆς Ἀφρικῆς καὶ ἡ ἀνάμνησις τῶν πατριωτικῶν αἰσθημάτων τῶν εἰς τὴν χώραν ταύτην διεσπαρμένων πατριωτῶν μας».

Ο ΜΠΑΡΜΠΑ ΓΙΩΡΓΟΣ

(Α. Π. Πρίντεζη)

’Ακριβῶς εἰς τὰς 8 τὸ πρωί, ὅπως καθ’ ἐκάστην ἡμέραν, δυνατὸν κουδούνισμα ἡκούσθη καὶ διὰ μιᾶς κατέπαυσε τὸ τρικυμιῶδες βουητὸν καὶ τὰ εὔθυμα γέλια τῆς τάξεως. ’Εκεῖ μέσα μαθητάι, περισσότεροι ἀπὸ τριάκοντα, ἐγέλων, ἐφώναζον καὶ παντοιοτρόπως ἐθορύβουν.

Πρὶν ἀκόμη ἔξαφαν: σθῆτὴ ἀπὸ τὴν ἔξω θύραν τὸ τρεμουλιαστὸν χέρι τοῦ γέρο - Λάμπη, ποὺ ἀνεβοκατέβαινε μὲ τὸν βαρὺν κώδωνα, δλα τὰ βιβλία ἔκλεισαν, ὅλη ἡ πολύλογος ζωὴ τῆς τάξεως ἐνεκρώθη· οἱ μαθηταί, στυλωμένοι εἰς τὰ θρανία των, ἐπερίμεναν νὰ φανῇ εἰς τὴν θύραν τὸ αὐστηρὸν πρόσωπον τοῦ διδασκάλου, ἐνῷ οἱ θρανάρχαι, ὅρθιοι καὶ σοβαροί, ἔρριπτον παντοῦ λοξὰ βλέμματα.

’Αλλ’ ἐνῷ μὲ τὸ ξεψύχισμα τοῦ κώδωνος ηὔξανεν
ἡ ἀγωνία τῶν μαθητῶν, ὁ κύριος Τάσσης παραδό-
ξως δὲν ἐφαίνετο.

Ἐπέρασαν στιγμαὶ ἀγωνιῶδους ἡσυχίας, ἀλλ’ εἰς
μάτην. Τέλος οἱ μαθηταὶ ἀνελάμβανον ὄλιγον κατ’
ὄλιγον θάρρος καὶ ψιθυρισμοὶ ἥρχισαν. Οἱ ἐπιμε-
λεῖς καὶ φρόνιμοι, καθισμένοι εἰς τὰ πρῶτα θρανία,
ἐστενοχωροῦντο, οἱ δὲ δυστυχεῖς θρανάρχαι εἰς μάτην
ἡγωνίζοντο νὰ ἐπαναφέρουν τὴν ἡσυχίαν.

Εἰς τὴν τάξιν ἡ βοὴ ἐξηκολούθει, ὅταν ἔξαφνα οἱ
μαθηταί, ὅσοι εύρισκοντο εἰς τὰ παράθυρα, ὥρμησαν
εἰς τὰ θρανία των.

Οὐ θόρυβος διὰ μιᾶς εἶχε καταπαύσει. Ἡ ἀναπνοὴ
τριάκοντα μαθητῶν ἤκούετο ἀσθενεστέρα τῆς ἀνα-
πνοῆς βρέφους. Τέλος ἡ θύρα ἤνοιξε καὶ ἐφάνη τὸ ὑ-
ψηλὸν σῶμα τοῦ διδασκάλου. Παράδοξος τὴν μορφήν,
ὄλιγον ἀφηρημένος, ἐπέρασε βιαστικός τὴν τάξιν, ἐ-
ψιθύρισεν ἐν «καλημέρα», ἔβγαλε τὸ ἐπανωφόρι του
καὶ, ἀφοῦ τὸ ἔρριψεν εἰς τὴν χαμηλὴν ἔδραν, εἶπε μὲ
σιγανήν φωνήν:

—Λέγε τὴν προσευχήν, Στάθη.

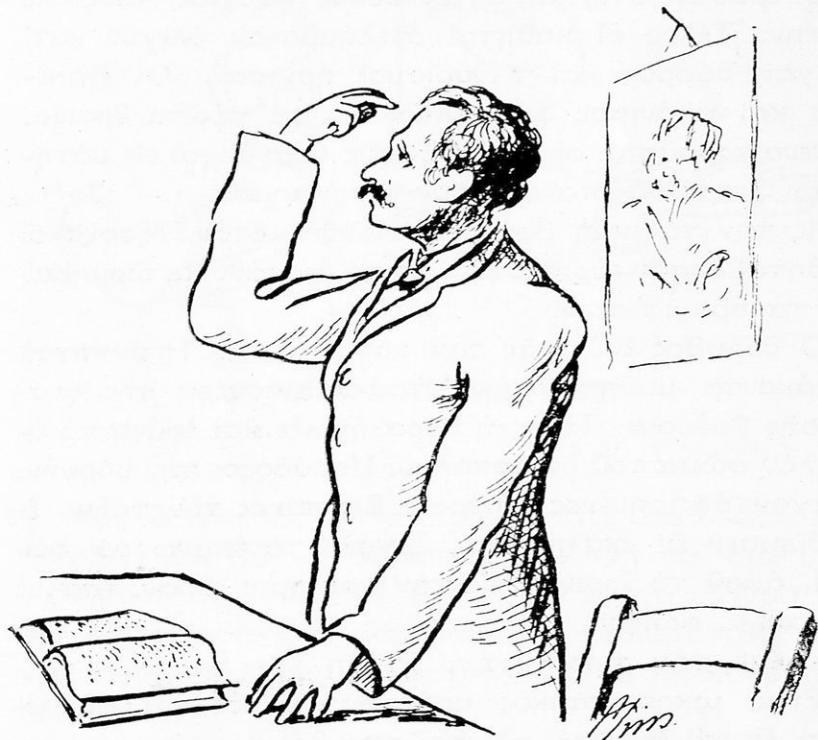
“Ἐνας μικροσκοπικὸς μαθητής, ωχρὸς καὶ ἀδύνα-
τος, ἐσηκώθη ἀπὸ τὸ πρῶτον θρανίον, συγχρόνως
δὲ ἐσηκώθησαν καὶ οἱ ἄλλοι μαθηταὶ καὶ ἐσταύρωσαν
τὰς χεῖρας.

—Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς...

—... Ἀμήν! εἶπεν ὁ Στάθης, καὶ ἐνῷ ὅλη ἡ τάξις ἐ-
σταυροκοπεῖτο, ὁ διδάσκαλος ἔμενε σκυμμένος.

Τί συνέβαινε λοιπόν; “Ολοι οἱ μαθηταὶ ἐκοιτάζον-

το μὲ ἀπορίαν, μερικοὶ ψιθυρισμοὶ ἡκούοντο καὶ ἔνας ζωηρὸς μαθητάκος, ὁ πλέον ἀτακτος, ἐτόλμησε νὰ τιναχθῇ ἀπὸ τὸ θρανίον ἐπάνω. Ἀλλὰ συνέπεσε τὴν

στιγμὴν ἐκείνην νὰ σηκώσῃ τὴν κεφαλήν του ὁ διδάσκαλος.

“Ολοι οἱ μαθηταὶ ἐκοκκάλωσαν. Νέκρα καὶ τρόμος τοὺς ἐκυρίευσε, διότι ὁ διδάσκαλος Τάσσης ἦτο αὐστηρότατος, ἀλλὰ πρὸ πάντων, διότι ἦτο τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔξαιρετικῶς νευρικός.

Καὶ ὅμως ὁ διδάσκαλος τὸν ἔκοιταξε μόνον, μὲ τὰ μάτια του ἀπλανῆ; σὰν γυάλινα, καὶ μὲ φωνὴν μειλιχίαν εἶπε:

—Διατί, παιδί μου, δὲν κάθεσαι φρόνιμα; Εἶναι ὥραῖον νὰ γίνεσαι καραγκιόζης, διὰ νὰ γελοῦν οἱ συμμαθηταί σου;

‘Ο Λινάρδος εἶχε ζαρώσει. ‘Η κεφαλή του ἐβούιζε καὶ δὲν ἐκαταλάβαινε καλὰ τί ἔλεγεν ὁ διδάσκαλος.

‘Ο διδάσκαλος ἔξηκολεύθησε μὲ τὴν αὐτὴν γλυκύτητα:

—“Ολοι ἐνθυμεῖσθε, ἀπὸ τὴν ἴστορίαν, τὰ κατορθώματα τῶν ἀρχαίων Μαραθωνομάχων καὶ τῶν ἡρώων τοῦ εἰκοσιένα. ‘Η γενεὰ λοιπὸν ἔκείνη δὲν ἀπέθανε. Κάτω εἰς τὴν μικρὰν Ἑλλάδα μας, ὅπου ὑπάρχουν αἱ Ἀθῆναι, ὁ Παρθενών, ἡ Ὀλυμπία, ἡ Σπάρτη, ζῇ μία φοῦχτα Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι ὑπέφεραν τὰ πάνδεινα ἔως ὅτου ἐλευθερωθοῦν ἔπειτα, ἀντὶ νὰ ἡσυχησουν, εἰργάζοντο δι’ ὅλους τοὺς σκλαβωμένους ἀδελφούτων καὶ τέλος, ὕστερα ἀπὸ 90 ἐτῶν ἐργασίαν, βάσανα, ἔξευτελισμούς καὶ πτωχείαν, κατώρθωσαν νὰ μᾶς ἐλευθερώσουν.

Τὰ λόγια τοῦ διδασκάλου ἔκαμαν μεγάλην ἐντύπωσιν εἰς τοὺς μαθητάς. ‘Ενεθυμοῦντο ὡς ὄνειρον τὴν ἡμέραν τῆς ἀπελευθερώσεώς των, ὅταν ἥλθον τὰ μεγάλα ἔλληνικὰ πλοῖα εἰς τὸν Μοῦδρον καὶ ὁ ναύαρχος μὲ τοὺς ἀξιωματικούς, δλόχρυσοι καὶ ὑπερήφανοι, μὲ τὴν μουσικὴν καὶ τὰ ὥραϊα ναυτόπουλα κάτω εἰς τὴν πλατεῖαν «ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων...» ύψωσαν τὴν γαλανὴν σημαίαν εἰς τὸ

διοικητήριον. 'Ο διδάσκαλος συγκεκινημένος τώρα διὰ τὴν ἐντύπωσιν, τὴν ὅποίσν ἔβλεπεν εἰς τὰ πρόσωπα τῶν μαθητῶν του, ἔξηκολούθησε:

—Λοιπόν, Λινάρδο, εῖσαι τώρα εὔχαριστημένος μὲ τὴν διαγωγήν σου; Κάμνεις καὶ σὺ τὸ καθῆκον σου σὰν ἐλληνόπουλον; Καὶ ἐσυλλογίσθης, καθὼς καὶ ὅλοι σεῖς οἱ ἄλλοι, πόσας ὑποχρεώσεις ἔχετε τοῦ λοιποῦ ἀπέναντι τῆς μεγάλης τώρα πατρίδος μας; Βλέπετε τί κατώρθωσεν ἡ μικρὰ πατρίς μας, ἐν μικροσκοπικὸν βασίλειον, ἀλλὰ μὲ μεγάλας ψυχὰς καὶ μὲ μεγάλα ὅνειρα;

'Ο διδάσκαλος ἀνακουφισμένος καὶ μὲ τὸ πρόσωπον ἀκτινοβολοῦν ἔξηκολούθησεν :

—«Ἄν μὴν εἰπῆ κανεὶς ἀπὸ σᾶς, παιδιά μου: «Τί μπορῶ νὰ κάμω ἐγὼ ἔνα πτωχόπαιδο διὰ τὴν πατρίδα;»

”Οχι! Εἶναι ἀνόητον αὐτό. Πρέπει νὰ μάθετε ὅτι καὶ τώρα ἡ πατρίς μας χρεωστεῖ τὸν θρίαμβον τῶν ὅπλων της σχεδὸν εἰτ, ἔνα μόνον ἀνθρωπον, ἔνα πρὶν πτωχόπαιδον, ὑπόδουλον, σὰν καὶ σᾶς, ποὺ ἔχάρισεν εἰς τὴν Ἑλλάδα μας τὸ μεγάλον θωρηκτόν, τὸν Μπάρμπα Γιώργον!...»

Οἱ μαθηταὶ ἐκοίταζαν κατάπληκτοι τὸν διδάσκαλον.

—Αὐτὸ τὸ θωρηκτὸν τὸ ἔχάρισεν εἰς τὴν Ἑλλάδα δι Γεώργιος Ἀβέρωφ, ἔνας πλούσιος ὁμογενής ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, ποὺ ἔκαμε καὶ πλῆθος, ἀλλας εὐεργεσίας καὶ ἔργος εἰς τὴν πατρίδα του, ὅτσν ἀπέκτησε πολλὰ χρήματα. Ἐγεννήθη εἰς τὸ χωρίον Μέτσοβον τῆς Ἡπείρου, πτωχὸς καὶ ἀσημος. Ἄλλ' ἀντὶ νὰ εἶναι ἀτακτος καὶ τεμπέλης, καὶ ἀντὶ νὰ ἔξακολου-

θήση τὴν πτωχὴν ζωὴν τῶν γονέων του, ἔφυγεν, ἐκοπίασεν, εἰργάσθη, ἀπὸ δοῦλος ἔγινε πλούσιος, αὐθέντης, ἑκατομμυριοῦχος, ἔγινεν εὔεργέτης τοῦ χωρίου του, ὁ πρῶτος πολίτης τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ ὁ μεγαλύτερος εὔεργέτης τοῦ Ἐθνους. "Εδώσε χρήματα διὰ τὸ Πολυτεχνεῖον τῶν Ἀθηνῶν, ἔχάρισε τοὺς ἀνδριάντας τοῦ Πατριάρχου καὶ τοῦ Ρήγα διὰ τὰ προτύλαια τοῦ Πανεπιστημίου, ἔδωσε χρήματα κατὰ τοὺς ἀγῶνας τῆς Κρήτης, ἐμαρμαρόστρωσε τὸ μοναδικὸν εἰς τὸν κόσμον Παναθηναϊκὸν Στάδιον· καὶ ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἔργων του, ἐσκέφθη, διὰ τὸ μεγαλεῖον τῆς πατρίδος μας, νὰ κτίσῃ τὸ μέγαρον τῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων καὶ νὰ δωρήσῃ μετὰ τὸν θάνατόν του χρήματα, διὰ νὰ γίνη τὸ μεγαλείτερον πολεμικὸν πλοῖον τοῦ Ἑλληνικοῦ Στόλου, τὸ ὅποιον ἡ Ἑλλὰς εὐγνωμονοῦσα ὡνόμασε «Γεώργιον Ἀβέρωφ». "Αν δὲν ὑπῆρχε αὐτὸ τὸ θωρηκτόν, «ὁ Μπάρπα Γιῶργος», ὅπως ἐσυνηθίσαμεν νὰ τὸν δονομάζωμεν, οὕτε ἡμεῖς οὔτε τὰ ἄλλα νησιά, οὔτε ἡ Μακεδονία καὶ ἡ Ἡπειρός θὰ ἤσαν ἐλεύθεραι. Μαζὺ μὲ τοὺς ἄλλους νεκροὺς ἥρωας λοιπὸν καὶ πρῶτον ἐξ ὅλων πρέπει νὰ λογαριάζωμεν αὐτὸ τὸ πτωχόπαιδον τοῦ Μετσόβου, διότι αὐτὸς μᾶς ἔφερε τὴν νίκην καὶ τὴν ἐλευθερίαν.

"Ο διδάσκαλος ἐσιώπησε συγκεκινημένος καὶ κουρανος, ἐνῷ οἱ μαθηταί, ἀκίνητοι καὶ σιωπηλοί, ἔμεναν πάντοτε προστηλῶμένιοι εἰς τὸ ἀπρόοπτον καὶ ὡραῖον μάθημα. "Ολοι ἐθαύμαζαν ἐπὶ τόσους μῆνας τὸ ἀτρόμητον πελώριον θωρηκτόν, τὸν «Μπάρμπα Γιῶργον», ἀλλὰ δὲν ἐφαντάζοντο ποτὲ ὅτι θὰ εἶχε τόσον ὥραίαν ἱστορίαν.

ΑΝΑΠΤΥΖΙΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

1. Ἡ ἐνδυμασία μας.

Ἐσκέφθητε ποτέ, ὅτι ἀπὸ ὅλα τὰ ζῶα τοῦ κόσμου, ὁ ἄνθρωπος μόνον προμηθεύει εἰς τὸν ἑαυτόν του, τεχνητὰ ἐνδύματα; Κάθε ἄλλο ζῶον γεννᾶται μὲν ἔν
ώραῖον ἔνδυμα, τὸ δόπιον τοῦ ἐφαρμόζει περίφημα. Τὸ προφυλάσσει ἀπὸ τὰς ἀτμοσφαιρικὰς μεταβολάς, προσαρμόζεται εἰς τὰς ἀνάγκας του καὶ ἀνανεώνεται συνεχῶς.

Ο σκύλος, τὸ ἄλογον, τὸ πρόβατον, τὸ πτηνόν, τὰς ἀγριὰ ζῶα τοῦ δάσους, τὰ ἔντομα, οἱ ἵχθυς, τὰ ἐρπετά, ἀποτελοῦν τὸ καθὲν φυσικὸν ἐργοστάσιον. Τὸ ἐργοστάσιον αὐτὸν κλώθει, ύφαίνει καὶ κατεσκευάζει τὰ ἐνδύματά του.

Μόνος ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀρκεῖται εἰς τὸ δέρμα, μὲν τὸ δόπιον ἥλθεν εἰς τὴν ζωήν. Διὰ τὴν ἄνεσιν καὶ τὸν στολισμόν του ἀποτείνεται εἰς ὅλον τὸν κόσμον ζητῶν βοήθειαν.

Τὴν ἐνδυμασίαν θεωροῦμεν ὡς σημεῖον πολιτισμοῦ. Ἀποτελεῖ τὴν ύπεροχήν μας ἀπέναντι τῶν ἄλλων ζώων, καθὼς καὶ τῶν ἡμιγύμνων ἀνθρώπων. Ὑπάρχουν σήμερον πολλαὶ φυλαὶ ἀνθρώπων περιφερόμεναι γυμναί. Αὐτοὶ δῆμοι εἶναι ἀγριοὶ καὶ ἐύρισκονται εἰς τὸ κατώτατον σημεῖον τοῦ πολιτισμοῦ.

Μερικοὶ ἔξ αὐτῶν κατοικοῦν ἡμίγυμνοι εἰς τὰς νήσους τοῦ νοτίου ἀκρου τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, εἰς διαφόρους παραποτάμους τοῦ Ἀμαζονίου ποταμοῦ

καὶ εἰς τὰ ἄγρια μέρη τῆς Κεντρώας Ἀφρικῆς. Οἱ ἀνθρωποὶ αὐτοὶ ἐλάχιστα διαφέρουν ἀπὸ τὰ ζῷα. Κατοικοῦν εἰς προχείρους καλύβας, καμωμένας ἀπὸ κλώνους καὶ φύλλα δένδρων. Τρέφονται μὲ ρίζας καὶ ἄγρια φυτά. Τρώγουν κανθάρους καὶ ἄλλα ἔντομα, εύρισκόμενα εἰς τοὺς φλοιοὺς τῶν δένδρων. "Άλλοι τρέφονται μὲ ἰχθῦς καὶ ἄγρια ζῷα. Δὲν ἔχουν σχεδὸν

θρησκείαν καὶ πιστεύουν τοὺς μάγους καὶ τὰ εἴδωλα.

Οἱ πρῶτοι ἀνθρωποὶ περιεφέροντο γυμνοί. "Επειτα ἐχρησιμοποίησαν φύλλα καὶ φλοιοὺς δένδρων καὶ ἀργότερα τὰ δέρματα τῶν ἄγριων ζῷων.

Παρῆλθον πολλοὶ αἰῶνες πρὶν μάθουν οἱ ἀνθρωποὶ, ὅτι ἡδύναντο νὰ ὑφάνουν ὑφασμα ἀπὸ τὸ μαλλί τῶν ζῷων. Σήμερον ἑκατομμύρια ἀνθρώπων ἀσχο-

λοῦνται μὲ τὴν ἐνδυμασίαν τῶν πολιτισμένων ἀνθρώπων. Αἱ τρίχες τοῦ προβάτου, τῆς αἰγός, τῆς καμήλου, τοῦ κάστορος, τοῦ κονίκλου καὶ τοῦ λαγοῦ χρησιμοποιοῦνται πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν.

Βραδύτερον ὁ ἄνθρωπος ἐκαλλιέργησε τὸν μεταξοσκώληκα καὶ μετεχειρίσθη τὴν μέταξαν. Καὶ ἀκόμη βραδύτερον μετεχειρίσθη φυσικὰ νήματα, καλλιεργῶν τὸν βάμβακα, τὸ λινάρι καὶ τὸ καννάβι.

‘Ως πρώτας καρφίτσας μετεχειρίσθη τὰς ἀκάνθους καὶ ὡς πρώτας βελόνας τὰ ψαροκόκκαλα. Ἐν τέλει ὀνεζήτησεν ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν βυθὸν τῶν θαλασσῶν καὶ τῶν πτοταμῶν τὰ ὅστρακα, ἀπὸ τὰ ὅποια κατασκευάζομεν τὰ καλύτερα κουμπιά.

Εἰς τὴν ‘Ελλάδα παράγομεν βάμβακα ἀξίας 500 ἑκατομμυρίων δραχμῶν. Ἐχομεν λαμπρὰ ἐριουργεῖα εἰς Πειραιᾶ, Θεσσαλονίκην, Πότρας, Βόλον καὶ Νάουσαν. Καλλιεργοῦμεν ἐντατικῶς τὸν μεταξοσκώληκα, ἵδιως εἰς τὴν Ειρικήν Θράκην καὶ τὴν Μεσσηνίαν. Δυνάμεθα ὅμως νὰ αὐξήσωμεν σημαντικῶς τὴν παραγωγήν μας, ἵδιως εἰς τὴν μεταξουργίαν.

2. Η τροφή μας.

Πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων οἱ ἄνθρωποι ἔτρωγον τὴν τροφήν των ὡμήν. Ἐφόνευον ἐν ζῷον, τὸ ἔξεσχιζον εἰς κομάτια καὶ τὸ κατεβρόχθιζον.

Μερικαὶ φυλαὶ ἀγρίων τὸ κάμνουν καὶ σήμερον αύτὸ. Οἱ ιθαγενεῖς τῆς Αὔστραλίας δὲν ἔχουν ἴδεαν μαγειρικῆς. Τρέφονται ἀπὸ σκώληκας καὶ ἄλλα ἔντομα.

Οι Ἐσκιμώοι τρώγουν ἀβραστα τὰ ψάρια. Οι Ἀ-
βυσσηνοὶ τρώγουν τὸ κρέας ὡμόν. Πολλοὶ Ἀφρικα-
νοὶ ζοῦν μὲ ρίζας, ἄγρια φυτὰ καὶ καρπούς. Πολλοὶ
ἀπὸ αὐτοὺς δὲν διαφέρουν ἀπὸ τοὺς ἀγρίους τῆς πα-
λαιοτάτης ἐποχῆς.

Ἐπέρασεν ἀρκετὸς καιρὸς ἕως ὅτου οἱ ἀνθρωποὶ¹
μάθουν, ὅτι ἡ τροφὴ εἶναι καλυτέρα, ὅταν εἴναι μα-
γειρευμένη. Πῶς τὸ ἀνεκάλυψαν αὐτὸ δὲν τὸ γνωρί-
ζομεν. Πιθανὸν νὰ ἔγινεν ὅπως ἔγινε καὶ ἡ ἀνακάλυ-
ψις τοῦ ψητοῦ χοιρινοῦ ἀπὸ τὸν Μπὸ - μπό, τὸν μι-
κτὸν Κινέζον. Ὁ Μπὸ - μπό ἦτο υἱὸς ἐνὸς χοιροβο-
σκοῦ. Χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, ἐβαλε φωτιὰν εἰς τὴν οἰκίαν
τοῦ πατρός του, ὅπου εύρισκοντο καὶ μερικὰ χοιρί-
δια. Ἡ οἰκία ἐκάη δλόκληρος καὶ τὰ χοιρίδια ἐψήθη-
σαν. Ὁ Μπὸ-μπὸ ἐπιασε μὲ τὴν χεῖρά του ἐν ἀπὸ τὰ
ψημένα χοιρίδια καὶ ἐπειδὴ τοῦ ἔκαψε τὰ δάκτυλα, τὰ
ἔχωσεν εἰς τὸ στόμα του.

Ο πόνος μετεβλήθη εἰς εὔχαριστησιν μόλις ἐδοκί-
μασε, διὰ πρώτην φοράν, πρόσον νόστιμον ἦτο τὸ κρέ-
ας, τὸ ὅποιον εἶχε κολλήσει εἰς τὰ δάκτυλά του. Τὸ
εἶπεν εἰς τὸν πατέρα του καὶ δὲν ἐχόρταιναν καὶ οἱ
δύο ἀπὸ τὸ νόστιμον κρέας.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐπεθύμησαν ψητὸν χοιρινόν.
Ἐβαλαν φωτιὰν εἰς μίαν γειτονικὴν οἰκίαν, ὅπου ὑ-
πῆρχον χοιρίδια. Αὐτὸ τὸ ἐπανέλαβον καὶ πάλιν.
Τοὺς συνέλαβον ἐπὶ τέλους καὶ τοὺς ἐπῆγαν εἰς τὸ
δικαστήριον. Κατώρθωσαν ὅμως νὰ δώσουν εἰς τὸν
δικαστὴν ὀλίγον ψητὸν χοιρίδιον καὶ ἐκεῖνος τοὺς
ἡθώωσε. Καὶ ὅχι μόνον τοὺς ἡθώωσεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς
Ο Ἀεροπόρος, ΣΤ' Δημ. Δ.Ι. Κοντογιάννη."Εκδ. Δ'. Αντ. 10.000 15

έμιμήθη. Ἡγόρασε μερικὰ χοιρίδια ἀπὸ ἐνα γείτονα καὶ ἐπύρπόλησε τὴν οἰκίαν του διὰ νὰ τὰ ψήσῃ. Οἱ ἄλλοι χωριανοὶ τὸν ἔμιμήθησαν, ἵνας ὅτου ἀνεκάλυψαν ἐπὶ τέλους ὅτι ἐν χοιρίδιον ἡμπορεῖ νὰ ψηθῇ ἐπάνω εἰς μίαν κοινὴν φωτιάν.

“Οσον ἀπίθανος καὶ ἀν εἶναι ἡ ἱστορία αὐτή, γνωρίζομεν ἀσφαλῶς, ὅτι τὸ ψητὸν εἶναι ἡ πρώτη μαγειρεύθεισα τροφή. Ἀργότερον ἔσκαπτον ὀπάς εἰς τὸ ἔδαφος καὶ ὀλόγυρα ἐτοποθέτουν λίθους. Ἔπειτα ἥναπτον φωτιὰν καὶ ὅταν οἱ λίθοι ἐθερμαίνοντο, ἐτοποθέτουν ἑκεῖ μέσα τὸ φαγητόν, τυλιγμένων εἰς φύλλα ἢ δέρματα, καὶ τὸ ἔσκεπταζον νὰ μαγειρευθῇ. Αὐτοὶ ἡσαν οἱ πρῶτοι φοῦρνοι. Τὸ βράσιμον τῶν τροφῶν ἐντὸς ὕδατος ἢ ἀτμῶν ἔγινε πολὺ βραδύτερον.

Σήμερον ἡ μαγειρικὴ εἶναι ὀλόκληρος ἐπιστήμη. Ὁγκώδη βιβλία εἰς ὅλας τὰς γλώσσας τοῦ κόσμου παρέχουν ὁδηγίας διὰ τὴν κατασκευὴν φαγητῶν καὶ γλυκισμάτων. Ὡς καύσιμον ὑλην μεταχειρίζονται πλέον οἱ ἀνθρώποι, πλὴν τῶν ἔντονων, τὰ κάρβουνα, τὸ ἀεριόφως καὶ τὸν ἡλεκτρισμόν. Εἰς ἄλλα κεφάλαια τοῦ βιβλίου μος θὰ διμιλήσωμεν χωριστὰ δι’ ἔκαστον εἶδος τροφῆς.

3. Ἡ Στέγη μας.

Ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας οἱ πρωτόγονοι ἀνθρώποι ἀνεζήτουν τὰ πλέον ἀπρόσιτα καὶ τὰ πλέον βαθύτερα σπήλαια διὰ νὰ κρύπτωνται καὶ προστατεύονται τὴν οἰκογένειάν των ἀπὸ τοὺς δισφόρους ἔχθρούς των. Ὅταν, βραδύτατα, κατώρθωσαν νὰ κατασκευάσουν ἡσιτίῳ ὅλα ταῦτα μεγάλα καὶ στεγανά, οἱ

άσουν τὰ πρῶτα ἀμυντικὰ ὅπλα, ἔστησαν καὶ τὰς πρώτας καλύβας των.

Τι θὰ ἔλεγεν δὲ κάτοικος τῆς καλύβης αὐτῆς ἀντικρύζων σήμερον τὰ καλλιμάρμαφα καὶ πολυώροφα μέγαρα!

Καὶ ὅμως δὲν θὰ ἔμενεν ἐντελῶς ἀπογοητευμένας.

Μὲ ύπερηφάνειαν θὰ ἀνεκάλυπτε κάποιαν συγγένειαν τοῦ ρυθμοῦ τῆς καλύβης του καὶ τῶν ἐνδοξοτέρων μνημείων μας. Διὰ νὰ τὸ ἐννοήσωμεν καλύτερον αὐτὸ ἄς ἀπομονώσωμεν. ἔνα στῦλον τῆς καλύβης του καὶ ἔνα μαρμάρινον στῦλον τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διός.

‘Ο στῦλος τῆς καλύβης του ἀπέτελεῖτο ἀπὸ κορμὸν δένδρου ἐντελῶς ἀπελέκητον, ἀπὸ τὸν ὅποιον προχείρως εἶχον κοπῆ οἱ κλάδοι. Μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου δὲ πρωτόγονος ἀνθρωπος παρετήρησεν, ὅτι

ἀπὸ τὴν ὑγρασίαν τῆς γῆς ὁ στῦλος ἐσάπιζεν εἰς τὴν βάσιν του. Καὶ διὰ νὰ προλαμβάνῃ τὴν σῆψιν αὐτήν, ἐστήριζεν ἐφεξῆς τὸν κορμὸν τοῦ δένδρου ἐπὶ στερεᾶς πέτρας. Ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ κορμοῦ ἀπέκοψε τοὺς χονδροὺς κλάδους, λόφηκεν ὅμως ἀθίκτους μερικούς κλαδίσκους, διὗτι ἐβιάζετο νὰ στήσῃ τὴν καλύβην του καὶ διότι δὲν τὸν ἡνῶχλουν εἰς τίποτε.

Μετὰ χιλιάδας ἔτῶν εύρισκομεν τὸν λάιπρὸν τεχνίτην τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος τῶν Ἀθηνῶν ἀπομιμούμενον τὸν στῦλον τῆς καλύβης ἐπὶ τοῦ μαρμάρου.

Τὴν ἄξεστον πέτραν, ἥτις ἔχρησίμευεν ὡς ὑποπόδιον τοῦ κορμοῦ, ἀντικατέστησε μὲ τὸ μαρμάρινον βάθρον. Τὰς ἐπιμήκεις ρωγμὰς τοῦ φλοιοῦ τοῦ κορμοῦ ἀντικατέστησε μὲ τὰς θαυμασίας ραβδώσεις. Καὶ τοὺς τυχαίως διατηρηθέντας κλαδίσκους τῆς κορυφῆς ἀπειμάθη εἰς τὸ ἀνθοστόλιστον κιονόκρανον. Καὶ οὕτω μὲ βαθεῖαν ίκανοποίησιν θ' ἀπεσύρετο εἰς τὴν ἀφάνειάν του ὁ ἀρχαῖος τρωγλοδύτης.

Ἄλλ' ἂν διὰ τὴν λατρείαν τῶν θεῶν ἐξήντλησαν ὅλην τὴν τέχνην των οἵ ἀρχαῖοι λαοὶ καὶ ἴδιως οἱ Ἑλληνες, διὰ τὰς κατοικίας των δὲν κατέβαλον ἀνάλογον φροντίδα. Καὶ ἦτο πολὺ φυσικὸν τοῦτο. Οἱ πρόγονοί μας ἔζων κυρίως εἰς τὸ ὕπαιθρον. Τὸ γυμναστήριον, ἡ ἀγορά, ἡ ἀκαδημία, ἡ ἐπαγγελματικὴ ἀπασχόλησις ὀπερρόφων ὅλον τὸν καιρόν των. Ἐλαχίστας ὥρας τοῦ ἡμερονυκτίου διήρχοντο ἐντὸς τῆς οἰκίας των.

Ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας τὰ ὑλικά, τὰ χρησιμοποιούμενα εἰς τὰς οἰκοδομάς, ἥσαν οἵ λίθοι, τὸ χῶμα, ἡ ἄμμος,

τὸ ξύλον καὶ ὁ σίδηρος. Τοὺς λίθους μεταχειριζόμεθα εἴτε εἰς τὴν φυσικήν των κατάστασιν εἴτε μεταμορφωμένους εἰς ἄσβεστον.

Τὰ τελευταῖα ἔτη ὅμως εἰσήχθη τὸ «μπετόν», τεχνητὸς λίθος ἀπὸ νέον ύλικόν, τὸ ὄποιον ἀνέτρεψε τελείως σχεδὸν τὴν οἰκοδομικὴν τέχνην. Τὸ ύλικὸν αὐτὸ εἶναι τὸ τσιμέντον.

Εἶναι μεῖγμα ἀπὸ ἄσβεστον καὶ ἀργιλλώδη πηλὸν (ἀσπρόχωμα).

Πρὸς κατασκευὴν μπετόν τὸ τσιμέντον αὐτὸ ἀναμειγνύεται μὲ ἄμμον καὶ χονδρούς χάλικας, ἐπάνω δὲ εἰς τὸ μεῖγμα χύνουν ἄφθονον νερόν. Ἡ μᾶζα αὐτὴ ἀνακατώνεται ἐπὶ ἀρκετὴν ὥραν καί, πρὶν ἀκόμη ξηρανθῇ, χύνεται εἰς καλούπια καὶ σχηματίζει ἐν σύνολον σκληρότερον καὶ τοῦ σκληροτέρου λίθου.

Σήμερον κατασκευάζουν ἀπὸ μπετόν τὸν σκελετὸν πολυωρόφων οἰκοδομῶν, συμπληρώνουν δὲ τὰ κενὰ μὲ τοῦβλα. Αἱ οἰκοδομαὶ αὐταὶ εἶναι στερεώταται καὶ ἀντέχουν πολὺ καὶ εἰς σεισμούς καὶ εἰς πυρκαϊάς.

Μὲ τὴν χρῆσιν τοῦ τσιμέντου καὶ τοῦ σιδήρου ἀνεγείρονται οἱ οὐρανοὶ τῆς Αμερικῆς εἶναι τεράστιαι οἰκοδομαὶ μὲ πολλὰς δεκάδας πατωμάτων καὶ χιλιάδας δωματίων.

4. Μέσα συγκοινωνίας.

“Οταν λέγωμεν μέσα συγκοινωνίας, ἐννοοῦμεν εἴτε τὰ μέσα, μὲ τὰ ὄποια ἐπικοινωνοῦμεν μὲ τοὺς μακρὰν ἥμῶν εύρισκομένους, εἴτε τὰ μέσα, μὲ τὰ ὄποια ταξιδεύουν οἱ ἀνθρωποι ἢ μεταφέρουν ἐμπορεύματα κ.λ.π.

Εἰς τὰ πρῶτα ἀνήκουν τὰ ταχυδρομεῖα, οἵ τη λέγραφοι καὶ τὰ τηλέφωνα.

Ἡ πρώτη γνωστὴ τηλεγραφικὴ ἐπικοινωνία μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἦτο ὁ πτική. Ὁ ἀρχηγὸς μιᾶς ἐκστρατείας, διὰ νὰ ἐπικοινωνῇ μὲ τὴν Κυβέρνησιν τῆς πατρίδος του, ἐγκαθίστα ἴδιαιτέρας φρουρὰς εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὄρεων, τὰ ὅποια ἔχωριζον αὐτὸν ἀπὸ τὴν πρωτεύουσαν. Οἱ στρατιῶται τῶν φρουρῶν αὐτῶν ἤναπτον πυρὰς ἐπὶ τῶν κορυφῶν, οὕτως ωστε οἱ ἐνδιαφερόμενοι ἔβλεπον τὴν μὲν ἡμέραν τὸν καπνόν, τὴν δὲ νύκτα τὰς φλόγας τῶν πυρῶν αὐτῶν. Ἀναλόγως δὲ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πυρῶν, ἐξηγεῖτο καὶ ἡ σημεσία αὐτῶν.

Ὀπτικὸν τηλέγραφον μετεχειρίζοντο καὶ μὲ τὰ χρώματα. Γνωρίζομεν, ὅτι τὸ πλοῖον, τὸ ὅποιον μετέφερεν εἰς Κρήτην τὸν Θησέα, εἶχεν ἐντολὴν νὰ ἀλλάξῃ κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν μὲ λευκὰ τὰ μαῦρα πτανιά του, διὰ νὰ ἐννοήσουν μακρόθεν οἱ βασιλεῖς καὶ ὁ λαός τῶν Ἀθηνῶν, ὅτι ἐσώθη ὁ Θησεύς.

Γενικῶς δὲ εἰς πολλοὺς αἰῶνας ἡ ἀνθρωπότης μόνον διὰ ταχυδρόμων ἔστελλε καὶ ἐλάμβανε τὴν ἀλληλογραφίαν της. Ἐάν μεταξὺ Μαραθῶνος καὶ Ἀθηνῶν ὑπῆρχε τηλεφωνικὴ συγκοινωνία ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Περσικῶν πολέμων, δὲν θὰ ἔστελλετο καὶ δὲν θὰ ἔξεπνεεν εἰς τὰ πρόθυρα τῶν Ἀθηνῶν ὁ φιλότιμος ἐκεῖνος στρατιώτης, ἀναφωνῶν τὸ, «νενική καμεν».

Ἀργότερα οἱ πολιτισμένοι λοσοὶ ἤρχισαν νὰ μεταχειρίζωνται τὰ σήματα: Τὴν ἡμέραν ὕψωναν ση-

μαίας χρωματιστάς, τὴν δὲ νύκτα φανούς χρωματική στούς, δῆτας γίνεται καὶ σήμερον εἰς τοὺς στρατούς καὶ πρὸ πάντων εἰς τοὺς στόλους. Καὶ μετὰ πολλὰς χιλιάδας ἑτῶν, εἰς τὰ 1774, ἔγινεν ἡ πρώτη ἐγκατάστασις ἡλεκτρικοῦ τηλεγράφου εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ εἰς τὰ 1876 ἔγινεν ἐν Ἀμερικῇ τὸ πρῶτον τηλέφωνον δὲν λείπει καὶ ἀπὸ τὸ μικρότερον χωρίον, εἰς δὲ τὰς πόλεις ἔχουν τηλέφωνα ὅλα τὰ δημόσια καὶ ἴδιωτικὰ γραφεῖα καὶ πλεῖσται οἰκίαι.

Ἄπὸ τοῦ 1901 εἰς τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας προστέθη ὁ ἀσύρματος τηλέγραφος τοῦ Ἰταλοῦ Μαρκόνι. Ἐσχάτως μάλιστα κατωρθώθη, ὅχι μόνον νὰ δεχώμεθα τηλεφωνήματα ἀπὸ μακρινὰ μέρη τῆς γῆς χωρὶς τηλεγραφικὰ σύρματα, ἀλλὰ καὶ νὰ βλέπωμεν τὰ πρόσωπα, τὰ δόποια μᾶς τηλεφωνοῦν. Παραλλήλως δηλαδὴ πρὸς τὸ τηλέφωνον, ἔχομεν καὶ τηλέπωμεν τὰ πρόσωπα, τὰ δόποια μᾶς τηλεφωνοῦν. Ταπεινή τελευταία αὐτὴ ἐφεύρεσις δὲν ἔφηρμόσθη ἀκόμη πανταχοῦ.

Τὰ μέσα τῶν μεταφορῶν κατὰ θάλασσαν μὲν περιωρίζοντο εἰς τὰ ἴστιοφόρα πλοῖα, μέχρι τοῦ 1807, ὅπότε ὁ Ἀμερικανὸς Φοῦλτον ἔθεσεν εἰς κίνησιν τὸ πρῶτον ἀτμοκίνητον πλοῖον· κατὰ ξηράν δὲ αἱ μεταφοραὶ ἔγινοντο δι' ἵππων, καμήλων, ὄνων, ἡμιόνων, βοῶν. Τὰ ζῷα ταῦτα ἦσαν τοῦ σώματός των τὰ βάρη, ἥσυρον κάρροι καὶ ἐπιβατικὰς ἀμάξις. Ἡ πρώτη σιδηροδρομικὴ ἀτμομηχανή, διὰ τῆς δόποιας αἱ μεταφοραὶ ἔγιναν εὔκολωτεραι καὶ εύ-

θηνότεραι, ἐφευρέθη ἐν Ἀμερικῇ εἰς τὰ 1804 καὶ βαθμηδὸν ἐτελειοποιήθη.

Σήμερον χιλιάδες ἀτμοπλοίων, ἐπιβατιῶν καὶ πολεμικῶν, διασχίζουν τὰς θαλάσσας καὶ τοὺς ὥκεανούς, φέρουν εἰς ἄμεσον ἐπικοινωνίαν τοὺς λαούς τῆς γῆς καὶ ἔξασφαλίζουν τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν προϊόντων. Τὰ μεγάλα ἀτμόπλοια, ἵδιως τὰ ὑπερωκεάνεια, πλὴν τῆς μεγάλης ταχύτητος, ἔχουν καὶ ἀνεσιν πολλὴν διὰ τοὺς ἐπιβάτας. Δωμάτια ὑπνου πιλυστελῆ, αἱθούσας, μεγάλας φαγητοῦ καὶ διασκεδάσεων, δεξαμενὰς λουτροῦ, ἐφημερίδα περιέχουσαν τὰς εἰδήσεις, τὰς δόποιας λαμβάνει ὁ ἀσύρματος τοῦ πλοίου ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον. Τὰ ταχύτερα ἔξι αὐτῶν διασχίζουν τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανὸν εἰς 4–5 ἡμέρας.

Εἰς τὰ συνήθη πολεμικὰ πλοῖα προσετέθησαν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν τὰ ὑποβρύχια. Εἶναι μικρὰ καὶ στερεὰ πλοῖα, τὰ δόποια δύνανται νὰ πλέουν βυθισμένα ἐπὶ πολλὰς ὠρας εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐντελῶς ἀφανῆ. Εἶναι εἰς τρομερὸν βαθμὸν ἐπικίνδυνα εἰς τὰ ἔχθρικὰ πλοῖα, διότι τὰ τηλησιάζουν ἀθέατα καὶ τὰ τορπιλλίζουν. Καὶ ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν θαλάσσιοι κολοσσοὶ τινάζονται εἰς τὸν ἀέρα καὶ ἔξαφανίζονται εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης, πιστασύροντες εἰς τὸν θάνατον χιλιάδας ἀνθρωπίνων ψυχῶν. Χιλιάδας πλοίων καὶ μυριάδας ἀνθρωπίνων θυμάτων ἐθρήνησεν ὁ κόσμος κοτά τὸν τελευταῖον μεγάλον πόλεμον ἐξ ἀφορμῆς τῶν ὑποβρυχίων. "Ολοι οἱ πολιτισμένοι λαοί ἐπιδιώκουν τώρα μίαν παγκόσμιον συμφωνίαν, διὰ τὴν κατάργησιν τοῦ τρομεροῦ αὐτοῦ πλοίου.

Παραλλήλως πρὸς τὴν θαλασσίαν συγκοινωνίαν, πυκνὰ δίκτυα σιδηροδρόμων ὑπάρχουν καθ' ὅλην τὴν γῆν. Διατρέχουν τὰς πεδιάδας, ἀναρριχῶνται καὶ εἰς τὰ πλέον δύσβατα ὅρη, εἰσδύουν εἰς μεγάλας σήραγγας, κινοῦνται ἐναερίως καὶ ὑπογείως, πολλαχοῦ δὲ διέρχονται κάτωθεν τοῦ βυθοῦ μεγάλων ποταμῶν. Εἰς τὰ μέσα αὐτὰ τῆς συγκοινωνίας προσετέθη τὸ αὔτοκίνητον. Ἀμέτρητα αὐτοκίνητα, ἐπιβατικὰ καὶ φορτηγά, κατέκλυσαν ὅλους τοὺς δρόμους. Αἱ Ἀθῆναι ἔχουν ὑπὲρ τὰς 26 χιλιάδας αὐτοκινήτων. Αἱ Ἐταιρίαι τῶν σιδηροδρόμων ἀπειλοῦνται ἀπὸ χρεωκοπίαν, ἐνεκα τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῶν αὐτοκινήτων.

Τὸ νεώτερον ὅμως καὶ ταχύτερον μέσον συγκοινωνίας εἶναι τὸ ἀεροπλάνον. Ἐντὸς μιᾶς κοὶ ἡμισείας ὁρας μεταβαίνομεν ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Ἰωάννινα ἢ Θεσσαλονίκην. Τολμηροὶ ἀεροπόροι πετοῦν ἐντὸς ἐλαχίστων ἡμερῶν ἐξ Εύρωπης εἰς Ἰαπωνίων ἢ εἰς τὴν νοτιωτάτην ἄκραν τῆς Ἀφρικῆς, ὑπερβαίνοντες πανύψηλα ὅρη, ἀπεράντους ἐρήμους καὶ πολυκυμάντους θαλάσσας. "Ἄγγλοι ἀεροπόροι ἐπέταξαν ὑπεράνω τοῦ Ἔβρεεστ τῶν Ἰμαλαῖων, τῆς ὑψηλοτέρας δηλαδὴ κορυφῆς τῆς γῆς, ἥτις ἀποκαλεῖται «στέγη τοῦ κόσμου». Ἄιγγος καταλαμβάνει τὸν ἄνθρωπον, ἀναλογιζόμενον τοιαύτας διαδρομάς!

5. Ἡθικὸς πολιτισμός.

Εἰς ὅλα τὰ ἀνωτέρω κεφάλαια ἀνεπτύξαμεν τὸν ὄλικὸν πολιτισμὸν τῆς ἀνθρωπότητος. "Ἄς

ρίψωμεν τώρα ἐν βλέμμα καὶ εἰς τὸν ἡ θικὸν πολιτισμόν της.

Ἐπὶ χιλιάδας ἑτῶν οἱ ἀνθρωποι διηροῦντο εἰς δούλους καὶ ἐλευθέρους. Οἱ δοῦλοι ἀπετέλουν περιουσίαν τῶν ἐλευθέρων. Πλὴν τῶν ἀγρῶν του, τῶν ποιμνίων του καὶ τῶν κτηνῶν του, πᾶς ἐλεύθερος ἐδικαιοῦτο νὰ ἔχῃ καὶ δούλους, ἀναλόγως τῆς περιουσίας του. Αὐτοὺς τοὺς ἡγόραζον καὶ τοὺς ἐπώλουν εἰς τὴν ἀγοράν. Καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ πολιτισμένοι Ἀθηναῖοι δὲν ἐδυσκολεύοντο νὰ θεωροῦν τοὺς δούλους, ὃς κατωτέρους ἀνθρώπους, ἵσους πρὸς τὰ ζῶα.

Τὴν θλιβερὰν αὐτὴν κατάστασιν ἀνέτρεψεν ἐκ θεμελίων τὸ κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ. «Δὲν ὑπάρχει δοῦλος οὐδὲ ἐλεύθερος» ἐβροντοφώνησεν ὁ Χριστὸς εἰς τὸ θεῖον κήρυγμά του.

Βεβαίως ἡ κατάργησις τῆς δουλείας δὲν ἔγινεν ἀμέσως, οὔτε τὴν αὐτὴν ἐποχὴν εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Εἰς μεγάλα καὶ πολιτισμένα κράτη, ὅπως ἡ Ἀγγλία, ἡ δουλεία κατηργήθη μόλις πρὸ ἐνὸς αἰώνος. Μέχρι τοῦ 1833, δόποτε ἡ Ἀγγλικὴ Βουλὴ κατήργησε τὴν δουλείαν, οἵ ἐργάται τῶν ἀνθρακωρυχείων καὶ τῶν ἀλατωρυχείων ἀνῆκον εἰς τοὺς κατόχους τῶν ὄρυχείων. Ἡσαν ὑποχρεωμένοι νὰ ἐργάζωνται εἰς τὸν τόπον τῆς γεννήσεως των καὶ δὲν ἐδικαιοῦντο νὰ μετακινηθοῦν ἢ νὰ ζητήσουν ἄλλην ἐργασίαν. Σήμερον εἰς ὅλον τὸν πολιτισμένον κόσμον ἡ δουλεία κατηργήθη καὶ ὅλοι οἱ ἀνθρωποι εἶναι ἵσοι καὶ ἐλεύθεροι.

Ο Χριστὸς ὅμως δὲν εἶπε μόνον «δὲν ὑπάρχει δοῦ-

λος ούδε ἔλεύθερος» ἀλλὰ προσέθεσεν ὅτι «δὲν ὑπάρχει ἔργον οὐδὲ θῆλυ». Μὲ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἡθέλησε νῦν ἀπολυτρώσῃ τὴν γυναικανάποδα τὴν δουλικήν κατάστασιν, εἰς τὴν ὅποιαν εύρισκετο. Διότι ἡ γυνὴ ἦτο δούλη, ἀνενοθεῖται δικαιώματος εἰς τὴν διακυβέρνησιν τοῦ οἴκου.

Μὲ τὴν πρόοδον τοῦ πολιτισμοῦ ἡ γυνὴ ἔθεωρήθη ἵστομος μὲ τὸν ἄνδρα, καὶ σχι μόνον ἀνεδείχθη κυρίος τοῦ οἴκου της, ἀλλὰ καὶ ἐπαγγέλματα ἀνδρικὰ ἔχασκει καὶ δικαιώματα ψήφου ἀπέκτησεν εἰς μερικὰ κράτη.

Ἄλλὰ καὶ ἡ ψῆφος τῶν ἀνδρῶν εἶναι ἀπόκτημα τοῦ πολιτισμοῦ. Ἐπὶ μακροὺς αἰώνας τὴν τύχην τῶν λαῶν ἀπεφάσιζον μόνοι οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ ὑπουργοί των. Οἱ πολῖται εἶχον πολλὰ καθήκοντα καὶ κανενὸν δικαιώματα. Τὰ δικαιώματα τοῦ πολίτου ἔξησφάλισε μόνον ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάστασις τοῦ 1879 εἰς τοὺς πολῖτας τῆς Γαλλίας, ἐμιμήθησαν δὲ αὐτοὺς βραδύτερον καὶ ἀλλοι λαοί. Σήμερον, μὲ τὴν καθολικὴν ψηφοφορίαν, ὅλοι οἱ πολῖται λαμβάνουν μέρος εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ Κράτους. Ἐκλέγουν μὲ τὴν ψῆφόν των τοὺς βουλευτάς των καὶ αὐτοὶ πάλιν ἔκλέγουν τὴν Κυβέρνησιν.

Ἐκαστος πολίτης ὅμως ὁφείλει νὰ ἔκτιμῃ τὴν ἀξίαν τῆς ψήφου του καὶ νὰ ἔκλεγῃ τοὺς καλυτέρους βουλευτάς. Μόνον τότε καὶ οἱ καλοὶ βουλευταὶ θὰ ὑποστηρίζουν καλὴν Κυβέρνησιν. Ἐὰν συμβῇ τὸ ἀντίθετον, τότε τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου γίνεται πηγὴ κακοῦ.

Καὶ τότε τὸ ἐλεύθερον δημοκρατικὸν πολίτευμα ἀρχίζει νὰ κλονίζεται.

Εἰς τὸν τόπον μας αἱ γυναῖκες ἔχουν δικαίωμα νὰ ψηφίζουν μόνον εἰς τὰς δημοτικὰς καὶ κοινοτικὰς ἐκλογάς. Καὶ εἰς αὐτὰς δὲ δικαιοῦνται μόνον νὰ ἐκλέγουν, ὅχι δὲ καὶ νὰ ἐκλέγωνται.

6. Θρησκευτικὸς πολιτισμός.

Τὴν κορυφὴν ὅμως τοῦ πολιτισμοῦ μας ἀποτελεῖ ἡ ἔξαπλωσις τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας. Ποικιλία θρησκειῶν ὑπῆρξε καθ' ὅλον τὸν κόσμον καὶ καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας.

“Υπῆρξαν λαοὶ - καὶ ὑπάρχουν ἀκόμη εἰς τὰς ἐντελῶς ἀγρίας φυλὰς - οἵτινες ἐλάτρευον κοινότατα πράγματα, μίαν πέτραν π.χ. ἢ ἄλλα τοιαῦτα. ”Αλλοι ἐθεοποίησαν διάφορα ζῷα. ”Αλλοι ἀπέδωσαν θείαν δύναμιν εἰς πολλούς θεούς, ἀκόμη δὲ καὶ εἰς ἀνθρώπους.

Εἰς τὴν λατρείαν τοῦ ἐνὸς ἀληθινοῦ Θεοῦ ἔφθασαν ἀρχικῶς οἱ Ἐβραῖοι. ’Αλλὰ καὶ ἡ θρησκεία αὐτὴ εἶχε δύο ἐλαττώματα. Τὸ ἐν ἐλάττωμα ἦτο, ὅτι παρεδέχετο τὸν Θεὸν σκληρὸν τιμωρὸν καὶ ἐκδικητὴν τῶν ἀνθρώπων. Τὸ ἄλλο ἦτο, ὅτι ἀνεγνώριζεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοῦ δικίας. «Οφθαλμὸν ἀντὶ ὄφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος» ἔλεγεν ὁ Μωσαϊκὸς νόμος. ‘Η διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ ἐσκόρπισε παντοῦ τὸ κήρυγμα τῆς ἀγάπης. ’Αγάπης πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον. Μετέδωκεν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τὸ αἰσθῆμα τῆς ἀγάπης πρὸς τοὺς πτωχούς, πρὸς τοὺς ἀσθενεῖς, πρὸς τοὺς πεινῶν-

τας, πρὸς τοὺς φυλακισμένους, πρὸς πάντας. «'Αγαπᾶτε ἀλλήλους» ἐφώνησεν δὲ Χριστὸς ἀποχαιρετῶν τοὺς ἀγαπημένους μαθητάς του, ὅταν διὰ τελευταίαν φορὰν ἔφαγε μετ' αὐτῶν τὸν Μυστικὸν δεῖτνον. Καὶ εἰς τοὺς λόγους αὐτοὺς τῆς Θείας Διαθήκης ὁφείλονται τὰ Νοσοκομεῖα, τὰ Πτωχοκομεῖα καὶ ὅλα τὰ φιλανθρωπικὰ ἴδρυματα τῶν πολιτισμένων λαῶν.

Μὲ τὸ κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ κατεδικάσθη καὶ ἡ αὐτοδικία, τὴν δποίαν ἐπέτρεπεν δὲ Μωσαϊκὸς νόμος. «'Αγαπᾶτε τοὺς ἔχθροὺς ὑμῶν, εὔεργετεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς, προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν καταρωμένων ὑμᾶς». Ἐν τέλει δὲ ἔδωσεν δὲ ίδιος δὲ Χριστὸς τὴν ἀπόδειξιν, ὅτι δὲν εἶναι Θεὸς ἐκδικητής, ἀλλὰ Θεὸς τῆς συγγνώμης καὶ τῆς ἀγάπης. Καθηλωμένος ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ καὶ ὀλίγας στιγμὰς πρὶν ἀποδώσῃ πρὸς τὸν Πατέρα του τὴν θείαν ψυχήν του, ἀντίκρυσεν ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ, τὸν ὄχλον τῶν σταυρωτῶν του· καί, πλήρης ἀνεξικακίας καὶ πόνου δι' αὐτούς, ὕψωσε τοὺς ὁφθαλμούς του πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ ἀνεφώνησε:

—Πάτερ, ἀφες αὐτοῖς, οὐ γάρ οἴδασι τί ποιοῦσιν.

Δ. Κοντογιάννης

Η ΔΗΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΡΥΟΦΙΛΙ ΤΟΥ

«'Εγέρασα, μωρές παιδιά. Πενήντα χρόνους κλέφτης,
τὸν ὑπνο δὲν ἔχόρτασα· καὶ τώρ' ἀποσταμένος
θέλω νὰ πάω νὰ κοιμηθῶ. Ἐστέρεψ' ἡ καρδιά μου.
Βρύσι! τὸ αἷμα τόχυσα, σταλαματιὰ δὲ μένει.
Θέλω νὰ πάω νὰ κοιμηθῶ. Κόψτε κλαρὶ ἀπ' τὸ λόγγο,
νᾶναι χλωρὸς καὶ δροσερός, νᾶναι ἀνθοὺς γεμᾶτο,
καὶ στρῶστε τὸ κρεββάτι καὶ βάλτε με νὰ πέσω.
Ποιὸς ξέρει ἀπὸ τὸ μνῆμα μου τί δέντρο θὰ φυτρώσῃ!
Κι ἀν ξεφυτρώσῃ πλάτανος, στὸν ἥσκιο του ἀποκάτω
θάρχωνται τὰ κλεφτόπουλα τάρματα νὰ κρεμᾶνε,
νὰ τραγουδοῦν τὰ νιᾶτα μου καὶ τὴν παλικαριά μου.
Κι ἀν κυπαρίσσι ծιμορφο κοὶ μαυροφορεμένο,
θάρχωνται τὰ κλεφτόπουλα τὰ μῆλα του νὰ παίρνουν
νὰ πλένουν τὶς λαβωματιές, τὸ Δῆμο νὰ σχωρᾶνε.

»Εφαγ' ἡ φλόγα τάρματα κι οἱ χρόνοι τὴν ἀντρειά μου.
ῆρθε κι ἐμένα ἡ ὥρα μου. Παιδιά μου, μὴ μὲ κλάψτε.
Τ' ἀντρειωμένου δινει ζωὴ στὴ νιότη...
Σταθῆτ' ἐδῶ τριγύρω μου, σταθῆτ' ἐδῶ σιμά μου,
τὰ μάτια νὰ μοῦ κλείσετε, νὰ πάρτε τὴν εὐχή μου.
Κι ἐν ἀπὸ σᾶς, τὸ νιώτερο, ἀς ἀνεβῆ στὴ ράχι,
ἀς πάρη τὸ τουφέκι μου, τ' ἄξιο μου καριοφίλι
κι ἀς μοῦ τὸ ρίξη τρεῖς φορὲς καὶ τρεῖς φορὲς ἀς σκούξη:
«'Ο Γέρο Δῆμος πέθανε, δι Γέρο Δῆμος πάει!»
Θ' ἀναστενάξ' ἡ λαγκαδιά, θὲ νὰ βογγήξῃ δι βράχος,
θὰ βαργομήσουν τὰ στοιχειά, οἱ βρύσες θὰ θολώσουν,

καὶ τ' ἀγεράκι τοῦ βουνοῦ, ὅπου περνᾶ δροσᾶτο,
θὰ ξεψυχήσῃ, θὰ σβυστῇ, θὰ ρίξῃ τὰ φτερά του,
γιὰς νὰ μὴν πάρη τὴ βοὴ καὶ ἀθελα τὴ φέρη
καὶ τὴν μάθη ὁ "Ολυμπίος καὶ τὴν ἀκούση ὁ Πίνδος
καὶ λιώσουνε τὰ χιόνια τους καὶ ξεραθοῦν οἱ λόγγοι.
Τρέχα, παιδί μου, γλήγορα, τρέχα ψηλὰ στὴ ράχη¹
καὶ ρίξε τὸ τουφέκι μου. Στὸν ὑπνο μου ἐπάνω
θέλω γιὰ ὕστερη φορὰ ν' ἀκούσω τὴ βοὴ του».

"Ετρεξε τὸ κλεφτόπουλο, σὰν νάτανε ζαρκάδι
ψηλὰ στὴ ράχη τοῦ βουνοῦ, καὶ τρεῖς φορὲς φωνάζει:
«'Ο Γέρο Δῆμος πέθανε, ὁ Γέρο Δῆμος πάει'.
Κι ἔκει ποὺ ἀντιβοούσανε οἱ βράχοι, τὰ λαγκάδια,
ρίχνει τὴν πρώτη τουφεκιά, κι ἔπειτα δευτερώνει.
Στὴν τρίτη καὶ τὴν ὕστερη, τᾶξιο τὸ καριοφίλι
βροντᾶ, μουγκρίζει σὰ θεριό, τὰ σωθικά του ἀνοίγει,
φεύγει ἀπ' τὰ χέρια, σέρνεται στὸ χῶμα λαβωμένο
πέφτει ἀπ' τοῦ βράχου τὸν γκρεμό, χάνεται, πάει, πάει!
"Ακουσ' ὁ Δῆμος τὴ βοὴ μέσ' στὸ βαθύ του ὑπνο,
τ' ὀχνό του χείλι ἐγέλασε, ἐσταύρωσε τὰ χέρια...
'Ο Γέρο Δῆμος πέθανε, ὁ Γέρο Δῆμος πάει!.
Τ' ἀντρειωμένου ἦ ψυχή, τοῦ φοβεροῦ τοῦ κλέφτη
μὲ τὴ βοὴ τοῦ τουφεκιοῦ, στὰ σύννεφα ἀπαντιέται·
ἀδερφικὰ ὄγκαλιάζονται, χάνονται, σβηῶνται, πᾶνε.

¹Αρ. Βαλαωρίτης

Ο ΓΥΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΖΕΝΗΤΕΜΕΝΟΥ

Ἐρρόδισε ἡ ἀνατολὴ καὶ ξημερώνει ἡ δύσι, γλυκοχαράζουν τὰ βουνὰ κι ὁ Αὔγερινὸς τραβιέται, πᾶν τὰ πουλάκια στὴ βοσκὴ κι οἱ λυγερὲς στὴ βρύσι, βγαίνω κι ἐγὼ κι ὁ μαῦρος μου καὶ τὰ λαγωνικά μου. Βρίσκω μιὰ κόρη πούπλενε σὲ μαρμαρένια γούρνα. Τὴ χαιρετῶ, δὲ μοῦ μιλεῖ· τῆς κρένω, δὲ μοῦ κρένει· «Κόρη, γιὰ βγάλε μου νερό, τὴν καλὴ μοῖρα νάχης, νὰ πιῶ κι ἐγὼ κι ὁ μαῦρος μου καὶ τὰ λαγωνικά μου».

Σαράντα σίκλους ἔβγαλε, στὰ μάτια δὲν τὴν εἶδα,
κι ἀπάνω στοὺς σαράντα δυὸ τῇ βλέπω δακρυσμένη.
«Γιατὶ δακρύζεις, λυγερή, καὶ βαριαναστενάζεις;
μήνα πεινᾶς, μήνα διψᾶς, μήνα ἔχεις κακὴ μάννα;»
—«Μήτε πεινῶ, μήτε διψῶ, μήτ’ ἔχω κακὴ μάννα·
ξένε μου, κι ἂν ἐδάκρυσα κι ἂν βαριαναστενάζω,
τὸν ἄντρα ἔχω στὴν ξενητειὰ καὶ λείπει δέκα χρόνους,
κι ὀκόμα δυὸ τὸν καρτερῶ, στοὺς τρεῖς τὸν παντυχαίνω
κι ἂν δὲν ἐρθῆ κι ἂν δὲ φανῆ, καλόγρια θὰ γίνω.
Θὰ πάω σ’ ἔρημα βουνὰ νὰ στήσω μοναστήρι,
καὶ στὸ κελὶ θὰ σφαλιστῶ καὶ θὰ μαυροφορέσω,
κεῖνον νὰ τρώη ἡ ξενητειὰ κι ἐμὲ τὰ μαῦρα ράσα.

Τὰ χέρια μου τὸν κράτησαν, τὰ χέρια μου τὸν θάψαν,
ψωμί, κερὶ τοῦ μοίρασα κι εἴπε νὰ τὰ πλερώσης».

- «Ψωμί, κερί κι ἀν μοίρασες, διπλά νὰ σὲ πλερώσω».
- «Κόρη μου, ἔγὼ εἶμαι ὁ ἄντρας σου, ἔγὼ εἶμαι κι ὁ
〈καλός σου».
- «Ζένε μου, ἀν εἶσαι ὁ ἄντρας μου, ἀν εἶσαι σὺ ὁ καλός
〈μου,
δεῖξε σημάδι τῆς αὐλῆς καὶ τότε νὰ πιστέψω».
- «Ἐχεις μηλιὰ στὴν πόρτα σου καὶ κλῆμα στὴν αὐ-
〈λή σου,
κάνει σταφύλι ροζακὶ καὶ τὸ κρασὶ μοσκᾶτο,
κι ὅποιος τὸ πιῆ δροσίζεται καὶ πάλι ἀναζητᾶ το».
- «Αὔτὰ εἰν' σημάδια τῆς αὐλῆς, τὰ ξέρει ὁ κόσμος ὅλος·
διαβάτης ήσουν, πέρασες, τὰ εἴδες καὶ τὰ λέγεις·
πές μου σημάδια τοῦ σπιτιοῦ καὶ τότε νὰ πιστέψω».
- «Ἀνάμεσα στὴν κάμαρη χρυσὸ κοντήλι ἀνάφτει,
καὶ φέγγει σου, ποὺ γδύνεσαι καὶ πλέκεις τὰ μαλλιά σου,
καὶ φέγγει τὶς γλυκιές αὐγές, ποὺ τὰ καλά σου βάζεις.
- «Ζένε μου, ἐσὺ εἶσαι ὁ ἄντρας μου, ἐσὺ εἶσαι κι ὁ κα-
〈λός μου».

Δημοτικό.

Η ΚΟΡΗ ΤΗΣ ΡΟΥΜΕΛΗΣ

Εἶναι γλυκιὰ τῆς ἄνοιξης ἥμέρα,
ὁ ούρανὸς χαρούμενος γελάει,
πετοῦν τὰ χελιδόνια στὸν ἀέρα
καὶ μόν' ἡ γῆ ἀστράφτει καὶ βροντάει.

Πενήντα παλικάρια, ἔνα κι ἔνα
ποὺ λέει θεριὰ μανάδες τὰ γεννᾶνε,
στὴ ράχι τοῦ βουνοῦ ταμπουρωμένα,
μὲ πεντακόσους Τούρκους πολεμᾶνε.

’Αλάθευτο μὲς στῶν ἔχθρῶν τὰ πλήθη,
τὸ βόλι τους πετᾶ κρυφά, κρυφὰ
κι αἷμα ὅπ’ τῶν τυράννων της τὰ στήθη
ἡ σκλάβια γῆ ὀχόρταγα ρουφᾶ.

Πιè νὰ χορτάσης, γῆ τυραννισμένη !
”Ας κοκκινίσῃ Ρούμελη, Μωριάς !
Μόνο στὸ αἷμα ριζωμένο βγαίνει
τ’ ἀμάραντο δεντρὶ τῆς λευτεριᾶς.

Φωνές, βοή, κατάρες δὲν τρομάζουν
τοῦ γεροκαπετάνιου τὰ ξεφτέρια.
αύτοί, σκυφτοί, σωπαίνουν· καὶ φωνάζουν
τὰ καριοφίλια στὰ γερά τους χέρια.

—Αἱ καπετάνιε ! πέρασε ἥ ὤρα,
μουδιάσαμε στὸ χῶμα καθισμένοι.
Πρόσταξε πιὰ νὰ τοὺς ριχτοῦμε τώρα
καὶ οὔτε ἔνας ζωντανὸς δὲ μένει.

”Ετσι μιλεῖ, στοῦ γέροντα τὸ πλάϊ
νιὸ παλικάρι πρῶτο στὴν καρδιά,
κι ὁ γέροντας τὴν κάπα του πετάει.
—Εμπρός λοιπόν ! Ἀπάνω τους, παιδιά !

Πρῶτο τ’ ὄλόξαθνό μας παλικάρι
ὅλο φωτιὰ πηδᾶ μὲς στὰ κοτρώνια,
παίζει στὸ χέρι τὸ σπαθὶ μὲ χάρι,
κι ὅπου χτυπᾶ, χτυπᾶ μὲ καταφρόνια.

Μὰ εἶναι μαύρη ἡ μοῖρα του γραμμένη!...
 Κάποιος ἀράπης φεύγοντας γυρνᾶ
 κι ἡ τουφεκιά του σὰν φαρμακωμένη
 τὰ στήθη τοῦ παλικαριοῦ περνᾶ.

‘Ολόχλωμό σωριάστηκε στὸ χῶμα!...
 Τ’ ἀδέρφια δῆλοι σκύφτουν στὴν πληγή του.
 Μὰ αὐτὸ σιγὰ τὰ διώχνει! κι ἀπ’ τὸ στόμα
 βγαίνει γλυκιά, μισόσβυστη ἡ φωνή του.

— Ἀδέλφια, ποὺ μὲ εἴχατ’ ἀδελφό σας!
 Γιὰ νὰ μὴν πάω σκλάβα μὲς στὴ Πόλη,
 ντύθηκα ἀντρίκια κι ἥρθα στὸ πλευρό σας,
 ἀν πέσω, κᾶν, νὰ πέσω ἀπὸ βόλι.

Τὸ μυστικό μου πιὰ νὰ τὸ κρατήσω
 δὲν ὡφελεῖ... μοῦ ξεπετᾶ ἡ ψυχή...
 Συντρόφια μου καλά, θὰ σᾶς ἀφήσω.
 Πατρίδα! ἄχ, Πατρίδα μου φτωχή!...

‘Αχτίδες λευτεριᾶς στεφανωμένη,
 μὲ τὸ ξανθὸ τῆς μέρας δειλινό,
 πέταξε ἡ ψυχή της δοξασμένη
 κι ἔγιν’ ἀστέρι ἐκεῖ στὸν οὐρανό.

.....

Γ. Δροσίνης

ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ

Ο ΕΘΝΙΚΟΣ ΥΜΝΟΣ

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψι
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὅψι,
ποὺ μὲ βιὰ μετράει τὴ γῆ.

’Απ’ τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἐλλήνων, τὰ Ἱερά,
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαῖρε, ὁ, χαῖρε, Ἐλευθεριά!

Ἐκεῖ μέσα ἐκατοικοῦσες
πικραμένη, ἐντροπαλή·
κι ἔνα στόμα ἐκαρτεροῦσες
«ἔλα πάλι», νὰ σοῦ εἰπῇ.

”Ἄργειε νᾶλθη ἐκείνη ἡ μέρα
καὶ ἦταν ὅλα σιωπηλά,
γιατὶ τάσκιαζε ἡ φοβέρα
καὶ τὰ πλάκωνε ἡ σκλαβιά.

Δυστυχής! Παρηγορία
μόνη σοῦ ἔμενε νὰ λέσ
περασμένα μεγαλεῖα
καὶ διηγῶντας τα νὰ κλαῖς.

Κι ἀκαρτέρει, κι ἀκαρτέρει
φιλελεύθερη λαλιά,
ἔνα ἐκτύπαε τ' ἄλλο χέρι
ἀπὸ τὴν ἀπελπισιά.

Κι ἔλεγες «πότε, ᾧ! πότε βγάνω
τὸ κεφάλι ἀπ' τὶς ἐρημιές;»
Καὶ ἀποκρίνοντο ὅπὸ πάνω
κλάψες, ὅλυσες, φωνές!

Τότ' ἐσήκωνες τὸ βλέμμα
μὲς στὰ κλάηματα θολό,
καὶ τὸ ροῦχο σου ἔσταζ' αἷμα,
πλῆθος αἷμα ἑλληνικό.

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων, τὰ Ἱερά,
καὶ σὰ ν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαῖρε! ὡ χαῖρε, Ἐλευθεριά!

Δ. Σολωμός

ΤΕΛΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α'.

1. Προσευχὴ (ποίημα Ἀγγέλου Βλάχου)	3
2. Τὸ σταφύλι (ποίημα Γ. Δροσίνη)	4
3. Ἐθνικαὶ παραδόσεις (Σπύρου Λάμπρου)	5
4. Τῆς Ἅγιας Σοφίας (ποίημα Δημοτικὸν)	7
5. Ἡ Ἐπανάστασις τοῦ 1878 (Δημ. Κοντογιάννη)	8
6. Τὰ γεώμηλα (» »)	12
7. Ὁ σῖτος (» »)	15
8. Ὁ ἀραβόσιτος (» »)	18
9. Ἡ Μονὴ τοῦ Οσίου Λουκᾶ (Ἐμμ. Λυκούδη).....	22
0. Ὁλυμπιακοὶ ἀγῶνες (Κ. Παλαμᾶ).....	28

Β'.

1. Χειμῶν (ποίημα Ἄχ. Παράσχου).....	36
2. Χειμῶν (ποίημα Γ.Δ.Θ.)	37
3. Ἰω. Βαρβάκης (Ἄρ. Κουρτίδου).....	39
4. Γρηγόριος δ Θεολόγος (Δ. Κυριακοῦ).....	54
5. Ὁ θούριος τοῦ Ρήγα (Ι. Γενναδίου).....	59
6. Ὁ Ρήγας (ποίημα Γ. Ζαλοκώστα)	62
7. Ὁ λυσσασμένος (Δ. Βικέλα)	65
8. Διακήρυξις τῆς Ἐπαναστάσεως	74
9. Τὸ σύνθημα	75
10. Ὁ Γερμανὸς ύψωνε τὴν σημαίαν (ποίημα Παράσχου	77
11. Τὸν καιρὸν τοῦ Μινωταύρου (Δ. Κοντογιάννη)....	78
12. Ὁ λαγός (Στεφ. Γρανίτσα)	84
13. Τὸ ρύζι (Δημ. Κοντογιάννη)	88
14. Ὁ Πατριάρχης δὲν φεύγει	91
15. Δεινοπαθήμάτα Χίων (Δ. Βικέλα)	92
16. Ἰωάννης δ Χρυσόστομος (Δ. Κυριακοῦ).....	98
17. Τὸ Πήλιον (Ἐμμ. Λυκούδη).....	103
18. Θάνατος τοῦ Μάρκου Μπότσαρη (Γ. Δροσίνη).....	108
19. Ἡ Δέσπω τοῦ Μπότση (ποίημα δημοτικὸν).....	115
20. Ἅγιος Ἀθανάσιος (Δημ. Κοντογιάννη)	116
21. Η γαλακτοκομία (Δημ. Κοντογιάννη).....	121

Γ'.

32. Τὸ Ἀγιον Ὄρος (Γ. Μόδη).....	126
33. Ἡ ἄνοιξις (Χ. Παπαμάρκου).....	130
34. Ἡ πρωτομαγιὰ (ποίημα Διον. Σολωμοῦ).....	133
35. Ὁ πατριωτισμὸς τοῦ Κλήρου κατὰ τὴν ἐπανάστασιν (Δ. Μπαλάνου)	133
36. Ὁ Σαμουὴλ (ποίημα Ἀρ. Βαλαωρίτου).....	136
37. Οἱ ἔσχατοι γίνονται πρῶτοι (Δημ. Κοντογιάννη) ..	139
38. Γεώργιος Γεννάδιος	147
39. Τὸ ἑλάφι (Στεφ. Γρανίτσα) ..	150
40. Ὁ Ὄλυμπο (Χ. Παπαμάρκου).....	153
41. Ὁ ὀγριόχοιρος (Στεφ. Γρανίτσα) ..	155
42. Ὁ Κανάρτης ('Αρ. Κουρτίδου)	158
43. Ἡ δύναμις τῆς Ἀγάπης	161
44. Τελευταῖαι στιγμαὶ τοῦ Μισούλη	165
45. Τὰ ἐρείπια τοῦ Ἀρκαδίου (Σ. Παγανέλη)	167
46. Ὑγιειναὶ συνήθειαι	170

Δ'.

47. Πῶς καλλιεργεῖται ὁ καπνὸς (Δ. Κοντογιάννη).....	166
48. Ἡθῆ καὶ ἔθιμα Ἑλληνικὰ (Γ. Δροσίνη).....	180
49. Ὁ Ἐρυθρὸς Σταυρὸς (Δημ. Κοντογιάννη).....	183
50. Παῦλος Μελᾶς (Δημ. Κοντογιάννη)	187
51. Ὁ παπᾶς (Ν. Πετρεζᾶ)	196
52. Ὁ θρίαμβος τῶν Ἑλλήνων ἀεροπόρων.....	201
53. Ὁ Μπάρμπα-Γιῶργος (Α. Πρίντεζη)	216
54. Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ πολιτισμοῦ	222

Ε'.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

55. Ὁ Δῆμος κοὶ τὸ καριοφίλι τοῦ Ἀ. Βαλαωρίτου)....	238
56. Ὁ γυρισμὸς τοῦ ξενητεμένου (δημοτικὸν).....	240
57. Ἡ κόρη τῆς Ρούμελης (Γ. Δροσίνη).....	241
58. Ὁ Ἐθνικὸς "Υμνος (Διον. Σολωμοῦ)	244

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Υπουργείον
Παιδείας και Θρησκευμάτων

Τυμητικών διδακτικών βιβλίων

Εν Αθήναις τη 20 Αύγουστου 1934.

Αριθ.

11231.5+232

Διεκτικός

ΥΠΟΥΡΓΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΙΣ ΚΑΙ ΕΓΚΡΙΣΙΣ
Περί έγκρισεως διδακτικών βιβλίων πρός χρήσιν τῶν
μαθητῶν τῶν δημοτικῶν σχολείων.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Κ.Α. Π.

Πρός

τὸν κ. Δημήτριον Κοκτογιάννην συγγραφέα

Ανακοινώσεων όμην ότι διό ταύταρθμου υπουργικής αποφάσεως, στηριζόμενης δὲ εἰς τὸ δάφο. 4 τοῦ νόμου 5911 καὶ την αποφασιν τῆς οἰκείας κριτικῆς ἐπιτροπῆς, τὴν περιλουγβανομένην εἰς τὴν ὑπὲρ αριθ. Ιην πρᾶξιν οὐτῆς ἐνεκρίθη ὡς διδακτικὸν βιβλίον πρός χρήσιν τῶν μαθητῶν τῆς ΣΤ. τάξεως τῶν, δημοτικῶν σχολείων τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «ΑΕΡΟΠΟΡΟΣ» βιβλίον οoci διεπί μίαν τετραετίαν ἀρχαρμένην ὥπο τῆς 15ης Σεπτεμβρίου 1934 ὑπὸ τὸν όρον να συμμορφωθῇ τε ἐπακοινωνεῖται πρός τὰς υποδείξεις τῆς ἀρμοδίας κριτικῆς ἐπιτροπῆς.

Εντολῆς τοῦ Υπουργοῦ

Ο. Τυποταρχητής

Ν. Σμυρνής

αριθ. 11231.5+232

55

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Τὰ διδακτικά βιβλία τὰ προλαμβανανεί προκόπιν τοῦ τόπου τὰς ἀκολουθίας τῶν επιτηρητῶν, οἳ πυλῶνται ἐπὶ τυμητικῷ σύνοπτον κατὸς θητῶν τεντερίτων ἔκστοτον τῆς καρκονίσσεως πρός σύντικον τόποισιν, τῆς δασπόνης συσκευής καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν (Ωδούσο). Διατάγματος περὶ τοῦ πράτου τῆς διοικήσεως διδακτικῶν βιβλίων, καὶ χερήγιας ὁρείας κυκλοφορίας σύτοντος (4-1-34).